HORATII FLACCI POEMATA.

SCHOLIIS SIVE ANNOTATIONIBVS, QVÆ BREVIS COMMENTARII vice esse possint à IOANNE BOND illustrata.

Sexta Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI
Excudebat *Felix Kyngstonius* impensis *Bonham Norton*, 1630.

BIBLIOTHECA RODERANA

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges præcipuè versari, studiùmque ponere aut solent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre, hostilemque iniuriam propulsare possint, per hanc verò vt se & suos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profectò est iudicare, quòd hæc per quam ciuitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtutes florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non nisi necessariò leges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius suum defendere aut obtinere: idq; duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulsâ, simul & iure suo armis recuperato, tandé aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administrãda, quocunque se reges vertunt, pios se & prouidos, sapientes & iustos, communis saluris amantes & valde studiosos præbere oportet. Quod qui faciũt,

ſubditos (quibus præſunt) fortunę bonis locupleres & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxerunt armatam, quàm vt ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia coniunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroës, in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream, tu Princeps illuſtriſſime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia, & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challinerum Neutonum*, atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui conſilio, eloquentia, omnique ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Iam verò in ijs Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent quique ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, quę nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi ſingulari beneuolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimique fecit: hunc, inquam, non vnum de multis, ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia refer-

refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in Parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atq; notiones ad res ipsas exprimendas cæteraſque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* siue controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi præguſtant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solum multa officia ad Principis vitam præstantia, verum etiam quid deceat quoduis genus hominum, quid deceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quòd Philosophorum nullo distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

fat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi diligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studijs iam optimè progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetę verbis vtar) *Sublimi feriam sidera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vsui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi viuam reddat imaginem Patris tui, Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, iustitiam, clementiã, munificentiam, atque alios suauissimos mores veneramur & amamus; sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium terque quatérque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum, exemplar abundè superq; esse possit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obserua, huius heroicas, & diuinas virtutes imitare & penitus exprime: & quo melius hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exéplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inspicias *Christianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atq; procerus sic certè pietate, prudentia, fortitudine atq; alijs virtutibus & salutaribus artiũ maximarũ disci-

plinis

plinis ad regna sua moderanda est optimè instructus & eruditus. Cuius presentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore suâ Regina sereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm alijs de causis, tum maxime, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terra marique potentiſſimos, arctiſſimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quasi clauis trabalibus, coniunctos esse & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem simul & Celsitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conseruet incolumem.

Celsitudinis tuæ omnio officio deuinctiſſimus,

Io. Bond.

Beneuolo Lectori.

QVum inuenti ut is erudiendæ munus sustinerem (quod Suxum volui viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, vt scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radicis agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum est, vt amicorum aliquot cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atq; iterum rogarent, vt in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandem, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum iniusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissimè dictum est, μωμεῖσθαι ῥᾴδιον εἶναι, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπόν. facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriisse, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges mores q; gentium, inusitatas

inusitatas loquendi formulas, omnia deniq; quæ habet Horatius, paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm si eas bene copules & cõferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis omnium meorum laborum. Boni consule Lector humanissime: sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——— Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti, si non his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale,

Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, sallamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Phillippensi excitus â Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetrata, scriptorum quæstorium comparauit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visuribus meis Horati
Plus iam diligo, Titum sodalem
Mimo me vadas frigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum tecupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subiecí: *Sume tibi aliquid iuris apud me, quamquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsu mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset* Et rursus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreuisti; ideo nos quoque ἀγροικοτραπεζήτους.* Præterea, sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnàque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, manserà que perpetuò credidit vt non modò seculare carmen componendum iniunxerit, sed vt Vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum: eumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita fit questus: *Iratum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptu mecum positissimùm loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitq; Eclogam cuius initium est,

Quum tót sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tutaris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corpòris brevis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscunque est, bene consulo. Veteri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui* ὀγκωδέστερος *sit, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburni lucum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est VI. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nouum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetã
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamq; potes pueris & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyrici affectat.

MÆCENAS, [1] atauis edite regibus,
O & [2] præsidium & dulce decus meum:
[3] Sunt quos [4] curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat: [5] metaque [6] feruidis
Euitata rotis, [7] palmaque nobilis
Terrarum Dominos [8] euehit ad Deos.
[9] Hunc si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus:
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quicquid de [15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros, [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimouëas, vt trabe [18] Cypria
[19] Myrtoum [20] pauidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icarys fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: [23] mox reficit rates
[24] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus progenite cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.

2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.

3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus concitari solebat puluis quo currantes spargebantur.

4 Curru.

5 Terminus (ad quē dirigitur cursus) ante cuitatus.

6 Rotæ currendo feruent.

7 Præmium victoriæ quæ hominem nobilitat.

8 Dijs æquiparat.

9 Hunc, alium qui honoribus inserui.

10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans.

11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, ædilitate maiore, Prætura & Consulatu.

12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum.

13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exerceat.

14 Si fortè sit dives & copiosus arator.

15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Lybia regione frumenti feracissima.

16 Agros ligone fodere, vel, agros colere (ut colo, quod est genus rastri. Græc. τὸ σκαλίσιον, appellant.

17 Nunquam eum de sententia tua deduces, quamuis regis opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami.

18 Nam ex trabibus Cypriis compacta, pro quauis naue.

19 Mare à Myrtoo Cenomni regis Arcadiæ auriga sic nominatum.

20 Propter naufragij metum.

21 Confligentem cum fluctibus Icarijs.

22 Qui flat ab occasu hyberno.

23 Naues laceras.

24 Qui doceri non potuit paupertatem pati.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem, pabulóque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & commissis idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est. Isóque murmure somnos allicit.
30 Lituus cornitum est & incurvus, tuba pedibus & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aere frigido
33 Coniugis dilectæ.
34 Mira est eorum fidelitas in dominos.

25 *Est qui nec veteris pocula* 26 *Massici,*
Nec partem solido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *sacræ.*
Multos castra iuuant, & 30 *lituo tubæ*
Permissus sonitus, bellaque matribus
31 *Detestata. Manet sub* 32 *Ioue frigido*
Venator 33 *tenere coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua 34 *fidelibus,*
35 *Seu rupit teretes* 36 *Marsus aper plagas.*
Me doctarum 37 *hederæ præmia frontium*
Dys miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumq; 38 *leues cum Satyris Chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *si neque tibias*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

35 Seu effregit aper ruptis retibus ex teretibus & rotundo fune contextis. 36 Sibellus pro qualis aper. 37 Poëtæ variorum coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam a vulgo segreger. 40 Si id quia fic placet Musis, quarum fauore hæc tenebricosa conflectus sum. 41 Vna ex Musis eaque iucundæ. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregij poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vsque efferar, idemque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, relpiendens, vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.

Ode 11.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

1 Grandinis formidandæ vi a Iouis ira proficiscentis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, cives vrbanos timore fecit.

Iam satis terris niuis, atque 1 *diræ*
Grandinis misit 2 *Pater: &* 3 *rubente*
Dextra sacras 4 *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] *Sæculum Pyrrhæ, noua monstra* [6] *queſtæ,*
Omne quum [7] *Proteus pecus egit altos*
Viſere montes:
Piſcium & ſummâ genus hæſit [8] *vlmo,*
Nota quæ ſedes fuerat [9] *columbis:*
Et [10] *ſuperiecto pauidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus [11] *flauum Tyberim, retortis*
[12] *Littore Etruſco violenter vndis,*
Ire deiectum [13] *monumenta regis;*
Templaq; Veſtæ:
[15] *Iliæ dum ſe nimium* [16] *querenti*
[17] *Iactat vltorem:* [18] *vagus, &* [19] *ſiniſtra*
Labitur ripa ([20] *Ioue non probante)* [21] *Vxorius amnis.*
[22] *Audiet ciues acuiſſe ferrum,*
Quo graues Perſæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] *vitio parentum*
Rara iuuentus.
[24] *Quem vocet diuûm populus ruentis*
Imperi [25] *rebus? quâ* [26] *prece qua fatigent*
Virgines ſanctæ minùs audientem
[27] *Carmina Veſtam?*
[28] *Cui dabit partes ſcelus expiandi*
Iupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

5 Ne tempus eius-modi rediret, cùm Deucalion & Pyrrha ſoli ex vniuerſo hominum genere euaſiſti Parnaſſum montem conſcenderunt, ibi vt ſe tutos ab aquarum vi conſeruarent.

6 Quæ de admirabilibus monſtris querebatur.

7 Quum Proteus phocarum paſtor & cuſtos, pecus, id eſt, vitulos marinos eduxit ad viſendum altos montes.

8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.

9 Turturibus vel Palumbibus.

10 In terram eiecto.

11 Tyberim turbidum & acruæ coloris flauum.

12 Vadis repulſus a Littore Etruſco, vel à Tyrrhenomari in quod Tyberis influit.

13 Regiam Numæ Pompilij.

14 Fuit Veſtæ Saturni filia ex Opis foci cuſtos & penſes, cui Numa Pompilius ædem condidit.

15 Iliæ Romuli matri, Tyberis vxori, abs qua Iulius Cæſar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæſaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Frenis extra alueum. 19 Ex ſiniſtra, quia Tiberi currenti vrbs eſt à ſiniſtra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis ſuæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id eſt, poſteri noſtri pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideoque rari audient cines in ciuium corpora gladios exacuiſſe, quibus Perſæ Po. Rom. ni hoſtes perirent melius, id eſt iuſtius perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati ſenatus vergentis ad ruinam. Quibus precibus virgines Veſtales impensè rogent & obſecrare debeant veſtam? 27 Hymnos & preces ſupplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id eſt, quinam deorum ſcelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæſare? 29 Habens humeros candentes nube amictos, 30 Vates, qui præſentia futura.

Sine

Siue tu mauis, [31] *Erycina ridens,*
[32] *Quam Locus circumuolat, & Cupido:*
Siue neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *auctor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] *leues;*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue [38] *mutata* [39] *iuuenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41], *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diuque*
Lætus interfis populo [43] *Quirini:*
Neue te [44] *nostris vitijs iniquum*
[45] *Ocyor aura*
Tollat. hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31 Venus, sic dicta a monte Eryce, vbi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam locus volat.
33 Genus ex oculis suis reiectos (Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars pater Romuli, qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & obiectamenta.
36 Galeæ expolitæ.
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura sui in formam Augusti.
39 Augustum cui Poëta adulatur, Mercurium eum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui patieris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Sine & tu ales, id est alare Mercurii filius almæ Maiæ patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum mutata figura. 42 Vsquam serò in cœlum redeas & diu viuas in terris. 43 Romulj pro Pop. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tolla te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed deus etiam altercus es, itaque diu iuuandissimus.

Ode III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

[1] *Sic* [2] *te, diua potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1 Ode 3. O nauis quæ debes sinibus Atticis Virgilium tibi creditum, precamur hic te regat salutare Veneris sidus, &c. vt finibus Atheniensibus cum salutem restituit valet præstitæ fidei commissam. 2 Venus dominæ Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux fratres Helenæ, ejusdem.

Ventor-

Ventorumq́. regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapyga:*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequaquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætheria domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *noua febrium*

4 AEolus.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephyrum, qui liber & solutus cum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, ijs vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.
9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus maior Dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperiũ in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cetos, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia dissociauit terras à mari, si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium quæ vsui humano inseruientia terræ populo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Paratá ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotique prius [29] *tarda neceſſitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum eſt.*
[34] *Cœlum ipſum petimus* [35] *ſtultitiâ: neque*
Per noſtrum patimur [36] *ſcelus*
Iracunda Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Neceſſitas mortis priùs tardâ & maturâ ſenectâ veniens celeranit gradum & citius aduenit,
30 Aëra apertum vel inanem ob hominibus infrequentem.
31 Sed quibus quibus proprium eſt volare.
32 Hercules per vim deſcendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad ſuperos protraheret. 33 Difficile eſt. 34 Cœlum ipſum affectamus vt olim Gigantes & Phaeton. 35 Per ſtultitiam vnde noſtra vitia enaſcuntur. 36 Per noſtram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus ſumit in manus vt improbos examinet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris deſcripta, & communi moriendi conſuetudine propoſita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuoſam Sextium hortatur.

Soluitur [1] *acris hyems* [2] *grata vice veris &* [4] *Fauoni:*
Trahuntque ſiccas [5] *machinæ carinas.* [6]
Ac neque [7] *iã ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminẽte Luna:*
Iunctæq́; Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terrã quatiunt pede:* [13] *dũ graues Cyclopũ*
Vulcanus ardens [14] *vrit officinas.*

1 Veris aduentu molleſcit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & aſtricta.
2 Hyems mordax & aſpera.
3 Vere in vicem reduunte, quæ viciſſimodo poſt aſperam hyemem grata eſt.
4 Zephiri qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad nauigandum naues ſiccas: atque ideo ſiccas quòd à principio Nouembris vſque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus. 6 Inſtrumenta quæ maximis habent virtutes ad moles ſuo loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albeſcunt. 9 Cythera Inſula eſt contra Cretam, in quam ſeruit Veneris primùm vectam conchâ marina. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratijs ad lunam ſaltat imminente. Id eſt, propinquam & ſupra caput lucentem. 11 Aglaia, Euphroſyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulſant numeroſe ſaltantes. 13 Dum Vulcanus in Aetna monte eudit fulmina Pãm Gigantibus quorum opera & miſterio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vris ſed Poëta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquefiunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi [15] *nitidũ caput* [16] *impedire*
Aut flore, terræ [17] *quem ferunt solutæ, (myrto*
[18] *Nunc & in umbrosis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum. (lucis,
[21] *PALLIDA mors* [22] *æquo pulsat pede pauperũ* [23] *ta-*
Regum turres. ó beate Sexti, (bernas,
[24] *Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,* [26] *fabulæq; manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia.* [28] *quò simul mearis,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerũ [31] *Lycida mirabere,* [32] *quo calet iuuẽtus*
Nunc omnis,& 33 mox virgines tepebunt.

15 Caput vnguento splendescens.
16 Coronare caput serto ex myrto aut alijs floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ: quę hyemis calore iucrant constrictæ.
18 Anno iam expleto, scil. veris tempore.
19 Fauno rusticorum deo, quem quidam volunt eundẽ esse atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè foriter principum fores atque pauperum ædes pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longum spetare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & pia, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum colorum fugiunt nec possunt circumferibi. 28 Ad quam domum simul ac migraueris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu iupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] *QVis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis vrget odoribus,*
Grato Pyrrha sub [3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5] *Simplex munditie? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosq; [7] *deos flebit, &* [8] *aspera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore es in est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis vrget? id est ardet & amore implicatur?
2 Delibutus vnguentis quæ odores effundant.
3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt ei placeas. 5 Simplici munditie contenta absque composito corporis cultu. 6 Promissa in leuitatem & perfidiam mutata. 7 Veterem cum suis pedissequis scil. Gratijs, cum ioco escensis, absque huiusmodi curæ tales amores comitari, facileq; mutari solent. 8 Allegoria est dicta à mari, ventis agitato: significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est æstuosa & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea;*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *auræ*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talẽ in Pyrrha meretricum amorem non expertus.
12 Te pulchrâ & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, alijs omnibus contemptis
14 inconstantiæ muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegoria ducta a naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam voui medijs in periculis, id est. Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & amoribus describendus aptus & idoneus.

Scribêris [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæonÿ carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ? stomachum, [4] *cedere nescij,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterrere ingenî.*

1 Scribêris à Vario, Mæonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prædito plane Mæonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilẽ Achillis. Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δολυμήτης. 6 Sæuam propter varia homicidia in eâdem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisi. 7 Nos qui tenui famus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atq; extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Digne scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos præliа virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, si [15] *vacui, siue quid vrimur,*
[16] *Non præter solitum leues.*

10 Martem. *Id est*, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quæ dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, pulueре Troico squalidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æqualem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandum sectos habeant, ne fortè pugna sit cruenta: quod rarò fit. 15 Siue quod sumus vacui, id est, valdè otiosi, siue quid vrimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Noitro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vsitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius vero reliquis anteponit Tybur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alij [1] *clarâ Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnũ opus est, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum quæ sunt in eâdem insula, aut claram, i. præclaram portubus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. *aut* claram. i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc Ægæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bœotia a Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis complexu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas Mineruæ inuiolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare cuius folia vndique, i. circum circa decussa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Vndique decerptæ fronti præponere Oliuam.* Vt sit sensus: Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vide Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, a Mycena Nympha sic appellatum.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon.*
Nec tam [16] *Lariſſæ* [17] *percuſſit campis opimæ,*
Quàm [18] *domus Albuneæ reſonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lucus, & uda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
Albus ut [22] [23] *obſcuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæque labores
Molli Plance [24] *mero,* [25] *ſeu te fulgentia* [26] *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] *Salamina patremque*
[28] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô ſocij comiteſque.
Nil deſperandum Teucro duce & [32] *auſpice Teucro,*
[33] *Certus enim promiſit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure noua Salamina futuram.*
O fortes [35] *peioraque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

19 Lacedæmon dicitur patiens ob ſeueram diſciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram ſo is flagellati vſque dum ſanguis è viſceribus exiret, ne ingemuerunt quidē.
16 Lariſſa eſt vrbs in Theſſalia qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt.
17 Permouit, affecit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vna cum fonte conſecratum
19 Fluuius Anio de celſo ſcopulo multam aquam deorſum effundens.
20 Tiburnus primum Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diſcurrentibus riuis irrigua
22 Notus ſerenus.
23 Cœlo caligino ſo.
24 Vino ſuauis.
25 Sine militiæ ſtre domi tuæ cris.
26 Aquila Draconē aliſque ſe genus ſignis militaribus.
27 Cum Teucrum Telamonius quidem habuit filios. Teucrum & Aiacem. 28 Quamuis fugerit. 29 Caput vino madidum. Lyæus numen Bacchi, poetice pro vino. 30 Coronas ex frondibus Populi arboris quæ aptæ ſunt fortitudinem denotat. 31 Melior quia ſe tenet mihi patriam dabit. ac pater Telamon negauit 32 Me Teucro ſe ſtare. 33 Apollinem fallax aut mentiens 34 Promiſit duas fore Salaminas quarum altera nunc eſt in Attica alteram ergo & vos conderetis in Cypro. 35 O paſſi grauiora! *Virgil.* 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode. VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

Lydia die, per omnes
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ
3 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus eſt.

4 Perdere?

4 *Perdere? cur apricum*
Oderit 5 *campum,* 6 *patiens pulueris atque solis?*
Cur neque 7 *militaris*
Inter æquales equitet, 8 *Gallica nec* 9 *lupatis*
10 *Temperet ora frænis?*
Cur timet flauũ Tyberim 11 *tangere?* 12 *cur oliuam*
Sanguine 13 *viperino*
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat 14 *armis*
Brachia: sæpe 15 *disco,*
16 *Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito?*
17 *Quid latet? vt marinæ*
18 *Filium dicunt Thetidis* 19 *sub lacrymosa Troiæ*
Funera: 20 *ne virilis*
Cultus in cædem & 21 *Lycias proiiceret cateruas.*

4 Eius bona obliuiscitur & corporis vires frangere.
5 Campum Martium, cur oderit?
6 Quum possit pati pulverem & solem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum æquorum ora.
9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus.
10 Moderetur & sibi parere doceat.
11 Tyberim transire.
12 Cur luctum horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine venenoso. 14 Frequenti armorum pondere 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum iaculo fortiter & expedite emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emolescit? 18 Achillem, qui a matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in insulam Scyrum ad Dei medem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus virilis cum in bellum Troianum protraheret 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati a Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.

Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

VIdes vt alta 1 *stet niue candidum*
2 *Soracte: nec iam sustineant* 3 *onus*
Syluæ 4 *laborantes: geluque*
Flumina 5 *constiterint acuto?*
Dissolue frigus, ligna super foco
6 *Largè reponens: atque* 7 *benignius*
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, *vel* è longinquo appareat niue plenum
2 Mons in Falisci, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, eo quod in eiusdem montis spelunca ad plurimum tempus sa contimuisse dicitur.
3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt superne. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largius quam solebas, prouocè dicta Sabina vinum quadrimum i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
Permitte diuis cætera: qui [10] *simul*
Strauêre ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cunque dabit, [14] *lucro*
Appone nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesq; [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
Nunc & [22] *latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq; direptum lacertis,*
Aut digitis malè pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas quadragiuta & octo sextarios capiens
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. posteaquam ventos inter se concertantes compressérunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in æneo feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τύχη σαίνουσα.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens inuenis.
16 Chorea dicitur a choro, vbi iunctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum a te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur a te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed vt se ipsa prodat. 23 Armilli vi auulsi ex lacertis, aut annulus a digito male, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingant puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, a maxima in furando callidit ate, atque ab ijs, quibus fungitur muneribus.

Mercuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formasti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *palestræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominum priorum mores.
4 Eloquentia vel musica conformauisti. 5 Quasi cautus. 6 Palestra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuncium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoſo
Condere furto.
Te [10] boues olim niſi reddidiſſes
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Riſit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te ſuperbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Theſſalosq; ignes & [18] iniqua Troiæ
Caſtra [19] fefellit.
Tutas lætis animas reponis
[20] ſedibus: [21] virgaque [22] leues coerces
Aurea turbam, [23] ſuperis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Aſtutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod iocum risumq; conciteret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus paſcebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam aſſumpſeras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra. Ridendum ſibi putauit.
14 Agamemnonem & Menelaum.
15 Qui te ducem Priamo præbebas.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Theſſalicas excubias. 18 Caſtra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus ac ne viſus quidem fuerit. 20 Campis Elyſijs. 21 Caduceo quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs ſuperis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN.
Ode XI:

Hortatur Leuconoën omiſſâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæſieris ſcire (1 nefas) quem mihi, quem tibi
2 Finem dî dederint, Leuconoë: nec 3 Babylonios
Tentâris numeros, 4 vt melius quicquid erit pati
(Seu plures 5 hyemes, ſeu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) ſapias, 6 vina liques: & 7 ſpacio breui
Spem longam reſeces: dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. 8 carpe diem, 9 quàm minimùm credula poſtero.

1 Impoſsibile eſt, vel malum eſt.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos qui & Aſtrologum inuentiſſe dicuntur.
4 Vt ſapias melius pati quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. Aut vt vina percoles: vina enim percolata ſunt delicatiora. 7 Et quum breue ſit vitæ ſpatium, ne ſpem differas in longum. 8 Fruere die præſenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, vtrisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

1 QVem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cuius [4] recinet iocosâ
Nomen [5] imago,
Aut in vmbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidóue in [8] Hæmo?
Vnde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea siluæ,
10 Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresque ventos,
11 Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisq; mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Vnde nil [17] maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
[19] Proximos illi tamen occupauit
[20] Pallas honores.
Prælijs [21] audax, neque te silebo
Liber, & sæuis inimica [22] virgo
Belluis: nec te metuende [23] certâ
Phœbe sagittâ.
Dicam & [24] Alciden, [25] puerósque Ledæ,
[26] Hunc equis, [27] illum superare pugnis,

1 O Clio quem virum fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum.
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo vocis imago, quæ velati lubens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, apprimè sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconiades.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea siluorum & secundum Poetam (Calliopes & Apollinis filium) syluæ sequentes suas temerè,
10 Αὐτοφυῶς, sua sponte & confuse.
11 Musicæ.
12 Et adeò blandum vt quocunque voluerit posset ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
13 Cithara canora.
13 Quid potius dicam quam solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme.
16 A quo Deo.
17 Quia Deus est Optimus Maximus.
18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter finitum & infinitum.
19 Pallas proxima est Ioui sed longo intervallo proxima.
20 Minerua non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata vera & diuina sapientia.
21 Bacchus, ad prælia grauis memoratis dictus Liber quòd animum curis liberat.
22 Diana venatrix
23 Adeo certa est & inevitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat quod petit.
24 Herculem, Iouis & Alcmenæ filium.
25 Filios Ledæ.
26 Nempe Castorem equestri præsertim nobilitatum.
27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem

Nobilem: [28] *quorum ſimul alba nautis*
Stella refulſit,
[29] *Defluit ſaxis agitatus humor:*
[30] *Conſidunt venti:* [31] *fugiúntque nubes:*
Et [32] *minax (quòd ſic* [33] *voluere) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum poſt hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *ſuperbos*
Tarquinii [37] *faſces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, ſuperante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus inſigni referam camœna,*
[44] *Fabriciumq;*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Vtilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &* [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Creſcit [53] *occulto velut arbor æuo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium ſidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque cuſtos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum ſtella ſerena ſimul atque nautis apparuit.
29 Fluit de ſaxis humor ex nive gelatæ in aquam reſolutus.
30 Venti deſinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quieſcit quæ vento intumuerat.
33 Filij Ledæ Caſtor & Pollux ſic voluere.
34 Romæ conditoris
35 Numa Pompilius a Romulo ſecundus Romanorum rex, regnum armis paratum, Religione, iuſtitia & bonis moribus ſtabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinorij priſci, nō Tarquinij Superbi commemoratu cereè indigni propter Lucretiæ conſtupratione
37 Virgatum faſces, quos ſecuribus alligatos, lictores primum ante Reges poſtea ante Conſules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticenſis qui violentas manus ſibi intulit, ne videret tyranni aſpiceret: vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenſes reſectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necauerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. adminiſtranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum militibus cecidit occiſus. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Liberas vt memor meritorum Pauli in patrum. 44 Fabritium ter Conſulem, de cuius abſtinentia, continentia, ſeueritate, aliiſque egregijs animi dotibus vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis inſpexit. Turpe eſt viro bellicoſo comam habere comptam & elaborātam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus ſibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quam poſſidere*, Plutarch. Protulit, prodimit. 49 Camillus ſexto menſe poſt Romam a Gallis captam eos ex Italia expellit. 50 Paupertas aſpera & perpeſſu difficilis. 51 Fundus a ſuis maioribus ſibi relictus. 52 Cum domo non ſumptuoſa ſed quæ fundum deceat. 54 Occulte veluti arbor quæ temporis progreſſu increſcit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Conſul fuerat, tandem vero ab equitatu Hannibalis circumuentus eſt & occiſus. 55 Stella cometa quæ viſa eſt ſeptem noctes poſt Cæſarem occiſum & credebatur eſſe Cæſaris anima in cœlum ſubuecta. 56 Inter ſtellas. 57 Iupiter.

Cæſaris

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto domitos triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.

59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.

60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.

61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in Æthiopia apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis: nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus putatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Cervicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur,*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: ut humor & in genas
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quam lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Rivalis sui.
2 Cervicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, cereæ similia.
4 Interiectio est, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili quæ facile sedari non potest.
6 Cholerâ quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis iecinori annexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat & pallida res amor est. 10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quam languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu erutior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Memordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Lædentem oscula, quæ Venus
22 *Quinta parte sui nectaris imbuit.*
FOELICES ter & 23 amplius
Quos 24 irrupta tenet copula, 25 nec malis
Diuulsus querimonijs
Suprema citius soluet amor die.

22 Quæ oscula Venus quinta parte suæ suauitatis, i. croceb tu repleuit. Quoque etenim sunt partes amoris, Aspectus colloquium, tactus, oscula, concubitus.

23 Terque quaterque. 24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs i. litibus & rixis soluet vltima die citius, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O 1 Nauis, referent 2 in mare te noui
3 Fluctus. ô 4 quid agis? fortiter occupa
5 Portum. nonne vides vt
6 Nudum remigio latus?
Et 7 malus celeri 8 saucius Africo,
Antennæq; gemant? ac 9 sine 10 funibus
Vix 11 durare carinæ
Possint 12 imperiosius
Æquor? non tibi sunt 13 integra lintea,
14 Non di, 15 quos iterum pressa voces malo.
Quamuis 16 Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
17 Iactes & genus 18 & nomen inutile.
Nil 19 pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, 20 nisi ventis
Debes ludibrium, 21 caue.
22 Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
23 Nunc desiderium, curaq; non leuis.

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quam male agis?
5 Vacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs. i. vt Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur. Ponitur hic allegorice pro AEgyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli nervis.
11 Perferre.
12 Seuctiorem ciuilis belli tempestatem.

13 Integra vela. i. integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux, seu quiuis alius Deus, quod erat Nauis insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano tu oppressa innocens. 16 In Ponto magna est arborum copia unde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis pictis quæ sed robori & ornamentis fidunt nautæ: sic milites non in generis splendore, sed armis & exercita spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O respub quæ mihi ex tuis malis sollicitudinem & tædium induxeras 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis.

Inter-

Interfusa[24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt vt fugias periculorum angustias quibus te facilè exricare non poteris. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, numero 53. sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare.
5 Fera luctuosa non solùm Paridi sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius, à Homero dicto alienus.
7 O Paris tu quidem malis auspicijs ad domum paternam ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti.
10 Dissoluere illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum.
11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoues Troianæ genti quæ olim dicta est Dardane à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1738 14 Scutum Pallidis. 15 Furorem belli. 16 Frustrà. Nam Venus cum non sit bellicosa non potest esse Pari præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mensæ est ad hilaritatem 20 Nequicquam suis numerum aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modo sua voce, modo lyræ sono vtuntur 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter cupidæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vnguentis delibutos, puluere deturpabis. i. fero tandem trahêris mortuus.

1 *PAstor quum traheret per freta nauibus*
2 *Idæis Helenam* 3 *perfidus hospitam,*
4 *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, vt caneret 5 *fera*
6 *Nereus fata.* 7 *Mala ducis aui domum,*
8 *Quam multo repetet Græcia milite,*
9 *Coniurata tuas* 10 *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
11 *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
12 *Sudor: quanta moues* 13 *funera Dardanæ*
Genti! iam galeam Pallas & 14 *ægida*
Currúsque & 15 *rabiem parat.*
16 *Nequicquam, Veneris præsidio* 17 *ferox*
18 *Pectes cæsariem: grataque fœminis*
19 *Imbelli citharæ carmina* 20 *diuides.*
Nequicquam Thalamo 21 *graues*
Hastas, & calami spicula 22 *Cnosij*
Vitabis, 23 *strepitumque, & celerem* 24 *sequi*
Aiacem: tamen heu 25 *serus adulteros*
Crines puluere collines.

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Neſtora reſpicis?*
[28] *Urgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucerque &* [30] *Sthenelus* [31] *ſciens*
Pugnæ: ſiue opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger: [32] *Merionem quoque*
Noſces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, ceruus uti uallis in altera*
Viſum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies, mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matroniſq; Phrygum claſſis Achillei.
[39] *Poſt certas hyemes uret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyſſem Laertiæ filium.
27 A Pylo vrbe Neſtor denominatur Pylius.
28 Inſequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano ſe abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptiſſimus moderator.
32 Vide ſupra Od 6.
33 Diomedes patre ſuo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxurioſus fugies ſic vt ceruus fugit lupum viſum in altera parte vallis.
35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Heleuæ, cui multa de te gloriose iactanteras. 37 Iracunda claſſis Achillei (propter ereptam ſibi Briſeida) proferet diem Ilio matroniſque Phrygum. 38 Prorogabit tempus id eſt, bellum Troianum prodacet & retardabit. 39 Poſt annos nonem a fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia eſt pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læſerat: culpamque transfert in iram, cuius vim indomitam deſcribit.

O Matre pulchrâ fil a [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminoſis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *ſiue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit vt dicatur pulchra pulchrior?
2 Quemcunque voles modum, i. quemcunque voles rationem tu præſcribes ad mordaces Iambos meos abolendo quos in te ſcripſi. 3 Sine Iambos exurere voles ſiue in mare deijcere. 4 Mare Adrianum ponitur pro omnis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo ſacra ſibi per Corybantes inſtituit. 6 Non ex adytis, locis templi ſacris & ſecretis, ad quæ nulli niſi ſacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *vndique*
Defectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho appoſuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio graui*
Stauêre: & altis vrbibus [21] *vltimæ*
Stetêre cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq; muris,
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia. [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrijs, [31] *animumq; reddas.*

7 Apollo qui in Delphis oraculis mentem ſacerdotis incolit, i. quatit, mouet, cogit.

8 Non æquè ſed vehementius ira animos hominum commouet, quàm Cybele, Apollo aut Liber conuulſit mentem ſacerdotum.

9 Tympana acutè ſonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulſu & cornuum cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.

11 Noricus, pro quo Noricis enſe. In Norico (quam regionem plerique nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatiſſimo. Homo iratus neque enſes, neque quoduis aliud periculum extimeſcit.

12 Deſcendens cum fulmine tremendo.

13 Iapeti & Clymenæ filius propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum vero ex partienlis aliorum animalium vndique diſſectis illi indidiſſe. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe aſtutiam, & ab alijs aliud mutatus eſt. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Neceſsitate compulſus, quòd in beſtijs fingendis omnes naturæ facultates conſumpſiſſet. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum mouere, pro iratum facere, & ſtomachari, pro irafci. 19 Thyeſti ſuos filios frater Atreus edendos appoſuit, eò quod Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiecere de ſtatu. 21 Extremæ fuerint cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs tum eſſe deſijit, cum in ea aratrum ſit circumductum: aratro etiam priſci in condendis vrbibus vtebantur. *Iunctea Aeneas vrbem deſignat aratro. Virgil.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ 25 Excuſat ſe Horatius conferens iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi, triſtia relinquere. 29 Ea conditione vt ſis mihi amica. 30 Recantatis conuitijs, atque maledictis, quibus tu me etiam lacerafti. 31 Atque ea conditione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda quæ ex eo percipiet,

[1] *Velox amœnum sæpè* [2] *Lucretilem,*
[3] *Mutat Lycæo Faunus: & igneam*
Defendit æstatem capellis
Vsque meis, [3] *pluuiosque ventos.*
[6] *Impunè tutum per nemus arbutos*
Quæruni latentes, & thyma [7] *deuiæ*
[8] *Olentis uxores mariti:*
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] *hædilia lupos:*
[10] *Vtcunque dulci Tyndari fistula*
Valles, & [11] *Vsticæ cubantis*
[12] *Leuia* [13] *personuere saxa.*
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] *Musa cordi est.* [15] *hinc tibi copia*
Manabit ad plenum [16] *benigno*
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] *in reducta valle,* [18] *caniculæ*
Vitabis æstus: & fide [19] *Teia.*
[20] *Dices laborantes* [21] *in uno*
Penelopen [22] *vitreamque Circen.*
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.

2 Lucretilis mons est in Sabinis in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.

3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.

4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque, i. semper.

5 Ventos pluuiam ferentes.

6 Sine damno.

7 Olentis mariti vxores deuiæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos &c.

8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hîc maritus.

9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virgil.* 10 Vbicunque o Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leniter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa lænigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia, i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Allud tamen cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula, dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt parta & similia versibus Anacreontis cuius patria fuit ciuitas Teia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circa pulchram & pellucidam instar vitri.

23 *Duces ſub vmbra :* 24 *nec Semeleïus*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia : nec metues proteruum
26 *Suſpecta Cyrum,* 27 *ne malè diſpari*
Incontinentes inyciat manus :
Et ſcindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritamq́ veſtem.*

21 Hic bibes poculà vini Lesbij innocentis, i non onerantis caput propter temulentiam. 24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod ſæpe contingit inter homines bibaces & ebrioſos. 25 Commiſcebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro ſuſpecta & obſeruata quòd alium ames, monet eum, fuit Cyrus Horatij rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne ſcelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. 28 Coronam è floribus cuiuſmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Veſtem, quæ parum commeruit à Cyro dilaceratri.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè ſumptum exhilarat animum, at hauſtum immoderate furorem concitat.

NVllam Vare 1 *ſacra vite* 2 *priùs ſeueris arborem*
Circa 3 *mite ſolum* 4 *Tiburis, & mœnia* 5 *Catili.*
7 *Siccis omnia nam dura Deus propoſuit : neque*
6 *Mordaces aliter diſſugiunt ſollicitudines.*
8 *Quis poſt vina grauem militiam aut pauperiẽ crepat?*
9 *Quis non te potius, Bacche pater, teq́ decẽs Venus?*
At 10 *ne quis* 11 *modici tranſiliat munera Liberi,*
Centaureä monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *ſuper mero*
14 *Debellata : monet* 15 *Sithonys non leuis Euius :*
16 *Vnum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Diſcernunt 17 *auidi, non ego te* 18 *candide Baſſareu*

1 Vite Baccho conſecratâ. 2 Potiùs plantaueris. 3 Fundum bene excultum vel mites vuas effereutem. 4 De quo vide ſupra Od. 7. 5 Catilus fuit frater Tiburis à quo conditum eſt Tiburs. Poeta igitur ſuâ vtitur licentiâ, ponens fratrem pro fratre. 6 Iis qui ſobrij ſunt, & vino nequaquam madidi. 7 Daces curæ. 8 Quis bene potus crepat id eſt commemorat vel queritur militiam eſſe rem grauem? 9 Quis non te potius ô Bacche crepat & præcipitat? 10 Ne quis ſupra modum bibat. 11 Vini moderate bibat. 12 Centaurea rixa ſuper mero debellata cum Lapithis monet, & id eſt, pugna à Centauris habita cum Lapithis deſcribitur, quod Centauri inter epulas (pertinet nuptiales plus minium potu Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Poſt ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Threicibus non leuis, i. ingratus Bacchus, dictus Euius à voce baccantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum diſtinguunt exiguo fine, id eſt, nullo diſcrimine. Nam ebrij exiguam differentiam eſſe volunt inter turpe & honeſtum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bache! qui Baſſareus eſt appellatus a veſtis genere qua Baſſarides Bacchi ſacerdotes induebantur.

Inuitum

19 *Inuitum quatiam: nec varijs obsita frondibus*
20 *Sub diuum rapiam.* 21 *saeua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, 22 *quæ subsequitur cæcus* 23 *amor sui,*
Et tollens 24 *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcaniq; fides 25 *prodiga perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inuito, quam bibunt vsque ad ebrietatem.
20 Nec diuulgabo arcana tua multis Pampinis operta id est,

non proferam in locem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua, id est, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro, i. sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis omnia consilia nudans velut vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA Ode XIX.

Se illius amore vri.

Mater saeua Cupidinum,
Thebanæq; 2 *iubet me Semeles* 3 *puer*
Et lasciua 4 *licentia*
Finitis animum 5 *reddere amoribus.*
Vrit me Glyceræ 6 *nitor*
Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata 7 *protervitas*
Et vultus nimium 8 *lubricus aspici.*
In me 9 *tota ruens Venus*
Cyprum 10 *deseruit, nec patitur* 11 *Scythas*
Et 12 *versis animosum equis*
Parthum dicere, 13 *nec quæ nil attinent.*
Hic 14 *viuum mihi cespitem, hic*
Verbenus 15 *pueri ponite, thuráque,*

2 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
3 Bacchus qui colitur Thebis
4 Semeles filius.
5 Otium quod in lasciuiam semper resolnitur.
6 Ad amores extinctos animum reducere.
7 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
8 Quæ splendet clarius marmore candidissimo quod in Insula Paro effoditur.
9 Petulantia vel inconstantia, quæ in puella gratior est amatoribus quam obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, nam velut in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeo certè est difficile Glyceræ splendore aspicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bello describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt facilius Glyceræ complexu fruar, O pueri, id est, ô serui ponite & parate mihi cespitem viuum, viridem: cuius herba adhuc viridis est, vt super eam Veneri faciam sacrificium. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras.

17 Bimi cum patera meri.
18 Mactatâ veniet lenior hostiâ.

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multo lenior & mansuetior, non proterua.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minime sumptuosum.

1 VILE potabis modicis Sabinum
3 Cantharis, Græca quod ego ipse 4 testa
Conditum 5 leui: datus in theatro
6 Quum tibi plausus,
Care Mæcenas, 7 eques: 8 vt paterni
9 Fluminis ripæ, simul & iocosæ
Redderet laudes tibi 10 vaticani
Montis 11 imago.
12 Cæcubum, & prælo 13 domitam Caleno
Tu bibes 14 vuam, 15 mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

1 Non magni pretij.
2 Vinum in mediterraneus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, vel amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picatum, vel pice illitum a verbo *linio*.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonaret ad acclamationem & plausum populi tibi datum quemadmodum in Theatro excipi solebant viri bene de Republica meriti. Ii contra sibilis explodebantur. 9 Tyberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo quæ vltimæ seu extremæ voces desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressum. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum, sic dictum ab vrbe Caleno. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum quæ illis temporibus vina inere generosissima. Falernus regio est Campaniæ vbi multi sunt colles viti feri. Formiæ vrbs est Latina iuxta Cumas quam Lacones condidere.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 DIANAM teneræ 2 dicite virgines,
3 Intonsum pueri dicite 4 Cynthium,

2 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima. pingitur etiam imberbis, quia nunquam senescit. 4 Sic dictum a Cynthio sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

5 Lato-

5 Latonámque ſupremo
Dilectam [6] penitus Ioui.
7 Vos lætam fluuijs, & nemorum coma
8 Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Syluis viridis Cragi:
9 Vos Tempe totidem tollite laudibus,
10 Natalémque, mares, Delon Apollinis,
11 Inſignemque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
12 Hic bellum lachrymoſum, hic [13] miſeram famem
Peſtémque a populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus [14] aget prece.

5 Latonā Diuam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Vālde vel familiariter.
7 Vos virgines cantate Diauam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus, i. venatione.
8 Quæcunque nemorum coma præminet aut in Algido (qui mōs eſt in agro Tuſculano diſtās ab vrbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymantho monte in Arcadia, aut in nigris, i. vmbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia

9 Vos mares, i. pueri, laudate Tempe loca amœniſsima in Theſſalia. 10 Delon, in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à Pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos Pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

1 INteger vitæ ſceleriſq́, purus
Non eget Mauri [2] iaculis, neque arcu,
Nec venenatis [3] grauidâ ſagittis,
Fuſce, pharetrâ:
4 Siue per Syrtes iter æſtuoſas,
Siue facturus per [5] inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
[6] Lambit [7] Hydaſpes.
Namque [8] me ſylua lupus in Sabina,

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſcelere non reddit impuram
2 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas, paluſtres, lentas, & ſiticuloſas) ſiue per Cau-

caſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placide tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina, dum canto meam Lalagen, i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum, i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit 9 *inermem.*
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit 12 *esculetis,*
Nec 13 *Iubæ tellus generat, leonum*
Arida nutrix.
Pone me 15 *pigris vbi nulla campis*
Arbor 16 *æstiua recreatur aura:*
Quod latus mundi nebulæ malusq;
Iupiter vrget:
Pone 19 *sub curru nimium* 20 *propinqui*
Solis in terra 21 *domibus negata:*
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc quòd ferus lupus Horatium ingeret inermem: vitæ igitur integritati est hoc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia dicta Daunia a Dauno illic rege militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In sylvis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aer perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem: at iam notum est multis eo nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

Vltas 1 *hinnulo me similis Chloë,*
Quærenti pauidam montibus 2 *auys*
Matrem, 3 *non sine vano*
Aurarum & sylvæ metu.
Nam 4 *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus folijs, seu virides 5 *rubum*
Dimouere lacertæ:
Et corde & genibus 6 *tremit.*

1 Similis hinnulo pullo, cerruno, quo nihil timidius.
2 In montibus sine vijs qua feræ discurrere soleut.
3 Cerum.
4 Siue veris aduentus inhorruit: tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen lege sic, siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poëta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel motum agreste. Angl. the Bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 *Atqui*

7 Atqui non ego te, 8 tigris vt aspera,
9 Gætulúsve leo, 10 frangere persequor.
Tandem desine matrem
11 Tempestiua sequi viro.

7 Atqui 8 Chloë, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

Ad VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintily deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 QVis desiderio sit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe 2 lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 perpetuus sopor
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
5 Incorrupta Fides, 6 nudaque Veritas,
7 Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis 8 occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 Tu frustra pius (heu) non ita 10 creditum
Poscis Quintilium deos.
11 Quòd si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 Durum SED leuius fit 13 patientia,
Quicquid corrigere est 14 nefas.

1 O Musa Melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, præmonstra vel doce me quendam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Karò aut nunquam
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à dijs vt nunquam moreretur. 11 Quòd si tu blandius & delectabilius Threicio Orpheo moderere fidem, id est citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? 12 Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est animæ incorporeæ, quam Mercurius non leuis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est caduceo, de quo vide supra Od xij. 13 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

1 Rarius quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes dum ego qui tuus fum pereo?
7 Tu I mus anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu I cum fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores se fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante vel, circiter interlunij tempus quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentiã.

1 PArciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt: amatque
[4] Ianua limen,
[5] Quæ prius multum facilis mouebat
Cardines [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
7 Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub interlunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlceroſum,
[13] Non sine quæſtu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis, sodali
Dedicet Hebro.

11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare: hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς i equinæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eo quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quodque magis gaudeat pulla myrto I sub viridi myrto penè nigra. Metaph. est nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facile perit qualis est in puella subfusca & nigrante: laudant Galli hunc colorem quem pullam sic coloratam appellant *belle Brunette*. 16 Quod edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui idcirco dicitur hyemis sodalis, quod septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[1] Musis amicus tristitiam & metus
[2] Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis sub [4] Aeolo
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid [5] Tyridatem terreat vnicè
Securus? [6] o quæ fontibus [7] integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis, nil [10] sine te mei
Possunt honores: [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis Ventis portare in Creticum mare id est, vt portent eas an mi ægritudines in mare.
2 Tradere ventis, est oblitos tradere, perinde ac si decerpto, ego omnes curas ex animo eijciam.
3 Vnicè securus, id est non admodum sollicitus: quibus Aeolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tyridatem Armeniæ regē? quasi dicat. Quid nostrā interest qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari?
4 Sub vtro signo constet.
5 Al. Mithridatem.
6 Ordo est O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus necte flores, necte coronam meo Lamiæ.
7 Fontibus puris & plenis id est, viris bonis & incorruptis.
8 Flores in aprico loco nascentes sunt pulchriores.
9 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatii cum M. Servilio.
10 Musæ a Pimpla Macedoniæ monte de fonte Musis sacro appellantur Pimplades.
11 Sine Musarum instinctu poëtis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris sibi acquirent.
12 Hunc id est Lamiam decet te tuasque sorores fidibus latinis & plectro Lesbio id est carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consueuerunt) sacrare, id est immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INTER potandum vixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more. Ode XXVII.

[1] Natis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, [2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis, i. natura factis in vsum lætitiæ, est hominum barbarorum, eu usmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita.
2 Et prohibete rixas sanguineas à Bacchо, quem cum verecundia & modestia tractare debetis. Hypallage est.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus [4] *acinaces*
Immane quantum discrepat? impium
[6] *Lenite clamorem sodales,*
Et [7] *cubito remanete presso.*
Vultis [8] *severi me quoque sumere*
Partem falerni? dicat Opuntiæ
Frater [10] *Megillæ quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
[12] *Mercede.* [13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
[14] *Ignibus: ingenuoq; semper*
Amore peccas. [16] *quicquid habes, age,*
Depone [17] *tutis auribus.* [18] *ah miser,*
[19] *Quanta laboras in Charybdi,*
Digne puer meliore [20] *flamma.*
Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] *Vix illigatum te triformi*
Pegasus expediet [24] *Chimæræ.*

3 A vino & conuiuijs nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere diserepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quouis gladio.
5 Quam multum discrepat! i. mirum in modum. Immane hîc ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis dicat quo vulnere, i. cuius puellæ amore sit saucius & qua saggitta Cupidinis pereat, i. qua amet puellam.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe vbi nata est.

11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendũ. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te ingnum mittit, non est cur pudeat pœniteatue te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Igenuam non seruilem aut meretriciam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem nos vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quam rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore, 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te in illa implicitum & impeditum vix solvet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæræ propter varios dolos & libidinum ineitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimera Typhaonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

[1] *Te*

1 TE maris & terræ, numeroq́; carentis arenæ
2 Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus 3 parua 4 Matinum
Munera: nec quicquam tibi 5 prodest
6 Aerias tentasse domos, animoq́; rotundum
Percurrisse 7 polum, morituro.
8 Occidit & Pelopis 9 genitor, conuiua deorum:
10 Tithonusque remotus in auras:
Et Iouis arcanis 11 Minos admissus: habentq́;
Tartara 12 Panthoiden, 13 iterum Orco
Demissum; 14 quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te 15 non sordidus autor
Naturæ verique, Sed omnes vna manet 16 nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios 17 Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
18 Mista senum ac iuuenum 19 densantur funera: nullu
Sæua caput 20 Proserpina fugit.
Me quoque 21 dexterior rapuit comes Orionis,
22 Illyricis Notis obruit vndis.
23 At tu nauta, vagæ ne parce 24 malignus arenæ,
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare: 25 sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadmor si quanta alloquitur O Archyta parua munera ex qui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.

2 Geometram.

3 Munera parui sumpsit, id est, primum sepulchrum.

quod manus & officium viuentes præstare debet mortuis.

4 Matinus, mons est in Apulia iuxta quē Archytas iacet, sepultus.

5 Ad mortem effugiendam.

6 Quòd sis adeò curiosus in astris obseruandis.

7 Cœlum mente peragrasse.

8 Respondet Archytæ. Non est mirum me Mathematicum & Philosophum esse mortuum quum mors sit omnibus communis.

9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit

10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam in Ci-

eadem transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre solebat. 12 Pythagoram qui animarum transmigrationem in alia corpora sno confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpe mortuum, transeunte eius anima in alios. 14 Quamuis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagatur naturalis veritatis. 16 Vna mortis necessitas omnes expectat. 17 A furijs conflantur bella quæ Martis sunt laudi. 18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Dexterum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declini cœli parte situs est. Nam Orion siue ortus siue occidens nimbos & ventos excitat, qui ideirco ipsius comites dicuntur. 22 Firmum, est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur. Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti, corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adiuuantis est vel compreccantis. Rogat enim, si nauta eum sepelierit, vt omnes tempestates a nauigantibus auertantur in sylnas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperijs, [26] *Venusinæ*
Plectantur syluæ, [27] *te sospite: multáque merces,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Post modò te natis [32] *fraudem committere: forsan*
[33] *Debita iura viceſque superbæ*
Te maneant ipsum precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Teque piacula nulla resoluent,*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa) licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

26 Syluæ Venusinæ sunt pro quibuscunque syluis Venusium ciuitas est Apuliæ
27 Te saluo.
28 Vndecunque est occasio.
29 Ab Ione tibi frequente.
30 Vbi Neptunus denotius colebatur.
31 Leue esse putas. Ordo est: forsan tu negligis committere fraudem nocituram postmodo tenatis immeritis, id est, paulo post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri inferendo debita, & pœnæ grames reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34. Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret*, cruentus precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt nisi meo cadaueri terram iniecteris. 36 Persuadet a facili 37 Ter manes vocabant. Virg. ——*Et magna manes ter voce vocaui.* 38 Licebit vt nauiges.

AD ICCIVM, Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse diuitiarum cupiditate.

Icci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *deuictis Sabæis*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas,* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Adcyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 Æmulatis Arabū diuitiis, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. deuictis
4 Militiam paras contra Reges Sabææ quæ Aethiopiæ est Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabricas.
6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulera) postquam sponsus eius erat à te occisus?
7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguendo delibutis. 10 Doctus optime sagittare vt Seres populus Parthis vicinus. 11 Ordo est: quis neget relabi posse riuos prones arduis montibus, & Tiberim posse renetti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætij vndique coemptos & decoram Socratem.

Prones

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Panætii, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis.*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam Platonem.

Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq́,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq́;* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Est Cnidus vrbs Cariæ vbi Venus sanctissime colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula de qua supra ad Od. 19.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum a Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.

6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades Dryades &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te, i. sine rebus Venereis. 9 Iuuentas Dea Iouis & Iunonis filia quam Græci appellant *Heben*, i. pubertatem. 10 Multùm valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Q Vid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

5 Apollinem dignis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] *æſtuoſæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum, aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quieta*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis,*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *dives & aureis*
Mercator [11] *exſiccet culullis*
Vina Syra reparata merce
Dijs charus ipſis: quippe ter & quater
Anno reuiſens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impune, me paſcunt oliuæ,*
Me [14] *cichorea,* [15] *leueſq; maluæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*
[18] *Latoë dones, & (precor)* [19] *integra*
Cum mente: [20] *nec turpem ſenectam*
Degere, nec cithara carentem.

5 Calabriæ ſolis ardore torridæ, quæ eſt ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præſertim.

6 *Virg. India mittit ebur, mollis ſua thura Sabæi.*

7 Liris eſt Campaniæ fluuius lenis & altus.

8 Alluit, vel, lambit vt ſupra, Od. xxii.

9 Calcent in torculari vuas abſciſſas cultello inſtar falcis, quæ Calena dicitur a Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima naſcuntur vina.

10 Ordo eſt, & dines mercator charus diſs ipſis quippe ter & quater anno impunè reuiſens Atlanticum mare, exſiccet vina aureis culullis reparata merce.

11 Bibat in poculis vina reparata i. vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 12 Mare tempeſtuoſum. 13 Sine naufragio, ergo Dijs charus eſt mercator. 14 Herba eſt notiſſima. 15 Malua lubrica, quæ ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego paraui. 17 Mihi ſano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo eſt ô Latoë, precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere ſenectam nec turpem nec cithara carentem. 19 Cum mente ſana. 20 Non delirantem vel inhoneratam ſenectutem, ſed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode xxxii.

Alloquitur Lyram eámque poſcit vt ſibi adſit, & ſecum canere non deſinat.

[1] *POſcimus, ſi quid* [2] *vacui ſub vmbra*
[3] *Luſimus tecum, quod & hunc in annum*
Viuat & plures: age, dic [4] *Latium*
Barbite carmen:
[5] *Lesbio primum modulate ciui:*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*

1 Poſcimus te ô barbite, ſi quid memoria dignum in occulto per otium ſcripſimus vt id euulgetur & in publicum prodeat.

2 Otioſi & a negotijs liberi.

3 Cecinimus

4 Cuius ego ſum Author & Princeps. 5 Qui primùm vſurpatus es ab Alcæo ad canendo, verſus Lyricos. Nota quòd Participium Verbi Deponentis Paſsiuè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicoſus, tamen ſiue bella gereret ſiue in portu a nauigatione conquieſceres, citharæ ſolitum non omiſit.

Siue

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
7 Liberum & musas, Venerem q̃, & illi
Semper hærentem 8 puerum canebat:
Et 9 Lycum, nigris oculis nigróque
10 Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
11 Grata testudo Iouis, ó laborum
Dulce lenimen, 12 mihi cunque salue
Rite vocanti.

7 Cantilia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque, i. te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, 1 ne doleas plus nimio, memor
2 Immitis Glyceræ: neu 3 miserabiles
Decantes elegos, 4 cur tibi iunior
5 Læsa præniteat fide.
6 Insignem 7 tenui fronte Lycorida.
Cyri 8 torret amor, Cyrus in asperam
9 Declinat Pholoën: sed prius 10 Appulis
Iungentur capreæ lupis,
11 Quàm turpi Pholoë peccet 12 adultero.
13 Sic visum Veneri: cui placet 14 impares
Formas atque animos 15 sub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multo.
2 Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quod riualis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto: hoc te scire volo quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & protervæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoe. 12 Amatorem sic intra amatorem nominat adulterum, Od. xxxvj 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo ioco, i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere, vti te quum deformis formosam senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

16 Quam elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitute me detinuit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretu Adriæ. 20 Quod Calabriam ambit, vel, quod fese in Calabriam insinuat.

Ipsum me [16] *melior quam peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
Curuantis Calabros sinus. [20]

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè Deos coluerit.

1 Tardus.
2 Rarus, non assuetus.
3 Dum erro consultus, i. peritus Epicureæ sapientiæ quæ docet omnemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare cœlum cogor. Metaph. à nautis ductæ qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque reuertere, & eodem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 fulmine nubes dissipans.
8 Per aera vel cœlum serenum fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristia: poeta igitur non vano deorum metu perterritus respicit. 9 Tonuit. 10 Vide supra Od. xij. 11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus vrbs Laconiæ, vel promontorium, vnde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in vltimo Oceani sinu, cuius cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humilique in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem. i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus: hic posuisse gaudet. i. in altum opes & honores transfert. Poeta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu sua sponte.

Parcus deorum cultor & infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
Consultus erro, [3] *nunc retrorsum*
Vela dare, [4] *atque iterare cursus*
Cogor relictos. namque [5] *Diespiter*
Igni corusco nubila diuidens,
Plerunque [6] *per purum tonantes*
Egit equos, volucremque [7] *currum:*
Quo [8] *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo [9] *Styx, & inuisi horrida Tænari*
Sedes, [10] *Atlanteusque finis*
Concutitur. [11] *valet ima summis*
Mutare, & insignem [12] *attenuat deus,*
Obscura promens. [13] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum [14] *stridore acuto*
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD FORTVNAM. Ode XXXV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos iturum.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbésque gentésque, & latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, & [10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumq; frangat.
Te semper anteit sæua [13] Necessitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuneos manu
Gestans aena: nec seuerus
[16] Vncus abest, liquidumq; plumbum.
[17] Te spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O fortuna Iouis subeniistra.
2 Quæ præsides Antio, vbi in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in eadem & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui lacessit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum fluuium degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum imperij ne euertas.
12 Neue populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiū
13 Idcirco necessitas dicitur Fortunam præcedere quòd certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur, vel vt alij volunt, sunt prægrandes pali ad instar clauorum cuspidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus insertis non solùm res simul iunctæ, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad malificorum pœnas, sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissime inter se deuinciuntur, præsertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo est, Te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem sperabant se εὐτυχεῖς futuros. 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat fidelis enim amicus non deserit amicum olim floremem nunc miserum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beatos, veste tua mutata aut luctu aut paupertate.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit: diffugiunt cadis.
Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serues iturum Cæsarem in ultimos*
Orbis Brittannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoq́ rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & sceleris pudet,*
[27] *Fratrumq́,* [28] *quid nos dura refugimus*
Ætas? quid intactum [29] *nefasti*
Linquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *O vtinam noua*
Incude diffingas retusum in
[33] *Massagetas Arabesque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit re mutatâ & aduersâ.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, serues iturum Cæsarem &c.
24 Et seruu nouum exercitum ex iuuenibus conscripturum, Eoijsq́ orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit.
26 Pudor vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum qui contrarium erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas. i. homines huius ætatis sine misericordia? 29 Nefarij. 30 Religione aduersus Deos. 31 Quæ templa deorum non violauit inuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas i. de nouo flogas & reparatos ferrum retusum in bello ciuili, quod non in cuneos vt in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certe hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optime consentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob eius ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & fidibus [1] *iuuat*
Placare, & vituli sanguine [2] *debito*
Custodes Numidæ [3] *Deos:*
[4] *Qui nunc* [5] *Hesperia sospes ab vltima,*
Charis multa sodalibus,
Nullis plura tamen diuidit oscula

1 Carmine lyrico.
2 Debito, vel voti vel officij causa.
3 Castorem & Pollucem nauigationis præsides, quos forsan fuisse nisi sacrificia eis promissa persoluerent.
4 Ordo est, qui nunc sospes reuertus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hanc poëtam sæpe pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ: [6] memor
Actæ non alio rege puerituæ,
[7] Mutatæq́; simul togæ.
[8] Cressa ne carcat pulchra dies nota:
[9] Neu promptæ modus amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum:
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat [12] amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] viuax apium, neu [14] breue lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: [16] nec Damalis nouo
Diuelletur adultero.
Lasciuis ederis [17] ambitiosior.

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares simul & eodem tempore prætexta depositâ togam virilem sumpserunt.
8 Cretensi vel niueo lapillo notemur hæc dies.
9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium i. vt saltant Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neq; Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione hausti & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alueum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui sorbillare paulatim, est contrarium. Anglice appellant, **Carowsing, or Drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes defigent & conijcient in Damalin suos oculos putres, i. oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] puluinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est.
2 Dapibus epiparis & delicatis cumsmodi Salij Martis sacerdotes vti consueuerunt.
3 Lectulos & puluinos, quibus dijs imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis auitis depromere vinum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reipub. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantiũ, quos Cleopatra enb.cularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ sperãda non erant.
11 Rebus secundis elata & ab hoc improuida. vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam comprehsit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod, apud Marcotidem in AEgypto paludem nascitur, vel, mentem fanaticam Marcotici regni, regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem eius graniter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est: Cæsar remis adurgens.

6 *Cellis auitis,* 7 *dum Capitolio*
Regina dementes ruinas,
8 *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege 9 *turpium*
Morbo virorum: 10 *quidlibet impotens*
Sperare, fortunáque dulci
14 *Ebria.* 12 *sed minuit furorem*
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentemq́; 13 *lymphatam Marcotico*
Redegit 14 *in vcros timores*
Cæsar, ab Italia 15 *volantem*
16 *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
17 *Hæmoniæ) daret vt catenis*
Fatale monstrum. quæ generosius
Perire quærens, 18 *nec muliebriter*
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & 19 *iacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis, 20 *& asperas*
Tractare serpentes: vt 21 *atrum*
Corpore combiberet venenum:
22 *Deliberata morte ferocior:*
23 *Sæuis Liburnis scilicet inuidens,*
24 *Priuata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & niuoso. 18 Nec more muliebrium extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusa AEgypti latebras se contulit, vbi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & delectum. 20 Et fortis, i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior quam prius fuerat. 23 Sæuis, inuidens, id est nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis, id est, in hostilibus nauibus Liburnorum quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

Ad

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàm myrtum.

[1]PErsicos odi puer apparatus:
Displicent nexæ [2]philyra coronæ:
[3]Mitte sectari, rosa quo locorum
[4]Sera [5]moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6]Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet [7]myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delitias scil. odores, vnguenta, coronas operosas, quibus vti solebant Persæ in conuiuijs.
2 Tenuissima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte studiosè quærere quo in loco succrescunt rosæ tardiùs enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in raris locis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras rosas duret. 6 Sedulò curo vt nihil laboriosè addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem vtilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & vmbrosa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I

Pollionem monet vt tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

[1]MOtum ex Metello consule ciuicum,
Bellique [2]causas, & [3]vitia, & [4]modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit consul, &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc aduersa, nunc prospera,

Ludumq́ Fortunæ,[3] *grauesq́*[4]
Principum amicitias,[5] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus[7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] *cineri doloso.*
Paulum[9] *seueræ Musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox[10] *ubi publicas*
Res ordinaris,[11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui[14] *Laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc*[17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, iam tuba stridunt:*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumq́ vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] *Non indecoro puluere sordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atroccm animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis[21] *amicior*
Afris[22] *inulta cesserat impotens*
Tellure: victorum[23] *nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine ciuili oblita, nondũ lota, nec aliqua expiatione pura effecta.
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt *aleæ* ludus dubium habebit euentum, ubique periculosum quòd multorum vitia quum enotueris, in eo non pauca displicebis.
8 Cineri qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia continet reuocabis.
12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calcebantur) sic dicto a Cecrope Athenarũ rege qui primus scripsit tragœdias.
13 O Pollio, qui rei insignis es patronus, & curiæ, i. senatui in statuendo de rep. das consilium id á te experenti.
14 Victoria, quæ laurum meruit.
15 Solenne Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum.
16 Tam graphice exprimis res gestas ô Pollio, vt iam mihi videar non audire, sed interesse prælijs quæ narras.
17 Murmure mortem minitanti.
18 Percutis vel obtundis aures.
19 Puluere glorioso sordidos qui fortiter pugnãtes pro patriæ libertate occiderunt.
20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. á Cæsare subiugatas, præter inuictum animum Catonis.
21 Qui fauerat Numidis in bello Iugurthino.
22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere.
23 Romanorum Posteros nuper cæsos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas.
24 Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non tectus impia præda in eorum ciuem ciuis trucidauit? quasi diceret, Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine.

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur, [25] *auditumq́ Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignæra belli? quod mare [28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax iocis*
Ceæ retractes munera [30] *næniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore [31] *plectro.*

25 Audiunm aberremi orbis habitatoribus pro ſtragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries? *Per lamentatio belli naualis.*
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poëta dum tragicum laudat ipſe pænè tragicus factus eſt: reuocat igitur ſuam Muſam à luctu

& lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horũ verborum hæc eſt: ſed tu ô procax (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentũ à Simonide poëta in Inſula Cea nato, iocis (i. rebus laſciuis) relictis: quære mecum modos (i. verſus faciliori ſtylo) ſub antro Dionæo (i. ſub antro venereo) in quo res leues & venereæ ſunt canendæ. 30 Næniæ carmen eſt lugubre, quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 Plectrum Latinè pecten, eſt inſtrumentũ citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήσσω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color eſt, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet [2] *extento Proculeius æuo.*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolui*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando*

1 Ordo eſt, ô Criſpe Salluſti inimice lamnæ (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defoſſæ nullus eſt color vel ſplendor argento (i. argento nihil habet pulchritudinis) cuius nullus eſt vſus moderatus.
2 Æuo producto ad poſteros, i. Proculeius viuet in æternum.

3 Nobilitatus propter animum paternum in ſuos fratres qui hoſtes publ'ci poſt Cæſaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiſerant. 4 Fama perennis Proculeio ſuperueniens, extollet eum pennâ, cuius nulla vnquam diſſolutio futura eſt, ſignificatur æternitas quæ neque perit, neque perire metuit. 5 Latius poſsis regnare, ſi animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm ſi orbem vniuerſum poſsideas.

Spiritum, quàm si Libyam [6] *remotis*
Gadibus iungas: [7] *& vterque Pœnus*
Seruiat [8] *vni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus: [14] *populumq́, falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq́, laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul sitis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ a Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum summa auget.
10 Fugerit è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore
12 Ordo est, virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe diserepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam lauream (i. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes aceruos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis moueatur quam lapis. 13 Perfarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, vt omnes alios diuites numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] *Æquam memento rebus in arduis*
Seruare mentem, non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia: [3] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[3] *Seu te in remota gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, siue mœstus vixeris, siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto.
5 In loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

[6] *Quò*

6 Quò pinus ingens 7 albaq́, populus
Vmbram hospitalem consociare 8 amant
Ramis & obliquo laborat
Lympha fugax 9 trepidare riuo.
10 Huc vina & vnguenta, & nimiùm 11 breues
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
12 Dum res & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
13 Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villaq́, 14 flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: 15 & extructis in alt m
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab 15 Inacho,
Nil interesi, an pauper, & infima
De gente 17 sub dio morêris,
18 Victima nil miserantis 19 Orci.
20 Omnes eódem cogimur 21 omnium
Versatur 22 vrna: 23 seriùs, ocius
Sors exitura, nos in æternum
Exilium impositura 24 cymbæ.

6 In quo gramina.
7 Populus arbor, cuius frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò defloriscentis. *Quàm longa vna dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra, quod omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus diuitijs & a villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Ode 1. lib. 1.

15 Et diuitijs conseruatis potietur hæres, fortassè ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An viuas sine domo & sub exelo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda id est qui ex moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura seriùs vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in vrna. 22 In vrna fatalium quam conijciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Sine tardius siue celerius moriendum est. 24 Naui Charontis, quæ Animos per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vsu venerit.

1 NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, 2 priùs insolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antea non amare solitum.

3 Serua

3 Ex Lyrneſſo capta, ergo ſerua, iure belli.
4 Colore candido, i. ſua pulchritudine.
5 Non Aiacem, qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmeſſæ, quæ ex Aiace filium peperit Enricalen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Caſſandram.
8 Caſſandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur.
10 Achille qui fuit ex Lariſſa vrbe Theſſaliæ.
11 Et poſtquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit, Græcis decennali bello feſſis. Pergama leuiora tolli, i. facilìora vt tollerentur & euerterentur.

3 *Serua Briſcis* 4 *niueo colore*
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem 5 *Telamone natum*
6 *Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ:*
Arſit 7 *Atrides medio in triumpho*
8 *Virgine rapta:*
9 *Barbaræ poſtquam cecidêre turmæ*
10 *Theſſalo victore,* 11 *& ademptus Hector*
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Graÿs.
12 *Neſcias an te generum* 13 *beati*
Phyllidis flauæ decorent parentes.
14 *Regium certè genus & Penates*
Mœret iniquos.
Crede non illum tibi 15 *de ſceleſta*
Plebe delectam: 16 *neque ſic fidelem.*
Sic lucro aueſſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, 17 *teretéſque ſuras*
18 *Integer laudo.* 19 *fuge ſuſpicari,*
Cuius octauum 20 *trepidauit ætas*
Claudere luſtrum.

12 Incertum eſt an pulchra Phyllis, quamuis captiua ſit ſummo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Decet certè tam regis parentibus ortam Penates habere ſibi inimicos, adeò vt iam captiua ſit & præ paupertate ſuo ſtemmati reſpondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe eſſe natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & a lucro abhorrentem potuiſſe naſci a matre erubeſcenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem ſuis liberis eſt pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Cultus laudo. 19 Noli ſuſpicari me Phyllidis amore eſſe captum quòd eam laudo, quippe qui quadragenarius ſum, i. languidior ad res venereas quam adoleſcens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum luſtrum, i. quinquenaium octauum, ſcil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage eſt virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate eſt mens reuocanda.

1 Lalage nondum eſt ad concubitum matura. Metaphor. eſt perpetua ducta à iuuenca quę nondum ſubbijt iugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Ceruice ſubactas, i. ſuppoſita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet ea, quare cum ſuo pari, i. marito.

1 *Nondum ſubacta ferre iugum valet*
2 *Ceruice:* 3 *nondum munia comparis*

Æquare,

Æquare nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6] *Solantis æstum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis salicto
[7] *Prægrestientis.* [8] *tolle Cupidinem*
Immitis [9] *uuæ: iam tibi lucidos*
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore;
[11] *Iam te sequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petet Lalage maritum.
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo sic humero nitens,*
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiusue Gyges.*
[19] *Quem si puellarum insereres choro.*
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoq́, vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cu vitulis lætis in vdo salicto i. in loco salicibus conferto.
8 Est alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit propediem matura te vltrò petet.
12 Non tarda est, ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas i. tempus adijciet tuæ La-

lagi florentes annos quos tibi detraxit. i. illa matureſcet, tu verò ſeneſces. 14 Iam tua Lalage te margum petet fronte inverecunda, i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plus ametur. 17 Lalage ſic ſplendens humeris albis quemadmodum luna pura id eſt, nullis nebulis obducta reſplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formoſiſſimus. Cnidius dictus ex Cnido Inſula Veneri dicta. 19 Quem Gygen ſi inter puellas proſtitueres, diſcrimen obſcurum, id eſt, parua differentia falleret peregrinos quamquam acutos & perſpicaces. Nam ignorarentur ille ab hoſpitibus qui eum aſpiciant, quia crinibus longis vtitur & intonſis, faciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſſit, ſit ne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere ſuæ ſenectutis ſedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum iugaſerre noſtra &*

1 Qui ſi opus eſt, mecum aditurus es Gades vltimam Hiſpaniæ inſulam.
2 Populum Hiſpaniæ ferociſſimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire.

[3] *Barbaras*

3 Barbaras Syrtes, 4 vbi Maura ſemper
Æſtuat vnda:
Tibur Argeo 5 poſitum colono,
Sit meæ ſedes vtinam ſenectæ.
6 Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæq;.
7 Vnde ſi Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce 8 pellitis ouibus Galeſi
Fulmen, 9 & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus 10 ridet, vbi non 11 Hymetto
Mella decedunt, viridiſq; certat
12 Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidáſque præbet
13 Iupiter brumas: & amicus 14 Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
15 Ille te mecum locus & 16 beatæ
Poſtulant arces: 17 ibi tu calentem
18 Debita ſparges lachryma fauillam
19 Vatis amici.

3 Syrtes in hoſpitales. Vide Od. xxij. lib. 1.
4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argino.
6 Vtinam Tibur ſit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure ſi Parcæ tres ſorores Iniſicæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.
8 Adibo Galeſum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam ſuis ſunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem ne ſua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalanthus Laedegmonius quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderant.
10 Arridet, placet. 11 Vbi mella non dant locum. i. vbi mella non ſunt deteriora melle ſuauiſſimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliiſque herbis odoriferis abundante. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore ſito. 13 Aer. 14. Aulon mons eſt Tarento vicinus, ferax fertilis vuis cuius vua non inuidet, i. non cedit neque eſt deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia ſunt. 16 Beatæ arces. i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iuſta perſolues. fauillam calentem. i. cineres meos lacrymis conſpergens. 18 Lachryma debita propter noſtram amicitiam. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.

Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

O 1 Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo eſt, ô Pompei prime mecum ſodalium ſæpe deducte mecum in vltimum tempus (i. qui ſæpe mecum deductus fuiſti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoque cœlo? i. quis te patria electum iterum fecit ciuem Romanum?

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrys, [2] *Italoq́, cœlo,*
Pompei, meorum [3] *prime ſodalium?*
Cum quo [4] *morantem ſæpe diem mero*
[5] *Fregi,* [6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Senſi relicta* [9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus, [10] *& minaces*
[11] *Turpe ſolum tetigere mento.*
Sed me per hoſtes Mercurius celer.
[12] *Denſo paventem ſuſtulit aëre:*
Te rurſus in bellum [13] *reſorbens*
Vnda fretis tulit [14] *æſtuoſis.*
Ergo [15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque feſſum militia [16] *latus*
Depone [17] *ſub lauru mea: nec*
Parce cadis tibi [18] *deſtinatis.*
[18] *Obliuioſo lœuia Maſſico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de [20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego ſanius*
Bacchabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere eſt amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amiciſſime meorum ſodalium.
4 Diem longum æſtivum.
5 Diem fregiſſe eſt, partem diei in vino & pocalis ponere. Vide Od. 1. libi. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod eſt vnguentum Syrium pretioſiſſimum, factum ex folio in Indicis paludibus naſcente ſine radice.
7 Vbi Caſſius & Brutus ſunt victi.
8 Vidi & expertus ſum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Caſſius & Brutus vel eorum milites de virtute ſua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram ceruice fœdatam cum ſuis mentis tetigere.
12 Nube, quæ denſior eſt aëre.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua ſignificat Pompeium cum impetu mentis & fu-

rore correptum ad Bruti partes eſſe reverſum. 14 Per freta æſtuoſa, i. bella ferventia. 15 Promiſſum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus eſt incolumitatis & cuſtodiæ ſymbolum. 18 Vaſis vinarijs ad tuum reditum reſeruatis. 19 Imple ad ſummum & ebibe ciborea lœuia (i. expolita pocula capaciora) Maſsico obliuioſo. i. vino Campaniæ, impleta quod vinum liberius epocum obliuionem malorum affert, vel per ſe vel propter ſomnum ſubſequentem. 20 Teſtis in quibus vnguenta ſeruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs aſſueta. 22 Venereus talorum vel teſſerarum ictus regem bibendi omnium que magiſtrum efficiebat. quem ictum alij putarunt eſſe numerum ter ſenarium, alij, quum omnes tali iacti cadebant diſſimiliter valuque diuerſo apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibaciſſimo. 25 Amico præter ſpem mihi reddito, 26 Furenter potare.

IN IVLIAM BARINEM.
Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VLLa[1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2] Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3] Crederem sed tu[4] simul obligaſti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumq́, prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere,[7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaq́, diuos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruentâ.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis:
[13] Seruitus crescit noua: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] iuuencis,
[16] Te senes parci: miseræq́, nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Iurisiurandi abs te violati. 1 periurij.
2 Si minima parte corporis, fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos esse viudices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac. i. postquò per caput tuum iurasti.
5 In publicum prodis a multis iuuenibus vnicè amata.
6 Vtile est tibi & alijs (si periuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persoluere.
7 Et omnem mundi maiestatem fallere: scil. sydera quæ sunt vita nocte silenti.
8 Deos immortales ἀθανάτους.
9 Hoc deridet Venus: *Periuria ridet amantium Iupiter et ventos irrita ferre iubet. Tibullus.*
10 Nymphæ faciles & iucundæ Veneris comites nimirum. Iocus Risus, Fletus.
11 Cote asperâ sanguine sagittarum quæ in illa cote acuntur, vel cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes, vel, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet.
12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara.
13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant.
14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id sæpe minentur propter tuum periurium.
15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur.
16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum.
17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab se alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri ſui Myſtis deflere deſinat.

[1] NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut [2] mare Caſpium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vſque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi ſtat glacies [6] iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et ſolys viduantur orni.
[9] Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: [10] nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non [11] ter ævo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. [14] deſine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Auguſti [15] trophæa
Cæſaris, [16] & rigidum Niphatem,
[17] Medumq; flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intraq; præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non ſemper manant in agros aſperos & ſenticoſos, i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia, inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ fluuios & agros efficit pigros atq; otioſos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non ſemper ventis agitantur.
8 Nec ſolijs ſemper nudantur orni, i. fraxini ſylueſtres.
9 Tu aſsidue inſequeris Myſten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum prouocantibus.
10 Nec manè, nec veſperi Myſtis amore deſerit. Eſt Veſper ſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſper: orientem vero antegrediens nuncupatur Phoſphorus vel Lucifer.
11 Neſtor (qui ter-

tium ætatem hominum viuebat, i. nonaginta annos) non ſemper ploranit Antilochum filium ſuum ex Euridice, cæſum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili ſorores, Polixena, Caſſandra &c. 14 Deſine à mulicbribus querelis, Græcorum more ponitur Genitiuus poſt Verbum finiendi. 15 Cæſaris victorias ſunt enim trophæa victoriæ ſigna. 16 Et cantemus Niphaten qui vel frigidus eſt Scythiæ fluuius, vel mons eſt Armeniæ niue horridus & inacceſſus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirum Armenijs, Parthis, & alijs à Cæſare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores æquarum globos iam volauunt, nam ſentientes ſe cum Armenijs & Medis eſſe debellatos, anguſtijs fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra exiguos terminos ab Auguſto præſcriptos equitare, i. non exeritere & vagari, vbi libuiſſet.

AD

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtraque fortunâ est ferenda.

[1] RECtiùs viues, Licini, [2] neque altum
[3] Semper vrgendo: neque dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimiùm premendo
[5] Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidendâ
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriuntque summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
[11] Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

1 Paciliùs commodius.
2 Est Allegoria, quæ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infimum & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla haberatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus siccmosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilij paupertate squalliui.
7 Caret sola sumptuosa quæ propter magnificentiam cedit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus bene præparatum i. animus bene institutus, in rebus aduersis fortunam bonam spe rat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes asiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit.
12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna.
13 Apollo non est semper iratus, sed quondam. i. interdum citharam ad cantandum prouocat.
14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus in secundis humilis esto & animum contrahe.
15 Quidquis es.
16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode XI.

Omissis curis viuendum est hilariter.

1 Quid

[1] Quid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis ævi pauca. [6] fugit retro
Leuis iuventas, & decor [7] arida
Pellente lasciuos amores
Canitie facilemque somnum.
Non semper idem floribus est [8] honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consiliis animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temere, & rosa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Assyriaque nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. Quid Hirpine remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.

2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode vj.

3 Gens Orientalis, vide Ode xxxiij. lib. 1.

4 Scythes seiunctus a nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.

5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ parca poscit, quia vita breuis est.

6 Imberbis iuventus tandem senescit

7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum grauem & longum nam somnus senibus difficilis est & brevis propter caloris defectum & morborum molestiam.

8 Pulchritudo.

9 Inferiorem quam vt futura Dei consilia comprehendat.

10 Ordo est, cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temere, i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt cæsus vetuerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosæ rosæ succo vel ipsa rosa interextos. 12 Vnguento Nardino est nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syriaque non quod in Syria nardus nascatur, sed quod montis in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectatur, vnde dicta est Nardus Indica. Dioscor. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens, quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha, i. vis refrigerabit pocula aqua fluuiali dilutaue in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit e domo sua Lyden, meretricem non publicam, sed secretius cognitam? quæ quum sit deuia, i. a via publica semota, minus est vulgaris minisque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumq; censeo, O puer age, die Lydiæ vt maturet venire cum Lyra eburnea ferat enim fidicina habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexum tantum & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MÆCENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] NOlis longa feræ bella [2] Numantiæ,
Nec [3] durum Annibalem, nec [4] Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] Aptari citharæ modis:
Nec sæuos [6] Lapithas, & nimium mero
[7] Hyleum, domitósque Herculea manu
[8] Telluris iuuenes, [9] vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris tuque [10] pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductaque per vias
[11] Regum colla minantium.
Me dulcis dominæ Musa [12] Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere [13] lucidum
Fulgentes oculos, & [14] bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
[15] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
[16] Nec certare ioco, nec dare brachia
[17] Ludentum nitidis virginibus, [18] sacro
Dianæ celebris die.
[19] Num tu, quæ tenuit dives [20] Achæmenes,
[21] Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
[22] Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis me inbeas, æquum est te nolle.
2 Numantium post bellū 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus deleuit.
3 Annibalem laborum patientem, alij legunt diram, & crudelem.
4 Duilius Consul in mari Sicilo primus omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, circiter 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Pertithoi deuictos.
7 Vnum è Centauris mero nimium i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gigantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant.
9 Vnde, à quibus cœlum timuit periculum. 10 Historijs scriptis prosa oratione quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ meæ Dominæ, alij legunt Licymniæ vel Licinniæ. 13 Lucide fulgentes. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec sectis dictis certare, vel iocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est, num quid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ oues, dictas Mygdonias a Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata, sensus Poetæ hic est, tu non potes regum opes pluris facere quam Lycymniæ amorem.

Dum

*Dum *fragrantia [23] detorquet ad oscula
Cervicem,[24] aut facili saevitia negat
Quae poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupet.

* Alii, flagrantia

23 Avertit cervicem.
24 Aut ficta saevitia negat osculis, quae magis gaudeat sibi eripi quam illo

(Nempe Amans) qui oscula poscit. 15 Quae interdum osculum rapere antevertat atque petat osculetur, ut irascenti amatori satisfaciat. O allum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV RE. pentino penè oppressus fuerat. Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cavere debeat: Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] ILle nefasto te posuit die,
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse cervicem, & [4] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. navita [8] Bosphorum
Poenus perhorrescit, [9] neque ultra
Caetatimet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa lethi
[11] Vis rapuit rapietque gentes.

1 O arbor, ille te plantavit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.
5 Venena praestantissima. Colchis est Scythiae regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.
6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosphorus ponitur pro quolibet mari & Poenus pro quovis nauta. Bosphorus est Ponti fretum propter angustius valde periculosum.
9 Neque Alibunde metuit improvisa fata, i. neque sibi metuit ab alio exitio

nam à Bosphoro. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. Ode xx lib. 1. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit unumquemque nunc hoc, nunc illo timentem.

12 Quàm parvo interstitio ab inferis absimi, i.à morte,

13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutonis vxor est, inferni regina. vide Ode xxviij lib. 1.

14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.

15 Campos Elysios in quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.

16 Et Sappho Graijs chordis murmurantem scripsit Sapphô Aeolice, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non respondérent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamauit, vnde à poeta dicitur Mascula.

17 Et quàm pene vidimus te ô Alcæe Iyrâ canentem dura mala nauigationis, fugæ & belli aureo

12 Quàm penè 13 furuæ regna Proserpinæ,
Et iudicantem vidimus 14 Æacum,
15 Sedésque descriptas piorum, &
16 Æolijs fidibus querentem
Sapphô puellis de popularibus:
17 Et te sonantem plenius aureo
18 Alcæe plectro dura nauis,
Dura 19 fugæ mala, dura belli,
20 Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur vmbræ dicere: 21 sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus,
Quid mirum? 22 vbi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua 23 centiceps
Aures, & intorti capillis
24 Eumenidum 25 recreantur angues.
Quin & Prometheus & 26 Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
27 Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

plectro, id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poeta Lyricus in eloquendo brevis & magnificus plurimumq; Homero similis. *Quasi.* 19 Exilij, vel fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est, sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, i. turba vmbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquebatur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur, quos in vita sustinerat. 27 Nec curat Orion venator leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. Fingunt poeta vmbras apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hic gaudebant.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Vita brevis, & mori necesse est.

2 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardius senescis, neque tardius moriris

1 Eheu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: 2 nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ

Afferet,

Afferet,[3] *indomitæque morti.*
[4] *Non si tricenis*[5] *quotquot eunt dies,*
Amice[6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris:[7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem*[9] *Tityonque tristi*
Compescit[10] *vnda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ*[12] *munere vescimur*
Enauiganda: siue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractisque rauci fluctibus[14] *Adriæ.*
Frustra per[15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus[16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater*[18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,*[20] *& Danai genus*
Infame, damnatusque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris,*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor:[22] *neque harum*[23] *quas colis arborum*
Te, præter invisas cupressos,
Vlla brevem dominum sequetur
[24] *Absumit hæres*[25] *cæcuba*[26] *dignior,*
Servata centum clavibus: & mero
[27] *Tinget pavimentum superbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili vel inexpugnabili
4 Amice Posthume tu neque senectam neque mortem effugies etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo est, qui compescit ter-amplum Geryonem & Tytiũ tristi vnda omnibus enauiganda quicunque vescimur terræ munere, siue erimus reges siue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem, finit Gerion rex Hispaniæ qui ob triplex regnũ corpore triplicato fertur constitisse. Hunc Hercules interfecit boues suos furantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse nouem iugerum, vide Od. 4. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauigauda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt supra Od. xj. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9 lib. 3. morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consulere si placet) in eundem Aphor. 16 Austri anditum habentes caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal in 3. Aphor. lib. 3. 17 Ordo est, ater Cocytus flumine languido est visendus, i. moriendum est. 18 Aqua pigre fluente propter eius crassitiem. 19 Cocytus est fluuius flexuosus, infernalis è Styge derivatus. 20 Et Danai filiæ infames, quod vna nocte patris iussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus Æoli filius sic damnatus, vt longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo est neque vlla harum arborum quas colis sequetur te brevem dominum (i. te breui victurum) præter cupressos inuisas, i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delitias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effussissime consumet, quæ tu nimis parce conquisiuisti. 25 Vina accuratissime seruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ possidet, quum tu parcas vt sacris. 27 Respergetur magnificum triclinij pauimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.

Ode XV.

Iampauca [1] *aratroiugera* [2] *regiæ*
Moles relinquent: undique latiùs
[3] *Extenta visentur Lucrino*
Stagna lacu. [4] *platanusq; cœlebs*
Euincet ulmos: [5] *tum uiolaria, &*
Myrtus, & omnis [6] *copia narium,*
Spargent [7] *oliueta odorem,*
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] *ictus.* [9] *non ita Romuli*
[10] *Præscriptum & intonsi Catonis*
[11] *Auspicys, veterumq; norma.*
[12] *Priuatus illis census erat brevis,*
[13] *Commune magnum.* [14] *nulla decempedis*
[15] *Metata priuatis opacam*
Porticus excipiebat [16] *Arcton:*
[17] *Nec fortuitum spernere cespitem*
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quum omnis penè ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.

2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant unitar molis.

3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in finu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurreretur.

4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantum inseruiens propter opacitatem euincet vlmos. i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.

5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ornos est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium significat omnes flores qui naribus affluti delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebat oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Odo est. non ita præscriptum est auspicys Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præscriptum. Metaph. ducta a ludimagistris. 11 Legibus & protestate Romuli Romæ conditoris & Catonis inconsi, id est, luriuti & seueri. 12 Illi parum & angustum habebant tem similitudinem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum si paucis ambus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam vt ea pateret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Visum aduersum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare: quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

[1] OCium diuos rogat in patenti
[2] Prensus Ægæo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] venale, Nec auro,
Non enim [8] gazæ, neque consularis
Summouet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVIT VR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare: & amara læto

1 Victum quietã petis à Calore & Pollucе a Is qui à tempestate deprehenditur in lato mari AEgæo, sic dicto ab AEgæo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abscondidit Lunam.
4 Sydera nautis certe cognita, vt versa & similia.
5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi, pacem etiam expetunt.
6 Thraciæ. Thraces bellicosos.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura nec auro, quia solùm prouenit ad appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur i bene viuit is parco, qui tenui victu & modi-

eo apparatu contentus est. 12 Sallustius à patre relictum filio pro quamis supellectile paterna. Salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi aut sordida cupiditas quærendi faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri multa desideramus? 15 Cur iaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriã relictã? 17 Quis patriæ dulcedinem & sui suos affectus & naturæ propensionem obliuiscitur? 18 Naues rostratas & robustas. 19 Cura est velocior ceruis & ipsis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere siue nauim, siue equum consenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minime curet.

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem.
Longa [22] *Tithonum minuit senectus:*
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget [23] *hora.*
Te greges centum [24] [25] *Siculæque circum*
Mugiunt vaccæ, [26] *tibi tollit hinnitum*
Apta quadrigis, equa, te bis Afro
Murice tinctæ [27]
Vestiunt lanæ: [29] *mihi parua rura &*
Spiritum [29] *Græiæ tenuem Camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit insuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus equilibus apta, quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est inuidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis Poetis desumptam. Graiæ nomen est Adiectiuum Genitiui casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM. Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] *exanimas tuis?*
Nec dys amicum [2] *est nec mihi, te prius*
Obire, Mæcenas mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [5] *quid morer altera,*
Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] *ille dies vtramque*
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus
Vtcunque præcedes, supremum

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet dys, sic Græci ὦ θεοῖς φίλος.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum sic Od. 1. lib. 1.
4 Absit celeriter mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego vitam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi enim charus futurus vt antea nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vtercunque nostrum rapiet & morietur. 8 Ego non peieraui vt milites qui sacramento obstricti fidem violârunt. 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec. [11] *Chimæræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi reſurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam: ſic potenti*
[14] *Iuſtitiæ placitumque Parcis*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ ſeu [17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumque noſtrùm incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucriſque fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit ſonum:*
Me [22] *truncus illapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextrâ leuaſſet, [23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum reddere victimas
[24] *Ædemque votiuam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus vt comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite de qua vide Od xxvij. lib. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquam ſeparabit a propoſito meo non viuendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, Iuſtitia id poſcit propter acepta a Mæcenate beneficia Parcæ id poſcunt: quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere, quod maltùm valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo eſt, vtrumque noſtrum (i. aſtrum tuum & aſtrum meum) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit ſeu Scorpius. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus quia Scorpius attribuitur Martiſ, cuius ſtella maleſica eſt & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno graniſſimas pluuias excitat maxime in Italia. 18 Iouis ſtella quæ te tuetur Saturni maltignitatem diſcuſsit & auertit. 19 Suo aſpectu ſubueniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repreſsit. 21 Ter applauſit, vide Od. xx. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemiſſet niſi Faunus ſyluarum deus ictum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poëtæ qui ſunt ſub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi ſaluus euaderet. 25 Nos paruum ſacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles ſumus.

ODE XVIII.

Re tenui ſe contentũ dicit, vbi alij cupiditatibus ſuis & diuitijs ſtudent quaſi perpetuò victuri.

[1] *NOn ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet i. reſplendet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus heres regiam occupauit:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemque diues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæque pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos;
[15] *Marisque Baÿs obstrepentis* [16] *urges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidosque natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis superimponuntur.

3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad columnas.

4 Neque frande aut malis artibus cuiusdam hæreditatem expugnaui, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiam, i. regias opes sibi vendicauit.

5 Non legitimus heres sed peregrinus & dolo malo factus.

Nec honestæ vicinæ meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes, quam magistratum obtinentium. Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cuius humore fit color purpureus.

7 At larga est ingenij vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.

8 Propter fidem meam & ingenium diues appetit meum

9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis diues vel eo agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu mare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum sunus i. paulò ante mortem. 15 Ædificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baijæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nam in orbe loca Baÿs præferri amœna.* 16 Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vlteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque, i. semper remotos agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen alia manet domitem herum certior destructis hoc rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

24 *Rapacis*

[24] *Rapacis Orci fine* [25] *destinata,*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum: [27] *quid vltra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regúmque pueris: nec [29] *ſatelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captus.* [32] *hic ſuperbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coercet:* [34] *hic leuare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* vſurpauit in fœminino genere, concordat autem cum *ceſtata.*
26 Expectat diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra Pauperi & regibus aperitur æqualiter. ſic Od. xxvij lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba ſua tranſuectas nunquam reuehet.
30 Ideò Promethea callidem appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali poſteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Oreſtem. 34 Ordo eſt, vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus, audit vt ſublenet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci ſatelles ei præſto eſt.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

Bacchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite poſteri)*
[3] *Nymphaſq́, diſcentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenoq́, Bacchi pectore [8] *turbidum*
Lætatur Euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] *thyrſo.*
[10] *Fas peruicaces eſt mihi* [11] *Thyadas,*
Viniq́, fontem, lactis & vbera
Cantare riuos, atque truncis
Lapſa cauis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In ſecretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi eſtis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad diſcendum paratas.
4 Habent Satyri pedes inſtar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem ſibi ipſe dat, qua mulieres bacchantes furere plenæ vti conſueruntur.
7 Subſultat mens & conturbata eſt.
8 Et mens turbidè lætatur, turbidâ lætitiâ affectur. 9 Virgâ, nempe haſta Bacchica pampinis inuoluta. 10 Licet mihi, vel, poſsibile eſt, δυνατὸν ἐστί. 11 Proteruas Bacchi ſacerdotes & & miniſtras. 12 Iterum atque iterum emitare mella eius arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theſeo relictam Bacchus in vxorem adeptauit.

Stellis

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Diſiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu ſeparatis [19] *uuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Biſtonidum [20] *ſine fraude crines:*
Tu quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum ſcanderet impia:
[22] *Rhœcum retorſiſti leonis*
Unguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: ſed idem*
Pacis eras [25] *mediúſque belli.*
Te vidit [26] *inſons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitque crura.

14 Coronam nuptialem inter ſydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina ſæua ab irato deo illata, quod mulieres bacchantes ſpectaret.
17 fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem verſus & vites interſecare conatus, crura ſua ſibi amputauit.
18 Mare Indicum dicas, nam Indos Bacchus ſuperauerat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nondum mulierum Thracum comas ſerpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter ſe ſuperſtructos.
22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem conuerſus deieciſti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrunque paratus, ſiue bellum eſſet gerendum, ſiue pax colenda. Poëta hoc ſignificat, virum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad inferos deſcendenti, vt inde Ariadnem vxorem reduceres. 27 Poëtæ idcircò cornua affingunt Baccho, quod bibaces plærunque ſunt pugnaces *Vel vt alij volunt*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus exoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes ſuis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore ſuo trilingui tetigit pedes tuique curæ redeuntis ad ſuperos.

AD MAECENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum verſus per vniuerſum pronolabit orbem, vnde ſibi promittit ſuæ poeſeos immortalitatem.

1 Ordo eſt. Ego vates biformis fera per liquidum æthera non viſitata nec tenui penna, ſed penna ſublimi

[1] *Non vſitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidam æthera*
Vates: neque in terris morabor

Latinis ſuribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius [3] *inuidiáque maior*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iamiam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Superne: nascuntúrq; leues*
Per digitos humeroſq; plumæ.
Iam [11] *Dædalæo ocyor Icaro*
Viſam [12] *gementis littora Boſphori,*
Syrteſque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreoſque campos.*
Me Colchus, & qui diſſimulat metum
[16] *Marſæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noſcent [17] *Geloni: me peritus*
Diſcet [18] *Iber,* [19] *Rhodanique potor.*
[20] *Abſint inani funere næniæ:*
Luctuſque turpes & querimoniæ
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
[21] *Mitte ſuperuacuos honores.*

3 Cuius gloria ſuperat inuidiam.
4 Aëthera petens.
5 Non ego obſcuris parentibus ſum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum ſenſus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas ô dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt. de Stygę vide Od. xxxiij li. 1.
8 Hæreſcunt, infidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus ſuperioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vna cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
12 Boſphori murmur emittentis de Boſphoro vide ſupra Od. xij.

13 Syrte Libycas. vide Od. xxij lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes ſub polo & cardine cœli poſitos, vnde ſpirat Boreas, vbi dies eſt ſex menſium & nox totidem anno in duas partes diuiſo. 16 Marſæ ſunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis renera timet, fingat tamen ſe non timere. 17 Scythiæ populi vide ſupra Od. ix. 18 Hiſpanus vſu peritus propter longa bella & nauigationes aſſiduas. 19 Gallus Lugdunenſis. Rhodanus eſt Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Abſint næniæ i. abſint carmina funebria à funere meo (nam inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in ſepulchro contineri non poſſum, ſed immortalis futurus poetarum ales. 21 Omitte,

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] *profanum vulgus, & arceo.*
[2] *Fauete linguis.* [3] *carmina non prius*
Audita, Musarum sacerdos,
[4] *Virginibus puerisque canto.*
[5] *Regum* [6] *timendorum, in proprios greges,*
[7] *Reges in ipsos imperium est Iouis,*
[8] *Clari giganteo triumpho.*
Cuncta supercilio mouentis
[9] *Est vt viro vir latius ordinet*
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] *Aequa lege necessitas*
Sortitur insignes & imos,
Omne capax [12] *mouet vrna nomen.*
[13] *Districtus ensis cui super impia*
Ceruice pendet, non [14] *Sicula dapes*

1 Odi vulgus indoctum: nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos à sacris.
2 Attendite cum silentio, vel, bona verba dicite.
3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis lyrica scil. exacte & ad plenum facta.
4 Quò rectius suum vitam instituant.
5 Ordo est, Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis supercilio est in ipsos reges.
6 Reges à subditis timeri debent ac amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent eosdem Deum summum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis triumphi, qui potuit immanissimos gigantes supercilio, i. nutu & majestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas planter, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, vbi allectus Magistratus est petitor, hic generis claritate ille suis virtutibus, alius aut eorum numero celebris. 11 Necessitas tamen, i. Mors æqualiter sortitur, i. sorte & sine delectu summit omnes tam claros quam obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum, vide Od. 5 lib. 2.
13 De Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt ſaporem,*
Non auium citharæque cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *ſomnus agreſtium*
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe
[18] *Deſiderantem quod ſatis eſt, neque*
Tumultuoſum [19] *ſollicitat mare,*
Nec ſæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Funduſque mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta piſces æquora ſentiunt.*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus. ſed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Poſt equitem ſedet atra cura.*
[31] *Quòd ſi dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum ſydere clarior
[33] *Delenit uſus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumque coſtum:*
[36] *Cur inuidendis poſtibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

reddent.
(on ſomnum
tuent. quem
eas abſimlat.
7 Ordo eſt & ſenſus. ſomnus lenis non ſpernit humiles agreſtium domos, neque umbroſam ripam aut amœna Theſſaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui deſiderat quod ſatis eſt ad victum & veſtitum, non nauigat, neque ſe maris periculo exponit, vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuoſum mare non reddit eum ſollicitum.
20 Arcturus ſtella eſt in cauda Vrſæ, quæ propter tempeſtates quas Orientes excitat eſt vehemẽs, ſed occidens eſt multo vehementior.
21 Hœdi duæ ſunt ſtellæ exiguæ in ſiniſtra manu Eriphonij, quibus orientibus ſuauit mare.
22 Fundus infructuoſus qui votis agricolæ non reſpondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modo planitias culpante, modò ſydera. i. æſtum immoderatum & vi ſyderum prouenientem.

24 Aequora anguſtiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæſos ad fundamentum inſtruendum vbi ædificium conſiſtat. 28 Operum conductor [illegible] Angl. a Taſker. 29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In omnibus equi. 31 Quòd ſi neque ædes ſumptuoſæ, neque veſtes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta precioſiſſima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquiſitas concupiſcam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos Sumptuoſas ſuſtinebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Perſicum, ſic dictum ab Achæmene rege Perſiæ, vnde venit Coſtum. vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam ſublime atrium vel ſublimem domum poſtibus marmoreis, inuidia nimirum laborantibus propter huius magnificentiam?

37 *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

AD AMICOS. Ode II.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 *ANgustam, amici, pauperiem pati*
2 *Robustus acri militia puer*
Condiscat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus hastâ,
Vitamque 4 sub dio & trepidis agat
In rebus illum ex mœnibus hosticis
5 Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & 6 adulta virgo,
7 *Suspiret: Eheu ne 8 rudis agminum*
Sponsus lacessat 9 regius asperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori.
Mors & 11 fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuventæ
12 Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus repulsæ 13 nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit 14 secures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusque vulgares & vdam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 *Est & fideli tuta silentio*

1 Paupertatem durum & difficilem.
2 Puer factus robustus per aerum militiam.
3 Parthos pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum vivat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nobilis & matura viro.
7 Voce queribunda hæc verba loquatur Lectoris regius Iphitus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu, quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris insciis.
9 Sponsus regiâ stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conditio[ne] strum. sit Allegoria.
11 Qui fugiendo [illegible] salutis spem [illegible] tantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Iuvenibus ignavis quorum popliteres quam commodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignaræ, puris honoribus fulget. nem viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Fauoris, i. pecuniæ mobili & leni populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem sed immortalitatem sunt meritiuter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & intercluſas. 17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentij.

Mercesi

Merces [19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit [20] *trabibus, fragilemq; mecum*
Soluat [21] *phaselum. sæpe* [22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem nani vehetur, qui sacra Cereris i. quod sis arcanum euulgârit, homo scil. rerum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.

22 Iupiter (diei & lucis pater) non vultus, sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raro patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia eversa, de bello Troiano finito, deque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

[1] *Vstum & tenacem propositi virum,*
[2] *Non ciuium ardor prava iubentium,*
Non vultus [3] *instantis tyranni*
[4] *Mente quatit solida: neque Auster,*
[5] *Dux inquieti turbidus Adriæ,*
Nec fulminantis magna Iouis manus.
[6] *Si fractus illabatur orbis,*
Impauidum ferient ruinæ.
[7] *Hac arte Pollux, &* [8] *vagus Hercules*
Innixus, arces attigit [9] *igneas.*
Quos inter Augustus [10] *recumbens*
[11] *Purpureo bibit ore nectar.*
[12] *Hâc te* [13] *merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres, [14] *indocili iugum*

1 Virum proposito recto perseuerantem.
2 Non seditio ciuium iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimouet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iustus illius ruinam non expauesceret.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux,

Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. ——*Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuus. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.* i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, *vel*, merentem militantem. 14 Tigridum collum sumpte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

Collo trahentes, hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit.
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Junone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestusque iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castaq; [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisq; [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisq; [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisq; possit*

15 Romulus patris sui equissi arte militari, fugit Acheronta quondam infernalem & ad superos euasit.
16 Iunone rem gratam dijs eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hinc incipit Iunonis Oratio in dinorum coetu habita.
19 Paris à fatis datus index de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit, fraudauit promissa mercede deos Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris auxilijs. 27 Et bellum nostris discordijs productum in decennium resedit, i. finitum est & compositum. 28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam, quamuis eum Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendet. 32 Diuinos liquores bibere & diuis adnumerari. 33 Ordo est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic vt Troiano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita discreta vt in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ, i. illæsæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Hostibus deuictis & per triumphum ductis.

Roma

Roma ferox dare iura Medis,
37 Horrenda latè nomen in vltimas
Extendat oras: quæ 38 medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quæ tumidus rigat arua 39 Nilus:
40 Aurum 41 irrepertum, & sic melius situm
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum 42 rapiente dextra.
Quicunque mundi 43 terminus obstitit,
44 Hunc tangat armis, visere gestiens,
45 Qua parte debacchentur ignes,
46 Qua nebulæ pluuiæq; rores.
Sed bellicosis 47 fata Quiritibus
Hac lege dic, ne nimium pij,
48 Rebúsque fidentes, auitæ
Tecta velint reparare Troiæ.
49 Troiæ renascens alite lugubri
Fortuna 50 tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 Autore Phœbo, ter pereat meis
52 Excisus Argiuis: ter 53 vxor
Capta 54 virum puerósque ploret.
55 Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.
Quò Musa tendis? desine 56 petulcax
Referre sermones deorum, 57 &
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in eras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus Aegypti fluuius, sic dictus à Nilo rege, vel quod tradit ὁ Νεῖλος limum, quo tota Aegyptus redditur fœcundior post suum inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernendo aurum, quam cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra quæ sacris non parcit.
43 Polus septentrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi sæuit ingens solis æstus, vide Od xij lib. 2.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis præsidio & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe, ne nimium pij, i. ne nimium amantes Troiæ, (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est. Fortuna Troiæ renascens alite lugubri. i. malis auspiciis iterabitur tristi clade, me (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices cateruas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiam si Apollo sit operis Autor tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poëta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 & de his rebus amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poëta se à multis periculis musarũ ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersùm Deos aliquid moliri voluerint.

1 DEscende [2] cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
[3] Auditis? an me ludit amabilis
Insania? [4] audire, videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altrices extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumq́, somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusq́, [8] Bantinos, & aruum
Pinge tenet [9] humilis Ferenti:
[10] Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & vrsis: [11] vt premerer sacra
Lauróque, [12] collataque Myrto,
[13] Non sine dys animosus infans.
[14] Vester, Camœnæ, vester in arduos
[15] Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum
Prænestè, seu Tibur [17] supinum,

1 Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos i. longam & suauem cantilenam. 2 Habent Musæ etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ. 3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentem an me fallit poetica insania. 4 Videor mihi audire Calliopen quodque ipsa discurrit per lucos pios, i per lucos quos dij incolunt. 5 Quos lucos aquæ iucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ. 6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ i. Palumbes de quibus poetæ multa fabulantur, me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuere noua fronde (i. fronde recenti & virida) in Vulture Appulo (i. in vultre monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucaniæ admodum parua, inimbilimitate montis posita, ideòque eam nido comparat, vel per nidum domum propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormiens corpore tuto, &c. 11 Quod premerer lauro sacra. i. lauro Apollini dicata, quæ quidem laus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabinos vehor. 16 Non ideo frigidum quia Prænestæ in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

Sit

Seu [18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Vestris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis versa acies retro,*
[21] *Devota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *Palinurus unda.*
[23] *Utcunq; mecum vos eritis, libens*
[24] *Insanientem navita Bosphorum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Assyrij, viator.
Visam [26] *Britannos hospitibus feros,*
Et lætum equino sanguine [27] *Concanum:*
Visam pharetratos [28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inviolatus amnem.*
Vos [30] *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire querentem labores
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus ut [34] *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & [37] *urbes, regnaq; tristia,*
Divosque mortalesque turbas
imperio regit [38] *unus æquo,*

18 Baiæ est urbs Campaniæ æquis calidis nobilitata.
19 Ordo est: me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retrò, non arbos, &c.
20 Philippi est urbs in Thracia, ubi versus erat in fugã Bruti & Cassij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor celerata vide Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, ubi Horatius in summo periculo est versatus quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosphorũ æstuosum, vide Od. 13. & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Aeron hospites mactabant pro hostia. feri igitur & inhospitales tunc temporis erant. ne-

quo id mirum. nam vt à sole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, mansuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verum vbi deus (cuius prouidentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianã vocauerat, sensim euanuit feritas, indies exuluit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigrauit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hîc dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, omnis atque affabilis. 27 Concani erant Hispani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris vena subtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inuiolatus. i. saluus Mansarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos recreatis Pierio antio Cæsarem quærentem finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul vt in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum inceptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poetica. 33 Consilium ab immanitate remotum, quò vsus est Cæsar in subiugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis belligarentes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter.

39 Ordo est, illa iuuentus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulerat Ioui.

50 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.

41 Olympo umbroso.

42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.

43 Ingenti statura.

44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas iacularetur in hostes.

45 Contra Minervæ clypeum, quo Iupiter etiam vius est contra gigantes. Contra Iouis sapientiam nil possunt gigantes.

46 Ex parte Iouis in hac pugna.

47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est auidus.

48 Apollo qui semper arcum gestat.

49 Aqua fuscera frontis Castalij, sic dicti a Castalia pacella quam Apollo adamauit.

50 Crines humeris sparsos.

51 in Lycia fons est Castalius.

52 Syluam, in qua natus est Apollo dictus Patareus a Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur. 53 Robur corporis siue prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus de quo vide Od xvij lib 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, eius sagittis est confessus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filijs, dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum i. ad Plutona supra modum pallidum & inferno colore foetatum. 60 Syciliæ montem Encelado giganti iniectum. 61 Nec vultur relinquit perdere iecur Tityi luxurioso qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ ipsius appositus custos vt vi sit infestus.

39 *Magnum illa terrorem intulerat Ioui,*
Fidens, iuuentus horrida, brachijs,
40 *Fratresq; tendentes* 41 *opaco*
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid 42 *Typhœus, & validus Mimas,*
Aut quid 43 *minaci Porphyrion statu,*
Quid Rhœcus, 44 *euulsisq; truncis*
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis 45 *ægida*
Possent ruentes? 46 *hinc* 47 *auidus stetit*
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris 48 *positurus arcum,*
Qui 49 *rore puro Castaliæ lauit*
50 *Crines solutos, qui* 51 *Lyciæ tenet*
Dumeta 52 *natalemque syluam*
Delius & Patareus Apollo.
53 *Vis consilii expers mole ruit sua,*
54 *Vim temperatam dij quoq; prouehunt*
In maius: idem odere vires
Omne nefas animo 55 *mouentes.*
Testis mearum 56 *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & 57 *integræ*
Tentator 58 *Orion Dianæ,*
Virginea domitus sagitta.
59 *Iniecta monstris terra dolet suis:*
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis 60 *Ætnam:*
61 *Incontinentis nec Tityi iecur*
Relinquit ales, 62 *nequitiæ additus*

Custos:

Custos amatorem trecentæ
[63] Perithoum cohibent catenæ,

63 Ixionis & Diæ filium, amatorem Proserpinæ quam rapere, quū tentare Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium. Reguli constantia & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibusque Persis.
Milesne Crassi [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Pro curia, inuersique mores!)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæque Vestæ,
[11] Incolumi Ioue & vrbe Româ?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahentis
Perniciem veniens in æuum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Vt tonitrua demonstrant Iouē esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatē eius arguunt.
2 Dum es in vitis.
3 Imperio Rom additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum primigenum superati sunt.
4 Propter Crassi cladē Persę vel Parthi graues & pernicioſi habebantur, qui tamen Augusto facilè cesserunt, signáque militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt seruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quas indignas res passa es contra maiestatem Populi Ro. & ô mores quā inuersi & corruptis estis, vt Ro. milites iam barbaris seruiant, qui iis olim dominari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi qui cum Crasso superati & captiuxores acceperunt à Medis & Persis vt ibi velut in propriis sedibus omnē ætatem agerent. 9 Ignari erant milites sub Crasso qui obliuiscerentur ancilia. i. scuta brevia numero duodecim in æde Martis seruata ex quibus vnum de cœlo lapsum credebatur, nam datū est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile: Ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat sedes. q. d. non deserta vrbe à suis dijs, turpe igitur militibus Ro. vt sub armis hostilibus senescerent. 12 Regulus hoc prouiderat ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captiuos Afrorum pro se reddi. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nih pubes captiua periret immiserabilis, i. sine misericordia, nam tali exemplo milites deinceps ignauius pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita, *genus est deliberatiuum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
17 *Retorta tergo brachia libero:*
18 *Portásque non clausas,* 19 *& arua*
Marte coli populata nostro.
20 *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit, flagitio additis
21 *Damnum, neque amissos colores*
22 *Lana refert medicata* 23 *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
24 *Curat reponi deterioribus.*
25 *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
26 *Qui perfidis se credidit hostibus?*
27 *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit 28 *iners timuitq́, mortem?*
29 *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
30 *Altior Italiæ ruinis.*
31 *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosque natos 32 *vt capitis minor,*
A se remouisse, & virilem
33 *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret 34 *autor nunquam aliàs dato,*
Interq́, mœrentes amicos
Egregius properaret 35 *exul.*
36 *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet, non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non recipit candorem genuinum amissum.
23 Color, fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparati ab iis qui corrupti iam ac depranati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subiectis qui lora &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non seditione esse retinendam, pacem cum bello confudit nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se remouisse, i. non admisisse coniugis osculum. 32 Vt capite diminutus, id est, vt seruus factus per captiuitatem. 33 Et dicitur torso vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantésque. 34 Suasor siue monitor. 35 Exul per captiuitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cicero Off. 3.

Dimouit

Dimouit [37] *obſtantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
[39] *Diudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venafranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venafranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia: vide Od. 6. lib. 2. Phalanto Lacedæmonio conditum.
41 Oppidum à

AD ROMANOS DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

[1] *Delicta Maiorum immeritus lues*
Romane: donec templa [2] *refeceris*
Ædeſque labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro ſimulachra fumo.*
[4] *Dijs te minorem quòd geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Di multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Iam bis [9] *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Penè occupatam [11] *ſeditionibus*
Deleuit vrbem [12] *Dacus & Æthiops:*
Hic [13] *claſſe formidatus,* [14] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
[15] *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[16] *Hoc fonte deriuata clades*

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas quas non es meritus.
2 Donec reædificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſitu vetuſtatis ſordentia.
4 Quia Deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hunc verſum ſic interpretantur vt ſit ſenſus, in exordio rerum deos innocuiſſe: ſu exitu gratias agito.
7 Dij minùs ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis. 1. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu delenerunt, noſtróſque conatus inauſpicatos (i. quia contemptimus auſpiciorum neceſſarium veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet ſe adieciſſe prædam aureis ſuis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti ſunt ampliores.
11 Bellis ciuilibus.
12 Scythæ & Aegyptij ſub Antonio & Cleopatra.
13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat.
14 Ille Dacus Scythæ multò peritior in mittendis ſagittis.
15 Sæcula, in quibus homines aſſiduè culpam committunt.
16 Ex adulterijs.

In patriam populumq; fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc, & inceſtos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermiſſa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iuſſa coram non ſine conſcio*
Surgit marito: ſeu vocat [26] *inſtitor,*
Seu nauis Hiſpanæ [27] *magiſter*
[28] *Dedecorum pretioſus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor ſanguine Punico:
[30] *Pyrrhumq; & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemq; dirum:*
Sed ruſticorum [32] *maſcula militum*
Proles [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Verſare glebas, & ſeueræ*
Matris ad arbitrium reciſos
[35] *Portare fuſtes: ſol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru,*
[38] *Damnoſa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitioſiorem.

17 Saltationes laſciuas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & ſaltare ſecundum artem.
19 A teneris annis diſcit se exercere amores flagitioſos.
20 Poſt nuptias celebratas quærit amatores mariti ſui iuniores, i. robuſtiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas ſtupri voluptates.
24 Lucernis remotis ne ſint teſtes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adulteri arceſſita, è lecto ſurgit videnti & conſentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinoſis parentibus nati ſunt illi Rom. qui natali beſtio Pœnos ſuperarunt, vide Od. 12. lib. 2.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ Regem à M. Acilio ſuperatum. 32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabelli pro quibuſuis ligonibus & ferramentis ruſticis. 34 Arare. 35 Portare ligna domum poſt laborem ſumtum ad ignem alendum, ſi matres ſenectæ ſic iuberent. 36 Veſperit nam Sol deſcendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus grätum (i. noctem in qua quieſcimus) curru ſuo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum affert: quid non conſumit? 39 Paulò poſt. hic obſerua elegantem gradationem in tribus verſiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis noſtri liberi ſunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] Quid fles Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Fauony,
[2] Thyna merce beatum
Constanti iuuenem fide
Gygen? Ille [3] notis actus ad Oricum,
[4] Post insana Capræ sydera frigidas
Noctes non sine multis
[5] Insomnis lachrymis agit,
[6] Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Cholen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prætum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
[8] Maturare necem, refert.
[9] Narrat penè datum Pelea tartaro,
Magnesſam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. nam scopulis surdior [10] Icarij
Voces audit adhuc integer at tibi
Nec vicinus [11] Enipeus
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] flectere equum sciens
Æquè conspicitur [13] gramine Martio:

1 Ordo est & sensus O Asterie quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constantis fidei, quem Thyna merce beatum candidi Fauonij i. soreni venti occidentales primo vere tibi restituent.
2 Locupletatum merce aduecta è Cilicia.
3 Notis actus, i. quibusdam ventis compulsus ad Oricum, vrbium primam in Epiro.
4 Post magnas tempestates Caprae occasu excitatas.
5 Non dormiens, 6 Ordo est & sensus: at qui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuncius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illam mille modis dicens Cholen miseram suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prætum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est, & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnesſam Hippolyten, & idem fallax nuncius monet i. proponit Gygi viro tuo alias historias quæ peccandi vtam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur, sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat. 12 AEque peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti bene scirent.

Nec

Nec quiſquam citus æquè
Tyſco [14] *dematat alueo.*
Prima nocte domum claude. [16] *neque vias*
Sub cantu [17] *querulæ deſpice tibiæ:*
Et te ſæpè vocanti [18]
Duram, difficilis mane.

14 Tyberino fluuio, qui Tuſciam à Sabino diuidit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias decurſum deſpice ex alto.
17 Querentis ſe immerito abs te contemni.
18 Denique ô Aſperie manè inexorabilis Enipeo, te ferream & ſæuam ſæpe vocanti.

AD MÆCENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

Martÿs [2] *cœlebs quid agam* [3] *Kalendis:*
Quid velint flores, & [4] *acerra thuris*
Plena, miraris, [5] *poſitúſque carbo in*
Cæſpite viuo,
Docte ſermones [6] *vtriuſque linguæ;*
Voueram dulces epulas & [7] *album*
Libero caprum, propè [8] *funeratus*
Arboris ictu.
Hic dies, [9] *anno redeunte feſtus,*
[10] *Corticem aſtrictum pice dimouebit*
Amphoræ fumum bibere [11] *inſtitutæ*
[12] *Conſule Tullo,*
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] *Soſpitis centum:* [14] *& vigiles lucernas*
Profer in lucem. procul omnis eſto
[15] *Clamor & ira.*

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martijs Kalend.
2 Sine vxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant vt vxores caſtas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula eſt in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex viuo cæſpite erectam. vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Dijs ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè morti datus caſu arboris in caput ſuum procumbentis. vid. Ode. 13 lib 2.
9 Anno vertente. i. ſingulis annis.
10 Corticem pice illitum i. ſuper picatum.
11 Amphoræ quæ cœpta eſt fieri fumoſa. i. vetuſta. intelligit vinum valde vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt deprimi non poſſet, neque bibi niſi aquâ dilutum.
12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem. vide Od. xx lib. 1.
13 Amici incolumis & ſalui ab arboris illius caſu.
14 Et producito vigiles, i. accenſas lucernas in lucem. i. totam noctem compotemus.
15 Vide Od. 27 lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] *super vrbe curas,*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis:
Seruit Hispaniæ vetus hostis oræ:
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præsentis cape lætus horæ, ac*
[24] *Linque seuera.*

16 De vrbe.
17 Cotisou rex fuit Dacorum, quos Octauianus superauit.
18 Medi seditionibus ciuilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri populi erant Hispaniæ quos bellum sex annos cum Romanis gerentes domuit Agrippa.
20 Remisso arcu, i. armis depositis.
21 Negligens esto, non sollicitus, ne in re aliqua populus periclitetur.
22 Quum magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare Reip. 23 Rape quod præsens tempus tibi donat. 24 Omitte res seriας.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus est de præteritis amoribus eijsdemque renouandis.

Ho. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candidæ*
Ceruici iuuenis dabat,
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti, neque erat Lydia* [5] *post Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romano vigui clarior 7 *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Thressa Chloë regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcent animæ fata superstiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi;*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem pluris facerem.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros.
10 Si mea morte assequar, vt sit mihi superstes, quasi dicerat: Chloen animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est Calais filius Thurini Ornithi torret me
face mutua, id est amore mutuo me vrit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in sinu Tarentino.

Si

Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
Ho. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq́ iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Reiectæq́ patet ianua Lydiæ?*
L^y. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior* [18] *cortice, & improbo* [19]
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit, nosque discordes copulat iugo aheneo, i. amore indissolubili?
15 Quid? si Chloe ejicitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super æquas.
19 Æstuoso mari Adriatico. vide Od. 33. lib. 1.

IN LYCEN. Ode X.

Lycen monet, vt positâ duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Iupiter?
Ingratam vexeri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te muncra, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

1 Extremum Tanaim si biberes, quod ob leuitatem fertur super æquas.
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidè asperas & iniquas, non paterentis, imò plorares me inquâ exponere ventis septentrionalibus, qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter, i. æther conuertit in glaciem niues demissas puro numine, i. aperto & sereno cælo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto, rotæ retro currunt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæua & difficilis. Tyrrhenus, i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamuis ardentius tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum.
11 Miserere tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum, i. nec mitiorem habes animum quam serpentes Mauritaniæ.
13 Non semper eo iuuenis vt possim super limen insultare cubando, cælo pluuioso, noli igitur occasionem amoris mei potiundi præterire.
14 Pluuiæ.

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cautus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] *Mercuri (nam te docilis magistro*
Mouit [2] Amphion lapides, canendo)
Túque [3] testudo resonare septem
[4] Callida neruis:
(5 Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proterua
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitésque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus, quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniésque manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityósque vultu
[21] Risit inuito: [22] fletit vrna paulum
Sicca, dum grato Diana [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est, ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet, nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo &c.

2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.

3 Ex qua testudinis Mercurius fecit lyram.

4 Perita, quæ scitè scis resonare septem chordis.

5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.

6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.

7 Aures contumaces & à me auersas.

8 Equa trium annorum.

9 Per saltationem.

10 Cauet ne tangatur.

11 Non nupta. ἀγαμος.

12 Immatura viro petulanti.

13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam, vide Od. 12. lib. 1.

14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax.

15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Eurydicen ab inferis reduceret.

16 Vide Od. 13. lib. 11.

17 Anhelitus niger.

18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor sunt ex triplici ore.

19 Ixion Iunoni stupium conans inferre, hâc pœna apud inferos crucietur, vt rotæ inter serpentes alligatus assidue & sine requie circumagatur.

20 Tityos est nouitatium Græcus, vide Od. 4 huius lib. 1.

21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem.

22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato cantu oblectas.

23 Danaï filias.

24 *Audiat*

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luant, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt.

25 Dolium aquæ vacuum, quia peritum est & sine fundo.

26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.

27 O impiæ sorores, nam quid maius impium potuerunt perpetrare?

28 Crudeli gladio.

29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.

30 Honore matrimonij digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.

31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro iustitia mentiri in his præsertim quæ sunt contra Deum & naturam.

32 Mulier.

33 Mors.

μακρὸς ὕπνος.

34 A quo.

35 Effuge, λάθε βιοὺς.

36 Ordo est, quæ velut Leænæ nactæ vitulos (heu) lacerant singulos.

24 *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
25 *Dolium fundo pereuntis imo:*
26 *Seraque fata,*
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
27 *Impiæ: nam quid potuere maius?*
Impiæ sponsos potuere 28 *duro*
Perdere ferro.
29 *Vna de multis* 30 *face nuptiali*
Digna, periurum fuit in parentem
31 *Splendide mendax, & in omne* 32 *virgo*
Nobilis æuum,
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne 33 *longus tibi somnus,* 34 *vnde*
Non times, detur: socerum & scelestas
35 *Falle sorores.*
36 *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (heu) lacerant, ego illis
37 *Mollior, nec te feriam, necintrà*
Claustra tenebo.
38 *Me pater sæuis oneret catenis,*
Quod viro clemens miseropeperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
39 *I, pedes quò te rapiunt &* 40 *auræ:*
Dum fauet nox & 41 *Venus: I, secundo*
Omine; & nostri memorem sepulchro
42 *Scalpe querelam.*

37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo. 38 Esto, quòd pater me in vincula coniciat, vel in exilium pellat, idque classe, vt difficilius sit redire, quòd à viro &c. 39 Fugam accelera, sine terra, siue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te mens. 42 Et scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta, vitam agit inertem & deſidioſam.

O Miſerarum eſt, [2] *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] *lauere: aut* [4] *ex-*
-Animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] *qualum Cytherææ puer* [6] *ales,*
Tibi telas, operoſæq́; Mineruæ
[7] *Studium aufert, Neobule,* [8] *Lyparei nitor Hebri.*
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
[9] *Simul unctos Tiberinis humeros lauit in undis:*
[10] *Catus idem* [11] *per apertum fugientes*
Agitato grege ceruos iacularis, &
Celer alto latitantem [12] *fruticeto* [13] *exuipere aprũ.*

1 O Neobule, miſerarum eſt, i. miſeræ ſunt mulieres quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſic hilarantur vt a ſe pellant curas & quæ metu examinantur propter patrui obiurgationes ſolet enim patruus fratris liberos ſeuerius reprehendere quam pater ipſe.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas, à lauo, is, tertiæ conjugationis.

4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Cytherea. 7 Studium lanificij, cui maximè præeſt Minerua dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex inſula Lipara. eques ſanè melior ipſo Bellerophonte neque arte pugili neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque, mox vbi 10 ingenioſus vel peritus iaculandi. id eſt. configendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Vbi frutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum eſt proprium venatorum, qui ex inſidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit eiuſque amœnitatem ſummoperè commendat.

O Fons Blanduſiæ, [2] *ſplendidior vitro,*
[3] *Dulci digne mero, non ſine* [4] *floribus,*
[5] *Cras donaberis hœdo:*

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero

in ſacrificijs exhibito, veteres enim ſortibus ſacrificabant tanquam dijs, vide Od. 1. lib. 1. 4 Floribus quibus veteres ſpargebant fontes, vel, quibus hoſtias coronabant. 5 Cras tibi hœdas immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
Primus, & venerem & prælia destinat
Frustrà. nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lymphæ dissiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hœdus quasi deliberat fœcum & deligit venerem cui operam det, aliumque hædum constituit aduersarium cum quo possit præliari sed frustra, nam morte præuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi. in tuum honorem.
9 Gregis luxurioſi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus ab te excludunt. 12 Tu frugus suppeditas pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus efficiis ex nobilibus fontibus, me ilicem canente cauis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuicti Cantabris reuertentis.

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte modò victor ab Hispana ora repenit penates Herculis ritu. vt olim Hercules extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam; lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodest. 5 Sacra faciens diuis. 6 Octauia Augusti soror Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt.

1 *Herculis ritu modò dictus, ô plebs,*
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis operata diuis:
Et soror clari ducis, & decoræ
Supplice vitta.
Virginum matres, iuuenumque nuper

Sospitum

Soſpitum, vos ô pueri & puellæ
Iam virum [9] *experta, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi feſtus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæſare terras.*
I, pete [14] *vnguentum puer & coronas*
[15] *Et cadum Marſi memorem duelli:*
[16] *Spartacum ſi qua potuit vagantem*
Fallere teſta.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuiſum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albeſcens animos* [21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem calidus iuuenta,*
[23] *Conſule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis ſeu imprecationibus abſtinete, Fauete linguis vt Ode. 1. huius lib.
11 Triſtes curas quæ atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem furorem.
13 Auguſto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento homines elegantiores cæſariem in conuiuijs madefaciebant
15 Vinum in cella conditum cum bello Marſico Italia arderet.
16 Si qua ratione teſta vel cadus potuit litere Spartacum ex Apennino ad Alpes ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ſeruili bello quod cum Pepulo Rom. geſsit anno ferè xvj. poſt bellum Marſicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo, id eſt, religare crinem in nodum, vt veniat ſemicompta, ad lætitiam repentinam ſignificandum, vide Od. xj. lib. 2. 18 Crinem fubflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum. 19 Si non ſtatim à ianitore admittatur, noli eſſe moleſtus ſed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad ſenectutem patienter ferò, idcirco feram Neæræ contumeliam, ſed in iuuentute ad vltionem deuenilſem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuiſſem feruidus iuuentute, ſi me aliquis faſtidiret. 23 Conſule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno ſcilicet ad vrbe condita 1720.

IN CHLORIM. Ode xv.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum conſtituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famoſiſq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum

2 Turpibus & meretricijs laboribus,

3 Matura proprior desine funeri
Inter ludere virgines,
4 Et stellis nebulam spargere candidis.
5 Non, si quid Pholoën satis,
Et te Chlori decet, 6 filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor 7 Nothi
Lasciuae similem ludere capreae:
8 Te lanae prope nobilem
Tonsae 9 Luceriam, non citharae decent,
10 Nec flos purpureus roseae,
11 Nec poti vetulam faece tenus cadi.

3 Define inter virgines ludere, quam tis Propriùs funeri Imorti propinqua.
4 Et virginibus formosis te senectam aridam immiscere.
5 Non si quid satis Pholoën filiam tuã decet, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectiùs quam tu ad iuuenũ fores vltrò currit, inque eas irrumpit velut Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata.
7 Nothus est nomen amatoris.
8 AEtas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Apuliae circa quam lanae optimae tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi potati vsque ad faecem, te vetulam decent.

AD MAECENATEM. Ode XVI.

Auro omnia patent. Horatius verò contentus est suã sorte vnde beatus existit.

INclusam 1 Danaen turris abenea,
Robustaeq; fores, & vigilum canum
2 Tristes excubiae, munierant satis
Nocturnis ab 3 adulteris:
Si non 4 Acrisium virginis abditae
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
5 Risissent. 6 fore enim tutum iter & patens,
Conuerso 7 in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere 8 amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. 9 concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

1 Acrisii filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaën tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu saepius ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat se ab eo qui è filia sua nasceretur interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Scebant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa i. loca munita, quae viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarãi vatis familia, nimirum ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

10 De

10 *Dimersa excidio,* 11 *diffidit vrbium*
Portas 12 *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. 13 *munera nauium*
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur 14 *cura pecuniam,*
15 *Maiorumq; fames.* 16 *iure perhorrui*
17 *Latè conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi 18 *plura negauerit,*
Ads plura 19 *feret. nil cupientium*
20 *Nudus castra peto:* 21 *& transfuga diuitum*
Partes linquere gestiò:
22 *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quàm si, quicquid arat 23 *non pigor Appulus*
24 *Occultare meis dicerer horreis:*
25 *Magnas inter opes inops.*
Puræ riuus aquæ, syluáque iugerum
Paucorum, & segetis 26 *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec 27 *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec 28 *Læstrigonia Bacchus in Amphora*
29 *Languescit mihi, nec* 30 *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
31 *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec si plura velim, tu dare deneges.
32 *Contracto melius parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si 33 *Mygdonys regnum* 34 *Aylattici*

10 Terræ hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostrauit
12 Philippus rex Macedon æ omnia castra expugnare posse dicebat in quæ asellus auro onustus posset ascendere.
13 Munera irretiunt sæuos nauium duces, *i.* piratas, *vel* Munera nauium *i.* merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas
16 O Mæcenas equitum ornamentū ego meritò metui caput meum attollere, *i.* ad summas diuitias & nimiam potentiā ascendere.
17 Diffusè celebrē.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper, O diuinū Horatium quem in hoc vtinā Christiani imitarentur.
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quàm ea quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, *vel*, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, *vel* ignoratur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius ingentes opes, sic Lambinus hunc locum (me iudice) exponit acutissime. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana. à Formijs, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerunt Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. 4.—*Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal persoluam quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam vt sit sensus, Parvo contentus plus possideo, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. [35] *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parcamanu & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam

AD ÆLIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilaritèr exigat.

ÆLi, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse [5] *Lyrim,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *cras foliis nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix. dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans, Ἀμυκρολόγως. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit: hinc Prouerbium, vilius Alga pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum quod cito flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco anniuersarium mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immolet. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum syluestrem, infernum & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi tuisque sit propitius.

[1] *FAune, Nympharum [2] fugientum amator*
Per meos fines & aprica rura,
[3] Lenis incedas, abeásque paruis
AEquas alumnis:
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina crateræ: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] Ludit herboso pecus omne campo
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] Festus in pratis vacat otioso
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes [10] tibi sylua frondes
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb.

2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem ne virginitatem amitterent.

3 Precor vt incedas mitis sine iracundia vtque transeas paruis meis agnis & hœdis innocuus.

4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.

5 Cratera ideirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Bacchо friget Venus.

6 Ara per multos iam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuersaria in pratis & syluis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet, terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocose, quod veteres historias describens, ea negligat quæ ad iucunde viuendum pertinent.

QVantum distet ab [1] Inacho
Codrus, [2] propatria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci

1 O Telephum narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum

Argiorum Regem, & Codrum vltimum regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem indutus in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Iouem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum &c.

Et pugnata[4] *ſacro bella ſub Ilio:*
Quo Chium pretio cadum
Mercerentur:[6] *quis aquam temperet ignibus?*
[7] *Quo præbente domum, & quota,*
[8] *Pelignis caream frigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ propere nouæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ.[10] *tribus aut nouem*
Miſcentur cyathis pocula[11] *commodis.*
Qui Muſas amat[12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates: tres prohibet ſupra*
Rixarum metuens tangere Gratia,
[15] *Nudis iuncta ſororibus.*
Inſanire[16] *iuuat:*[17] *cur Berecynthiæ*
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
Odi:[19] *ſparge roſas, audiat inuidus*
[20] *Dementem ſtrepitum*[21] *Lycus.*
[22] *Et vicina ſeni non habilis Lyco,*
[23] *Spiſſa te nitidum*[24] *coma*
Puro te ſimilem Telephe[25] *veſpereo,*
[26] *Tempeſtiua petit Chloe:*
Me[27] *lentus Glyceræ*[28] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio dis inſtructo. vide Od. 3. huius lib.
5 Taces, id eſt, non narras quo pretio emamus cadum vini Chij vini optimi & laudatiſſimi.
6 Quis balneum calfaciat, nam veteres non niſi loti & vncti diſcumbebant.
7 Taces cuius domi & quota hora cenantes Peligni frigus luculento foco propulſemus.
8 Peligni eſt oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
9 Horat. alloquitur puerum, quaſi iam ſit in conuiuio, dicens puero: Da feſtinanter lunæ nouæ poculum, i. lunæ veſpertinæ & crientis, quia ab hoc tempore cena initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cena producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id eſt, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.
10 Cùm pauciſſimi ſint conuiuæ, non pauciores eſſent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quam nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuenientibus cuique ſuis. 12 Muſæ ſunt numero nouem. 13 Nonies bibet. 14 Poeta attonitus & quaſi iam ſtupeſcens ex nimio vino. 15 Nudæ ideireo fingnntur Gratiæ quia ſine fuco eſſe debent. 16 Iunat me inebriari & ſutere. 17 Cur ceſſant ſoni tibiæ Phrygiæ, quæ ſacris Berecynthiæ matris deorum adhibri conſuenerat. 18 Manus otioſas à tibiæ cantu, vel parce miniſtrantes. 19 O puer inſperge roſas menſæ. 20 Noſtræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et ſtrepitum noſtrum audiat vicina puella, quæ Lyco ſeni non eſt apta. 23 Ordo eſt. O Telephe tempeſtiua Chloë petit te nitidum ſpiſſa comâ & puro ſimilem veſpero. 24 Adoleſcentes denſum habent capillum, ſenes verò caloris defectu calueſcnnt. 25 Veſpertino ſyderi. 26 Chloë nobilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me langnore afficit. 28 Interius conſumit.

AD

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Gætule catulos [2] leænæ?
Dura pòst paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] Ibit insignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres sagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos
[8] Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquosa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quùm ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrum tu vinces an illi. i. vter vestrùm Nearcho sit potiturus.
6 Manet poeta in suauissima Allegoria.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ Iudex dicitur habere in sua potestate victoriam vt vtri velit victoriâ adiudicet.
9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrigiæ mons est fontibus abundans, vnde duo resiliunt fluuij Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Coruini gratiam effundat, vnde occasione oblata vini laudes commemorat.

I

[1] O Nata mecum consule Manlio,
[2] Seu tu querelas, siue geris iocos,
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum. i. cum ego nascerer Venusij in Apulia.
2 Varij sunt vini effectus iuxta varia hominum temperaments & ingenia. Exempli causa. si quis bilioſus & iracundus naturâ paulò liberiùs bibat, ille suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

3 Quo-

3 Quocunque lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna 4 bono die:
5 Descende. Coruino iubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerúmque duro: tu sapientium
10 Curas & arcanum iocoso
Consilium retegis 11 Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresque: & addis 12 cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te liber, & si læta aderit Venus,
14 Segnesque nodum soluere Gratiæ,
15 Viuæq; producent lucernæ:
16 Dum redieus fugat astra Phœbus.

3 Quinseunque Consulis nomine notaris, & seruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet vasa vinaria tunc temporis in apotheeis editioribus fuisse locata fortasse vt fumosa fierent.
6 Vina vetustate mitiora.
7 Quamuis Corninus philosophia Socratica sit refertus non tamen ita erit horridus, vt se negligat, sed magno in honore illi erit futura.
8 Catonis virtus. i. ipse prudens Cato vino parcè sumpto hilaris fuisse dicitur
9 Lene tormentum. per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum ingenia seueriora explorantur qualia sint
10 Graviores cogitationes & consilia reconditum vino hilari prodis & in lucem profers.
11 Vino. Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi.
12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19 lib. 2. Orbo est. tu addis cornua pauperi, post te (i postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum.
13 O pia testa Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producente i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem.
14 AEgrè diuelluntur quos Gratiæ coniungunt.
15 Ardentes lucernæ.
16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 Montium custos nemorúmque virgo,
Quæ 2 laborantes vtero puellas
3 Ter vocata audis, 4 adimísque letho,
5 Diua triformis.

1 Diana venatrix per montes vagatur
2 Parturientes auxilio vnde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.
3 Numerus trinarius religioni tribuitur.
4 Quæ præstas, vt mulieres saluæ pariant & incolumes.
5 Triplicem personam gerens in cœlo, in terris, apud inferos, vnde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

5 Imminens

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt Colendi.

COelo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] *Robiginem, aut dulces* [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9] *Nam quæ nuali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut cressit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *re nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus.*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. dijs familiaribus porca immolabatur propterea quod hæc pecus tantum vtilis est ad escam quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est. aut dulces alumni graue tempus non sentient anno pomifero. i. anni parte pomifera nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur nouali Algido inter quercus & ilices aut quæ crescit in Albanis herbis tinget secures pontificum ceruice. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium 15 Placare Paruos deos. i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Quinquimatrum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit. certè placabit iratos deos quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offerres. i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] *Farre pio, &* [20] *saliente mica.*

19 Farre piè oblato.

20 Mica | saltante vel crepitante, nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS.
Ode XXIIII.

[1] *IN tactis opulentior*
Thesaur is [2] *Arabum, & diuit is* [3] *Indiæ,*
[4] *Cœmentis licet occupes*
[5] *Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:*
[6] *Si figit* [7] *adamantinos*
Summis verticibus [8] *dira necessitas*
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] *expedies caput.*
[10] *Campestres melius Scythæ,*
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Viuunt, & [11] *rigidæ Getæ,*
[12] *Immetata quibus iugera liberas*
Fruges & Cererem ferunt:
[13] *Nec cultura placet longior annua:*
[14] *Defunctumque laboribus*
Æqualis recreat sorte vicarius.
[15] *Illic matre carentibus*
Priuignis mulier [16] *temperat innocens:*
Nec dotata [17] *regit virum*
Coniux, [18] *nec nitido fidit adultero:*
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] *& metuens alterius viri*

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicũ tuis cementis tamen tu non expedies animum metu, &c.

2 Ex Arabia prouenient aromata in omnes partes orbis.

3 Indi a auro, argento lapillisq; pretiosissimis abundat.

4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.

5 Mare Tuscum nunc per Hiperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.

6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quauis amplissimæ.

7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas. vide Od. 35. lib. 1.

8 Triste fatum.

9 Non extricabis caput.

10 Scythæ in campis, non domibus habitantes. quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis.

11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessarijs aquas bulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci, ἀμαξόβιους

12 Quibus ingera nullis metis distincta fruges efferant liberas, i. non vnius proprias, sed omnibus communes. 13 Nec plus serunt quam ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sicut eum (qui annum laborauit fuisq; laboribus est defunctus) vicarius recreat æquali sorte i. simili labore. nam ipse quoq; annuũ laborẽ explet. 15 Illic nouerca non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, liberos peperi, virum seruo.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas noleas ab alio viro tangi.

20 Certe

20 *Certo fœdero castitas:*
21 *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
22 *O quisquis voluit impias*
Cædes, & rabiem tollere 23 *ciuicam:*
24 *Si quæret, pater vrbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
25 *Refrænare licentiam,*
26 *Clarus post genitis:* 27 *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
28 *Quid tristes querimoniæ,*
29 *Si non supplicio culpa reciditur,*
30 *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiant? si, neque feruidis
31 *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum 32 *latus,*
33 *Duratæq; solo niues*
Mercatorem abigunt? 34 *horrida callidi*
Vincunt æquora nautæ?
Magnum 35 *pauperies opprobrium iubet*
Quidquid & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit 36 *arduæ.*
37 *Vel nos in Capitolium,*
Quò 38 *clamor vocat & turba fauentium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & 39 *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali in qua fœdo mitum est vt alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus seuerissimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cuplet hoc hypogramma suæ statuæ opponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Iuuenalis.
25 comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama, & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & institutis.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, virtutem odimus eorum qui viui sunt & fulgentes viros autem virtute præstantes, quando sunt

mortui, desideramus, requirimus, exoptamus (proh nefas) 28 Quid tristes profunt querelæ? 29 Lex inutilis est si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus, si cineri pueris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hic iuxta pictor cum Varrone rectum animi propositum, & reuerentiam cultumque numinis populi consuetudine firmatum, quibus rebus cum destitutæ sunt leges, earum manus ac propè sepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plaga septemtrionalis. 34 Si niues glaciæ adhærentes solo: i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes nautæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa apud nos præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines etiam claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum proiiciamus, quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus populares. 39 Inutile est autem summi materia est mali.

Mittamus

Mittamus, scelerum si[40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Praui sunt[41] *elementa : & teneræ nimis*
Mentes[42] *asperioribus*
Formandæ studijs nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venarique timet : ludere doctior*
Seu Græco iubeas[45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus[46] *alea.*
Quum[47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet : scilicet[49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ,[50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si vtrè pœnitet.
41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda.
42 Studijs fortioribus.
43 Nescit hærere in equo, i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis.
44 Et venari non vult ad ludendum doctior seu, &c.
45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxi*
46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia.
47 Fides periurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *male parta male dilabuntur.* 49 Diuitiæ dicuntur improbæ, *vel* quia improbè sunt congregatæ, *vel*, quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

AD BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos[2] *agor in* (*specus,*
[3] *Velox mente noua?* [4] *quibus*
Antris egregy Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & consilio Iouis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.*[7] *non secus in iugis*
[8] *Exsomnis stupet Euias,*

2 Metuo numine afflatum?
3 Quas ducor in speluncas? Ode 19 lib. 2.
3 Expeditus mente non meas, sed diuinas.
4 In quibus locis secretis. Ordo est, quibus antris me. ditans, audiar inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris?
5 Cœlo conserere & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum prodi.
7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoueor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

9 *Hebrum*

9 *Hebrum prospiciens, & niue candidam*
10 *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam 11 *Rhodopen.* 12 *vt mihi deuio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 *O Naiadum potens,*
Baccharúmque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 *dulce periculum est,*
15 *O Lenæe, sequi Deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis sodalem appellat Od. 25. lib. 1.
10 Regionem septentrionalem, frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orphæo primùm imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vsitatæ aberranti. i. versus lyricos scribenti flumina & desertũ nemus mirari? *Sunt haec verba poëtae admiratis, non suis comparationis vocabulis, vt multis exemplis manifestum.* 13 O Bacche qui potestatem habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes quæ tuo nomine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est, id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τῆ ληνοῦ, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM. Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

Vixi puellis 1 *nuper idoneus,*
Et 2 *militaui non sine gloria:*
3 *Nunc arma* 4 *defunctumq; bello*
Barbiton hic paries habebit,
5 *Læuum marinæ qui Veneris latus*
Custodit, hic hic ponite lucida
6 *Funalia, & 7 vectes, & arcus*
8 *Oppositis foribus minaces.*
9 *O, quæ beatam diua tenes 10 Cyprum, &*

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria nempe funalia barbiton, vetus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiunt & absolut

bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est paries, qui proximus est læuo lateri Veneris marinæ. i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inseruientia. 7 Instrumenta quibus amatores a meretricibus non admissis fores & fenestras effringerent, sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit *Procede huc cum vecte, Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor vt Chloen hactenus amantibus superbam graui amoris plaga sentiat perentias. 10 Insulam opulentam in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 *Mem-*

11 Vrbem in Aegypto quæ nine cæret, quòd regio est calida.
12 Thracio nive
13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

11 *Memphin carentem* 12 *Sythonia niue,*
Regina, 13 *sublimi flagello*
Tange Chloën semel 14 *arrogantem.*

AD GALATEAM NAVIGATVRAM. Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

1 Homines impij & scelerati iter facientes cpto vt habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram omen (cuius vox tristis est) rauum lupam fœtam vulpem & serpentem velocem sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est, metuendum: ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterum atq; iterum canentis.
3 Dux sit itineris eò nimirum, vt impij male pereant.
4 Lupa coloris raui inter flauum & nigrum.
5 Vndecunque. *Species pro genere.*
6 Vulpes grauida.
7 Cum serpens transuersa ex parte tetruit mannos, i. equos currum trahentes a rigæ manibus abiectos quod erat mali ominis. 8 Nec quæ à sagittario mittuntur, sed sagitta hoc loco significat eam siti culi partē quæ in vitibus incurua & contorta pangitur: est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam quia nec impia res, nec talia monstra id tibi triste enentum præmunciant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & præmuntia. 13 Oscinem corvum inuocabo, vt ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt corvus cornix, noctua. 14 Ordo est, Galatea fis fœlix & memor nostri, licet vivas vbicunque mauis i. etsi mauis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à latu volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vrgens ad occasum denuncietur &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu ex vento, pluuijs aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit. Adriæ sinus, vide Od. 9.

1 *Impios parræ* 2 *recinentis omen*
3 *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
4 *Raua decurrens lupa*) *Lanuuino*
6 *Fœtaq; vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum,
7 *Si per obliquum similis* 8 *sagittæ*
Terruit mannos: 9 *ego cui timebo,*
10 *Prouidus auspex?*
Antequam 11 *stantes repetat paludes*
Imbrium 12 *diuina auis imminentum,*
13 *Oscinem corvum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
14 *Sis licèt fœlix vbicunque mauis,*
Et memor nostri Galatea viuas:
Teque nec lœuus vetet ire 15 *picus,*
Nec 16 *vaga cornix:*
17 *Sed vides quanto trepidet* 18 *tumultu*
Pronus Orion? ego, 19 *quid sit ater*

Adriæ,

Adriæ, noui, sinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hostium vxores puerique* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Austri, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloso*
[26] *Credidit tauro latus, &* [27] *scatentem*
Belluis pontum, mediásque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietásque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] leuis vna mors est
Virginum culpæ. [36] *vigilansq; ploro*
Turpe commissum? an vitys carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuensum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ venti albus i. serenus, peccet, i. peccare soleat.
21 Vsitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obscuros, &c. Aequoris tempestuosi.
24 Et sentiant littora, quæ videntur tremere, vndarum ictu conquassata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caues, ab Austro decipiesis.
26 Commisit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Bosphorum bellua marinis repletum, & quamuis ante audax fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas.
28 Studiosa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promisso.
30 Nocte aliquantulum luminosa.
31 Quæ Europe statim vt tetigit, &c.
32 Creten Hesperus appellat ἐκατόμπολιν λ. c.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas insano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur ferè vsque ad finem Odæ sunt verba Europe ingemiscentis.* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna est quam quæ sufficiat virginitati amissæ, i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An sine vitio sum? an species vana, i. phantasma in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Virg. lib. 6. Aen. *Sunt geminæ somni portæ, &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua discerpere. Est hoc inprimis muliebre, vt suis manibus iniurias vlcisci cupiant. 40 Paulò ante.

41 Impudens liqui patrios penates,
Impudens 42 Orcum moror, ô deorum
Si quis hæc audis, 43 vtinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 malas, 45 teneræque succus
Defluat prædæ speciosa quæro
Pascere tigres.
46 Vilis Europe, pater vrget absens:
47 Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te sequuta
48 Lædere collum.
Sive te rupes & 49 acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
50 Crede veloci: nisi 51 herili mauis
Carpere pensum,
52 Regius sanguis: dominæque tradi
Barbaræ 53 pellex. Aderat 54 querenti
55 Perfidum ridens Venus, & remisso
56 Filius arcu.
57 Mox vbi lusit satis; 58 Abstineto
(Dixit) irarum 59 calidæque rixæ,
60 Quum tibi inuisos laceranda reddet
Cornua taurus.
61 Vxor inuicti Iouis esse nescis?
62 Mitte singultus: 63 bene ferre magnam
Discere fortunam: 64 tua sectus orbis
Nomina ducet.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quoúque post tale facinus admissum manéam in vita.
42 Orcum vel Plutonem moraturus eram, non mori cum oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab iis deuorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi cilabatur, cupio præstare efficacibus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ meæ filiæ mœrore & flagitii conscientia exruciat.
47 *Europa seipsam alloquitur*
48 Et suspendere potes zona (in vsum laquei) quam tecum commode attulisti.
49 Quæ faxi vt morbi acutiate celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ quæ te leopolis illidat.
51 Nisi manus lanam certo pondere tractam & ab hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & dolose non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo iam laxato sagittarum more, vbi iaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europen satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus, Genetiuus pro ablatiuo. Vt ἀφίχω τῆσ ἐριδῶν. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè nam antea minabatur se cornua tauri fracturum. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Discè secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuslibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] *Festo quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] strenua Cæcubum:
[3] *Munitæque adhibe vim sapientiæ.*
[4] *Inclinare meridiem*
Sentis,[5] ac, veluti stet volucris dies,
[6] *Parcis deripere [7] horreo*
[8] *Cessantem Bibuli Consulis amphoram.*
Nos cantabimus [9] invicem
[10] *Neptunum, & virides [11] Nereidum comas:*
[12] *Tu curva recines lyra*
Latonam, & celeris spicula [13] Cynthiæ:
[14] *Summo carmine, quæ Cnidon*
Fulgentesque tenet [15] Cycladas, & [16] Paphon
Iunctis visit [17] oloribus,
Dicetur merita nox quoque [18] næniâ.

1 Ordo est, Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possim?
2 Strenuè, mox.
3 Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim inferamque vino & lætitia expugna, vt loco & ludo aliquis sit locus.
4 Sentis diem decrescere, & ad occasum vergere.
5 Ac quasi dies non celeriter abeat, parcis, &c.
6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum.
7 Antiqui in horreis testas vini condebant.
8 Amphoram quæ diu remanserat in vini Apotheca. 9 Per vices, vicissim. 10 Deum marinum Saturni filium in dici festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ Nereï filiæ. 12 Tu iterum iterumque canes. 13 A Cynthio monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur, quia venatrix est. 14 Vltimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ, vide Od. xxx lib. 1. 15 Vide Od. xiij lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clarissimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum sunm trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optime conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eam ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] *Tyrrhena regum progenies, [2] tibi*
[3] *Non ante verso lene merum cado*

1 Ab Hetruscis regibus oriunde, sic Od. 1. lib 1. Ordo est. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me est tibi lene merum non ante verso cado cum flore rosarum & balanus preßa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non ante inverso ad vinum deprompendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
4 *Pressa tuis balanus capillis*
5 *Iamdudum apud me est. 6 eripe te moræ:*
Ne semper 7 vdum Tibur & 8 Æsulæ
Declive contempleris aruum, &
9 *Telegoni iuga parricidæ.*
10 *Fastidiosam desere copiam &*
11 *Molem propinquam nubibus arduis:*
Omitte mirari beatæ
12 *Fumum & opes strepitumque Romæ.*
Plerunq; gratæ diuitibus 13 vices,
14 *Mundæq; paruo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & 15 ostro,
16 *Sollicitam explicuere frontem.*
Iam clarus occultum Andromedæ 17 pater
18 *Ostendit ignem, iam 19 Procyon furit,*
20 *Et stella vesani leonis,*
Sole dies referente 21 siccos.
Iam pastor vmbras cum grege 22 languido
Riuumq; fessus quærit, & horridi
Dumeta 23 Syluani: caretque
Ripa vagis 24 taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas, & vrbi sollicitus, times
Quid 25 Seres & regnata Cyro
26 *Bactra parent, 27 Tanaisque discors.*
PRVDENS futuri temporis exitum
28 *Caliginosa nocte premit deus:*
Ridetq; si mortalis 29 vltra

4 Glans vnguentaria pressa i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam din domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Vdam propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 Aesula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia suauitatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem vel ambitionem, per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sunt neque sordidæ neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt, lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit.
17 Cepheus Aethiopum rex inter sydera collocatus, 18 Ejus nuntiat æstatem.
19 Antecanis: stella est quæ ante Caniculam oritur.
20 Signum septentrionale, in quo sit solstitium æstiuum.
21 Dies æstuosos.
22 Grege æstu solis fatigato.
23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt.
24 Murmur non edens, significat poeta tempus ventosum iam transisse.
25 Populi Asiæ Scythicæ, a Sera vbe sic dicti.
26 Tu curas quid Seres & Bactra præparantem quibus Cyrus regnabat.
27 Flumen Asiam ab Europa differminans, qui perhibet populos discordes & belligerantes.
28 Exitum nobis ignotum voluit.
29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat, [30] *quod adeſt, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc [32] *lapides adeſos,*
[33] *Stirpeſque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non ſine montium
Clamore, vicinæq; ſyluæ.
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes, [35] *ille potens ſui*
Lætuſq; deget, cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi: [36] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato,*
Vel ſole puro non tamen irritum
[38] *Quodcunque retrò eſt, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna [40] *ſæuo læta negotio, &*
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *ſi celeres quatit*
Pennas [43] *reſigno quæ dedit:* [44] *& mea*
Virtute me inuoluo, [45] *probamq;*
Pauperiem ſine dote quæro.
[46] *Non eſt meum, ſi mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miſeras preces*
Decurrere: [48] *& votis paciſci,*
Ne [49] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præſens eſt memẽto adminiſtrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire.

31 Futura curſum ſuum habent inſtar fluminis delabentis in mare Tyrrhenũ nunc placide & quietè, nunc rapidè & violenter.

32 Excauata rupium ſaxa.

33 Arbores extirpatas.

34 Cùm tempeſtas incitat & quaſi ad iracundiam prouocat amnes quietos i. cum diluuies ex imbribus oritur.

35 Ille liber eſt & compos ſui, hilariſque viuet, cui licet dixiſſe, vixi in diem, i. bonis præſentibus fruor futura non curo.

36 Cras ſit cœlum nubilum an ſereni nihili æſtimat, i. non pendet ex fortunæ inconſtantia, ſed parui facit vtrum aduerſa ſit, an fœlix futura fortuna.

37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.

38 Quodcunque iam præteriit non poteſt mutari.

39 Neque deſtruet vel immutabit.

40 Fortuna in rebus aduerſis gaudens ſæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuue-*

nal. Quoties voluit fortuna iocari. 41 Fortunam ſtabilem. 42 Si fugit & aduerſa eſt. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. eſt Metaph. ducta à veſtibus, quibus inuolnimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam ſine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propoſiti mei eſt nauigationis periculo me committere vt rem augeam, ete nim pauperẽ eſſe malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus paciſci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuſcunque, ſpecies eſt pro genere. 50 Mari inſatiabili, quòd omnia abſorbet.

51 Quando maris periculo me exponis, tunc Aura & geminus Pollux ferret me per AEgeos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est qua tuto nauigari potest nemo in Mari AEgæo, 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægæos tumultus
Aura ferret, 53 *geminusque Pollux.*

AD MELPOMENEM MVSAM.
Ode xxx.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen ingens, mei monumentum æneis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui tibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens vel ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in quo eadauera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex ascendet in Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine vestali tacita, & cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, qua ob trepit violens Aufidus & qua pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit a cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. βασιλευων τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus exti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEliensus est Alcæus a Lesbo insula in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, i. virtutibus & vocens cinge mihi comam Delphica Lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

Exegi monumentum ære perennius,
Regaliq; situ pyramidum altius:
Quod nec imber edax, aut Aquilo impotens
Possit diruere aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multaq; pars mei
Vitabit Libitinam: vsque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus, agrestium
Regnauit populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica,
Lauro cinge volens Melpomene comam.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Ode 1.

Horatius iam ea est ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno esse animo debeas, & tamen Liguriui vesano amore torretur.

IN termissa Venus diu,
Rursus [1] *bella moues parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynare, desine dulcium*
Mater [3] *sæua Cupidinum,*
[4] *Circa lustra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] *Tempestiuiùs in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commessabere Maximi,*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro sollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè signa feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris vrges. *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant seruunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quod esset ipsi inter cæteras amatores benevolentior, idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & sæua inter dulces voluptates.
4 Cum nunc annos quinquaginta sim natus.
5 Imperijs voluptuolis, quæ molliunt animos.
6 Me iam senio indurarum.
7 Opportuniùs & tempore magis idoneo.
8 Quæ velocès & celeriter vehi soleant curru eloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinosè viues. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim est sedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formosus & facundus erat: quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro ijs, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus institutus. 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit, hilaris erit, plus valens apud amicam quam larga rimalis munera; ille marmoreum eriget tibi statuam prope lacus Albanos.

Ponet marmoream,[16] *sub trabe Cyprea.*
Flic plurima naribus[17]
Duces thura: lyræque &[18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Flic[19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium, ter quatient humum.[20]
Me nec fœmina,[21] *nec puer*
Iam, nec spes animi credula[22] *mutui,*
Nec certare iuuat mero:[23]
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur[24]
Manat[25] *rara meas lachryma per genas?*
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?[26]
Nocturnis te ego somnijs[27]
Iam captum[28] *teneo: iam*[29] *volucrem sequar*
Te per gramina Martij
Campi te per aquas,[30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato. 17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia. 18 Tibiæ Phrygiæ, à monte Berecyntho vbi primum inuentæ dicitur tibia. 19 Mane & vesperi. 20 In morem Saliorum Martis sacerdotum saltabant. 21 Me nec fœmina iuuat hoc, &c. 22 Vt mutuo amer ab ea quæ amauero. 23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis Coronare. 24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Ehen Ligurine, quamuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incenſus ad priſtinas reuocor laſciuias. 25 Lachryma guttatim & rarò defluens non amoris parui tate, ſed ætatis verecundia, nam turpe eſt ſeni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio ſermone titubat? quod animij amoris eſt indicium. 27 Ego teſquem vigilans cupio nocturno tempore plerumque ſomnio. 28 Tenere videor. 29 Teex meo complexu euolantem ſequor quaſi ludentem in campo Martio, te ſequor quaſi deſultantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana ſe curſu, luſta, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis?

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antony Triumuiri filium. Ode II.

Antiquos Poetas imitari periculoſum eſt.

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari,[1]
Iule, ceratas ope Dædalea

1 Pindarum inter Lyricos Poëtas facile principem ſi quis imitari velit, is ſuos conatus irritos ſentiet, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

[2] *Nititur pennis [3] vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas [5] aluêre ripas,
Feruet [6] immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore:
[7] Laurea donandus Apollinari,
Seu per [8] audaces noua [9] dithyrambos
Verba [10] deuoluit, numeriſq; [11] fertur
Lege ſolutis:
[12] Seu deos regesq; canit, deorum
Sanguinem, [13] per quos cecidere iuſta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] Flamma Chimæræ:
[15] Siue, quos Elea domum reducit
Palma cœlestes: [16] pugilemue equúmue
Dicit, & centum potiore ſignis
[17] Munere donat:
[18] Flebili ſponſæ iuuenemue raptum
Plorat: & vires animumq; moreſ-
-que [19] aureos deducit in aſtra, nigró-
-que [20] inuidet Orco.
Multa [21] Dircæum leuat aura [22] cygnum,
Tendit. Antoni, quoties in altos
[23] Nubium tractus: [24] ego, apis Matinæ
More modóque,

2 Sustentatur pennis cera inclusis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri. quod ab Icaro mare Icarium est appellatum.
4 Ordo est. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluêre super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphoricè copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter deluuiũ
7 Coronandus lauro Poetis consecrata. vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum maiore licentia. 12 Deos, vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur esse media pater viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant. vde Od. 17. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes, i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter iuuenem sponsum immaturæ morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores eiusdem iuuenis effert ad astra. 20 Inuidet morti, i. à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam. nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis vocat, & suauiter canit. 23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur, i. in cœlos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pastens, carpensq; quæ grata thymi i. scribens depresso, suaui tamen stylo fingo carmina, &c.

Grata

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [21] *vuidiq;*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandóque trahet feroces*
[29] *Per sacrum clium, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre, [31] *bonique diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætósque dies, & vrbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô Laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Túque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidémque vaccæ,*
[40] *Me tener solvet vitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *iuuencscit herbis*
In mea vota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

21 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa exiguus parnus.
27 O Poeta, tu canes Cæsarem stylo grandiore. i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clivum Sicambros. i. Germaniæ populos quos hodie *Geldrenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea sæcula. vel aureæ ætatis mores.
33 Decantabis eriã festos dies & publicam ciuitatis lætitiam pro Augusti reditu a dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter festos, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare a periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est.
37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Diuis liberalibus erga nos illius reditu. 39 Liberabunt te a voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Pauca victima, nempe vitulus a matre, id est, a vacca depulsus me solvet a votis, quæ pro Cæsaris incolumitate dijs feci. 41 Qui fit iuuencus. 42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ tertio die a suo nouilunio.

43 *Quà notam duxit, niueus* 44 *videri,*
45 *Cætera fuluus.*

43 Qua parte notabatur, i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari, id est, habens cætera fulua. 45 Per Synecdochen

AD MELPOMENEM. Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Isthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Delys*
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis vrbium*
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 *Et iam dente minus mordeor inuido.*
13 *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, 15 *sonum:*
16 *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quæ tu semel oculis benignis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta. 2 Labor susceptus in Isthmijs, à Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo. i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quòd contuderit tumidas minas regum. i. quòd minantes & superbos reges superauerit. 6 Laurea Apollinari à Delo insula Apolloni sacra. 7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Aeolio carmine faci-

ent clariorem. 8 Od. 29 lib 3. vbum appellat Tibur. vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia paucis exceptis, non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eo quod non habeant sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissime. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 Quòd monstror digito prætereuntium
Romanæ 18 fidicen lyræ:
19 Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

17 Sic olim Demosthenes: Ἄτοπόν σοι δοκῶ Ἀνυσιδώρας. Sic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poeta. 19 Quòd viuo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiusque institutione sub Augusto.

Ode IIII.

1 Qualem ministrum fulminis 2 alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
3 Permisit, expertus fidelem
Iupiter in 4 Ganimede flauo)
Olim iuuentas & 5 patrius vigor
6 Nido laborum populit inscium:
Vernisq; iam nimbis remotis,
7 Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox 8 in ouilia
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 dapis atque pugnæ
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam 10 lacte depulsum leonem,
11 Dente nouo peritura videt:
12 Videre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici: 13 quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire 14 fas est omnia) sed diu
Latéque 15 victrices caterua,

1 Longum est hîc hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in oulum greges; eiusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Drusum, &c.
2 Aquilam Ionis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Ionem.
4 In pulchro Ganymede Ionis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones propter mutuum inter se odium.
10 Leonem a lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto. 12 Talem Rhœti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, i. quo erant subiugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est, quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit, quærere distuli. 14 Potest esse, ἀνωτέρω. vide Od. 2. lib. 1. 15. Rhœti semper ante victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilijs

Consilijs iuuenis reuictæ.
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones,*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectique cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies, Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos promouet ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ, i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoréque afficiunt.
21 Flumen Umbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominum Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, à Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis
24 Qui lætus est bellicæ gloriæ fœtus & frugum copiam, quibus alat adoret, abundantem parant gloriosum.
25 Vbi, postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas, veluti flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit undas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriã

a Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ a Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cerui Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latère & fallendo effugere magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit a Troia. 33 Deos penates

34 *Nasos-*

34 Virgil. *Aſtacidem Auctiſtemque patrem Teucrósque penates Communio ſcelere.*

35 Ad Italiæ vrbes.

36 Vt ilex ramis ſpoliata magis repullulat. hic Romani aduerſis prælijs magis inualeſcunt.

37 Frondis vnbraculæ.

38 Algidum mons eſt in agro Tuſculano vide Od. 21. lib. 1

39 Acquirit vires & audaciam ab ipſis cædibus, vide Virg. lib. 8. Aen.

40 Hydra, ſerpens monſtroſa in Lerna delitescens, cuius vno capite ab Hercule abſciſſo, ſeptem ſubito renaſcebantur.

41 Sub intellige *quam ſuis hæc gens in nos.*

42 Qui dolebat ſe ab aliquo vinci.

43 Nec Colchi eduerant maius monſtrum aut vrbs Thebana, quim ſunt ipſi Romani. Hæc eſt huius loci ſententia: Non tantum duo dracones ex dentibus diſſeminati pullularunt, quantum gens Troiana ex ſuis damnis & prælijs aduerſis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum mersesſ, à verbo inuſitato Mergo, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipſe profterneret & eniceret te hoſtem integrum, hoſtem incolumen, cui exercitus non ſit imminutus. 48 Qui paulo ante victus. 49 Prælijs canda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal, occiſo ipſo Aſdrubale, poſthac deſinam ſuperbos meorum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta non Hannibal. 53 Vires Neronum præſtiterunt omnia. 54 Induſtria & cura cum conſilio coniuncta. 55 Expediunt lacinæ per ſubtilitates belli quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

34 *Natósque, maturoſque patres*
Pertulit 35 *Auſonias ad vrbes:*
36 *Duris vt ilex tonſa bipennibus*
37 *Nigræ feraci frondis in* 38 *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipſo
39 *Ducit opes animumque ferro.*
Non 40 *Hydra ſecto corpore* 41 *firmior*
Vinci 42 *dolentem creuit in Herculem:*
43 *Monſtrùmue ſummiſere Colchi*
Maius, 44 *Echioniæue Thebæ.*
45 *Merſes profundo,* 46 *pulchrior eucnit:*
47 *Luctere, multa proreet integrum*
Cum laude 48 *victorem: geretque*
Prælia 49 *coniugibus loquenda.*
Carthaginì iam non 50 *ego nuntios*
Mittam ſuperbos. 51 *occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna noſtri,
Nominis, Aſdrubale interempto.
52 *Nil Claudiæ non efficient* 53 *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & 54 *curæ ſagaces*
55 *Expediunt per acuta belli.*

AD AVGVSTVM. Ode V.

Vt tandem in vibem redeat.

1 Diuis propitijs & beneficis orte.
2 Romanæ a Romulo Romæ conditore

DIuis orte 1 *bonis, optime* 2 *Romulæ*
Cuſtos gentis, abes iam nimium diu:

3 *Maturum*

[1] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto consilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ.*
[6] *Instar veris enim vultus ubi tuus*
Affulsit, populo gratior in dies,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuencm, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathy trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci detinet à domo.
Votis [13] *ominibusque & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *dimouet:*
Sic [15] *desiderys icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almaque [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paucat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare [3] *quis feræ*
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celeretur
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, vt mater vocat votis, ominibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra Aegyptum posita, à qua vicinum mare ad Aegyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente ô Cæsar omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautæ sine metu piratarum nauigant.
19 Fides cauet commissæ quamcubrem

culpetur, i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & impunitum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos &c. 24 Scythia multo frigore & imbribus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. bonos nec quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ a flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant.

30 Tibi sacrificat.
31 Vino de pateris fuso.
32 Quisque colens Lares, simul & tum nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucē inter deos penates enumeratos nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies festos, id est, otiosam pacem.
36 Non potis, sed sobrij.

Te multa prece,[30] *te prosequitur mero*
De fuso pateris:[31] *& Laribus tuum*
Miscet numen,[33] *vti Græcia Castoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas o vtinam dux bone[35] *ferias*
Præstes[36] *Hesperiæ: dicimus*[37] *integro*
Sicci mane die, dicimus[39] *vuidi,*
Cum sol Oceano subest.[40]

36 Italiæ. 37 Primo mane quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM.
Carmen sæculare. Ode VI.

1 Apollo.
2 Sex filij Niobes.
3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret.
4 Tytius stupram Dianæ inferre voluit, vide Od. 4. lib 3.
5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo facto facilius Troia capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs.
7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus, vel, quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus iuxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxti tela manusque corpus in Aeneida.* 8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles fuit velut arbor cadens. 11 Velut ictu ferri, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latus, vnde denotatur violentus casus Achillis, & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo, sed aperto Marte Troiam expugnaret nisi à Paride tuâ operâ & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non se fefellisset Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

Diue, quem[2] *proles Niobæa*[3] *magnæ*
Vindicem linguæ,[4] *Tityósque raptor,*
Sensit, & Troiæ[5] *propè victor altæ*
Phthius Achilles.[6]
Cæteris maior,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.[9]
Ille, mordaci velut icta[11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late,[12] *posuitq; collum*
Puluere Teucro.[10]
Ille non inclusus[15] *equo, Mineruæ*
Sacra mentito, male feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:[16]

17 Sed

[27] Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[18] Ni tuis victus Veneris precibus gratæ
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] Doctor Argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui [20] Xantho lauis amne crines:
[21] Dauniæ defende decus Camœnæ,
[22] Leuis Agyeû.
[23] Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poetæ.
Virginum [24] primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ [25] tutela deæ fugaces
Lyncas & ceruos [26] cohibentis arcu,
[27] Lesbium seruate pedem, meique
Pollicis [28] ictum,
[29] Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem [30] face [31] noctilucam,
[32] Prosperam frugum, [33] celeremque pronos
Volucre menses.
[34] Nupta iam dices, Ego dijs [35] amicum,
[36] Sæculo festas referente luces,
[37] Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello sæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.

18 Nisi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Aeneæ laboribus muros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite, i. melioribus auspicijs

19 O Phœbe fidicen, qui doctes Thaliam Musam argute canentem.

20 Troiæ fluuio.

21 Latinæ Camœnæ, i. carminis sui Lyrici.

22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quod in vijs publicis ei solebant sacrificare.

23 Diuinum furorem.

24 Primariæ & nobiles.

25 Qui est his sub protectione Dianæ.

26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.

27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.

28 Lyræ meæ strepitum.

29 Ex veterum instituto & solemni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium.

30 Crescentem lumine.

31 Lunam noctu lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit.

32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quòd Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur.*

33 Celerem ad voluendos menses. Nam Luna 28. circiter diebus orbem suum conficit.

34 Cum sueris nupta hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. *Poëta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.*

35 Carmen dijs gratum & amabile.

36 Anno centesimo festos dies referente.

37 Ego, quæ facilè didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

Omnia tempore mutantur, inde igitur viuendum est.

1 Vere adducta hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne, vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur Gratiæ singantur nudæ, vide Od. 9. lib. 3. sed hîc fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephyris.
8 Annus cuiusque ætates docet nos ne immortalia speremus: nam eum tempus ipsum semper sic in nouum, nunquam sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere cum mutij sunt Zephyri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes aduersus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Pestilentiam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret, tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos non (vt anni tempora) redimus sed transimus in puluerem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ayθρωπός ἐσι πτίσμα, καὶ σκιᾶς μείζον. Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem,* ne in coemptoris, ad auarum hæredem non perueniant. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuiuisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

1 DIffugêre niues: redeunt iam 2 gramina campi,
Arboribúsque 3 comæ.
4 Mutat terra vices, & decrescentia ripas
5 Flumina prætereunt.
6 Gratia cum Nymphis geminísque sororibus audet
Ducere nuda 7 choros.
8 Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora 9 mitescunt Zephyris: 10 ver proterit æstas,
Interitura 11 simul
Pomifer autumnus fruges effudcrit: & mox
Bruma recurret 12 iners.
13 Damna tamen 14 celeres reparant 15 cœlestia lunæ:
16 Nos vbi decidimus
17 Quò pius Æneas, quò 18 Tullus diues, & Ancus,
19 Puluis & vmbra sumus,
Quis scit an adiciant hodiernæ crastina 20 summæ
Tempora dy superi?
21 Cuncta manus auidas fugient hæredis, 22 amico
Quæ dederis animo.
23 Quum semel occideris, & de te splendida 24 Minos
Fecerit 25 arbitria,
Non Torquate 26 genus, non te facundia, non te

Restituet

Restituet pietas.
27 Infernis neque enim tenebris Diana 28 pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec 29 Lethea valet 30 Theseus abrumpere charo
Vincula Peritoo.

27 Non possunt dij mortem propellere ab ijs, quos chaos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam?
28 Hippolytum
29 Vincula inferna, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Peritous inter rarissima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem vsti remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

castum quia sua temperantia compressit libidinem Phædræ suæ nouercæ.

AD MARTIVM CENSORINVM. Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quam Poetarum carmina.

Donarem 1 pateras gratáque 2 commodus
Censorine meis 3 æra sodalibus:
Donarem 4 tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
5 Ferres: diuite me scilicet 6 artium,
Quas aut Parrhasius 7 protulit, aut 8 Scopas:
9 Hic saxo, liquidis 10 ille coloribus
11 Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi 12 vis: non tibi talium
13 Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare 14 & pretium dicere muneri.
15 Non inclusa notis marmora publicis,
16 Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
17 Reiectæque retrorsum: Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur.
2 Commodus dixerim, i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ.
5 Neque tu anteres & acciperes pessima munera.
6 Si essem diues & abundarem artibus, i signis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes exulgauit populo Parrhasius pictor clarus natus Ephesi, vel (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Potitus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus delicijs cùm re tum animo. 14 Possumus dicere quam pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à republicis notatæ non reddiderunt Scipionem clariorem quam Ennij scripta. 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impię,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus redyt: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabrę Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris:* [23] *quid foret Ilię*
Mauorti sique puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuidi Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Natę contra fœdus cum Romanis initum, bellũ renouabant Carthaginenses.
19 Scipionis qui ob Africa domita dictus est Africanus.
20 Quam versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pierio monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosyne.
21 Si nemo rectè facta litteris mandauerit.
22 Præmium acceperis.
23 Quid foret Romulo Iliæ & Martis filio, si nemo sui nominis memoriam posteritati prodederet.
24 Silentium de rebus præclare gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus siletur. 25 Aeacum ereptum morti & oblitioni. 26 Vis ingenij
27 The tongue or penne of powerfull Poets. Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, vel Elysijs campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filij Tindari clara syderа, poëtarum carminibus dignoscuntur esse dij qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poëtarum Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine, carminum ope obliuione deletur. Lollij laudes, ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE forte credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu forte credas, vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longè sonantem loquar &c. 2 Flumen Appuliæ. poëta lyricus Latinus. 3 Per nouas & inusitatas artes, scil. apud Latinos, primus etiam ex 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

[1]Non si priores [6] Mæonius tenet,
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7] Cæaque & [8] Alcæi minaces,
[9] Stesichorique graues camœnæ:
Nec, si quid olim [10] lusit Anacreon,
[11] Deleuit ætas. [12] spirat adhuc amor,
Viuuntque commissi calores
[13] Æoliæ fidibus puellæ.
[14] Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & [15] aurum vestibus illitum
Mirata, regalésque cultus
[16] Et comites, Helenæ Lacænæ:
[17] Primúsque Teucer tela [18] Cydonio
Direxit arcu: non semel [19] Ilios
Vexata, [20] non pugnauit ingens
Idomeneus [21] Sthenelúsue solus
Dicenda Musis prælia, non ferox
[22] Hector, vel acer Deiphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] illacrymabiles
[24] Vrgentur ignotique longa
Nocte: [25] carent quia vate sacro,
[26] P A V L V M sepultæ distat inertiæ
Celata virtus, non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores sed ex-in arte poetica obtinet non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.

6 Vide Od. 6. lib. 1.

7 Camœnæ Simonideæ vide Od. 1. lib. 2.

8 Alcæus adeo amaris erat præsertim Tyrannis vt acribus suis versibus multos è ciuitate ejiceret, minaces igitur erant eius Camœnæ.

9 Stesichorus poëta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces, graues ergo erant eius Camœnæ.

10 Cantauit Anacreon Lusit verò, quia res amatorias scripsit.

11 Consumpsit vetustas.

12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho poëtria suis lyricis versibus commisit.

13 Sappho fuit ex Aeolia, in qua Lesbos, vnde Lesbia sæpè appellatur.

14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poëta multas ante Helenam amasse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblitioni tradita quòd poetæ vel scriptores deessent qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu Cretensi, à Cydone vrbe in Creta, vbi primùm de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt. 19 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus &c. 21 Sthenelus sciens pugnæ, vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarunt quorum quia Homerus non meminit, oblitione hominum iam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsus nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna oblitione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poëtam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum *distat* cum dandi casu iungitur.

Chartis [27] *inornatum fileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundis*
Temporibus dubijſq; [30] *rectus:*
[31] *Index auaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſulq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes cateruas*
Explicuit ſua victor arma,
Non [35] *poſſidentem multa, vocaris*
Rectè beatum: [36] *rectius occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiúſque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præstans. Ergo vere ea philosophus.
30 AEquabilis in vtráque fortuna.
31 Puuitor Auaritiæ, & abstinens a pecunia, cui omnia pareut.
32 Eiusque tuus animus non vnius anni consul. sed semper est ille Consul, semper rex. qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert vtilitati qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere.
34 Per medium hostium aciem. i. per munera & largitiones tanquam victor expromsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima Allegoria.* 35 Non recte vocaueris beatum, qui multa possidet. 36 Merito. 37 Sapit & acute nouit, 38 Et turpitudinem odit peius letho, id est, mori maluit quam flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode x.

Futurum dicit, vt Ligurinum suæ aduersus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis suæ exaruerit

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] *muneribus potens*
Inſperata tuæ quum veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barba, iuuenis, quam adhuc non times, veniet & adijcitur tuæ superbiæ, id est, leuitati oris & corporis tui.

3 *Et*

[3] Et quæ nunc humeris insolitant, deciderint comæ :
Nunc & qui color est puniceæ flore [4] prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [5] hispidam :
Dices, Heu (quoties te in speculo videris [6] alterum)
[7] Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit ?
Vel cur his animis, [8] incolumes non redeunt genæ ?

3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis iam passa est, & diffusa. *Pueri concubitui puellarum more comam alebant.*
4 Melior flore purpureæ rosæ.
5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quasi diceret, Vtinam in puerili ætate prævidissem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse, vel, vtinam lævis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum, id est, Vtinam sensus iste fuisset in puericia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

Est mihi nouum superantis annum
Plenus [1] Albani cadus : est in horto
Phylli nectendis [2] apium coronis :
[3] Est hederæ vis
Multa, [4] qua crines religata fulges :
[5] Ridet argento domos : ara castis
Vincta [6] verbenis, auet immolato
Spargier [7] agno.
[8] Cuncta festinat manus, huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ :
[9] Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris [10] quibus aduoceris
Gaudys : idus tibi sunt [11] agendæ :

1 Vini Albani.
2 Apium ebrietatē pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis semper fuit lugubre, vide Od. 36. lib. 1.
3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Bacchi consecrata est.
4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles.
5 Domus splendet argento.
6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas. 7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui auet, id est, videtur cupere. 8 Omnes adiubent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem eum trepido motu sursum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Iure solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio: [14] quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] petis, occupauit
([16] Non tuæ sortis iuuenem) puella
Diues & lasciua: tenétque grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] grauatus
Bellerophontem:
Semper vt [21] te digna sequare: [22] & vltra
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age iam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas, minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

12 Dimidie Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῦ ἀφρᾶ, id est, à spuma, ex qua & cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.

13 Merito mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.

14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.

15 Quem tu amas.

16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.

17 Grata seruitute.

18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere cum ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat aliide sperare, qui negotium supra vires suscipiens, scil. paterni currus moderationem igne combustus perijt. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Granatim serens Bellerophontem qui cœlos conscensurus, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quam licet. 23 O Phyllì quam omnium postremum amare constituì, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

[1] Iam veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:

1 Quæ mare tranquillum reddunt.

2 Thracij venti. Fauonij impellunt vela.

Iam

Iamnec prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infœlix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistula:
Delectántque [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaráque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena diues vt in dome.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorumque memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consilijs breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie durescunt.
4 Vngit.
5 Hirundo olim Progne Pandionis regis Athenie sis filia, flebiliter Ityn filium gemens a se interfectum, iam nidum ponit.
6 Familia regum Athenensium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenensium, vnde domus Cecropia pro familia Athenensi.
7 Infœlix quod Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomela consumpranda vlta est malèdicti parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Panis fistulæ inuentorem.
10 Colles feraces, qua terra nigra frumentis est optima, vel nigri colles, i. colles vmbrosi propter syluas.
11 O Virgili. hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.

12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudij & Drusi priuignorum Augusti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies a me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini eliciet. Onyx hîc significat vasculum ex onyche factum ad seruandum vnguentum. 16 Apothecis vinarijs, cuiusmodi Roma habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges ijsque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non insacetum fortasse, tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet coniicere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos sine ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros, i. tristes, ab effectis. 24 Misce seriis ludicra, ita tamen, vt sis brevis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere, i. a seueritate animum loco remittere.

26 ἐν καιρῷ, opportune.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quod iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuennibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisq; & bibis impudens,
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] nives.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quóue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Felix post Cynaram, notáque & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynare breues

1 Tu ludis lodos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu pota lenti excitas amoris flammam in te pene emortuam, vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum animæ in vetulas tardius est & Piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. *Sic importuna paupertas* Od. 16. lib. 1.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ redncent tibi tempora præterita. Pulchritudinem amissam. In Insula Choo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies si. decurrens ætas, ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cum res foris gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas. vel, post Cynaram mortuam ei secundo es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata. vel, facies instructa ijs rebus, quæ amorem valent allicere. cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis lætior, vultus hilaris, labrorum nativus rubor, genarum candor paniceo colore temperatus, cerulcis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus coruicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dedcrunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annot

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis[22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuencs visere[23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos viuere. hinc annosa cornix. Od. 17. lib. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te, tanquam facem consumptam. i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

Quæ cura[1] *patrum, quæne*[2] *Quiritium,*
Plenis honorum[3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
[4] *Per titulos memoresq; fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô quâ Sol habitabilcs*
Illustrat oras maxime Principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper,
Quid Marte possis.[8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosq; veloces, & arces
Alpibus impositas[9] *tremendis*
Deiecit acer[10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox grauc prælium*
Commisit, immanesq; Rhœtos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere.
6 Ordo est. O maxime Principum qui terram incolant, quâ parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium, qui vbicq; sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ. i. ciuilitatis & humanitatis nesci, didicere nuper, quid posses Marte. i. in re militari. De Vindelicis vide supra Od. 4.
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quam semel deiecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non vno congressu sed iterum atq; iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto ad bellum conficiendum. 12 Auspicijs tuis. 13 Dignus qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentis propter libertatem.

14 *Indomitas*

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes quam illis propemodum est Auster, cùm vndas exercet. Pleiadum choro scindente nubes.

15 Agitat Auster.

16 Virgiliarum ortus & occasus pluuius est & tempestuosus imbibus a vento scissis.

17 Per medium pugnæ feruorem.

18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, vel. quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat sæpius.

19 Dauni Appulorum regis.

20 Cùm eum auxerit cæleftis imber.

21 Metaph. est, à re animata, ad inanimatam, à lij legunt, minitatur.

22 Tiberius Nero.

23 Agmina ferro & armis munita.

24 Totam Asiam cædendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit oladio.*

25 Operuit humum victor sine vlla suorum militum iactura

Indomitas propè qualis vndas
Exercet Auster, [16] *Pleiadum choro*
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes.*
Sic tauriformis voluitur [18] *Aufidus,*
Qui regna [19] *Dauni perfluit Appuli:*
[20] *Quum sæuit, horrendamque cultis*
Diluuiem [21] *meditatur agris:*
Vt barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vasto diruit impetu:*
[24] *Primòsque & extremos metendo.*
[25] *Strauit humum, sine clade victor:*
Te copias, te consilium, & tuos
[26] *Præbente diuos. nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandria supplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque & optatum peracti
Imperij decus [30] *arrogauit.*
Te [31] *Cantaber non antè domabilis,*
Medùsque, & Indus, te [32] *profugus Scythes*
Miratur, o tutela præsens
Italiæ, [33] *dominæque Romæ:*
[34] *Te, fontium qui celat origines*
Nilúsque, & [35] *Ister, te rapidus* [36] *Tigris,*

26 Te suppeditante diuos tuos, i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem quasi fatali die, Alexandria in Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superauit, tertio lustro (i. quindecim annis) interpolito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hostè vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandumque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Od. 4 lib. 2. & Od. 8 lib. 3.

32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet, vide Od. 35 l. 1. & Od. 21 l. 3.

33 Romæ principis vrbiũ, vid. supra Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originem suorum fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo sciuit, audiit, vel. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando sua ingentia seuum rapiat.

Te

Te,[37] *belluoſus quiremotis*
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te,non pauentis[38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræque tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes[40] *Sicambri*
[41] *Compoſitis,venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus,qui ingentes belluas in ſe continens, Britannos cæteris ſonat à nobis longe ſeiunctos.
38 Galli mortem nouerint,ne ſerebant, vel,propter ingenitam ferocitatem, vel,quia ſibi perſuadebant,quòd aliquando renaſcerentur. 39 Laborioſæ Hiſpaniæ. 40 Germaniæ populi bellicoſi, vide ſupra Od.2. 41 Armis in vno loco ſimul poſitis & conditis, i. bello ſedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes,increpuit,lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem,tua Cæſar ætas
Fruges & agris rettulit [3] *vberes:*
[4] *Et ſigna noſtro reſtituit* [5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum ſuperbis*
Poſtibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clauſit: & ordinem*
Rectum,& vaganti frenalicentiæ
[8] *Iniecit:* [9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit [10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires,famaque & imperi
[11] *Porrecta maieſtas ad ortum*
Solis,[12] *ab Heſperio cubili,*
Cuſtode rerum Cæſare,non [13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit,obiurgauit & admonuit me volentẽ prælia & victas vrbes loqui lyra,i.lyrico carmine.
2 Ne res grandes te,qui Motis caueré. Allegoricè ſignificat id æque periculoſum eſſe, ac ſi paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigarem.
3 Copioſus fruges.
4 Signa quæ Craſſus amiſerat à Parthis interfectus.
5 Ioui Capitolino, vbi ſigna militaria ſeruari ſolebant.
6 Signa detracta à ſuperbis poſtibus Parthorum qui ne vidi viderentur ſigna Craſſiana ſua ſponte Romam ad Auguſtum remiſerunt.
7 Ianum Quirini,i.clauſit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuerſum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit frænа licentiæ extra ordinem rectum vaganti, i. bonas leges conſtituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis inierent.
9 Grauibus pœnis in improbos conſtitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Maieſtas eſt ampliſicata. 12 Ab occaſu Solis. 13 Non bellum ciuile,aut violentia eximet otium.

Non

Non ira quæ [14] *procudit enses,*
Et miseras [15] *inimicat vrbes.*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt.*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidiue Persæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nosq́, & [20] *profestis lucibus & sacris,*
[21] *Inter iocosi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matronisq́, nostris,*
[23] *Rité deos prius apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remisto carmine tibys,*
Troiamq́, & [25] *Anchisen, almæ*
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces, Germani & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulterijs vel alias leges quascunque.
18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nos ritu Maiorum deos primũ inuocantes canemus claros duces qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modistres præcipuè: Dorius siue Ionicus, Phrygius, & Lydius. 25 Canemus patrem Aeneæ ipsumque Aeneam Veneris filium, & totum gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epod. 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

Bis [2] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo

1 [illegible]
2 Amice Mæcenas paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

[3] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Jucunda: si contrà, gravis:
Utrúmne [4] jussi persequimur otium,
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] laturi, decet
Quæ ferre non molles viros?
[6] *Feremus: & te vel per Alpium juga,*
[7] *Inhospitalem & Caucasum,*
[8] *Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
[9] *Roges, tuum labore quid juvem meo,*
Imbellis, ac firmus parum,
[10] *Comes minore sum futurus in metu,*
[11] *Qui major absentes habet:*
Ut assidens implumibus pullis avis,
Serpentium [12] allapsus timet
[13] *Magis relictis: [14] non, ut adsit auxilii*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[16] *Non ut juvencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
[17] *Pecúsve Calabris ante sydus fervidum*
Lucana mutet pascua:
[18] *Nec ut superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit haud paravero,
[19] *Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,*
[20] *Discinctus aut perdam ut nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est jucunda, te superstite & incolumi, gravis verò te mortuo.

4 Jussi ab Augusto domi manere, carmen per otium componemus, quod sine te est injucundum?

5 An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, quæ viros fortes decet?

6 *Sibi ipse dat responsum.*

7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciem & nives.

8 Usque ad finum Gaditanum in Hispania juxta columnas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te juvare?

10 Si tuus sim comes, minus tibi tuam præsens quam absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incursiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Res fidelis est Dativi casus.*

14 Non est latura plus auxilij præsentibus quam nunc adsit.

15 Militabitur à me.

16 Est Hypallage, non ut plures juvenci mei nitantur aratris illigatis, sed non

17 Non ut habeam multa ac magna pecora, post ortum Canis ilæ pascua mutent, se, ex Calabria in Lucaniam.

18 Nec ut villa candens Tusculani in colle sita & marmore candenti exstructa, se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Ulysis filio ædificatum.

19 Quod in terra occultem, ut Chremes ille senex Terentianus.

20 Ut dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos proprium & vulgatum significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.

Epod. 11.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci.
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilésque falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] pressa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues.
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modo sub [19] antiquailice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fonteſque lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niueſque comparat:

1 Separatus ab vrbe & molestijs.
2 Vt primi homines in aureo seculo qui in agris habitabat.
3 Qui rura a patribus accepta propijs non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat vbi lites aguntur & diiudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat fauoris inuendi causa.
8 Cum adulta vitiũ propagine coniungit altas populos.
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quàm gaudet rusticus. *Est anomia vsitata.*
15 Pyra non ex semine nata sed pyra propriji laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi dativo iungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret.
21 Canunt aues.
22 Et sonitu strepitum & murmur faciunt.
23 Quæ res.
24 Hyems. *Tempus pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obstantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidumq́, leporem, & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis vxor Appuli*)
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum.*
Lassi [38] *sub aduentum viri:*
Claudensq́, [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magnisue [44] *rhombis, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis descendat in ventrem meum,*
Non [47] *attagen Ionicus.*
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In opposita retia.
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria trãsmittunt, triangali formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica capit.
31 Quæ omnia, nempe aper, turdi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel parientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Hujus anni vina.
42 Esca: suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel &c.
44 Turbo est piscis magni pretij sic etiam Scarus.
45 Si quos Scaros hyems, (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum.
46 Gallina Africana non potest mihi esse cibis iucundior.
47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus.
48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius variis virtutibus consule Dioscoridem.
49 Corpori ægrotanti.
50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela veteres putabant esse agrorum fines.
51 Hœdus ereptus faucibus lupi ereptus fuisse est rustico, quia ipsi desumptus est ex suo hœdili. Mars minoris constat.

Has inter epulas, [52] *vt iuuat pastas oues*
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positóque vernas, ditis [53] *examen domus,*
Circum [54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,*
Iam iam futurus rusticus,
Omnem [56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

51 Quantum delectat.
52 Vernæ sunt, quasi examen apium, in dulcis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares, vide Od. 3. 1. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœnerator rem superiora omnia dixisse quasi is approbaret vitæ rusticæ iucunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam. (i. area dimidiatum
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens (Idus mensem) studetque eorum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius ictu torquebatur.

Parentis [1] *olim si quis impia manu*
Senile [2] *guttur fregerit:*
[3] *Edat cicutis allium nocentius.*
O dura [4] *messorum ilia.*
Quid hoc venenum [5] *sæuit in præcordijs?*
Num viperinus hic [6] *cruor*
Incoctus herbis me [7] *fefellit? an malas*
[8] *Canidia tractauit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutis vlta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam siderum insedit [12] *vapor*

1 Postliac.
2 Cervicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo exitio nocentius cicutisque frigore venenato necnat.
4 Messoribus allium dare solebant, vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis, i. venenum.
7 Me latuit, i. me insciò fuit ingestus?
8 An mulier venefica male contractauit dapes?
9 Posteaquam Medea mirata est, i. adamauit Iasonem eximium præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc veneno scilicet perunxit Iasonem illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris ignotum iuga infecta injiceret.
11 Medea Glaucem Cretonis filiam veribus hoc allio delibutis vltra... fugit per aërem vecta à draconibus alatis.
12 Nec tantus ullus sydus, Canicula prælertim, ... dum tempus Apuliæ.

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ:
[13] Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid vnquam [14] tale concupieueris,
Iocose Mæcenas, precor
[15] Manum puella suauio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira amissa, Nessi Centauri sanguine infecta, ardentius inflammauit humeros Herculis efficacis laboriosi & ad officiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum ori tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alij fœtore offendatur. precor, vt neque te osculetur, neque se tibi potiendum præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeij Magni. Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] sortitò obtigit,
[2] tecum mihi discordia est,
[3] Ibericis peruste funibus latus,
[4] Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
[5] Fortuna non mutat genus.
Videsne, [6] sacram metiente te viam
[7] Cum bis ter vlnarum toga,
[8] Vt ora vertat huc & huc euntium
[9] Liberrima indignatio?
[10] Sellus flagellis hic triumuiralibus,
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit:
[11] Sedilibusque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.

1. Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habes peruitum & valdè flagellatum funibus Hispanicis. Sperare pro venere.
4 Cuius crura peruſta sunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficiunt.
6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus togam sex vlnarum latam & amplam more diuitum.
8 Videsne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9. Indignatio aperta sine fuco aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc ovatio indignantis populi in Romæ.* Hic cæsus flagellis triumuirũ iussu vsq; ad satietatẽ præconis, arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiã (qua itur ad agrũ Falernum) mannis (equis gradarijs ad latum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. fit for a foot-cloth.
11 Mensa fuit Tribunis militum sedet in primis ordinibus contra legem à Roscio Othone latum qui sanxerat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Mensa igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fortasse fuerit, etsi iam quadragiata millia sestertium habeat.

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & seruos fugitiuos, quos Sextus Pompeius armis instruxit? Menas ipse pirata & seruus fit tribunus militum.

12 *Quid attinet* 13 *tot ora nauium gravi*
Rostrata ducipondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM. Epod. V.

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliaq; veneficæ mento tenus sub terra defoderant, famemq; necare constituerant, vt ex eius iecore & medullis arte Necromantica philtrum, seu poculum amoris conficerent; Exclamat inquam, O omnes dij qui regitis terras hominesque.

2 Quid afferat vel, quid sibi velit ista tumultuosa mulierum festinatio?

3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos vere peperisti.

5 Diana à parturientibus inuocabatur quod nascerentur hi opem ferre putabantur.

1 *At ô deorum quisquis in cœlo regis*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iste fert tumultus? 3 quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
4 *Per liberos te, si vocata partubus*
5 *Lucina veris affuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbatum hæc Iouem.*
Quid vt noueraca me intueris, aut vti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Vt hæc trementi questus ore constitit*
10 *Insignibus raptis puer,*
11 *Impubecorpus, quale posset impia*
Mollire 12 Thracum pectora:
Canidia brevibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus 15 funebres,
Et vncta turpis ova 16 ranæ sanguine.

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil profuit ad crudelitatem vestram mitigandam. 7 Te rogo per Iouem hæc malefitia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro saucia. 9 Postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit &c. 10 Ornamentis eius raptis scz. prætextâ & bullâ quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale Impubis corpus, quale &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas quasi dijs inferis sacrificaturæ. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia vt Cupressus cæsa nunquam renascitur, sic mortui ad vitam minime redeunt. vide Od. 24 lib. 2. 16 Rubetæ.

Plu-

Plumámque nocturnæ [17] strigis,
Herbásque quas [18] Iolcos atque [19] Hyberia
Mittit, venenorum ferax,
[20] Et ossa ab ore rapta iciunæ canis,
[21] Flammis aduri Colchicis,
[22] Atque expedita Sagana, per totam domum
Spargens [23] auernales aquas,
[24] Horret capillis, vt [25] marinus, asperis
Echinus, aut [26] currens aper
[27] Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
[28] Exhauriebat, ingemens laboribus:
[29] Quò possit infossus puer
Longo die bis terue mutatæ dapis
Inemori [30] spectaculo:
[31] Quum promineret ore, quantum extant aquæ
Suspensa mento corpora:
[32] Exsucta vti medulla, & aridum iecur,
Amoris esset poculum:
[33] Interminato quum semel fixæ cibo
Intabuissent [34] pupulæ.
[35] Non defuisse masculæ libidinis
[36] Ariminensem Foliam
Et [37] otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
[38] Quæ sidera excantata voce [39] Thessala,
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] irresectum sæua dente liuido
Canidia rodens pollicem

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat & stridorem pro cantu habet.
18 Iolcos est vrbs Thessaliæ.
19 Non Hispania sed ciuitas montibus Colchicis vicina.
20 Quæ creduntur auiditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiusque filiam Creusam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis.
25 Vt marinus Echinus cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est consertus.
26 Vt aper suecus qui durissimas habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia tertia veneficæ nullius maleficij conscientia detertita.
28 Vehementer anhelans laborem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aspectu dapis nouæ sæpius appositæ sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret terra. 32 Ista est Causa huius facinoris, Alij legunt Exerta, vel Erecta. 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cum intabuissent semel. i. cum tabidæ apparuissent vno impetu non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam. Foliam veneficam quæ fœminarum amore adeo exarsit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est vrbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia decipit sidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Thessali lunam & sidera è cœlo in terram deuocant. Virg. (carmina vel cœlo possunt deducere lunam. 40 Vnguem pollicis non resectum. Nam malæ res veneficæ vngues suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minus corpore quàm animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O rebus meis*
Non infideles [42] *arbitræ,*
Nox, & [43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana quum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste: nunc [45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent sylvis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent [48] *Suburanæ canes,*
[49] *Nardo perunctum: quale nec perfectius*
Mœ laborarunt manus.
[50] *Quid accidit? cur dirâ barbariæ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus [51] *superbam fugit ulta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quum [52] *palla, tabo munus imbutum, novam*
Incendio [53] *nuptam absulit?*
Atqui nec herba, nec latens [54] *in asperis*
Radix [55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit vnctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris [57] *carmine.*
[58] *Non vsitatis Varepotionibus*
[59] *(O multa fleturum caput)*
Ad me recurres [60] *nec vocata mens tua*
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priusque cœlum [62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infidèles testes.
43 Luna silentium regere dicitur quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potius maleficia celebrantur.
45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram dijudicandam vertite.
46 Noctu.
47 Ve Varum scortatorem canes allatrent in Suburâ, dum ibi meretrices fœtatur, quem omnes etiam rideant propter juvenilem in tanè amorem.
48 Subura locus est in vrbe Romæ quæ inter Esquilias & Viminalem liceat meretricum ferat.
49 Vnguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia, cui venena præstantissima, quæ in Varum adhiberet nimus valerent, quam ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagravit.
53 Creusam Iasonis nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me.
56 Varus indormit cubilibus vnctis oblivione omnium pellicum, id dormit securus mei & omnium suarum pellicum amore solutus.
57 Veneficæ doctioris cantione.
58 Non vsitatis & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis.
59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala.
60 Nec mens tua facta semel à me insana ad sanitatem revocetur carminibus potentioribus, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe veneficâ didicerunt.
61 Tibi fastidienti & asperanti me.
62 Prius cœlum subsidebit inferius mari, quam, &c. Natura mutabitur, *id) perbole est.*

63 *Tellure porrecta super:*
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen 64 *atris ignibus.*
65 *Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus*
66 *Lenire verbis impias:*
Sed dubius 67 *vnde rumperet silentium,*
Misit 68 *Thyesteas preces.*
69 *Venena, magnum fas nefasque, non valent*
Conuertere humanam vicem.
70 *Diris agam vos: dira detestatio*
71 *Nulla expiatur victima.*
Quin, 72 *vbi perire iussus expirauero,*
Nocturnus occurram furor:
73 *Petamq; vultus vmbra curuis vnguibus:*
(74 *Quæ vis deorum est manium*)
Et inquietis 75 *assidens præcordijs,*
Pauore somnos auferam.
Vos turba 76 *vicatim hinc & hinc saxis petens*
Contundet obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra 77 *different lupi,*
Et 78 *Esquilinæ alites.*
79 *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulo posquam hæc locutus est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, quibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres venefic æ fas & nefas confundere suisque venenis humana & diuina peruertere possunt: sed hominis vitæ sortem nequeunt immutare: neque possunt effugere quin suorum malefactorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt: per me licet. est suæ cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per nostrum occursum & perterrefaciam, sic Dido: *Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.*
73 Et ego vmbra inuolabo in facies vestras. 74 Quæ *vmbra* vis est & vltio deorum manium sic vt per vmbras dij manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordijs nunquam quietem vobis auferam somnos &c. 76 Et singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta. *quæ mihi veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Esquilijs *colle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum ferendum) videbunt has venefica insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM POETAM maledicum & petulantem.
Epod. VI.

OVid[1] *immerentes hospites vexas,*[2] *canis,*
[3] *Ignauus aduersum lupos?*

1 Cur hospites vexas nihil malimeritos.

2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos qui te mordere possunt.

4 Cur non in me conuertas minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pares tibi referrem gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem feram quæ cunque præcedit me, & agam talis qualis ar. &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonius admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. Quia canes a lupis greges protegunt.

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me 5 *remorsurum petis?*
6 *Nam qualis aut* 7 *Molossus, aut fuluus* 8 *Lacon,*
*(*9 *Amica vis pastoribus)*
Agam per altas aure sublata niues.
Quæcunque præcedit fera.
10 *Tu quum timenda voce complesti nemus,*
11 *Proiectum odoris cibum.*
Caue, caue: namque in malos asperrimus
12 *Parata tollo cornua,*
13 *Qualis Lycambæ spretus infido gener,*
14 *Aut acer hostis Bupalo.*
An 15 *si quis atro dente me petiuerit,*
Inultus vt flebo puer?

10 Tu cum conuicijs & carmine maledico aliquem ex insectatus, pretio tibi oblato latrare desinis. 11 Merx canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus ad feriendum eos qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum qualis fuit poëta Archilochus Iambornm scriptor, qui carminis sui amaritudine Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poëta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis linguæ virulenta me conuicio, vt puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam, fit enim pueri iniurias ferre, viri vero vlcisci. Sed hos vetat lex diuina. *Mihi vindictam & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Epod. VII.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

1 Scelestus, id est, impius sunt in patriam, vbi ciuis a ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distinguuntur?
3 Terra marique.
4 Carthago semper fuit imperij Rom. æmula.
5 Romanus miles.

Q *Vò quò* 1 *scelesti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enses 2 *conditi?*
Parumne 3 *campis atque Neptuno super*
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas 4 *inuidæ Carthaginis*
Romanus 5 *arces vreret:*

6 *Intactus*

[6] *Intactus aut Britannus vt descenderet*
[7] *Sacra catenatus via.*
Sed vt, secundum[8] *vota Parthorum,*[9] *sua*
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam,[10] *nisi in dispar feris.*
[11] *Furorne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentésque perculsæ stupent.*
[13] *Sic est acerba fata Romanos agunt,*
Scelúsque fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra id est bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis. vestra igitur crudelitas est plus quam ferina.
11 Insaniane an maior vis (*vt poeta fatalis nec-essitas*) an culpa causa est ciuilis furoris.

11 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est, vt dico, dij rati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immisserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas lucrent ejusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epod. VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater,[2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret:
[3] *Hietq́, turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bouis.
[4] *Sed incitat me pectus, & mammæ*[5] *putres,*
Equina[6] *quales vbera:*
[7] *Venterq́, mollis, & femur*[8] *tumentibus*
Exile suris additum.

2 Podex iratus erectionem non profert integram sed prælixam: est igitur irridendum. Oportet, decet æquum est, aut simile. Non te pudet putidam si. mi crescentem longa ætate rogare me quid vires meas debilitet & ad venerē ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.
3 Cumque dehiscat turpis podex veluti podex bouis, quæ cruditate laboret, vnde cibum malè concoquit, atque ideo crudi excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad veterem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equinæ vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe sit videre.*

9 Esto beata, funus atque imagines
10 Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 baccis ambulet.
Quid, quòd 12 libelli Stoici inter sericos
Facere pulluillos 13 amant?
14 Illiterati num minus nervi rigent?
Minúsque languet 15 fascinum?
Quod vt 16 superbo prouoces ab inguine,
17 Ore allaborandum est tibi.

9 Dives esto & nobilis.
10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.
11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se ferat, vt adulescentæ amœnæ, docta & honesta videretur esse.
13 Amant. Abhinc, vt hæc nostra ætate sint huius furiæ vllæ mulieres, quæ Biblia sacra manibus ad templum ferentes atque illa deum inter pulvinaria reponentes, de rebus diuinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conferre audeant, eo nimirum vt per atque religiosæ speciei tunicam non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum sic fœminarum aliæ sint hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 14 Solent. 15 Incredibilium nervi, si penes vel mentulæ) sine literis num minus arrigantur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius speciem è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeo obscœna sunt ista, vt fabia verecundia explicari non possint.

AD MÆCENATEM, Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

Quando 1 repostum cæcubum ad festas dapes,
2 Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta (sic Ioui 3 gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibys carmen lyra,
4 Hac Dorium, illis barbarum?
5 Vt nuper, 6 actus quum freto 7 Neptunius
Dux fugit, 8 vsti nauibus,
Minatus vrbi 9 vincula, quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis.
10 Romanus eheu posteri negabitis)

1 Vinum Cæcubum seruatum & repositum ad festas epulas.
2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
3 Gratum, quia Iuppiter author est victoriæ.
4 Lyra sonante cum Dorium tibys sonantibus carmen barbarum, i. Phrygium vel Lydium.
5 Ve nuper tecum bibi.
6 Agitatus freto Siculo. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vsti nauibus ab Augusto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam, vide supra, Epod. 4. 10 Antonius pro municipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamium negabitis.

Emah-

Emancipatus fœminæ
[11] *Fert vallum & arma miles, & spadonibus*
Seruire [12] *rugosis potest:*
Interque signa turpe militaria.
Sol aspicit [13] *conopeum.*
[14] *Ad hunc frementes verterunt bis mille equos*
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] *sinistrorsum* [16] *citæ.*
[17] *Io triumphe,* [18] *tu moraris aureos*
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] *ducem*
[21] *Neque Africano,* [22] *cui super Carthaginem*
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus [23] *hostis, Punico*
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille [24] *centum nobilem Cretam urbibus,*
Ventis iturus [25] *non suis,*
[26] *Exercitatas aut petit Syrtes Noto:*
[27] *Aut fertur incerto mari.*
[28] *Capaciores affer huc puer scyphos,*
Et [29] *Chia vina, aut* [30] *Lesbia:*
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis [31] *Cæcubum.*
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
[32] *Dulci Lyæo soluere.*

11 Portat palum quo castra muniantur.
12 Eunuchi, viriditate amissa, vnde multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugosi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ, vide Od. 37. lib. 1.
13 Conopeum est tentorij genus ad calices excludendas thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conterruerant bis mille frementes equos spadonibus Aegypti seruire dedignantes. Notandum quod Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres quo tempore classes ad bellum nauale erant paratæ.
15 Alexandrinas vectas.
16 Puppes ad fugam celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in more es curribus triumphalibus, qui iam parati sunt.
19 Inuentas à tauro integras & paratas ad sacrificium pro victoria.
20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit.
21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem.
22 Scipioni suæ virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euersam quæ victoria illi semper erit loco tumuli.
23 Antonius lugubre paludamentum ad vestem mœroris induit, purpureo sago deposito.
24 Creta centum habuit ciuitates, vide Od. 29. lib. 3.
25 Ventis aduersis & contrarijs.
26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas.
27 Nescient quò fugiat.
28 Affer hue grandiores calices vt biberunt literatius, Vina sic dicta à Chio insula in Aegæo.
30 A Lesbo insula.
31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est vtile & quamobrem cum stomachi eruditatem tollat fluxum etiam nauseam sedat & coercet. Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum asperum ob & pungens.
32 Iuuat dulci vino relaxare mœrorem propter incertum belli euentum, vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi Λύειν τὸ λύειν, i. soluere.

IN

IN MÆVIVM POETAM.
Cui naufragium precatur. Epod. x.

[1] *Mala soluta nauis exit alite,*
Ferens [2] *olentem Mæuium.*
Vt horridis vtrumque verberes [3] *latus*
Auster memento fluctibus.
Niger [4] *rudentes Eurus,* [5] *inuerso mari,*
Fractosq; remos [6] *differat.*
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit [7] *trementes ilices.*
Nec sidus [8] *atra nocte amicum appareat,*
[9] *Qua tristis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm [10] *Graia victorum manus:*
Quum Pallas vsto vertit iram ab Ilio
[11] *In impiam Aiacis ratem.*
[12] *O quantus instat nautis* [13] *sudor tuis,*
Tibiq; pallor [14] *luteus,*
[15] *Et illa non virilis eiulatio,*
Preces & [16] *auersum ad Iouem:*
[17] *Ionius vdo quum* [18] *remugiens sinus*
Noto carinam ruperit.
[19] *Opima quòd si præda eurus littore*
[20] *Porrecta mergos* [21] *iuueris,*
[22] *Libidinosus immolabitur caper,*
[23] *Et agna tempestatibus.*

1 Malo auspicio nauis de statione exit.

2 Ferens tetri odoris hominem & cuiusdam portentosi de quo Virgil. *Qui Mauium non odit, amet tua carmina Mauui.*

3 Vtrumque latus nauis.

4 Funes nauales.

5 Mari ventis contrariis agitato.

6 Dissipet & dispersos ferat.

7 Ilices concussas.

8 Tenebrosa nocte sine lunæ lumine

9 Qua nocte occidit tristis Orion, sydus cœleste, cuius occasus tempestates excitant, tristes nautas efficit.

10 Quam Græci victores quorum complures naufragio perierunt.

11 Aiunt Cassandram Minervæ supplicem, in eius templo stuprauerat.

12 Apostropho poëtica ad Mauium.

13 Labor & motus propter tempestatem impendentem.

14 Color croceus ex fulvo pallidoque constans, sic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores eminent lutei, vagina in caulem.

15 Planctus feminarum præ timore naufragij. *Eiulatio est fœminarum clamor & genitus vocum, vagina in caulem.*

16 Ad Iovem precès non audientem, vel iratum.

17 Cum Adriaticus simul Ionius Austro sæpe murmurans nauem fregerit.

18 Metaph. est à bobus.

19 Quod si naufragio in litus ejus ejectus mergis prædæ pinguis existens.

20 More mortuorum præda extensa.

21 Pauciis mergos, aues marinas à facilitate mergendi sic nominatas.

22 Non quòd caper tempestatibus immolari est solitus, sed quia Mauius poëta fuit petulans & libidinosus.

23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD PETTIVM CONTVBERNALEM. Epod. XI.

Amore Lycisci occupatus, non potest operam conferre ad versus faciendos.

PEtti,[1] nihil me, sicut antea, iuuat
Scribere versiculos
[2] Amore perculsum graui:
[3] Amore, qui me, praeter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
[4] Hic tertius December, ex quo destiti
Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6] Fabula quanta fui,
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] In queis amantem & languor & silentium
[8] Arguit, [9] & latere
Petitus imo spiritus.
[10] Contra, lucrum nil valere candidum
Pauperis [11] ingenium
Querebar, applorans tibi:
[12] Simul calentis [13] inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd si meis inæstuat præcordijs
[14] Libera bilis, [15] vt hæc
Ingrata ventis diuidat
[16] Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Desinet imparibus
Certare [17] summotus pudor.

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lycisci pueri.
3 Est Anadiplosis.
4 Ordo est, hic tertius Decembr (id est, annus) decentis syluis honorem, id est, frondes, quæ sunt arborum honos & ornamentum.
5 Inachiam furere.
6 Quàm multus sermo de me habitus est propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languoris pallor, silentium, & suspiria, indicia erant amoris mei.
8 Prohauit.
9 Suspirium ab imo productum.
10 Contra rivalium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenij acumen, sapientiam, & huiusmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus promulerat arcana mea è loco suo, i. è pectore meo, qui calebam (id est, ebrius eram) primo feruidiore.
13 Bacchus facit hominem inuerecundum.
14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingesta amoris fabula dissipet, & ex animo meo mox dimoueat. 16 Suspiria, lacrymæ, silentium, querelæ, cogitationes anxiæ, quæ amoris vulnus leuamenta non afferunt. 17 Impudentia desinet certare imparibus, i. cum rivalibus superioribus & ditioribus.

18 Postquam hæc magnificè dixeram te palam, Leorum te & Petti.
19 A te iussus.
20 Incertus quò iirem quidne agerem, ferebar ad postes, i. limachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula, super quæ liceberm tuas notes.
22 Ordo est. Nunc amor Lyciſci gloriantis ſe vincere mollicia quamlibet mulierculam, me tenet.
23 A quo amore me exuitare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera.
25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ.

18 *Vbi hæc ſe lucrus te palàm laudaueram,*
19 *Iuſſus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi poſtes, & (heu)
21 *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lyciſci me tenet:
23 *Vnde expedire non amicorum queam*
24 *Libera conſilia,*
Non 25 *contumeliæ graues?*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 28 *renodantis comam.*

26 Sed alius amor. Ouid Sucerſſore nouo tollitur omnis amor. 27 Habens membra ſolida & ſucci plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. Quod ſuo dicam pueri impudico. Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ ſe ab eo ſubigi cupiebat. Epod. XII.

1 Non viris digna ſed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, fortaſſe intelligit valentiſſimos ac mentulatiſſimos monstrares.
2 Cur mittis epiſtolas quibus me ad tuum libidinem explendam ſollicitas?

Quid tibi vis mulier nigris dignissima 1 *barris?*
Munera cur mihi quidue 2 *tabellas*
Mittis, 3 *nec firmo iuueni,* 4 *neque nariobeſæ?*
5 *Namque ſagacius vnus odoror,*
Polypus, an grauis hirſutis cubet 6 *hircus, in alis:*
Quàm canis acer, vbi lateat ſus.
7 *Quis ſudor* 8 *vietis & quàm malus vndiq; membris*
Creſcit odor, quum 9 *pene ſoluto*

3 Mihi iuueni, in certamine venereo non vilido. 4 Sed naris acutiſſimæ, cui tua luxuriantes placere non poſſit. 5 Nam ego ſolus e tribus odorer vtrum mulier polypum, id eſt, narium morbum habeat, an grauem hircum, id eſt, fœtorem terræ in aliis fœtibus inquam odorer, quam omnis æſtimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poëta rerum hoc loco ſua exclamauerat in terram profudit.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente, nec vllam vim habente propter ſui faſtidium.

10 *Indomi-*

[10] *Indomitam properat rabiem ſedare:* [11] *neque illi*
Iam manet humida cretæ, colorq́;
[12] *Stercore fugatus crocodili: iamq́;* [13] *ſubando*
Tenta cubilia [14] *tectaq́; rumpit.*
[15] *Vel mea quum ſæuis agitat faſtidia verbis.*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi ſemper ad vnum*
[17] *Mollis opus.* [18] *pereat male quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem:
Quum mihi Cous adeſſet [19] *Amyntas,*
Ciuius in indomito conſtantior inguine [20] *nervus,*
Quam noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Neforet [24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret [25] *mulier ſua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæque leones.

10 Quum effrenatam libidinem luxurians properat explere.
11 Nec illi anni iam manet creta fedare humefacta nec fucus quo faciè tingunt. Tanto enim motu in opere veneree ſeipſum agitauerit, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili terreſtris ſtirpe & ruffa (quam poëta hic cretam appellat) ſit medicamentum ad cutim nitidam ſerenandam.
13 Clunes agitando tranſlatio eſt a ſubeis.
14 Lecti ſtragula ſimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc meus iracundis dictis mea ſua faſtidia leuerpat: ſic loquitur, ea in illa quam in me.
16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad vnum opus veneream. 18 Pereat male Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in te venerea robuſtum monſtrauit te inertem, i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robuſtus ex Coo ciuitate, cuius mentulæ nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ veſtes bis tinctas, quas Dibaphas nominant. 22 Cui? ad cuius vſum texebantur a me vellera, veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contuberales. 25 Quem ſua amica magis diligeret, quam ego te. 26 Exclamatio poëtica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum, & vt capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant.
Epod. XIII.

[1] *Horrida tempeſtas* [2] *cœlum contraxit, & imbres*
Niueſq́; [3] *deducit Iouē. Nunc mare nunc* [4] *ſyluæ*
Threicio Aquilone ſonant. [5] *rapiamus amici*
Occaſionem de die: [6] *dumque virent genua.*

1 Tempeſtas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram deſcendit, vt veterum fuit opinio.

1 Et dicio triſyllaba per Diæreſin. 4 Aquilone vento frigidiſſimo è Thracia flante. 5 Arripiamus ex hoc die, conuiuandi opportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & habiles. Nam in grauibus valor & vires corporis repoſuiſſe videntur.

Et decet,[8] *obducta soluatur fronte senectus.*
Tu vina Torquato move Consule[10] *pressa meo.*
Cætera mitte loqui:[12] *deus hæc fortasse benigna*
Reducet in sedem vice. Nunc &[14] *Achæmenio*
Perfundi nardo iuuat, &[15] *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit[16] *centaurus alumno,*
Inuicte mortalis, dea Nate[17] *puer Thetide,*
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parui
Findit[19] *Scamandri flumina,*[20] *lubricus & Simois.*
Vnde tibi reditum certo[22] *subtemine Parcæ*
Rupere: nec[23] *mater domum cærula te reuehet.*
Illic omne malum vino cantuq́, leuato,
Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquijs.

7 Et dum pituræ rerum, longe abfit à nobis senectus cruciatus sensisti. 8 Soluatur senectus à fronte in rugas contracta. 9 Tu puer promens & profer vina ex apotheca. 10 Vina calesta, quando ego natus eram Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabantur vini cadus, vide Od. 21 lib. 3. 12 Omitte & permitte dicta cætera, sic Od. 19. lib. 1. 13 Poeta (vt mihi videtur) veniam sui prioris carminis emolitur. 14 Deus restituet hæc benigna vicissitudine, in pristinum statum 14 Vnguento Nardino Perfico sic dicto ab Achæmene Persarum rege, vide Od. 1. lib. 2. 15 Cythara inuenta à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præstantissima doctor & magister præceptor Achillis) puer, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia expectat. Assaracus fuit auus Anchisæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi est remeandum. 22 Subtemen est filum quod staminibus subtenitur. 23 Thetis dea marina, cui cærulus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam steteris, lenato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque nimirum alloquijs, quæ (vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promissos non potest abiolnere.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem sensibus
Pocula Lethæos[2] *vt si ducentia somnos*
Arente fauce traxerim:[3]
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
Deus deus nam me vetat,[4]
Inceptos olim promissum carmen, Iambos
Ad vmbilicum adducere,[5]

1 Ordo est, ô candide Mæcenas, tu occidis me sæpe rogando cur mollis inertia, i. amor immiserit meis sensibus tantam obliuionem. 2 Veluti si biberim pocula afferentia somnos Lethæos, i. lethargum quo interpugibile tenetur mouendi desiderium consequitur. Lethe fluuius est inferualis, cuius latices si quis gustauerit, omnium rerum præcreatarum statim obliuiscitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. *Translatio est ab vmbilico corporis, ad cuius formam pollubri veteres libros suos terminabant vmbilicum ex diuersa materia fusis, exornare.*

Non

Non aliter Samio dicunt arſiſſe [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui perſepe [8] *caua teſtudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pudem.*
[11] *Vteris ipſe miſer.* [12] *quod ſi non pulchrior ignis*
Accendit obſeſſam [13] *Ilion,*
Gaude ſorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque vno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia, vide Od. 17. lib. 1.
8 Lyra.
9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam miſer.

12 Quòd ſi Helena, quæ incendii Troiani cauſa fuit, non fuit tuæ puellæ pulchrior. 13 Troiam obſeſſam. 14 Gaude ſorte tua quæ meæ ſorte eſt melior. Nam ego Phrynen amo fœminam infimæ ſortis & meretricem, non vno amatore contentam, ſed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læſura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctius atque edera procera aſtringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infeſtus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Inconſeſtæ agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O delitura mea multum virtute Neæra.*
Nam ſi quid in Flacco [11] *viri eſt,*
Non [12] *ſiret aſſiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec ſemel [15] *offenſæ cedet conſtantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor.*

1 Dij magni ſunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c.
2 Numen læſura propter periurium & fidem poſtea violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctius quam alia edera aſtringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachiis mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion eſt aſtrum, cuius ortus mareas terras tempeſtatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1.
8 Cui ſol depingitur in toſur, vide Od. 21. lib. 1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid virilitatis eſt in P. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior eſt, quam ego ſum. 14 Quæ mihi in amore reſpondebit. 15 Quæ ſemel offenderit. 16 Si certus dolor intrãuit in animum meum.

17 Apostrophe ad rivalem tum.
18 Qui dispensor a Nexra.
19 Quamuis sis dives, iapiens & pulcher, quæ sunt causa amoris.
20 Pactolus est fluvius Lydiæ auri ramenta secum in deorum trahens.
21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem, vide Od. 28. lib. 1. 22 Nireus formosissimus. vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim.

17 *At tu, quicumque es felicior atque meo nunc*
Superbus incedis 18 *malo,*
19 *Si pecore & multa dives tellure licebit,*
Tibique 20 *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 *renati:*
Formâque vincas 22 *Nireа:*
Eheu translatos 23 *alio mœrebis amores:*
Aſt ego vicissim 24 *risero.*

AD POPVLVM. ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera ætas quæ eadem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium ejectum Romani in urbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in spem veniæ eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim cum Hannibal vastaret Italiam.

1 *Altera iam* 2 *teritur bellis ciuilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 *Marsi,*
4 *Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,*
5 *Æmula nec virtus Capuæ, nec* 6 *Spartacus acer,*
Nouisque rebus infidelis 7 *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania 8 *pube,*
Parentibusque 9 *abominatus Annibal:*
10 *Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:*
11 *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres 12 *insistet victor, & urbem*
Eques sonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa 13 *Quirini,*
(14 *Nefas videre*) *dissipabit insolens.*

6 Belli ciuilis author & dux. vide Od. 14. lib. 1. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinarium patefecerunt, quamuis cum Lentulo prius consenserant. recte igitur dicuntur infideles nouis rebus i. qui nouis rebus studebant. 8 Inuentæ cæruleæ *habent enim omnes fere Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal a parentibus est detestatus, propter liberos sua crudelitate in perditos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis i. quorum sanguis nostri destinatus est: videtur propter maiorum scelera perdemus Romam quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. ut supra. 11 A feris solum urbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam ferisæ occupauerunt. 12 Stabit super cineres urbis vel ciuium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sicuti quæ ventis commota neque solis radiis exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

15 *Forti,*

[15] *Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: [16] *Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata ciuitas:*
Agros atque lares proprios, habitandaque fana
Apris reliquit & rapacibus lupis:
[18] *Ite, pedes quo vos ferent, quocunque per undas*
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? age [19] *secunda*
Ratem occupare, quid moramur alite?
Sed iuremus [20] *in hæc:* [21] *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] *Neu conuersa domum pigeat dare* [23] *lintea, quando*
[24] *Padus Matina laurea perierit* [25] *cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit [26] *Apenninus:*
[27] *Nouáque monstra iunxerit libidine*
Mirus amor, iuuet vt tigres [28] *subsidere cerui,*
[29] *Adulteretur & columba miluo:*
[30] *Credula nec flauos timeant armenta leones:*
Ametque falsa [31] *lœuis hircus æquora.*
[32] *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocilis melior [33] *grege.* [34] *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] *Etrusca præter & volate littora.*
[36] *Nos manet Oceanus* [37] *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] *Ceresem tellus inarata quotannis,*
Et [39] *imputata floret vsque vinea:*

15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, quibus perferuntur in bellis ciuilibus.
16 Phocæi a Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam condiderunt.
17 Execrationibus vsi.
18 Sit hæc sententia, *nempe* quo pedes ducunt ire
19 Bonis auibus.
20 In hæc verba iuremus, scil vt netas sit prius in patriam redire, quam saxa è maris fundo enatarint, iuremus nunquam redire.
21 Posteaquam.
22 Non pigeat nauibus tum domum reuehi, quando, &c.
23 Naues ad vrbem Romam versas.
24 Gallix fluuius.
25 Verticem montis Matini qui est in Calabria.
26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul a mari per mediam Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subiacere ad coitum.
29 Et Columba

ueat eum miluo. 30 Quando armenta adeo fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At vero, quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, male ominatos, & infœlices lectulos perpetuo premat. 35 Præterualate, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos expectat Oceanus præterquam fugandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersum terram circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præsita, semper floret.

Germinat & nunquam fallentis 40 termes olivæ,
41 Suamq; 42 pulla ficus ornat arborem:
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis 43 crepante lympha desilit pede.
Illic 44 iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:
45 Refertq; tenta grex amicus ubera:
Nec vespertinus 46 circumgemit ursus ovile,
47 Nec intumescit alta viperis humus.
Pluráque felices mirabimur: ut neque largis
Aquosus Eurus 48 arva radat imbribus,
49 Pinguia nec siccus urantur semina glebis:
50 Utriúsque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige 51 pinus,
Neque impudica 52 Colchis intulit pedem:
Non huc 53 Sidonij torsêre cornua nautæ,
54 Laboriosa nec cohors Vlyssei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret 55 impotentia.
Iupiter illa piis secrevit littora 56 genti,
57 Vt inquinavit ære tempus aureum:
Ærea dehinc ferro 58 duravit sæcula: quorum
Pi js secunda 59 vate me datur fuga.

40 Ramus olivæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte pascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domum refert distenta ubera.
46 Vrsus non insidiatur ovibus quæ sunt in ovili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Ioue modificante.
51 Navis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non hùc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus. 52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Colchus cum sociis non hùc convertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (vis ignis) torret gregem. 56 Littora hominibus piis habitanda. 57 Postquam Iupiter sæculum aureum ære permotaverat. 58 Duri fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pus datur. 59 Me fatente.

AD CANIDIAM. Epod. XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cujus se veneficiis superatum fingit.

IAm iam efficaci 1 do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per 2 Proserpinæ,

1 Agnosco me vi-ctum & potenti veneficiorum scientiæ cælo.
2 Oro te per deos tibi maximè venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ 3 *non mouenda numina,*
Per atque libros carminum 4 *valentium*
Refixa cœlo deuocare sydera:
Canidia, parce 5 *vocibus tandem sacris,*
Citúmque retrosolue, solue 6 *turbinem.*
7 *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem superbus 8 *ordinarat agmina:*
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus 9 *homicidam Hectorem:*
10 *Postquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) 11 *pernicacis ad pedes Achillei.*
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi 12 *remiges Vlyssei,*
13 *Volente Circe membra: tunc* 14 *mens & sonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superque pœnarum tibi,
15 *Amata nautis multum & institoribus.*
Fugit 16 *iuuentas,* 17 *& verecundus color*
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
18 *Tuis capillus albus est odoribus.*
Nullum à labore me 19 *reclinat otium.*
20 *Vrget diem nox, & dies noctem: 21 neque est*
Leuare 22 *tenta spiritu præcordia.*
23 *Ergo negatum vincer vt credam miser,*
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa 24 *dissilire mœnia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro pro numina quæ nolunt moueri & à suis decretis flecti, *vel*, quæ lacessita graues sumunt pœnas à peccãtibus.
4 Quæ valent in terras deducere sydera cœlo detracta.
5 Parce cantionibus sua diritate exercrandis.
6 Retro solue, *vel*, (vt alii volunt) retro volue, i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicum quo mentem meam obligasti, & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.
7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.
8 In quem instruxerat exercitum.
9 Homicam interfectorem, i. virum bellicosum. intelligit, *Hectoris cadaver ab Achille canibus dilaniatum.*
10 Postquam relicta Troia Priamus sese ad pedes Achillis abiecit, orans, vt corpus Hectoris sibi redderet.
11 Obstinati in sententia.
12 Socii Vlyssis exuerunt setosa membra duris pellibus, i. porcorum figuras exuerunt, & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia quam nautæ & institores, homines sordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis ineat pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantum mihi reliquit subnigra pelle vestita. 18 Tuis vnguentis & veneficiis canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus excrcor. 21 ἐξ ἀ ἴξεσι, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincer, vt nunc credam a me negatum, nempe Sabella carmina increpare pectus, i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi maleficio carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, a Circes filio originem trahentes.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. unde supra Epod. 5.
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Ætna, quæ est in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus tam vehementi ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.*
29 Quis terminus erit istis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas tuas.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & iratam te placare.
34 Pro sacrificio tibi immolandus.
35 Si voles laudari meo dictis carminibus, quod fiet si sic dicam, tu pudica, tu proba, &c.

25 *Nessi cruore,* 26 *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma, tu, 27 *donec cinis*
Iniuriosis aridus ventis ferar,
28 *Cales veneni officina Colchicis.*
29 *Quæ finis?* 30 *aut quod me manet stipendium?*
Effare: 31 *iussas* 32 *cum fide pœnas tuam:*
Paratus 33 *exorare, seu ponere vis*
34 *Centum iuvencos: seu* 35 *mendaci lyra*
Voles sonari, tu pudica, tu proba,
36 *Perambulabis astra sidus aureum.*
37 *Infamis Helenæ Castor offensus vice,*
38 *Fraterq; magni Castoris, victi prece*
Adempta 39 *vati reddidere lumina.*
40 *Et tu (potes nam) solue me dementia,*
41 *O nec paterno* 42 *obsoleta sordibus,*
Nec in sepulchris pauperum 43 *prudens anus*
44 *Nouendiales dissipare pulueres.*
45 *Tibi hospitale pectus,* & 46 *puræ manus:*
Tuisque venter 47 *partum eius:* & *tuo*
48 *Cruore rubros obstetrix pannos lauit.*
49 *Vicunque sortis exilis puerpera.*

36 Tu fidus aureum inter astra verlaberis. 37 Helenæ Stesichorus versibus contumeliosis infamauerat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddierunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo solue me dementia quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius contumelia est verbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepultos pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, et reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exilis, & è lecto surgis sortis puerpera, id est, aunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia diuulgauerat Poeta.

1 Auribus clausis & surdis.
2 Non saxa nauifragis nauibus sunt surdiora, quam ego tibi.

*Q*Vid[1] obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora nauitis

Nec-

Neptunus alto 3 *tundit Hybernus* 4 *salo.*
5 *Inultus vt tu riseris* 6 *Cotyttia*
7 *Vulgata sacrum* 8 *liberi Cupidinis?*
9 *Et Esquilini Pontifex venefici*
10 *Impunè vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid proderit ditasse 11 *Pelignas anus,*
Veleciusque miscuisse 12 *toxicum,*
13 *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata 14 *misero vita ducenda est, in hoc,*
15 *Nouis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis 16 *infidus pater,*
17 *Egens benignæ Tantalus semper dapis:*
Optat Prometheus obligatus 18 *aliti.*
Optas supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
19 *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus 20 *Norico recludere:*
21 *Fruſtráque vincla gutturi innectes tuo,*
22 *Fastidiosa triſtis ægrimonia.*
Vectabor 23 *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæque terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere 24 *cereas imagines,*
Vt ipse nosti curiosus,& 25 *polo*
Deripere Lunam 26 *vocibus possum meis,*
Possum crematos 27 *excitare mortuos,*
28 *Desiderio temperare poculum:*
29 *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar vt tu impune derideris.
6 Cotyttia id est, sacra nocturna & fugitiosa. *sic dicta à Cotyttone dea turpi. sudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinem vagantis, sine vllo pudore.
9 Et qui si Censor ac Iudex factus venefici orum quæ tracto extra portam Esquilinam, *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiarne vt sua vindicta me vrbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse venefica anus Pelignas? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominat u.*
12 Præsens venenum miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardius, quam optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hoc.
15 Vt semper suffectas cruciatibus, quos ego quotidie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame.
17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modo optabis desi. &c. 20 Norica ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 16. lib. 1. 21 Fruſtra, quia non morieris. 22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI CARMEN *SÆCVLARE, PRO Imperij Romani incolumitate.

PHœbe, syluarúmque [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore sacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] versus,
Virgines [6] lectas, puerósque castos,
Dijs, [7] quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliúsque & idem
Nasceris: [12] possis nihil vrbe Roma
[13] Visere maius.
Ritè matures aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas sobolem: patrúmque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolisque nouæ feraci
[18] Lege marita.
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[20] Ter die claro, totiésque grata
Nocte frequentes
[21] Vósque

9 Carmen seculare fuit á Poeta compositum, vt canerentur ludis secularibus qui centesimo decimo quoque anno fieri solebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus festis & secularibus.
4 Versuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines á viro integras.
7 Quibus Roma placuit septem colles suo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab hesterno videris nasci hodie, tamen idem es & semper vnus.
12 Vtinam possis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempestiuis. vide Od. 22. lib. 3.
15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu vanis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, sic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diua, te rogamus vt producas sobolem Romanam, vtque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege maritali, quæ sit ferax prolis nouæ.
18 Legem tu ferunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente.
19 Precamur vt certus orbis (id est annum quod continet 110 annos) cantes referat & ludos seculares.
20 Ter in tenis diebus totidemque noctibus.
21 Vósque

21 *Vósque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilísque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
22 *Fertilis frugum pecorísque tellus*
Spicea donet 23 *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
24 *Et Iouis auræ.*
25 *Condito mitis placidúsque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina 26 *bicornis audi*
Luna puellas:
27 *Roma si vestrum est opus,* 28 *Iliæque*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
29 *Iussa pars mutare lares & urbem*
30 *Sospite cursu:*
31 *Cui per ardentem* 32 *sine fraude Troiam,*
Castus Æneas 33 *patriæ superstes*
34 *Liberum munivit iter, daturus*
Plura 35 *relictis:*
Dij probos mores docili 36 *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
37 *Romulæ genti date remque prolemque,*
Et decus omne.
38 *Quique vos bobus veneratur* 39 *albis*
Clarus Anchisæ Venerísque sanguis,
Imperet 40 *bellante prior, iacentem*
41 *Lenis in hostem.*
Iam mari terráque 42 *manus potentes*
Medus 43 *Albanasque timet secures:*
Iam Scythæ 44 *responsa petunt, superbi*
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces extitistis in iis quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iam transactis, & stabilis rerum terminus id seruet, quod semel à vobis dictum est, nempe vt Rom. imperium permaneat in perpetuum, iuxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cereream coronam spicea donabant, propter frugum vberratem.
24 Aer salubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.
26 Luna præsertim triduana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis, Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iussi ab Apolline.
30 Saluo cursu & secundis velis.
31 Turmæ Troianæ.
32 Sine vitæ noxa.
33 Existens incolumis patriæ tuæ inceola.
34 Iter tutum. *Plurimum interest & hostes.* Virg.
35 Suis Troianis (quos secum in Italiam adduxit) datus plura quam in patria amissa reliquerant. 36 Iuuenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias, & liberos & omnem imperii maiestatem. 38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ vitæ in eis conueniunt. 40 Superior hoste bellum inferenti. 41 Misericors in hostem deuictum. 42 Potestatem Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Augusto amicitiam petunt.

Iam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, 45 *& neglecta redire virtus*
Audet: apparétque beata pleno
46 *Copia cornu.*
47 *Augur & fulgente* 48 *decorus arcu*
Phœbus, 49 *acceptúſque nouem Camœnis,*
Qui 50 *ſalutari leuat arte feſſos*
51 *Corporis artus:*
52 *Si Palatinas videt æquus arces,*
Rémque Romanam, Latiúmque 53 *felix,*
54 *Alterum in luſtrum meliúſque ſemper*
55 *Proroget æuum.*
Quæque Auentinum tenet 56 *Algidúmque*
57 *Quindecim Diana preces virorum*
58 *Curet, & votis puerorum amicas*
59 *Applicet aures.*
60 *Hæc Iouem ſentire deóſque cunctos,*
Spem bonam certámque domum reporto,
Doctus & Phœbi 61 *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſuperiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum vbertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Diuinus Apollo qui a Ione vaticinationem habuit.
48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arca argentea.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali. Ouid. *Inuentum medicina meum eſt, opiferaque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro toto Roma.*
53 Propitius.
54 In alteram & ſemper meliorem ætatem.
55 Prodeat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum ſæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo eſt. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam domum reporto, Iouem & omnes deos hæc ſentire, id eſt, hæc velle & approbare. 61 Quamuis chorus ex multis perſonis conſtat, vnius tamen perſonam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyræ primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] QVi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors obiecerit, [5] illa
Contentus vixit? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] graues annis
Miles ait, multo [8] iam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat.
[14] Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbem est
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
[16] Cætera de genere hoc (adeò sunt multa,) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus. [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio quæ certo consilio, iudicioque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia vitæ studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur a militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iurisconsultum consulit.
Angl. a client.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis Angl. having put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant vt delassare valeant, &c. 17 Clamosum cauillatorem, vel, Philosophum quendam qui libros aliquot conscripserat satis verbosos. 18 Tu modò iurisconsultus, eris rusticus. 19 Abito. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 Quid

21 Quid fiatis? 22 nolint. atqui licet esse beatis?
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus 23 buccas inflet, neque sæpe pusilla
Tam facilem dicat, 24 votis vt præbeat aurem?
Prætereà, ne sic, 25 vt qui iocularia, ridens
Percurram, quanquam 26 ridentem dicere verum
Quid vetat? vt pueris 27 olim dant 28 crustula blandi
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
29 Ille grauem duro terram qui vertit aratro:
30 Perfidus hic caupo, miles, nautæq; per omne
Audaces mare qui currunt: 31 hac mente laborem
Sese ferre, 32 senes vt in otia tuta recedant,
Aiunt, quum sibi sunt congesta 33 cibaria: sicut
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acerue,
Quem struit, haud ignara ac non incauta 34 futuri.
Quæ, 35 simul inuersum contristat 36 Aquarius annum
Non vsquam 37 prorepit: & illis vtitur 38 antè
Quæsitis, sapiens: quum te neque sæuidus æstus
39 Demouerit lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, 40 dumne sit te ditior alter.
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim 41 defossa 42 timidum deponere terra?
43 Quòd si comminuas, vilem redigatur 44 ad assem.
45 At nisi id sit, quid habet pulchri constructus acerum?
Millia frumenti tua 46 triuerit area centum,
Non tuus 47 hoc capiet venter, 48 plus quam modus: vt si
49 Reticulum panis 50 venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quàm
Qui nihil portarit. 51 vel die, quid referat intra
Naturæ fines viuenti, 52 iugera centum an

21 Cur non discreditis?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & indicras percenseat.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricolã.
30 Caupo, qui multa perfide perquisiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluuio & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17 Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Vltra æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sis ultimus ditior.
41 In terra altiùs fossa.
42 Timeptem vti pecuniis, ne amittas.
43 Respectu auari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatii replicatio, Nisi aurum suum minuatur &c.
46 Quamuis area tua triuerit (i per triturum reddiderit) centum frumenti medimnorum millia.
47 Non ex hoc, non ideo.
48 Quamuis non multa polsideam.
49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum.
50 Inter venalitios seruos.
51 Responde & auares quid proficiat homini panis contento?
52 Agri iugera.

Mille

Mille aret, [53] *at suame est ex magno* [54] *tollere acervo.*
[55] *Dum ex parvo nobis tantundem* [56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] *cameris* [58] *granaria nostris?*
[59] *Vt tibi si sit opus* [60] *liquidi non amplius urna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. [61] *eo fit,*
Plenior vt si quos delectat copia [62] *iusto,*
Cum ripa simul [63] *auulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto est opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in vndis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falsa,*
Nil satis est, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, sis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *habeas miserum esse libenter,*
[70] *Quatenus id facit. vt* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac dives, populi contemnere [72] *voces*
Sic solitus: Populus me [73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur: congestis vndique [77] *saccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Nescis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat vsum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82] *Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesq; diesq;*
Formidare malos fures, incendia, seruos,
[84] *Ne te compilent fugientes:* [85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optarim [86] *pauperrimus esse bonorum:*
At si condoluit [87] *tentatum frigore corpus,*

53 Auari responsio.
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Est quasi dialogus inter duos.
56 Sumere concedas.
57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant.
58 Horrea.
59 Exempli causa.
60 Liquoris vel aquæ vrna.
61 Ex eo fit.
62 Quam par sit.
63 Abreptos auferat Aufidus, Apulus, fluuius.
64 Quantum naturæ necessitas postulat.
65 Maior pars.
66 Vitiosa cupiditate.
67 Quia tantus tibi deferetur honos, quantum habeas, & pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali fortunæ est constitutus.
69 Permitte vt sit miser, animo æquo miseriam suam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισανθρωπος, pecunia tamen sim gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Nomines gratiosos theatrum ingredientes, populus plausu excipiebat: malos verò exibilabat.
74 Tantalus sitiens captat flumina a labris fugientia.
75 O auare, cur rides?
76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen ijs vteris.
77 Saccis pecuniarum plenis.
78 Timens ne per fraudem faccius euacuarentur.
79 Sacris nil admiscetur rebus, 80 Intuendo, non struendo pecuniis.
81 Nescis ad quid valeat nummus?
82 Quibus naturæ humana sine dolore carere non possit.
83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum vsum.
84 Ne fugitiui tua furentur.
85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse sollicitum?
86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me cruciat.
87 Corpus malè affectum morbo ex frigore contracto.

88 *Aut*

88 Aut alius morbus ad lectum te dejecit.
89 Ironice hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O anare, tu omnibus adeo es odiosus, vt nemo te salvum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inimicum.
95 Cùm tu omnia numoris facias quam pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis in amicitia retinere velis
97 Id est, indocilem docere.
58 Obedientem frænis, i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæ sis.*
1 Plus quam ante habebas.
2 Quum habeas aequum, quod animo cupiebas.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia quæ Agamemnonem interfecit.

88 *Aut alius casus lecto te affixit?* 89 *habes qui*
90 *Assideat? fomenta paret? medicum roget vetè*
91 *Suscitet,* 92 *ac reddat natis charisque propinquis?*
93 *Non vxor salvum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
94 *Miraris,* 95 *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non mereare amorem?
At si cognatos, 96 *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis, seruareque amicos:
Infelix operam perdas: vt si quis 97 *asellum*
In campo doceat 98 *parentem currere frænis.*
Denique sit finis 99 *quærendi: quòque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod auchas: nec facias quod*

vidius X *Vmidius quidam (non longa est fabula) dives,*
3 *Vt metueretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo melius vestiret: ad vsque
Supremum 4 *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 *libertia securi*
Diuisit 6 *medium,* 7 *sortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mi igitur suades? vt viuam* 9 *Maurus? at ille*
10 *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis 11 *componere. non ego, auarum*
Quum veto te fieri, 12 *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaim quiddam socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus: sunt certi denique fines;*
15 *Quos vltra citraque nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, vnde abii, redeo: nemon' vt auarus*
17 *Se probet, ac potius laudet* 18 *diuersa sequentes?*
Quódque alterna capella gerat distentius vber

8 Loquuntur auarus, Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus. 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ inter se gladiatorum frontibus aduersi pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum spadonem &c. & socerum Viselli hernioſum inimicum interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eò vade reuertens sum, reuertor, nempe, vt nemo sit tam contentus vitæ. 17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Alienæ vitæ studia.

19 Tabescat? neque se maiori 20 pauperiorum
Turbe comparet? hunc atque hunc superare laboret?
21 Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt cum carceribus 22 missos rapit 23 ungula currus,
Instat equis auriga 24 suos vincentibus, illum
25 Præteritum temnens 26 extremos inter euntem.
Inde fit 27 vt raro, qui se vixisse beatum
Dicas, & exacto contentus tempore vitæ
28 Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
29 Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
30 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

19 Et moreat contabescat quod alienæ, &c.
20 Sed cum diuitioribus, quos assidue, superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitiis amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos è carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendum parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis. 24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterit. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scriniis reponuntur) Cr. Lippi Philologhi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

1 AMbubaiarum collegia, 2 pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, 3 balatrones: hoc genus omne
Mæstum ac solicitum est cantoris morte 4 Tigelli.
Quippe 5 benignus erat contrà 6 hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
7 Hunc si parcentem natis, aut arcat atque parentis
8 Præclaram ingrata 9 stringat malus inguine rem,
Omnia 10 conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quòd 11 parui nolit haberi,
Respondet: laudatur 12 ab his, culpatur 13 ab illis.
14 Fusidius 15 vappæ famam timet at nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti 16 mercedes execat: atque

1 Collegia tibicinum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi. fic dicti à Seruilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius sc. alatrus metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cui denoret sine vlla grata satietate. 10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Homuncio nequam & prorsus. vide Saty. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto

17 Quanto luxurioſior & negligentior.
18 Tanto graniore vſura onerat.
19 Nomina adoleſcentium inueſtigat in mercatorum libris.
20 Cum à pædagogis ſunt liberi, poſt annum ætatis XVI.
21 Quorum patres ſunt ouri & præpotenti.
22 Aliquis fortaſſe ſic excalabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in ſe quaſi in patrem. i. ea emit, quæ ſibi fiat opus ad victum & cultum.
24 Dum res neceſſarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Ciuis in Aſiam proficiſcente.
28 Quam hic fœneratior.
29 Iocet rogatio cum reſponſione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Eſt alius, qui ſectus eſt, & rectum mouet.
32 Tunicis ſurſum ductis & tam breuibus, vt vix tegant partes corporis obſcœnas.
33 Olet trochiſcos ex quibus ſuaues odores efflatur. Aug. Pomanders.
34 Tetram odorem olet.

Quanto 17 *perditior quiſque eſt,* 18 *tanto acrius vrget.*
Nomina 19 *ſectatur, modò* 20 *ſumpta veſte virili,*
Sub patribus 21 *duris: trionum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, ſimulatque audiuit? 22 *at inſe*
Pro quæſtu 23 *ſumptum facit. hic, vix credere poſſis*
24 *Quàm ſibi non ſit amicus: ita vt* 25 *pater ille, Terentius*
26 *Fabula quem miſerum nato vixiſſe* 27 *fugato*
Inducit, non ſe penitus cruciauerit 28 *atque hic.*
29 *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet: illuc:*
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malibinus tunicis 30 *demiſſis ambulat:* 31 *eſt qui*
Inguen ad obſcœnum 32 *ſubductis vſque facetus:*
33 *Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius* 34 *hircum.*
35 *Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe* 36 *niſi illas*
Quarum ſubſuta talos tegat 37 *inſtita veſte:*
Contrà alius, nullam niſi olenti in fornice 38 *ſtantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, 39 *Macte*
Virtute eſto, 40 *inquit ſententia dia Catonis.*
Nam ſimulac 41 *venas inflauit tetra libido,*
42 *Huc iuuenes æquum eſt deſcendere, non alienas*
43 *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, 44 *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire eſt operæ pretium, 45 *procedere rectè*
Qui mœchus non vultis, 46 *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta doluere voluptas,
47 *Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.*
48 *Hic ſe præcipitem tecto dedit:* 49 *ille flagellis*
Ad mortem cæſus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic 50 *pro corpore nummos:*
Hunc 51 *permiuxerunt calones. quinetiam illud*

25 Nulla eſt mediocritas. 38 Niſi matronas. 37 Inſtita ponitur pro ſtola ad talos demiſſa, cuius imam partem inſtita, i. faſciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari preſtantem. 39 Ortatio eſt Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Cenſorius. 41 Poſtequam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albi ſtoli amicæ. 45 Qui non vultis mœchis ſua flagitia ex animi ſententia accedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara contiat, &c. 48 A tecto ſe præcipitauit vt inſequentes effugeret. 49 Criſpus Saluſtius in Fauſtæ adulterio deprehenſus. 50 Ne caſtraretur. 51 Pudicitiam ei abſtulerunt. Raphaniſmum fortaſſe intelligit, de quo vide Ariſtoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit, vt cuidam testes 52 *caudamque falacem*
Demeteret ferrum. 53 *iure, omnes:* 54 *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx est in classe 55 *secunda?*
Libertinarum dico: Sallustius 56 *in quas*
Non minus insanit, quam qui 57 *moechatur.* 58 *at hic si*
59 *Qua res, qua ratio suaderet,* 60 *quaque modeste*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum 61 *satis esset, nec sibi damno*
Dedecoriq; foret, verum hoc se amplectitur 62 *vno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsus 63 *amator Originis ille*
Qui patrium 64 *mimæ donat fundúmque larémque,*
*Ni fuerit mî (*65 *inquit) cum vxoribus vnquam alienis.*
66 *Verum est cum mimis, est cum meretricibus: vnde*
67 *Fama malis grauius,* 68 *quã res, trahit. an tibi abunde*
69 *Personam satis est, non illud* 70 *quicquid vbique*
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris 71 *oblimare, malum est vbicunq; quid inter-*
Est in matrona, ancilla, pecteve 72 *togata?*
Villius in 73 *Fausta, Sullæ* 74 *gener (hoc miser vno*
75 *Nomine deceptus) pœnas dedit vsque, superque*
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus 76 *fore, quum* 77 *Longa venus foret intus.*
78 *Huic si* 79 *mutonis verbis* 80 *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: 81 *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
82 *Magno prognatum deposco Consule cunnum,*
Velatúmque 83 *stola,* 84 *mea quum conferbuit ira?*
85 *Quid responderet?* 86 *Magno patre nata puella est.*
87 *At quanto meliora monet,* 88 *pugnantiáque istis,*
Dines opis natura suæ? si tu modo 89 *recte*

52 Vt ferro mentulam abscinderent.
53 Omnes. iure hoc id esse dicebant.
54 Galba iurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum. 1. matronarum, 2. libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas libertinas
57 Quam qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quo modo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet, i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Originis meretrici.
65 Marsus inquit, suam libidinem excusans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quam res familiaris.
69 Personam matronæ exitura?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgo exposita quæ toga vtebatur, vt a matrona & holitis distingueretur. 73 In Faustæ Syllæ nobilis viri filiæ. 74 Non gener reuera, sed ita appellatus quòd Syllæ filiam stupraſſet. 75 Hanc vnam ob causam, quod nobilis viri filiam & matronã appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio felicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia, qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quam incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet quam tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione viuere,

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[50] *tuo vitio, rerumne, labores,*
Nil reservè putas? quare, ne paniteat te:
Desine matronas sectarier:[91] *unde laboris*
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus:
Nec magis huic inter niueos viridesque lapillos,
([94]*Sit licet hoc Cherinte*[93] *tuum) tenerum est femur, aut*
Rectius:[96] *atque etiam melius persæpè togatæ.* (crus
Adde huc, quòd[97] *mercem sine facis*[98] *gestat: aperte*
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid[99] *honesti est,*
Factat, habetque palam,[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur,[3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
Molli fulta pede est, emotorem[5] *inducat hiantem,*
Quod pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua cervix.
Hoc illi[6] *recte,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplère oculis,[9] *Hypsæa cæcior, illa*
Quæ mala sunt[10] *species.*[11] *crus,*[6] *brachia*[12] *verum*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem,[14] *nil cernere passis,*
Cætera, ni[15] *Catia est,*[16] *demissa veste tegentis.*
Si[17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum efficient res:*
Custodes,[20] *lectica,*[21] *cinistones, parasitæ,*
Ad talos[22] *stola demissa, & circundata*[23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant pure apparere tibi*[25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat. Cois tibi: pene videre*[27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias fieri, precium quæ*[30] *auellier, ante*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, i ex coitu earum matronas.
93 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quam togatæ.
94 Apostrophe ad Cherinthum puerū formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuis nempe vnionibus & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium est.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Teneta vngula.
5 Decipit emptorē cupientem, quod accideret, si emeret equum apertum.
6 Recte faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis sentissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsæa vitiosos habuit oculos.
10 Ne speCies illa, &c. 11 Verba sunt laudantis togatam. 12 Verba sunt eiusdem quædam improbantis in togata.
13 Nates habens macras, vel vt alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamuis matrona, vestitu brevissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulteras legere vetant. 18 Quæ custodiis tanquam vallo munitur. 19 Difficultas potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarii, qui calamistris crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matrona indomentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus.
26 Togata vel meretrix, cuius vestis Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi serbant.
27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solui.

Quàm

Quàm mercem oſtendi? 31 *leporem venator vt alta*
In nive ſectatur, 32 *poſitum ſic tangere nolit:*
Captat 33 *& apponit: meus eſt amor huic ſimilis, nam*
34 *Tranſuolat in medio poſita,* 35 *& fugientia captat.*
36 *Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,*
Atque 37 *æſtus, curáſque graues è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum? 38 *quem*
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere 39 *plus prodeſt,* 40 *& inane abſcindere ſolido?*
Num, tibi quum fauces vrit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pauonem, Rhombúmq;? 41 *tument tibi quæ inguina: num ſi*
Ancilla aut verna eſt præſtò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malus 42 *tentigine rumpi?*
43 *Non ego: namq;* 44 *parabilem amo Venerem, facilémq;:*
45 *Illam, poſt paulò: ſed pluris: ſi exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait: 46 *ſibi, quæ neque magno*
Stet pretio, neque cunctetur, quum eſt iuſſa, venire.
Candida 47 *rectáq; ſit:* 48 *munda hæc lenis, vt neq;* 49 *læua,*
Nec magis 50 *alba velit, quàm det natura, videri.*
51 *Hæc vbi ſuppoſuit dextro corpus mihi lænum,*
52 *Ilia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.*
53 *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure* 54 *reuerrat:*
Ianua 55 *frangatur, latret canis: vndique magno*
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: 56 *vel pallida lecto*
Deſiliat mulier: miſeram ſe 57 *conſcia clamet:*
58 *Cruribus hæc metuat,* 59 *doti deprenſa, egomet* 60 *mi.*
61 *Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo,*
62 *Ne nummi pereant,* 63 *aut pyga, aut denique fama.*

31 Hæ verba ſunt ſectatoris matronarum.
32 Leporem ſic appoſitum, i. ſine labore venationis ſibi appoſitum.
33 Et leporem ſic captum ſibi apponi iubet.
34 Amor meus facilior eſt meretricis, quas facile eſt habere.
35 Et matronas petit, quas difficile eſt ſequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodeſt.
39 Quam cupiditates habere non neceſſarias.
40 Et ſuperuacaneas cupiditates a neceſſariis reſecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 De ſtrictione membri virilis.
43 Ego certe non ita faciam.
44 Quæ facile parari poteſt.
45 Illam amò meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres reſponſiones, nempe, 1. poſt paulò veniam, 2 ſed maiori pretio. 3. ſi modò exierit vir: hanc Philodemus ait Gallis eniratis Cybeles ſacerdotibus relinquendam, vt qui facilius eius moram ferre poſſunt.
46 Sibi optabat eam. 47 Non gibboſa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec ceruſſa malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum in meis ſit complexibus.
52 Eſt mihi inſtar Iliæ matris Romuli, & inſtar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris.
53 In libertinæ amore. 54 Aliquid ſuſpicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur a viro redeunte. 56 Ne matrona miſere pallida è lecto deſiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conſcia, Angl. the maid-bawd. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor a viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu conſulo. 61 Tunica non cincta.
62 Neſim nummis me redempturus propter adulterium commiſſum. 63 Ne pereat pyga, i. ne nates vapulent, *aut vt alii volunt*, ne patiar raphaniſmum, de quo ſupra.

64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

64 *Deprendi miserum est:* 65 *Fabio vel iudice vincam.*

SATYRA III.

Eos primum reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplum leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam ubi Cæsaris, patris sui per adoptionem.
7 Et si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vsque ad poma, i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Io Bacche.
11 Modò voce acutissima, modo grauissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpe currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut, virgines κατηφοροῦσι.
16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic, qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non nouisti tua vitia? 21 Putas non fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cuius oculi sunt vnfil.

Omnibus hoc vitium est cantoribus,[1] *inter amicos*
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
[2] *Iniussi nunquam desistant.* 3 *Sardus habebat*
Ille Tigellius 4 *hoc.* 5 *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam 6 *patris, atque suam, non*
Quicquam proficeret. 7 *si collibuisset,* 8 *ab ouo*
Vsque 9 *ad mala* 10 *citaret, Io Bacche, modò* 11 *summa*
Voce, modò hac resonat 12 *chordis quæ quatuor ima,*
13 *Nil æquale homini fuit illi.* 14 *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
15 *Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,*
Sæpe decem seruos: modò reges atque 16 *tetrarchas,*
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
17 *concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,*
Quamuis crassa, queat. 18 *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
19 *Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?*
Nullâne habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Nonium quum carperet, Heu tu,
(Quidam ait) 20 *ignoras te? an vt ignotum* 21 *dare nobis*
Verba putas? 22 *Egomet mi ignosco, Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
Quum tua peruideas oculis mala 23 *lippus inunctis,*

Qui

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut serpens [24] *Epidaurius? at tibi cæ-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.* (ira
Iracundior est paulò, [26] *minus aptus acutis*
Naribus [27] *horum hominum: videri possit, eo quòd*
[28] *Rusticiùs tonso toga defluit,* [29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam. [30] *at tibi amicus: at ingeniũ ingens*
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim*
Natura, aut etiam [32] *consuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix innascitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia [35] *decipiunt cœcum vitia, aut etiam ipsa hæc*
Delectant: veluti Balbinum [35] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen [37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire. [39] *strabonem*
Appellat [40] *pætum pater: & pullum,* [41] *malè paruus*
Si cui filius est: vt abortivus fuit olim
[42] *Sisyphus:* [43] *hunc varum distortis cruribus: illum*
[44] *Balbutit scaurum, prauis fultum malè talis.*
Parcius hic viuit: [45] *frugi dicatur: ineptus*
Et iactantior hic paulo est: [46] *concinnus amictu*
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:* [48] *simplex fortisque habeatur.*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur, opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At nos virtutes ipsas [50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas [51] *incrustare,* [52] *probus quis*
Nobiscum viuit? multum est [53] *demissus homo.* [54] *illi*

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt sint aliqui, qui velint inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominũ dicaciũ, quot ũ scõmata ferre non potest.
27 Qui hodie viuũt.
28 Quod illi impetitius tonso toga male est composita.
29 Calceus valde laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, numqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assiduitas peccandi.
33 Sic animus sine philosophiæ cultura scatet vitiis.
34 Nos eo vertamus prius quã de amicorũ ofacio aut vitiis agimus, vt explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cœcum, &c.
35 Non animadvertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amici.
37 Ars imposuisset.
38 Vt pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Patus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumviri staturæ vir bipedalis, sed ingenii acutissimi.
43 Hunc qui distortis habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurũ, i. habentẽ talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere vel itatẽ eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Feruentior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vt violo sacco vas inquinare, vel impuro testorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus 53 Abiectus dicitur a nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) unum pingnem appellamus crassum & rudẽ.

Tardo, cognomen pinguis damus. 55 *hic fugit omnes*
Insidias, nullique malo latus 56 *obdit apertum?*
(57 *Quum genus hoc inter vitæ versetur,* 58 *vbi acria*
Inuidia atque vigent vbi 59 *crimina*) 60 *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
61 *Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) vt fortè legentem
62 *Aut tacitum impellat quouis sermone* 63 *molestus:*
Communi sensu planè carei, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus 64 *iniquam!*
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis 65 *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compensat vitiis bona: pluribus 66 *hinc se*
(*Si modò plura mihi bona sunt*) *inclinet: amari*
Si volet: hac lege, 67 *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus 68 *propriis offendat amicum,*
Postulat, ignoscat 69 *verrucis illius. æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
70 *Denique,* 71 *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera nequeunt stultis hærentia: cur non
72 *Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita suppliciis delicta 73 *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumque 74 *ligurierit ius,*
In cruce suffigat: 75 *Labeone insanior inter*
76 *Sanos dicatur.* 77 *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi 78 *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt 79 *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes 80 *misero venere* 81 *calendæ,*
82 *Mercedē aut nummos* 83 *vnde vnde extricat: amaras*
84 *Porrecto ingulo historias, captivus vt audit.*
Comminxit lectum 85 *potus: mensæque catillum*

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter iniustiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis interturbator.
64 Grauissimā legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cum sint vitiis plures, inclinet, id est, faueat.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eandem æquitatem inueniet.
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitiis.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 A Equo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuiter exorbuerit.
75 Labeo Iurisperitus erat contumax, qui multa nimis libere dixerat in Augustum. 76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod lecit dominus quā quod seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Calendis, creditum pecuniam reddebant debitores, vide Epod. 1. 82 Vtrum. 83 Alicunde parat. 84 Quasi in gulam mallet, quam Dionis historias audire. 85 Amictus tam bene potus.

Lucilii

Euandri manibus [86]*tritum deiecit:* [87]*ob hanc re-*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] *fide?* [90] *sponsumue negarit?*
[91] *Queis paria esse ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quis ventum [93] *ad verũ est: sensus* [94] *moresq; repugnant*
Atque ipsa utilitas, iusti [95] *propè mater & aqui.*
Quum protẽderunt [96] *primis animalia terris,*
Mutum & turpe [97] *pecus,* [98] *glandẽ atq; cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat [2] *vsus.*
Donec verba, quibus voces sensusque [3] *notarent,*
Nominaque inuenere. dehinc [4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Jura inuenta [10] *metu iniusti fatcare necesse est,*
Tempora si [11] *fastosque velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto [12] *secernere iniquum,*
[13] *Dividit vt bona diuersis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem vt peccet idemq;*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus diuûm sacra legerit, adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt [19] *seruula cædas meritum maiora subire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta* [22] *latrociniis, & magnis parua minaris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum detexit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fidei.
90 Promissum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidam punit.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia, i. homines. Hypallage est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erãt hominũ primordia cibus
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere a bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
6 Periernnt, quia scriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi maritis.
8 Vir robustior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.
13 Quo modo potest separare bonã a malis.
14 Nec ratio probabit.
15 Vttam graviter peccet.
16 Qui nocturnus sacram furatus fuerit.
17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis.
18 Loro dignum.
19 Vt minore supplicio afficias.
20 Non vereor, ne id facias.
21 Furta clanculum fiunt.
22 Latrocinia sunt violentæ direptiones.
23 Quum mineris pœna simili tc amputaturum parua cum magnis flagitiis.

Permittant homines. [24] *Si dines, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non noſti quid pater, inquit,*
[27] *Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam,*
Nec ſoleas fecit: [28] *ſutor tamen eſt ſapiens.* [29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto inſtrumento artis, clauſaque [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *ſapiens operis ſic optimus omis*
Eſt opifex ſolus, ſic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Laſcivi pueri: quos tu niſi [35] *fuſte coerces,*
Vrgeris turba circum te ſtante: miſerè.
[36] *Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex iouis: neque te quiſquam* [39] *ſtipator, ineptum*
Præter [40] *Criſpinum, ſectabitur: & mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccauero [41] *ſtultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
Priuatiſque magis viuam [43] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, sempe sapientem esse omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis & inquit, Num noſti? &c.
27 Chryſippus vaferrimus Stoicorum ſomniorum erat interpres.
28 Poteſtate non vſo.
29 Quò iſtue perueniet?
30 Poteſt tamen canere.
31 Alfenus ex futore, iuriſconſultus clariſſimus euaſit.
32 Clauſa futrina.
33 Ordo eſt. ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis.
34 Adeo ſtulte loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelioſi illudant.
35 Niſi abigis baculo tanquam ſceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege ſed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, ſed ſecundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Criſpinum Stoicum. 41 Per ſtultitiam. 42 Et viciſſim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putas. *Seruus eſt.* Quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui vnicum habet ſtipatorem, ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua autem Scripta non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitii alicuius conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm iocosè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos à vitiis homines vti profiteatur.

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca erat paulo maledicentior quam vt aures hominum ferre poſſent.

[1] *Evpolis, atque Cratinus, Ariſtophanesq; poëtæ,*
Atque alii quorum comœdia [2] *priſca virorum eſt:*

Si

Si quis erat dignus 3 describi, quòd malus, aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
4 Famosus: multa cum libertate notabant.
5 Hinc omnis pendet 6 Lucilius, hosce secutus,
7 Mutatis tantum pedibus numerisque: facetus,
8 Emunctæ naris, durus componere versus.
Namque fuit 9 vitiosus. in hora sæpe ducentos,
10 Vt magnum, versus dictabat, 11 stans pede in uno.
12 Quum flueret lutulentus, 13 erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
14 Scribendi recte. 15 nam vt multum, nil moror, ecce,
Crispinus 16 minimo me prouocat: 17 accipe si vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis 18 locus, hora,
19 Custodes: videamus uter plus scribere possit,
20 Dii bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
21 At tu conclusas 22 hircinis follibus auras
23 Vsque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus 24 Fannius, 25 ultro
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare 26 timentis: ob hanc rem,
Quod sunt quos 27 genus hoc minime iuuat: utpote plu-
Culpari dignos, 28 quemuis media elue turba: (res
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
29 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
30 Hunc capit argenti splendor, stupet Albius 31 ære:
Hic mutat merces surgente à sole, 32 ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin 33 per mala præceps
Fertur, vti pulvis collectus 34 turbine, nequid
35 Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.

3 Digno notari.
4 Malæ famæ.
4 Ab illis Poetis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illarum priscarum Comœdiarum latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius usus est versibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore brevissimo.
12 Cùm versus pessonderet innumeros.
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignum.
14 Vt rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterum contemptim in certamen provocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium provocantis.
18 In quo scribamus.
19 Nec aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.
24 Fannius poeta loquacissimus.
25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vna cum sua imagine ad memoriam eius prodendam.
26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitiuum* in postissimo subintelligitur.
27 Hoc genus poematis, sc. satyræ.
28 De medio populo quemuis in medium produci to.
29 Alius est adulter qui matresfamilias tantùm sectatur.
30 Alium vasa argentea delectant.
31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis.
32 Ad eum solem, id est, occidentem.
33 Per pericula & vitæ discrimina.
34 Ventu.
35 Ne aliquid detrimenti de summa, id est, de bonis congestis.

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. Metaphorâ ducta à boue cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moueat risum prosum sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrorum scriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ, quam versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdiæ stylus à prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.
51 Ac definito numero.

36 *Omnes hi metuunt* 37 *versus, odere poetas.*
38 *Fœnum habet in cornu, longe fuge: dummodo risum*
39 *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel 40 *chartis illeuerit, omnes*
41 *Gestiet à furno redeuntes scire,* 42 *lacuque,*
Et pueros, & anus. 43 *agendum, pauca accipe contrà.*
Primum ego me illorum, 44 *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim 45 *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
46 *Sermoni propiora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, 47 *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, necne poema*
Esset, 49 *quæsiuere: quòd* 50 *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 *pede certo*
52 *Differt sermoni* 53 *sermo merus.* 54 *at pater ardens*
55 *Sæuit, quòd meretrice* 56 *nepos insanit amica,*
Filius, vxorem grauidi cum dote recusat:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulat 57 *ante*
Noctem 58 *cum facibus. numquid* 59 *Pomponius istis*
60 *Audiret leuiora,* 61 *pater sit vinaret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
62 *Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem*
Quo 63 *personatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
65 *Tempora certa modosque: & quod prius ordine verbum est,*
Posterius facias, præponens vltima primis:
66 *Non, vt si soluas,* POSTQVAM DISCORDIA TETRA

52 Differt ab oratione soluta, *differri pro dissidet, cum datiuo ponitur.* 53 Solutæ sermo verbis puris pericriptus. 54 Est antipophora ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosis heluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amicas suas. 59 Pompo adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò atque asperè obiurgaretur. 61 Pomponi pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdiis sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita inuenies, quemadmodum in fabulis hunc versum Enniannm, &c. postquam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT,

Inuenias etiam [67] *defecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *alias, iustum sit ne ue pusema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritone tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumque [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene si quis*
[76] *Et puris viuat manibus, contemnat vtrumque.*
[77] *Vt sis tu similis Cœli Berrique, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Quæ nis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbivis, coramue quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: sic quique lauantes:
[86] *Suaue locus voci resonat conclusus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *sine sensu,*
Tempore tam faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio pramus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis? nouit* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? nouit [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: nouit [94] *solutos*
Qui captat risus hominum famamque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: nouit [98] *hic niger est, hunc tu Romane caueto.*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquam: post, hunc quoq; potus,*

67 Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus vtrum satyra & somnia sint poemata? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram ære & Romano.
71 Satyræ vel comœdiæ genus
72 Accusator acerrimus sic & Caprius.
73 Asidaitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accusatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à scelere puris.
77 Quamuis tu sis similis Cœli, &c.
78 Si ego sum accusatoribus dissimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla taberna, &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis.

Horatii consuetudinem improbans. At multi sunt, &c. 85 Lauantes in balneis. 86 Locus cameratus in balneis suauiter voci resonat. 87 Leues poetas hoc iuuat. 88 Stultè. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi obiicis. 92 Denique quis eorum est ambiguum, id est, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines pernitiosi. 94 Immoderatos risus. 95 Dicax significat iocosum cum mordacitate. Angl. a scoffing teuter. 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit, 97 Arcana. 98 Hic est perniciosus & infelix. 99 Lectis discubitoriis. 1 Duodecim communis in vno triclinio. 2 Quauis ratione cunctos dicteriis & salibus aspergere. 3 Præter communi magistrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ. 5 Communiter omi etiam maledictis infectatur, cum potus est.

Condita

Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber;
[8] Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,
[9] Infesto nigrius? ego, si risi quòd ineptus
[10] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
[11] Lividus & mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis iniecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] Me Capitolinus [14] conuictore vsus, amicó-
que à puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quod vivit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] iudicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus loliginis, hæc est
[17] Ærugo mera. [18] quod vitium procul abfore [19] chartis,
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possum aliud, verè promitto. liberius si
Dixero quid si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insuevit [20] pater optimus hoc me,
[22] Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo, quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] vt malè viuat filius? vtque
Barrus inops? [23] magnum documentum, ne [24] patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer [26] mœchas, concessa quum venere vti
Possem, Deprensi non bella est fama [27] Treboni,
Aiebat. [28] sapiens, vitiatu, quidque petitu
Sit melius, [29] causas reddat tibi: mi satis est, si
[30] Traditum ab antiquis morem seruare, tuamque
Dum [31] custodis eges, vitam famámque tueri
Incolumem possim, [32] simulac duraverit ætas
Membra animumque tuum, [33] nabis sine cortice. sic me

6 Sacerdos veritatem dicere cogit.
7 Sacchus, pro vino.
8 Hic, quem proximè descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra, Sat. 2. secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum eo nomen è Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his vtens verbis, Me capit, &c.
14 Comitem & familiari.
15 Quod non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odii est. Metaph. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est extrorsum, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitiæ tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inserebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc:
21 Vt quæque vitiorum fugerem ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria vivat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem a maioribus relictam.
25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Trebonius in adulterio init de repente. 28 Philosophus (inquit Horatii pater) causas reddet. 29 Rationes. 30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare. 31 Pædagogi. 32 Postea quam ætas corroborauerit membra. 33 Alienis præceptis non egebis, Metaph. ducta à nervis qui cortices ope natare discunt.

34 *Formabat puerum dictis: & fiue iubebat*
Vt facerem quid, 35 *habes autorem quo facias hoc:*
36 *Vnum ex iudicibus selectis* 37 *obiiciebat:*
Siue vetabat: 38 *An hoc inhonestum & inutile factu*
Nécne sit, addubites, 39 *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? 40 *Auidos vicinum funus vt ægros*
41 *Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitiis. 42 *ex hoc ego sanus ab illis,*
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & quis
Ignoscas, vitiis 43 *teneor. fortassis &* 44 *istinc*
Largiter abstulerit longa ætas, 45 *liber amicus,*
46 *Consiliū proprium. neq; enim quum* 47 *lectulus ant me*
Porticus excepit, 48 *desum mihi:* 49 *Rectius hoc est:*
Hoc faciens, viuam melius. 50 *sic dulcis amicis*
Occurram. 51 *hoc quidam non bellè: num quid ego illi*
52 *Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum*
53 *Compressis agito labris. vbi quid datur oti,*
54 *Illudo chartis, hoc est mediocribus illis*
Ex vitiis vnum. cui si 55 *concedere nolis,*
56 *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit mihi. nam 57 *multo plures sumus: ac veluti te*
58 *Iudæi cogemus in hanc concedere* 59 *turbam.*

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sani verba patris sui.*
36 Vnum ex equestri ordine vode iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperanter, vt quosuis cibos sine discrimine voreut.
41 Quemadmodum mors vicini terret ægros auidos: Sic &c.
42 Ex hoc patre ciisque præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitiis paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitiis mediocribus.
45 Amicus libere vitia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque sponte sua capit.
47 Quum in lectulo iacero vel in porticu deambulo. 48 Negligo quod mei est officii. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic, si illud faciam &c. 51 Hoc quidam non fecit belle. 52 Faciam insciens? Dii prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyros scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valde multi. 58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilii, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ ritu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messii faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] *Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor [2] *comes Heliodorus,*

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundia comitis vim pro vehiculo est.*

Gra-

Græcorum longè doctissimus. 3 *inde Forum Appi,*
4 *Differtum nautis, cauponibus atque* 5 *malignis.*
Hoc iter ignavis 6 *diuisimus, altius ac nos*
7 *Præcinctis* 8 *unum. minus est* 9 *gravis Appia tardis.*
Hic ego, 10 *propter aquam, quòd erat deterrima, veniri*
11 *Indico bellum, cœnantes* 12 *haud animo æquo*
Expectans comites. 13 *iam nox inducere terris*
Umbras, & cœlo diffundere 14 *signa parabat.*
15 *Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ*
16 *Ingerere:* 17 *huc appelle,* 18 *trecentos inseris: obe*
Iam satis est. 19 *dum æs exigitur, dum* 20 *mula ligatur,*
Tota abit hora. 21 *mali culices, ranæque palustres*
22 *Avertunt somnos. absentem cantat amicam*
Multa prolutus 23 *vappa nauta, atque* 24 *viator*
25 *Certatim. tandem fessus dormire viator*
Incipit: ac missæ pastum 26 *retinacula mulæ*
Nauta piger 27 *saxo religat, stertitque supinus.*
Iámque dies aderat, nubis ni procedere lintrem
Sentimus: donec, 28 *cerebrosus prosilit unus,*
Ac mulæ nautæque caput lumbósque saligno
Fuste 29 *dolat. quarta vix demum* 30 *exponimur hora.*
Ora manúsque tua lavimus 31 *Feronia lympha.*
Millia tum pransi tria 32 *repimus, atque subimus*
Impositum saxis latè candentibus 33 *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
34 *Coccius: missi magnis de rebus uterque*
Legati, 35 *aversos soliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis 36 *collyria lippus*
37 *Illinire. interea Mæcenas advenit, atque*
Coccius: Capitóque simul Fonteius, 38 *adunguem*

3 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, malignas mentiuntur mercari coniuerunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Varus diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tardè ambulantibus propter diuersitorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fœtidam.
11 Nos cœnare.
12 Gravate.
13 Iam nox approximabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum serui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica, *verba sunt seruorum ad dominum præmissorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nauti is petitur.
20 Mula quæ nauim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices.
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo, vide supra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiosè, vter præcelleret in amicæ laudibus decantandis.
26 Funes, quibus mula trahebat nauim.
27 Ne mula per paludes vagaretur.
28 Temere iracens & iracundiam celeriter deponens. Angl. Brainesicke.
29 Verberat.
30 Exponimur e naue, i. transfretamur.
31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cuius sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi.
32 Irrate ambulamus propter loci aceluii atem & stomachi repletionem.
33 Anxur, Volscorum oppidum promineus in mare.
34 Iurisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum.
35 Amicos dissidentes placare.
36 Oculorum medicamenta.
37 Illinebam.
38 Homo absolutus & perfectus.

Factius

Factus homo,[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter*
Linquimus,[41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam & latum* [43] *clauum, primæq;* [44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus;*
Murena præbente [46] *domum, Capitone* [47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius [48] *Sinuessæ, Virgiliusque*
Occurrunt: [49] *animæ, quales neque* [50] *candidiores*
Terra tulit, [51] *neque queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo [52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula,* [54] *tectum*
Præbuit: & [55] *parochi quæ debent ligna, salemque.*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas* [57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusque.*
Namque pila [59] *lippis inimicum, & ludere* [60] *crudis.*
[61] *Hinc nos* [62] *Coccei recipit* [63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas. [64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus vterque
[66] *contulerit lites.* [67] *Messi clarum genus Osci:*
Sarmenti [68] *domina extat.* [69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre. [70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse feri similem dico. Ridemus: & ipse
[71] *Messius, Accipio.* [73] *caput & mouet:* [74] *O, tua cornu*
Ni foret [75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonii amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob præturam, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis parua municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestem senatoriam latis clauis ornatam.
44 Fi culum in quo sub aduentu hospitum vel conuiuarũ suauis fulcitus fiat.
45 In Formiis, vbi natus est Mamurra eques Romanus nobilissimus.
46 Hospitium sine tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuium clara ob vini copiam.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria sunt, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est &c. 54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna &c. parocho rem erat munus, legatis publice missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiue, ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilâ palmariâ. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius κακοσύμιχος.* 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facete in re ridicula Horatius inuocat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant etiam in genus Messi *satis ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat. & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento, 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice qua frons erat deformata. *Notat fuisse vestigium exectæ verrucæ.*

75 Sic

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicerro.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campaniæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quasi seruus, & qua, iam manumissus fuerat liberatus.
86 Rogabat num a foco diis Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quod a domina sua nimis parce aleretur.
89 Ad diurnum vsum.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni diuerso.
93 Contingere.
94 Rapere e flamma. vt cœnam seruaret.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia.

76 *Sic mutilus minitaris? At* 77 *illi fœda cicatrix*
78 *Setosam* 79 *læui frontem turpauerat oris.*
80 *Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,*
Pastorem saltaret vti 81 *Cyclopa rogabat:*
Nil illi 82 *larua aut tragicis opus esse* 83 *cothurnis.*
84 *Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne* 85 *catenam*
86 *Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,*
87 *Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat*
Denique cur vnquam 88 *fugisset: cui* 89 *satis vna*
Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà 90 *Beneuentũ: vbi* 91 *sedulus hospes*
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
92 *Vulcano, summum properabat* 93 *lambere tectum.*
Conuiuas auidos, cœnam, seruosque timentes
94 *Tum rapere, atq; omnes restinguere velle* 95 *videres.*
Incipit ex illo montis Appulia 96 *notos*
Ostentare mihi, quos torret 97 *Atabulus: & quos*
Nunquam 98 *erepsemus, nisi vos vicina* 99 *Trivici*
Villa recepisset, 1 *lacrymoso non sine fumo,*
2 *Vdos cum foliis ramos vrente camino.*
Hic ego 3 *mendacem stultissimus vsque puellam*
Ad mediam noctem expecto. 4 *somnus tamen auferi*
5 *Intentum veneri: tum immundo somnia* 6 *visu*
7 *Nocturnam vestem maculant, venitque supinum.*
Quatuor 8 *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri 9 *oppidulo, quod versu dicere* 10 *non est:*
11 *Signis perfacile est.* 12 *venit vilissima rerum*
Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus vltro
13 *Callidus vt soleat humeris* 14 *portare viator,*

97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transiissemus. 99 Triuicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 Auilla Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio Equotutium stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator prouidus. 14 Panem portare.

15 *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior urna,*
16 *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius 17 *discedit mœstus amicis.*
Inde 18 *Rubos fessi peruenimus, utpote longum*
Carpentes iter, & factum 19 *corruptius imbri.*
20 *Postera tempestas, melior: 21 via peior, ad usque*
22 *Bari mœnia piscosi. dehinc* 23 *Gnatia lymphis*
24 *Iratis extructa dedit risusque iocosque:*
Dum 25 *flamma sine, thura* 26 *liquescere limine sacro*
Persuadere 27 *cupit.* 28 *credat Iudæus* 29 *apella:*
Non ego. nanque deos 30 *didici* 31 *securum agere æuum:*
Nec si quid miri faciat natura, deos id
32 *Tristes ex alto cœli* 33 *demittere tecto.*
34 *Brundusium longæ finis chartæque viæque.*

15 Canusi (oppidi Appuliæ) durus est panis.
16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aqua quam Equotutium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.
23 Gnatia est oppidum Salentinum.

24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatius. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos ut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & huius sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitatæ illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longè meliorem, in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

1 NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos
Incultum fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignobilem nasum, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incolunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Vt plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: vt me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, [8] *dum ingenuus. persuades hoc tibi vere,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Leuinum, [11] *Valeri genus,* [12] *unde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non vnquam pretio pluris [13] *licuisse: sed* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid opertet*
Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Læuino mallet honorem*
Quam Decio mandare [21] *nouo: censorque* [22] *moueret*
Appius, ingenuo si non esset patre natus:
[23] *Vel meritò, quoniam in propria non* [24] *pelle quiesset.*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minus ignotos generosis.* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clauum? fieriq;* [30] *tribunum?*
Inuidia accreuit, [31] *priuato quæ minor esset.*
Nam [32] *vt quisq;* [33] *insanus nigris medium impedit crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clauum:*
[36] *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Vt si quis ægrotet quo morbo* [38] *Bassus, haberi*

1 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafre derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius Liberti, id est manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli sexti regis Ro. ex serua captiuati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit tamen optime.
10 Obscuris.
11 Valerii Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 Æstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ducitur.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.
20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum summoueret. 23 Atque id valde merito. 24 In proprio statu, dans Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi victor. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æque ac nobiles. 28 Quo tibi profuit? 29 Recipere senatorium vestem, i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullius dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideo insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatoriis vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati clavi cui lati clavi erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, i. adulterandi studio. 38 Homo nimis compti & mulierosus.

Vt

Vt cupiat formosus: erit quacunque puellis
Iniiciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & 39 quærere cogit.
40 Túne Syri Damæ, aut Dionysi 41 filius, audes
41 Deiicere e saxo ciues? aut tradere 43 Cadmo?
44 At Nouius collega gradu post me sedet vno.
Nam q, est 45 ille, pater quod erat meus. 46 hoc tibi Paulus
Et Messala videris. at hic, si plaustra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, 47 magna sonabit
Cornua, quod vincat que tubas: 48 saltem tenet hos nos.
Nunc ad me vedeo libertino patre natum:
Quem 49 rodunt omnes libertino patre natum,
50 Nunc, quia Mæcenas, tibi sum 51 comitior: 52 at olim,
53 Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
54 Dissimile hoc illi est: quia non vt 55 forsit 56 honorem
Iure mihi 57 inuideat quiuis, ita te quoque 58 amicum:
Præsertim 59 cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul: felicem dicere 60 non hoc
Me possum casu, quòd te 61 sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit, optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
62 Vt veni coram, 63 singultim pauca loquutus,
(64 Infans namque pudor prohibebat plura profari)
65 Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me 66 Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. 67 respondes (vt tuus est mos)
Pauca. abeo: & 68 reuocas nono post mense, iubesque

39 Cogit curiosè percontari de te & suis natalibus.
40 Apostrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E seruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare e saxo Tarpeio noxium: & damnatum, i. audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Respondet filius Dauæ dicens collegam suum se esse ignobiliorem.
45 Est ille libertus, cum ego sim libertinus.
46 In hoc quod collega tuo sis superior, videris esse nobilis vt Paulus. *Sensus verba Horatii vel alius cuius Romani.*
47 Vocem edit quæ omnem strepitum vincat
48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.
51 Sum tibi familiaris & comitis.
52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse. 55 Fortasse. 56 Honor nonnunquam mandatur indigno. 57 Inuidere possit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Considerantem. 60 Non hac sorte possum prædicare me felicem. 61 Quod nactus sim te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Satureianis, id est, Appulis pascuis nato. 67 Tu Mæcenas respondes pauca.

Esse in amicorum numero: magnum hoc ego duco;
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, ac mala lustra
Obiceret verè quisquam mihi: purus & insons
(Vt me collaudem) si vivo, & charus amicis:
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos. vestem, servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset, avita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos,
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solùm facto, verùm opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret olim,
Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor
Mercedes sequerer. neque ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me pœniteat sanum patris hujus: eóque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quòd non ingenuos habeat clarósque parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura inberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitiis paucis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si vivo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamvis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flavi calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flavio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò ut si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex avito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, ut præco fuissem vel coactor, id est publicanorum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem. 91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus fam. 92 Atque ideo. 93 Non sic me defendam, ut, &c. 94 Suo vitio & culpa.

A certis annis ævum 95 *remeare peractum,*
Atque alios 96 *legere ad faſtum quoſcunque parentes*
97 *Optaret ſibi quiſque: meis contentus,* 98 *honeſtos*
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere: demens
Iudicio vulgi, ſanus forteſſe tuo: quòd
Nollem 99 *onus (haud unquam ſolitus) portare moleſtus,*
Nam mihi continuò maior quærenda foret 1 *res,*
2 *Atque ſalutandi plures: ducendus & unus*
3 *Et comes alter, vti ne ſolus rúſve peregré-*
ve exirem: plures calones atque caballi
Poſcendi: ducenda 4 *pretorrita. nunc mihi* 5 *curto*
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum:
6 *Mantica cui lumbos onere vlceret, atque* 7 *eques armos.*
Obiiciet nemo 8 *ſordes mihi, quas tibi* 9 *Tulli,*
Quum 10 *Tiburte via prætorem quinque ſequuntur*
Te pueri, 11 *laſanum portantes,* 12 *œnophorumque.*
13 *Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque aliis, vivo. quacunque 14 *libido eſt,*
Incedo ſolus: percontor 15 *quanti olus, ac ſar:*
16 *Fallacem circum,* 17 *veſpertinumque pererro*
Sæpe forum: 18 *aſſiſto divinis: inde domum me*
Ad porri & ciceris refero 19 *laganique catinum.*
Cœna miniſtratur 20 *pueris tribus: &* 21 *lapis albus*
Potula cum cyatho duo ſuſtinet: 22 *aſtat echinus*
23 *Vilis, cum patera* 24 *guttus,* 25 *Campana ſupellex.*
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quòd cras
Surgendum ſit mane, 26 *obeundus Marſya, qui ſe*
Vultum ferre negat Noniorum poſſe 27 *minoris.*
28 *Ad quartam iaceo: poſt hanc vagor: aut ego* 29 *lecto,*
Aut ſcripto quod me tacitum iuvet. vngor 30 *oliuo,*

95 Renaſcere.
96 Eligere ad oſtentationem.
97 Vt alios parentes quiſque ſibi optaret, ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magiſtratuum inſignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum, vel, ambitionis cauſa.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res neceſſarias ferebant.
7 Seſſor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo ſuperius.
10 Via, quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo alius exoneratur. Angl. a cloſe-ſtoole.
12 Vas, in quo vinum ferebatur.
13 In hac re & multis aliis.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Aſtrologi & ſomniorum interpretes erant frequentes.
17 Veſperi.
18 Interim rebus diuinis vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.
19 Oleris cati-

num. 20 A pueris tribus. 21 Menſa marmorea. 22 Aſtat mihi cœnanti echinus, id eſt, vas fictile, ſic nominatum à ſimilitudine Echini marini. 23 Parui pretii. 24 Ex gutto vinum guttatim ſeu minutatim fundebatur. 25 Vaſa Sicilia in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi poſita eſt ſtatua Marſyæ in litigatorum terrorem. 29 Duorum fratrum Noniorum iunior erat improbiſſimus litigator, qui ad hanc ſtatuam ſummo mane turpiſſime cœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lecto aut ſcripto. 30 Oleo, non ex lucernis detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta Lucernis.*
Aſt vbi me feſſum Sol [32] *acrior ire laudatum*
Admonuit, fugio vabioſi tempora [33] *ſigni.*
Pranſus [34] *non auidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domeſticus otior. hæc eſt*
Vita ſoluторum miſera ambitione grauique:
[37] *His me conſolor, victurum ſuauius* [38] *ac ſi*
Quæſtor auus, pater atque meus patruúſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pranſus moderate & parce.
35 Quantùm non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hæc vita me conſolor.
38 Suauius quam ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilli cognomento Regis cum Græculo quodam Perſico deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam vlciſci velit.

PRoſcripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus atque venenum*
Hybrida, [3] *quo pacto ſit Perſius vltus, opinor*
Omnibus & 4 lippis notum & 5 tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia diues habebat
Clazomenis, etiam lites cum [7] *Rege moleſtas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui poſſit vincere Regem.*
[10] *Confidens,* [11] *tumidúſque: adeò ſermonis amari,*
[12] *Siſennas Barros* [13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes iure moleſti,*
Quo ſortes, quibus aduerſum bellum incidit.) inter
Hectora [15] *Priameden, animoſum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob cauſſam, niſi quod virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites extiterunt. Rupilius ab Auguſto in crimination proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferum maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Rom. natus Angl. a mongrell.
4 Lippi adſe allicient loquaces.
5 Apud conſores multas dies horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Durè ceruicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſſimos conuitiatores. 13 Vt longè ſuperaret. *Equi albi dicuntur omnium celeriſſimi.* 14 Omnes moleſti eo ſunt inter, quæ ſortes, id eſt, eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut si [18] *disparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum Lycio [19] *Glauco: discedat pigrior, vltro*
Muneribus missis. Bruto Prætore [20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupili & Persi par [21] *pugnat, vti non*
[22] *Compositus melius* [23] *cum Bitho Bacchius. in ius*
Acres [24] *procurrunt, magnum* [25] *spectaculum vterque.*
Persius exponit [26] *causam: ridetur ab omni*
Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres,
Appellat [27] *comites.* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum*
Inusum agricolis sydus, venisse. [30] *ruebat*
Flumen vt hybernum, [31] *fertur quo rara securis.*
Tum [32] *Prænestinus salso multumque fluenti*
[33] *Expressa arbusto* [34] *regerit conuitia,* [35] *durus*
Vindemiator, & inuictus: cui sæpe [36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce [37] *cucullum,*
At Græcus postquam est Italo perfusus [38] *aceto,*
Persius exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc Regem iugulas? operum [40] *hæc (mihi crede) tuorum est.*

13 Forti & ignauo.
19 Glaucus ignauior, vltro Diomedi, vt ab armis discederet, munera misit aurea pro armis.
20 Bruto Asiam occupante.
21 Verbis acerbe contendit.
22 In certamen congressorus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicii.
26 Causam suam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Canicularem pestiferam, tyrannum horribile.
30 Inconsulte dicebat.
31 Quo frondator raro pertingit vt ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Prænestæ natus.
33 Conditia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem, & cum appellans autem pigram ac nigri sui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

[1] *OLim truncus eram* [2] *ficulnus,* [3] *inutile lignum:*
Quũ faber [4] *incertus scamnũ, faceretne Priapũ,*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiumq;
Maxima [5] *formido. nam fures* [6] *dextra coercet,*
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine [7] *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetatque [8] *manus considere in hortis.*
9 Huc prius angustis eiecta [10] *cadavera cellis*
Conservus vili portanda locabat [11] *in arca:*
Hoc miserae plebi [12] *stabat commune sepulcrum,*
[13] *Pantolabo scurrae, Nomentanóque* [14] *nepoti:*
Mille pedes [15] *in fronte, trecentos* [16] *cippus* [17] *in agrum*
[18] *Hic dabat: heredes monimentum nec sequeretur.*
Nunc licet [20] *Esquiliis habitare* [21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,* [23] *quo modò tristes*
Albus [24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi [25] *non tantum furesque feraeque, suetа*
Hunc vexare locum, curae sunt atque labori:
Quantum, carminibus quae [26] *versant atque venenis*
Humanos animos, [27] *hac nullo perdere possim*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana [31] *maiore ululantem (pallor utrosque*
Fecerat: horrendas adspectu) [32] *scalpere terram*
Unguibus, [33] *& pullam divellere morsicus agnam*
Coeperunt: [34] *cruor in fossam confusus: ut inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea:* [37] *maior*
Lanea, quae poenis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, [38] *servilibus, utque*
Iam peritura modis. [39] *Hecaten vocat altera, saevam*
Altera [40] *Tisiphonem. serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunámque* [42] *rubentem,*

8 In hortis super fatis, vel, super à Mecenate tuſtitutis.
9 Ad hunc locum vbi *Priapus ſtabat.*
10 Cadavera inopum & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Conſtitutum eſt ſepulchrum.
13 Pantolabus vanitate patrimonium abligurierat.
14 Luxurioſo, quiem ſuam familiarem turpiter conſumpſerat.
15 In latitudinem.
16 Cippus eſt lapis in agro erectus, in quo inciſa erat formula verborum quibus teſtatores declarabant, ſi certum loci ſpatium à ſuis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Eſquiliis datos ſignificabat.
19 Hæc verba cippo inſcripta demonſtrabant hoc loci ſpatium hæredibus eſſe ademptum.
20 In quo colle olim ſepulcreto, Mecenas domum pulchram jam extruxerat hortoſque amœnos adjunxerat.
21 Sepulchris remotis. 22 In colle aperto deambulare. 23 In quo ſuper triſtes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures &c. quam. 26 Immutat. 27 Venefica. 28 Poſſum. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuiſſe Saganas, maiorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus diſcerpere. 34 Cruor agnæ diſcerptæ in foſſam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem, id eſt ceream verberaret. 38 Ut miſerabiliter periret. 39 Proſerpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furiis, quæ cædes vlciſcitur. 41 Scygias canes Proſerpinæ comites. 42 Lunam erubeſcentem.

Ne

Ne foret 43 *his teſtis, poſt magna* 44 *latere ſepulcra.*
Mentior at ſiquid, merdis caput 45 *inquinet albis*
Coruorum, atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius & 46 *fragilis Pediatia, ſurque Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto 47 *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana reſonarent triſte & 48 *acutum?*
Vtque lupi barbam 49 *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? & 50 *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta 51 *duarum?*
Nam, 52 *diſſoluta ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate 53 *ſicus.* 54 *at illæ currere in vrbem.*
Canidiæ 55 *dentes, alium Saganæ* 56 *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
57 *Vincula, cum magno riſuque iocoque* 58 *videres.*

43 His veneficiis.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pediatius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculoſæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liqueſcebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſciſſa.

53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos arte infixos. 56 Saganæ comam oppoſitam i. crinem hypocriticum, Angl. a perugg. 57 Licia ex diuerſis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem fortè incideràt, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via 1 *ſacra (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, & totus 2 *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaque manu, 3 *Quid agis, dulciſſime rerum?*
4 *Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio omnia quæ uis.*
Quum aſſectaretur, Num quid vis? 6 *occupo. at ille,*
7 *Noriſmos (inquit) docti ſumus, H.c ego, Pluris*

1 In via ſacra fœdus actum fuit inter Romulum & Tatium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo valet Horati? inquit ille.
4 Recte valeo ſecundum temporum conditionem.
5 Cupio vti tibi proueniant omnia
7 Hæc volo, vt meo animi ſententia. 6 Præuenio illum his verbis, Nunquid aliud vis? dicis.

Hæc

8 Hoc (inquam) mihi eris. 9 Misere discedere quærens,
10 Ire modò ocyus, interdum 11 consistere: in aurem
12 Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos
13 Manaret talos. O te 14 Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret: 15 vt illi
Nil respondebam, 16 Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. 17 sed nil agis: 18 vsque tenebo,
Persequar. 19 hinc quò nunc iter est tibi? 20 nil opus est te
21 Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
22 Nil habeo quod agã, & non sum pigeri vsq; sequar te.
23 Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Quum grauius dorso 24 subiit onus. 25 incipit ille:
Si bene me noui, non 26 Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra 27 mouere
28 Mollius? inuideat quod & 29 Hermogenes, ego canto.
30 Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,
Cognati, 31 queis te saluo est opus? 32 Haud mihi quisquã:
Omnes 33 composui. 34 Felices. nunc ego resto:
35 Confice. namque instat fatum mihi triste. 36 Sabella
Quod 37 puero cecinit, 38 diuina mota anus vrna.
39 Hunc neq; dira venena, nec 40 hostilis auferet ensis:
41 Nec laterum dolor, aut tussis, nec 42 tarda podagra:
Garrulus hunc 43 quando consumet cunque loquaces,
Si sapiat, vitet, simulatque adoleuerit ætas.
Ventum erat 44 ad Vestæ, quarta iam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere 45 vadato

8 Idcirco quia doctus es, plurimi à me fies.
9 Vehementer, vsque ad miserium.
10 Iam aliquando celerius.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor defluerat pro animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbatur, ergo felicis erat cerebri.
15 Postea quam.
16 Valde cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quo es iturus?
20 Verba sunt Horatii, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc illuc circumduci.
22 Respondet garrulus affectator.
23 Translatio est à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationem significant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ differti, amici fuere Horatii & Virgilii.
27 Saltare.
28 Facilius quam ego. 29 Cæcor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria.
32 Respondet Garrulus. 33 Omnes sepelivi. 34 Sunt verba Horatii, qui mortuos appellat felices huius loquacitate defunctos. 35 Enarra me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatii nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vrnã diuinã, in quam sortes erant ad diuinandum fortuita coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per sortes vrna ejectas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ cardos facit. 43 Cunque aliquando garr. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Is, qui illum in ius vocauerat.

Debebat,

Debebat, quod ni feciſſet,[46] perdere litem.
Si me amas,[47] inquit, paulum hic ades.[48] Interea ſi
Aut valeo[49] ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero[50] quo ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit.
Tene relinquam,[51] an rem?[52] Me ſodes, Non faciã,[53] ille,
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum eſt
[54] Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit.[56] Paucorum hominum,[57] & mentis benè
Nemo[58] dexterius fortunã eſt vſus.[59] Haberes (ſanè.
Magnum adiutorem poſſet qui ferre[60] ſecundas:
[61] Hunc hominem velles ſi[62] tradere. d ſpereem ni
[63] Summoſſes omnes.[64] Nam ſi te viuimus[65] illic
Quo tu rere modo. domus hæc nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena[66] malis. nil mi officit vnquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus vnicuique ſuus.[67] Magnum narras, vix credibile.[68] Atqui
Sic habet.[69] Accendis quare[70] cupiam magis illi
Proximus eſſe.[71] Velis tantummodo[72] quæ tua virtus,
Expugnabis. & eſt[73] qui vinci poſſit: eoque
Difficiles aditus primos habet.[74] Haud mihi deero:
Muneribus ſeruos corrumpam: non, hodie ſi
Exclusus fuero, deſiſtam.[75] tempora quæram:
Occurram in triuiis:[76] deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.[77] Hæc dum agit, ecce,
[78] Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Vnde venis? & quo tendis?[79] rogat: & [80] reſpondet. vellere cœpi,
Et [81] prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
[82] Diſtorquens oculos, vt me eriperet.[83] male ſalſus
Ridens [84] diſſimulare: meum iecur [85] vrere bilis.

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam interea inquit Horatius.
49 Stare in iudicio ſeu in iure.
50 Ad Cæſaris hortos.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio Garrulus ſermonem interniſſum ſic repetit.
56 Quomodo Mæcenas tecum agit?
57 Mæcenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus contentus.
58 Et ſapiens eſt.
59 Dexterius quoniam, inquit Garrulus.
60 Haberes me.
61 Secundas portas, i. qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
62 Seipſum ſua tangit digito & demonſtrat.
63 Mæcenati commendare.
64 Niſi ſummouere poſſes omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
65 Reſpondet Horatius.
66 In familia Mæcenatis.
67 Inuidia, æmulatione, criminationibus, &c.

67 Rem incredibilem narras, inquit Garrulus. 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (inquit Garrulus) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare expetere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea eſt tua virtus, vt facile ſis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si ſæpe inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo, inquit Garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur Garrulus. 78 Grammaticus ille tempore nobilis. 79 Tuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Arctius comprimere brachia. 82 Hinc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens diſſimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat, id eſt, vehementer irascebat.

86 Certe

86 Sunt verba Horatii ad Fuscum.
87 Respondet Fuscus.
88 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt. Alii Neomenias intelligunt, alii magnam Iudæorum Sabbot, quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recurritis, qui glandem penis habent circuncisum.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatii. 92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vana multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infelicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus male falsus. 98 Linquit in summo periculo, vt victimam tamiam macandam. 99 Garruli adversarius. 1 Quo pergis improbissime? 2 O Horati licet ne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam vt me testem iumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

86 *Certè nescio quid secretò velle loqui te*
Aiebas mecum. 87 *Memini benè: sed meliori*
Tempore dicam: hodie 88 *tricesima sabbata. vin' tu*
89 *Curtis Iudæis* 90 *oppedere?* 91 *Nulla mihi (inquam)*
Religio est. 92 *At mi. sum paulo* 93 *infirmior, vnus*
94 *Multorum ignoscetis: aliàs loquar.* 95 *Hunccine solum*
95 *Tam nigrum surrexere mihi?* 97 *fugit improbus, ac me*
98 *Sub cultro linquit. casu venit obuius illi*
99 *Aduersarius: &* 1 *Quò tu turpissime? magna*
Exclamat voce: &, 2 *Licet antestari? Egò verò*
3 *Oppono auriculam.* 4 *rapit in ius. clamor vtrinque,*
Vndique concursus: sic me seruauit 5 *Apollo:*

SATYRA X.

Hæc Satyra respondet iis quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilii versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

2 Dixi Lucilium asperum esse & durisculum in componendis versibus.
2 Stulte.
3 Lucilius.
4 Quod ciues Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poemate laudatur *sal Attici*.
6 Dare debeo.
7 Scenicos versus Laberi scriptoris dicacissimi.
8 Non satis est auditori risum mouere. 9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Nec ententia claudicet.

Nempe 1 *incomposito dixi pede currere versus*
Lucilii. quis tam Lucilii fautor 2 *inepte est,*
Vt hoc non fateatur? 3 *at idem, quod sale multo*
4 *Vrbem defricuit,* 5 *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens, 6 *dederim quoq; cætera. nam sit*
7 *Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.*
Ergo non satis est 8 *risu diducere rictum*
Auditoris: & est quædam tamen 9 *hic quoque virtus.*
Est breuitate opus: 10 *vt currat sententia, neu se*
Impediat verbis lassæ onerantibus aures.
Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso:

11 De

11 *Defendente vicem modò rhetoris, atque Poetæ,*
Interdum 12 *urbani, parcentis viribus, atque*
Extenuantis eas 13 *consulto.* 14 *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque 15 *secat res.*
16 *Illi scripta* 17 *quibus comœdia prisca viris est,*
18 *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq;* 19 *pulcher*
Hermogenes unquam legit, neque 20 *simius iste.*
21 *Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. 22 *ô seri studiorum,* 23 *quine putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod 24 *Pitholemti*
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior: 25 *vt Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, te ipsum percontor, 26 *an & quum*
Dura tibi peragenda 27 *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæ que patrisque Latini,
Quum Pedius causas 28 *excudet Poplicola, atque*
29 *Coruinus.* 30 *patriis intermiscere petita*
Verba 31 *foris malis,* 38 *Canusini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, 33 *natus mare citra,*
Versiculos: vetuit me tali voce 34 *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia 35 *vera:*
36 *In syluam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas 37 *Græcorum malis implere caterua.*
38 *Turgidus Alpinus* 39 *iugulat dum Memnona, dumq;*
40 *Diffingit Rheni* 41 *luteum caput: hæc ego* 42 *ludo*
Quæ nec in 43 *æde sonent* 44 *certantia iudice* 45 *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum 46 *spectanda theatris.*
47 *Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c.
12 Hominis rasi & callidi.
13 Data opera.
14 locus interdum plus valet quam acrimonia.
15 Melius mordet, *vel* melius dicti & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè bono sensu.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & brevis statura.
21 Qui nihil cantare didicit præter Calvum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθὲς, qui sero studiis operam dedistis.
23 Qui puteris. *Num particula.* Ne *abundat in sententia, vel, Consultio est consilium.*
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commix-

tum. 26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis intermiscere malis? 27 Accusati Petilli *qui capitem coronam Jovis furatus est.* 28 Quum Pedius causas agere cum fudore. 29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, i. partim Græce partim Latine loquebatur. 33 Natus in Appulia finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo vtitur crassato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel ortus. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis pronocationem vocantia. 45 Ludimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrices callida.

Ela-

Eludente senem, [48] *comis garrire libellos,*
Vnus vinorum, Fundani. [49] *Pollio regum*
Facta canit, [50] *pede ter percusso:* [51] *forte epos acer;*
Vt nemo, Varius ducit: molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto frustra Varrone* [54] *Atacino,*
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
[55] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere ausim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] *hunc lutulentum, sæpe* [57] *ferentem*
Plura quidem [58] *tollenda relinquendis. age quæso,*
[59] *Tu nihil in magno doctius reprendis* [60] *Homero?*
Nil comis tragici [61] *mutat Lucilius* [62] *Actii?*
Non videt versus Ennii [63] *gravitate minores,*
Quum de se loquitur, [64] *non vt maiore reprensis?*
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere [65] *num illius, num* [66] *rerum dura negarit*
Versiculos natura [67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac si* [69] *quis pedibus quid claudere* [70] *senis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos*
Ante cibum versus, totidem cœnatus. [72] *Etrusci*
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium: [73] *capsis quem fama est esse libris que*
Ambustum propriis. [74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & [75] *Græcis intacti carminis auctor:*
Quàmque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] *Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,*
[77] *Detereret sibi multa:* [78] *recideret omne quod vltra*
Perfectum traheretur & in versu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex iis qui hodie viuunt, potes arguta Comœdiam scribere comis, i. comiter & facete.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos, i. carmen heroicum, vt nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non Æneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quam Vario.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna, quam quæ relinquantur & reiiciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minus graues quam oportet.
64 Nonne videt, quasi maior sit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa?
66 Rerum quas tractauit.
67 Versus magis elaboratos.
68 Molliores & lenius fluentes.
69 Ac si aliquis.
70 Hexameteris versibus vt aliquid claudat & finiat.
71 Hoc vno contentus.
72 Cassi Parmensis. Parma est Etruriæ ciuitas.
73 Qui tam multa scripsit, vt mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia admixta.
74 Domus quod Lucilius fuerit comis, &c.
75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt.
76 Si hâc nostra ætate natus esset.
77 Detraheret.
78 Amputaret omne superuacaneum.

79 Sæpe

79 Sæpe caput ſcaberet, 80 viuos & rederet vngues.
81 Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus 82 paucis lectoribus. an tua demens
83 Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego; nam ſatis eſt 84 equitem mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliis exploſa 85 Arbuſcula dixit.
Men' moueat 86 cimex Pantilius? aut crucier quòd
87 Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
88 Famina Hermogenis laedat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius Mæcenas Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam 89 Viſcorum laudet vtérque.
Ambitione 90 relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlque
Vos Bibuli, & Serui: 91 ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
93 Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
94 Deterius noſtra. 95 Demetri, teque Tigelli
96 Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo 97 citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad vſum rederet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris. *Præceptum eſt de cura in ſcriptis primi habenda quam emulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſsimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa.
86 Poeta puridus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quam ſperamus.

91 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Minarum.
97 Subſcribe cito.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alius aliud desiderant) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1]*nimis acer:* [2]*& vltra*
Legem tendere opus: [3] *sine neruis* [4] *altera quicquid*
Compositi, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus [5] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam, [6] *præscribe.* [7] *quiescas.* [8] *ne faciam, inquis,*
Omninò versus? aliò. [10] *peccem mala, si non*
Optimum erat, verùm nequeo dormire. [11] *per vrbem*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguumque mero* [13] *sub noctem corpus habenta.*
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] *laturus.* [15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficiunt: neque enim quiuis [16] *horrentia pilis*
Agmina, nec [17] *fracta pereuntes cuspide Gallos,*
Aut [18] *labentis equo* [19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & iustum poteras, &* [21] *scribere fortem,*
[22] *Scipiadam vt sapiens Lucilius.* [23] *haud mihi deero,*
Cùm res ipsa feret. [24] *nisi dextro tempore,* [25] *Flacci*

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ, i. vltra modum in vitiis insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententiis.
4 Altera pars, i. alii homines.
5 Tanquam lanam deduci, i. scribi posse.
6 Confitetur quasi ex lege. *Nam in re clara Iurisconsultus.*
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatii.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatii consilium. Natatori vngebantur vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino. 13 Paulo ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis, i. Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit euellere nisi fractam. 18 Parthi ex equo delecti. 19 Posset describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti instituam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatii verba

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui male si [26] *palpere,* [27] *recalcitrat undique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumque* [30] *nepotem:*
Cui sibi quisq; [31] *timet, quamquam est* [32] *intactus & odit?*
[33] *Quid faciam? saltat* [34] *Milonius,* [35] *ut semel* [36] *ictò*
Accessit fervor capiti, [37] *numerusque lucernis.*
Castor gaudet equis: ovo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum vivunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilii ritu,* [42] *nostrum melioris utroque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *si male cesserat, unquam*
[46] *Decurrens alio, neque si bene. quo fit, ut omnis*
[47] *Votiva pateat veluti descripta tabella,*
[48] *Vita senis: sequor hùc, Lucenus an Appulus,* [49] *anceps.*
Nam Venusinus erat finem sub [50] *utrumque colonus.*
[51] *Missus adhoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanos incurreret hostis:*
Sive quòd Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet [53] *ultrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] *latronibus? ô pater, & rex*
Iupiter, [56] *ut pereat positum rubigine telum:*
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commôrit, (melius non tangere, clamo):*
[58] *Flebit: & insignis tota* [59] *cantabitur urbe.*
[60] *Seruius ut saevus* [61] *leges minitatur, &* [62] *unum:*
[63] *Canidia Albuti, quibus est inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reiicit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatius.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius rem vanam cernens, planè videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Certibus & pugilatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. Trabit *sua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & to & me melior.
43 Lucillius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè cesserat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo

naufragio. 48 Vita Lucillii. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam *Essendus Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne per vacuatem locum Sabellis expulsis, periculum iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam vivum. 55 A maledictis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) vt non sit causa cur illo vtar. 57 Qui me lacessierit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæstor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sententiam in rebus dubiis, post factam ab accusatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albuti filia veneficia. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, si quis se iudice certet.*
Vt, [66] *quo quisque valet,* [67] *suspectos terreat:* [68] *utque*
Imperet hoc natura [69] *potens,* [70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit: vnde, [71] *nisi intus*
Monstratum? Scæua [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet sceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vi neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat, [78] *seu mors atris circumvolat alis.*
Dives, inops, Romæ, [79] *seu fors ita iusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam, [80] *color.* [81] *O puer vt sis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cum est Lucilius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet, introrsum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut læso doluere* [90] *Metello?*
Fannioq; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumque tributim.*
Scilicet vni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi se à vulgo,* [96] *& scena, in secreta remorum*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Lælii:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *soliti. quicquid sum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniumque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse* [5] *invita fatebitur vsque*
Inuidia: & [6] *fragili querens illidere dentem,*
[7] *Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quisque plurimum potest.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperat.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Nisi à natura.
72 Scæua longæuam matrem commitie quam nimium viuere molestè fert.
73 Non gladio eam perimet sed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen est.
75 Occidit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne fim longior.
78 Sive mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita tulerit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati (inquit Trebatius) ne non sis vivax, metuo si Satyras scribes.
82 Et ne quis gratiosus apud malevolos viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid passus est Lucillius cum magnos viros carperet?
85 In mortem Satyricum.
86 Vnumquemque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. vt civis bonus.
88 Et Scipio Africanus.
89 Lucilii ingenio sunt offensi?
90 Ob Metellum & Lupum homines improbos maledicis versibus confectos?
91 Culpavit.
92 Plebem lectis nam & tunicatum popellum.
93 Propitius.
94 Virtutis amicis.
95 Insuper.
96 A populi conspectu.
97 Scipio & Lælius.
98 Iocari cum ipso Lucilio.
99 Et à rebus seriis laxati.
1 Donec coena pararetur.
2 Soliti sunt.
3 Infra autumm reditum Lucilii qui erat ordinis equestris.
4 Cum Augusto, Mæcenate, &c.
5 Nolens fatebitur.
6 Rem fragilem dentibus perfrangere.
7 In rem solidam incurret.

Dissentiu

Dissentis, [8] *equidem nihil hic diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid [9] *sanctarum inscitia legum:*
Si [10] *mala condiderit in quem quis carmina,* [11] *ius est,*
[12] *Iudiciúmque.* [13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum [14] *latrauerit,* [15] *integer ipse:*
[16] *Soluentur risu tabulæ,* [17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre quin pro te pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœna sancita, *d verbo sanctior.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII tabularum lata est.
12 Actio ex lege.

13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si latrauerit. 15 Cum sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum iudicium risu tabularum leget. 17 Tu dimissus absolueris.

SATYRA II.

Sub Oselli persona, luxui dedicos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, cum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis conlectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

QVæ virtus, & quanta, [1] *boni, sit viuere parvo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quæ [2] *præcepit Osel-*
Rusticus, [3] *abnormis sapiens,* [4] *crassóq; Minerua) (lus*
Discite non inter [5] *lanceis, mensasque* [6] *nitentes,*
Cum stupet insanis [7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclinis falsis animus* [9] *meliora recusat:*
Verum hic [10] *impransi mecum disquirite.* [11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.* [13] *leporem si clamus, equóve*
Lassus ab indomito: vel si Romana fatigat
Militia [14] *assuetum græcari,* [15] *seu pila velox,*
Molliter austerum [16] *studio fallente laborem,*
Seu te [17] *distus agit:* [18] *pete cedentem æra disco.*
Cum labor [19] *extruderit fastidia;* [20] *ficus, inanis*

1 Ordo est, ô boni discite quæ virtus, &c.
2 Præmonstrauit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non excultus.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensis opiparis.
7 Cum oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad affectandum falsis. *quod multo cibo repletis accidit.* 9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confartus verum a falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te affectum genialiter vincere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pilæ ludo oblitionem laboris afferente molliter, i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia vsitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cum labor fugauerit fastidium quæ nauseam parit. 20 Situbundus & famelicus.

21 Sperne cibum vilem: nisi 22 Hymetti: mella Falerni
Ne biberis diluta: 23 foris est promus: & atrum
Defendens pisces 24 hyemat mare. Cum sale panis
25 Latrantem stomachum bene leniet. 26 Vnde putas, aut
27 Qui partum? 28 non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est: 29 tu pulmentaria quære
Sudando. 30 pinguem vitiis, albumque, nec Ostrea,
Nec Scarus, aut poterit 31 peregrina iuuare 32 Lagois.
Vix tamen 33 eripiam, posito pauone, velis quin
34 Hoc potius, quam gallina 35 tergere palatum,
Corruptus 36 vanis rerum: quia vaneat 37 auro
Rara avis, & picta pandat spectacula cauda:
38 Tanquam advē attineat quicquam, num vescaris ista
Quam laudas pluma? 39 coctove num adest honor idē?
Carne tamen quamuis distat nihil: 40 hac magis illa
41 Imparibus formis deceptum te patet. 42 esto.
43 Vnde datum sentis, 44 lupus hic, Tiberinus in alto
Captus 45 biet? 46 pontesne inter iactatus, an amnis
47 Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem (est
Mullum: 48 in singula quem minuas pulmenta, necesse
49 Duxit te species, video, 50 quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet 51 illis
Maiorem natura 52 modum dedit: 53 his breue pondus.
IEIVNVS raro stomachus 54 vulgaria temnit.
Porrectum magno 55 magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyis 56 gula digna rapacibus. at vos
57 Præsentes Austri 58 coquite horum obsonia: quanquā
59 Putet aper, Rhombusq; recens: mala copia 60 quando
61 Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula 62 plenus,
Atque 63 acidas mauult inulas, nec dum omnis abacta

21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo paratum?
28 Non in carorum obsoniorum odore.
29 Tu epulas pulmento suauiores quæ exercicio laborioso.
30 Nam pinguem vitiis, i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregre aduecta.
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis.
37 Maiori pretio.
38 Quasi ad gustum, aliarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni manent illæ plumæ.
40 Formâ pauonis magis quam illa i. formâ gallinæ.
41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo scis? 44 An piscis iste fuit in stanno Tiberi captus, an alto, i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior, propter aquam concitationem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quem dimidias necesse est in frustra. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo, & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum bellua, enim dapes dignæ sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite 59 Quanquam aper nauseam moueat & contemnatur. 60 Quia. 61 Copia satietatem grauat stomachum. 62 Helluo exturatus. 63 Inde sunt vtiles ad appetitum excitandum, quia vi & salsa pituitam incidunt.

64 Pa-

64 Pauperies epulis 65 regum: nam 66 vilibus ouis,
67 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita prisci
Præconis 68 Galloni erat accipensere mensa
Infamis. quid? tum 69 rhombos minus æquor alebat?
70 Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos auctor docuit 71 prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaueis 72 edixerit esses:
Parebit 73 prauis docilis Romana iuuentus.
74 Sordidus à tenui victu distabit, 75 Osello
Iudice. nam frustra vitium vitaueris 76 illud,
Site 77 alio prauum detorseris. Auidienus,
Cui Canis 78 ex vero dictum cognomen adhæret,
79 Quinquenneis oleas 80 est, & syluestria corna:
At 81 nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
82 Cuius odorem olei nequeas perferre (83 licebit
Ille 84 repotia, nataleis, aliósve dierum
Festos 85 albatus celebret) cornu ipse 86 bilibri
Caulibus instillat, 87 veteris non parcus aceti.
Qualis igitur victu sapiens vtetur? & horum (iunt.
88 Vti ne imitabitur? hac vrget 89 lupus, hac, 90 canis, 91 a-
92 Mundus erit, qui non offendat 93 sordibus, atque
94 In neutram partem cultus miser. 95 hic neque seruis,
96 Alluti senis exemplo, dum munia 97 didit,
Sæuus erit: neq; sic, vt 98 simplex Næuius, 99 vnctam
Conuiuis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis 1 quæ, quantaque secum
Afferat: imprimis valeas bene. nam, variæ res
Vt noceant homini, 2 credas, memor illius escæ,
Quæ 3 simplex olim tibi 4 sederit. at, simul assis
5 Miscueris elixa: simul conchylia turdis:

64 Victus tenuis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretii.
67 Oleis, maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obsonatorum gurges, qui primus conuiuio posuit accipenserem, piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Inuentus quæ cito prauo discit.
74 Inter victum sordidū & luxuriosum victus medius est interiectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo supra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, vt acetum.
82 Et instillat caulibus oleum, cuius odorem, &c.
83 Quamuis.

84 Conuiuia facta die secundo à nuptiis, vel comessationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur, Angl. child-feasts. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in proverbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus siue sordidi siue luxuriosi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius seruos prius castigabat, quam aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnctuosis dilutam, quod est luxuria non secundæ. 1 Quæ commoda. 2 Ctelere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia se [6] *in bilem vertent, stomachoque* [7] *tumultum*
Lenta feret [8] *pituita. vides, vt* [9] *pallidus omnis*
Cœna desurgat [10] *dubia? quin corpus onustum*
[11] *Hesternis vitiis animum quoque* [12] *prægravat vnà:*
[13] *Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:*
[14] *Alter, vbi dicto citius* [15] *curata sopori*
Membra dedit: vegetus [16] *præscripta ad munia surgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:*
Siue diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] *vbique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus [19] *præsumis, mollitiem, seu*
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus? (sus
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia* [21] *na-*
Illis nullus erat: sed, credo, [22] *hac mente, quod hospes*
Tardius adueniens, [23] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me [24] *prima tulisset.*
Dis aliquid famæ, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] *ferunt vna cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum, vicinos,* [29] *te tibi iniquum,*
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium. iure, inquis,* [31] *libras istis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiasque habeo [32] *tribus amplas regibus* [33] *ergo,*
[34] *Quod superat, non est* [35] *melius quo insumere possis?*
Cur eget [36] *indignus quisquam te diuite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris acervo?*
Vni nimium tibi [38] *recte semper erunt res?*

6 In choleram ſi mutam.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna eſt dubia vbi conuiuæ dubitant quid de multis ſumant.
11 Heſternis crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum delicit animam diuini ſpiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus eſt & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad neceſſarias functiones.
17 Qui parce viuit, ad meliorem victum poteſt tranſcurrere aliquando.
18 Et vbi ſenectus aduenerit.
19 Ante tempus ſumis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima ſua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri ſit gratior quam quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius ſub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das aliis.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium.
31 Homo profuſus idemque pauper.
32 Qui ſuſtinent tribus regibus.
33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius.
34 Quod tibi ſuperſit.
35 Non melius quam in epulas luxuriosas.
36 In pia indignus, qui non mereatur aut debeat egenus eſſe.
37 E tanto acervo.
38 Non ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis.

O magnus 39 posthac inimicis risus. vter nam
40 Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
41 Pluribus assuerit mentem, corpúsque 42 superbum:
An qui contentus paruo, metuénsque futuri,
In pace, vt sapiens, 43 aptarit idonea bello?
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
44 Integris opibus noui 45 non latius vsum,
46 Quam nunc accisis. 47 Videas 48 metato in agello
Cum pecore, & gnatis 49 fortem 50 mercede colonum:
51 Non ego, narrantem, temerè edi luce 52 profesta
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
At, mihi seu 53 longum post tempus venerat hospes,
54 Siue operum vacuo gratus conuiua 55 per imbrem
Vicinus: 56 benè erat, 57 non piscibus vrbe petitis,
Sed pullo, atque hædo: tum 58 pensilis vua secundas,
Et nux ornabat mensas, 59 cum duplice fico.
60 Post hæc ludus erat 61 cuppa potare magistra:
62 Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,
63 Explicuit vino contracta 64 seria frontis.
65 Sæuiat, atque nouos moueat fortuna 65 tumultus:
Quantum 67 hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri 68 nituistis, 69 vt huc nouus incola venit?
70 Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit 71 ille,
Illum aut 72 nequities, 73 aut vafri inscitia iuris,
Postremò expellet certè 74 vicacior hæres.

39 Commutata fortuna.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animo & corpus affuefecerit?
42 Corpus delitiis elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re tua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quam nunc proscriptione imminutis.
47 Q3ilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso & ab Vmbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad Vmbrenum translato.
51 Totus vique ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa, Angl. a woz king-date.
53 Halpes raro venientis lautius & libentius est accipiendus.
54 Siue cum vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscib. instructa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *marisicas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu explesissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro a1 potandum adhibito quam ipsa cuppa, i. vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Dimisit. 64 Res seritas, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vlu habeo. 68 Minus splendide vixistis? 69 Postquam huc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem primata nulla naturâ, Cic. off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quod huiusce modi vafrities est in iurisconsultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Melior possessoris, cui hæres diutius viuens succedit.

Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Oselli
Dictus, erit nulli 75 *proprius: sed cedet in vsum*
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca viuite 76 *fortes:*
Fortiaque aduersis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduersas fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quod nihil scriberet. deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

Sic raro scribis, vt toto non quater anno
Membranam poscas, 2 *scriptorum quæ tua vetexent,*
Iratus tibi quod vini somnique 4 *benignus*
Nil dignum 5 *sermone canas. quid flet?* 6 *ab ipsis*
Saturnalibus hunc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est,
Culpantur frustra 7 *calami,* 8 *immeritusque laborat*
Iratus nates 9 *paries dius atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara 10 *minanti,*
Si 11 *vacuum* 12 *tepido cepisset villula tecto.*
Quorsum pertinuit 13 *stipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras 14 *virtute relicta?*
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
Desidia: aut quicquid 16 *vita meliore parasti,*
Ponendum 17 *æquo animo.* 18 *Dii te, Damasippe, deæque*
Verum ob consilium donent 20 *tonsore. sed vnde*
Tam bene me nosti? 21 *Postquam omnis res mea* 22 *Ianum*
Ad medium 23 *fracta est, aliena negotia curo,*
Excussus propriis. 24 *olim natu* 25 *quærere amabam,*

1 Horati.
2 Chartam, in qua scribas.
3 Communem omnia, quæ in tabulis aliquando scripserat.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc, i. ad villam fugisti vt scriberes.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immerito abstemius vexatur paries æditus dis & poetis male propitiis.
9 In pariete cerato solebant poetæ, si quid noctu in mentem veniret, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum. 12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 ita vt manus otiari & nihil scribere? 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est & abiiciendum patienter. 19 Horat. satis ridicule gratias agit Damasippo. 20 Ob recens consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radet. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum deum bifrontem in loco positum, vbi mercatores & fœneratores conuenirebant. 24 Quasi ad scopulos illisa est, i. diminuta & consumpta. 25 Excitus à propriis negotiis. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse valorum antiquorum prius quam sit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

28 Quo

28 *Quo vaser ille pedes lauisset* 29 *Sisyphus ære:*
Quid sculptum 30 *infabrè,* 31 *quid fusum durius esset.*
32 *Callidus huic signo ponebam* 33 *millia centum:*
Hortos egregiasque domos mercatier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia 34 *Mercuriale*
Imposuere mihi cognomen 35 *compita.* 36 *Noui:*
37 *Et morbi miror purgatum te illius.* 38 *Atqui*
Emouit veterem mirè 39 *nouus, vt solet,* 40 *in cor*
Traiecto 41 *lateris miseri capitisque dolore:* (*get,*
Vt 42 *lethargicus hic, quũ sit* 43 *pugil, &* 44 *medicum vr-*
45 *Dum ne quid simile huic, esto vt libet.* 46 *ô bone, ne te*
47 *Frustrere: insanis & tu,* 48 *stultique prope omnes:*
49 *Si quid Stertinius veri crepat:* 50 *vnde ego mira*
Descripsi docilis præcepta hæc, 51 *tempore quo me*
Solatus iussit 52 *sapientem pascere barbam,*
Atque à Fabricio non tristem 53 *ponte reuerti.*
Nam 54 *male re gesta quum vellem mittere* 55 *operto*
Me capite in flumen: 56 *dexter stetit, &, Caue faxis*
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te 57 *malus vrget,*
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, 58 *nil verbi, pereas quin* 59 *fortiter, addam.*
60 *Quem mala stultitia, & quæcunque insitia veri*
Cæcum agit, insanum Chrysippi 61 *porticus & grex*
61 *Autumat. hæc populos, hæc magnos* 63 *formula reges,*
Exceptò sapiente, tenet. nunc accipe quare
64 *Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Insano 65 *posuere.* 66 *velut siluis, vbi passim*
67 *Palantes error,* 68 *certo de tramite pellit:*
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
69 *Error,* 70 *sed varijs illudit partibus. hoc te*

28 In quo vase nõ reo.
29 Sisyphus Aeoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificiose.
31 Quid minus eleganter esset consultum.
32 Ireo callidus eram, quod sciebam signatis operibus iustum pretium imponere.
33 Sestertium nummum 100000.
34 Mercurius præest mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur me appellabant Mercurialem.
36 Noui, inquit Horatius.
37 Illius aegroti.
38 Respondet Damasippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi χαρδιαλγίαν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt vterosus.
43 Quum sit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modo ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horat.) esto insanus si voles.
46 Loquitur Damasippus.
47 Ne decipiaris.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Si quid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus. 50 A quo. 51 Ex eo tempore. 52 Philosophicam barbam nutrite ad vmbilicum vsque, aut ad pubem demissam. 53 Vnde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 56 Astitit mihi Stert. fortunata. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Fortiter animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in sylvis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus est error vtrique. 70 Sed error ille quasi ludibundus in variis versatur partibus, vt puta de stris & insanis.

Crede

Crede modo insanum: nihilo vt sapientiar ille,
Qui te deridet, [71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ, [72] *nihilum metuenda timentis: vt igneꝰ,*
Vt rupes, fluuioſque [73] *in campo obſtare queratur:*
Alterum & huic [74] *varium, & nihilo ſapientius, ignes*
Per medios, fluuioſque ruentis clamet amica,
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis, pater, vxor?
Hic foſſa eſt ingens, hic rupes maxima: [75] *ſerua:*
Non magis audierit, quàm [76] *Fuſius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit, [77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori ſimilem cunctum [78] *inſanire docebo.*
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.
Integer eſt mentis Damaſippi [79] *creditor? eſto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam,
Tunc inſanus eris, ſi acceperis? an magis [80] *excors*
[81] *Reiecta præda, quam præſens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non eſt ſatis: adde* [83] *cicuta*
Nodoſi tabulas centum: mille adde [84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula [85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo auis, modo ſaxum: & quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, inſani eſt: [86] *contrà bene, ſani:*
[87] *Putidius multo cerebrum eſt (mihi crede) Perilli,*
[88] *Diſtantis quod tu nunquam* [89] *reſcribere poſſis.*
[90] *Audire atque togam* [91] *iubeo componere, quiſquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quiſquis luxuria, [92] *triſtiue ſuperſtitione,*
Aut alio mentis morbo [93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt [94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit ſtolidus & ſtultus, quia tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil eſt periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serua te, tibi cane.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, ſerio dormiuit vino obrutus.
77 Catienis histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te ap.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damaſippi fides credat.
80 Inſanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor ſcribe te mutuo accepiſſe à Nerio fœneratore decem millia lib.
83 Fœneratoris, qui debitores ſuos cauſionibus tanquam nodis obſtringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiuerſator, qui ne ſolvat debitum varios dolos machinabatur ſimilis Proteo in varias figuras ſe transformanti.
86 Bene rem gerere.
87 Multo inſanior eſt Perillus.

88 Mutuo dantis, vel iubentis Argentarium in codice ſuo ſcribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarii ſcripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinii ſub perſona Damaſippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Triſtes efficit ſuperſtitio. 93 Æſtuat. 94 Elleborus melancholiam purgans remedium eſt inſaniæ.

Neſcio

Nescio an [95] *Anticyram ratio illis destinet omnem.*
Heredes [96] *Staberi summam incidêre sepulchro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98]*Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio* [99] *Arri:*
[1]*Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Sive ego prauè,*
Seu rectè, hoc volui: [4] *ne sis patruus mihi.* [5] *credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidisse. Quid ergo*
Sensit, quum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes voluit? [7] *Quo ad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil [8] *acrius: vt si*
Fortè [9] *minus locuples vno quadrante perires,*
Ipse videretur sibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, diuina humanaque pulchris
Diuitiis parent: quas qui construxerit, ille
[12]*Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. [13] *hoc veluti virtute paratum,*
Speranit [14] *magnæ laudi fore. quid simile isti*
[15]*Græcus Aristippus? qui seruos proiicere aurum*
In media iussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. [16] *vter est insanior horum?*
Nil agit exemplum, [17] *litem quod lite resolsit.*
Siquis emit citharas, emptas comparet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si [18] *scalpra &* [19] *formas,* [20] *non sutor: nautica vela,*
[21]*Auersus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur merito. quid differat [22] *istis*
Qui nummos aurumque recondit, nescius vti
[23]*Compositi, metuensque velut contingere* [24] *sacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti semper acerui
[25]*Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *esuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliis parcus vescatur [28] *amaris;*

95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Hominis auaris-simi, qui iussit heredes quantam quisque summam ex testamento accepisset, in eius sepulchro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt eius testamento.
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem induxit. Hæc est vltima mea voluntas siue sit prauа siue recta.
4 Noli me obiurgare vt solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Ramasippus siue quis alius.
6 Ironice.
7 Quamdiu vixit.
8 Nihil cauit vehementius quam pauertatem.
9 Si vno quadrante pauperior esset mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberii.
12 Ex auari iudicio.
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditor non Græcus natione, sed ideo Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.

16 Staberius an Aristippus? 17 Quod ex lite dissolata nouam litem ex se gignit. 18 Sutoria instrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur lutores ad calceos componendos. Angl. lasts. 20 Si ille qui lutor non est emat scalpra. 21 Alienus a mercatura. 22 Ab istis. 23 Bonis quasitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Iacens 26 Illius cumuli. 27 Quamuis sit dominus, & esuriat. 28 Foliis agrestibus.

Si

Si positis intus Chii veterisque Falerni
Mille cadis ([29]*nihil est: tercentum millibus) acre*
Potet acetum: age, si & [30] *stramentis insubet,* [31] *unde*
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] *vt ebibat hæres,*
[34] *Diis inimice senex custodis?* [35] *ne tibi desit?*
Quantulum enim [36] *summæ curtabit quisque dierum,*
[37] *Vngere si caules oleo meliore caputque*
Caperis impexa fœdum [38] *porrigine? quare,*
[39] *Si quidquid satis est, periuras, furripis,* [40] *aufers*
Vndique? tún' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósve tuos, quos ære [41] *parâris:*
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
[42] *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
[43] *Argis.*
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum [44] *occisa insaniſſe parente?*
Ac non antè malis dementem [45] *actum furiis, quam*
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] *ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,*
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non [47] *Pyladen ferro violare ausúsve sororem*
Electram: tantum maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam, hanc [48] *aliud, inſſit quod* [49] *splendida*
bilis.
[50] *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui [51] *Veientanum festis potare diebus*
[52] *Campana solitus trulla,* [53] *vappamque profestis:*
Quondam [54] *lethargo grandi est oppressus: vt hæres*

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis quæ dormientibus substernuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta, i. 79.
32 Epulæ vermium, qui vestes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt consumat.
34 Diis inuise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria imputabit vnusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis vbi inter pilos fargunt quædam squammulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit quamobrem peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecuniis.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam incinus admitteret?
45 Impulsum furiis.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium sanus.
48 Alio nomine.
49 Quod furor procuentis ex atra bile inferat. Bilis est splendida & mordax instar aceti.
50 Opimius auarus pauper argenti domi reconditi.
51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Veientana cinitas est Campaniæ.*
52 Vase potorio fictili.
53 Vinum insipidum.
54 Veterno.

Iam

Iam circum loculos & [55] claues lætus ouansque
Curreret, [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum hominem sic erigit: addit & illud,
Ni tua custodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' vino? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age.
[59] Quid vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho [62] fultura ruenti.
Quid cessas? agedum sume hoc [63] ptisanarium oryzæ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereamve rapinis?
[66] Quisnã igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non est cardiacus ([68] *Craterum dixisse putato)*
Hic æger. [69] Recte est igitur? surgetque? [70] Negabit.
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est periturus, neque surdidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus & audax
[72] Naviget Anticyram. quid enim differt, [73] barathrone
Dones quicquid habes, an nunquam viuere [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canusi duo prædia diues,
Antiquo censu, natis [76] diuisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te [77] talos Aule nucesque
[78] Ferre sinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, canis abscondere [81] tristem,
Extimui ne vos ageret vesania discors:
[81] Tu Nomentanum, [83] tu ne sequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cuncta recluderent.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba hunt Opimii. Mene vino hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualescas.
59 Quid vis faciam, inquit Opimius, est dialogismus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptisanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza in genitiuo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur corpore sano, & è lectulo surget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt se gratum ostendat Laribus qui cum à periuria & auaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia insanus est.
73 Ventri omnino to. *Arbuteus in Barathrum locum profundiorem malefici deuinciunt.*
74 Quæstus.
75 Canusium, est oppidum in Apulia.
76 Diuisse.
77 Tesseras.
78 Id dicimur laxo sinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequerêre. 83 Ne tu O Tiberi. 84 Auarum feneratorem.

Quod

Quod satis esse putat pater, & [85] *natura cœreet.*
Præterea ne vos [86] *titillet gloria, iure-*
-iurando obstringam [87] *ambo: vter ædilis fuerit, vel*
Vestrum prætor, is [88] *intestabilis* [89] *& sacer esto.*
[90] *In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,*
[91] *Latus vt in circo spatiere,* [92] *aut æneus vt stes,*
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet [93] *vt plausus, quos fert* [94] *Agrippa, feras tu,*
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] *Nequis humasse velit Aiacem,* [96] *Atrida vetasti?*
[97] *Rex sum.* [98] *Nil vltra quæro plebeius.* [99] *Et æquum*
Rem imperito: ac si cui videor non iustus, [1] *inulto*
Dicere, quæ sentit, permitto. [2] *Maxime regum*
Dii tibi dent captæ classem reducere Troiæ:
Ergo [3] *consulere, & mox respondere* [4] *licebit?*
[5] *Consule:* [6] *Cur Aiax heros ab Achille* [7] *secundus*
[8] *Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?*
Gaudeat vt populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem [9] *tot iuuenes patrio caruere sepulchro?*
[10] *Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem*
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
[11] *Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide* [12] *natam*
Ante aras, spargisque [13] *mola caput improbe salsa,*
[14] *Rectùne animi seruas?* [15] *Quorsùs?* [16] *Insanus quid enim*
Fecit, quum sæuit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore, & gnato, mala multa precatus [17] *Atridis.*
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
[18] *Verum ego, vt hærentes aduerso littore naues*
Eriperem, [19] *prudens placaui sanguine diuæ.*
[20] *Nempe tuo, furiose?* [21] *Meo, sed non furioso.*
[22] *Qui species* [23] *alias veris, scelerisque tumultu*

85 *Natura paucis contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is esto cui ius testandi est adempti, vel, cui nemo iure cogitur testimonium perhibere.
89 Execrandus esto.
90 Ædiles talia munera apud priscos in iudis Floralibus populo dabant.
91 Vtm lato circo imperbus ambules.
92 Vt ænea statua tibi erigatur.
93 Vt populi applanius ferás.
94 Genet Augusti, qui virtute fuit leo, cum tu sis vulpes in bellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon.
98 Verba sunt plebeii.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impune.
2 Verba plebeii captantis benevolentiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga, *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet insepultus.
9 Tot Troiani. 10 Mille oues (inquit rex) occidit. 11 Verba sunt plebeii. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molito & sale facta. 14 Rectum animum seruas? i. sanusne es? 15 Quorsum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebeii. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit Plebeius) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placauit (inquit Agamemnon) sed non idcò furiosus fui. 22 Loquitur plebeius. 23 Differentes à veris,

Permissus

24 Permissas capiet, 25 commotus habebitur: atque
Stultitiane erret, 26 nihilum distabit, an ira.
Aux immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos 27 admittis inanes,
28 Stas animo? 29 & purum est vitio tibi 30 quum tumidum est cor?
Si quis lectica 31 nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem vt gnatæ, paret ancillas, paret aurum:
Pusam aut pusillam appellet: fortique marito
33 Destinet uxorem: interdicto 33 huic omne adimat 34 ius
Prætor, & ad sanos 35 abeat tutela propinquos.
Quid? siquis gnatam pro muta 36 denouet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus.
Et furiosus erit. quem cepit 37 vitrea fama,
38 Hunc circumtonuit gaudens 39 Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & 40 Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim stultos 41 ratio insanire 42 nepotes.
43 Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
44 Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, 45 ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, 46 cum Velabro omne 47 macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno. Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis respondeat 48 æquus:
Iuuine Lucana 49 dormis ocreatus, vt aprum
Cunem ego: 50 tu pisces hyberno ex æquore 51 verris:
52 Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:
53 Sume tibi decies: 54 tibi tantundem: 55 tibi triplex,
56 Vnde vxor media currat de nocte 57 vocata.
58 Filius Æsopi detractam ex aure 59 Metellæ,
(Scilicet 60 vt decies solidum exoreret) aceto

24 Et cum scelere coniunctas.
25 Furiosus habendus est.
26 Nihil interest.
27 Filiam occidit.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitii.
30 Quum cor ira est inflatum.
31 Agnam ablato vellere candidam.
32 Sponsæ vxorem.
33 Tanquam furioso.
34 Ius bona sua administrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Destinet arx.
37 Fama fragilis & inconstans.
38 Bellona hunc tutonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxuriosum & asbtum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxuriosos insanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones cupediarii & id genus homines perditi, voluptatum ministri, qui in vico Tusco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarii.
47 Locus publicus obsoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus itaque animo orationem lenonis audiens.
49 Tu venator.

50 Tu piscator. 51 Hyeme piscaris. 52 Segnis sum ego. 53 O venator sume tibi decies centena sestertiûm nummûm millia. 54 O piscator. 55 O leno sume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accersita. 58 Clodius Æsopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æsopum adamauit. 60 Vt decies centum millia sestertiûm nummûm deuoraret.

61 Diluit insignem baccam. qui sanior ac si
62 Illud idem in rapidum flumen iacceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 Nequitia & nugis, pravorum & amore 64 gemellus,
Luscinias soliti 65 impenso prandere coemptas.
66 Quorsum abeant sani? creta, an carbone notandi
67 Ædificare casas, plostello adjungere 68 mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet 69 barbatum: 70 amentia verset,
Si puerilibus 71 his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre, vtrum nunc in puluere 72 primum
Quale prius ludas opus, an mercetricis amore
73 Sollicitus plores: quæro, saciosne quod olim
74 Mutatus Polemo: ponas 75 insignia morbi,
76 Fasciolas, 77 cubital, 78 focalia. 79 potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpisse 80 coronas,
Postquam est impransi correptus voce 81 magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat amator
82 Exclusus qui distat? agit vbi secum, eat, an non,
Quò redituruus erat non arcessitus: & hæret
83 Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,
Accedam? an potius meditor finire 84 dolores?
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret, ecce
85 Seruus, non paulo sapientior, 86 O bere, quæres
Nec modum habet neque consilium, ratione modoque.
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia 87 & cæca fluitantia sorte laboret
Reddere certa sibi, 88 nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 semina pomis,
20 Gaudes si 91 cameram pretiosti sorte, 92 penes te est?

61 Liquefecit Margaritam.
62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenii lenitate.
64 Simile & æquale.
65 Magno pretio.
66 Quibus sint adnumerandi? Itanis an insanis?
67 Vt solent pueri.
68 Velut iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia cum agitet, id est, pro insano habeatur.
71 Ædificare casas & similia.
72 Vtrum tale nupe opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans,
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti vel brachiorum tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia, &c. è quibus sunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrii & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terent.

83 Foribus sibi odiosis, vnde erat exclusus. 84 Quos amando patior. 85 Parmeno. 86 O Phædra. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam felicis amentis omen. 91 Tectum in cuniculatem formatum. 92 Esne mentis compos?

Quid

Quid? 93 quum balba 94 feris annoso verba palato,
95 Ædificante casas, quæ sanior? adde rogatus
96 Stultitiæ, atq; 97 ignem gladio scrutare, modo (inquã)
98 Hellade percussa, Marius quum præcipitat se,
99 Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis
1 Absolues hominem, sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula 2 rebus?
3 Libertinus erat, qui 4 circum compita 5 siccus
6 Lautis mane senex manibus currebat: & unum
(Quiddam magnum addens) 7 unum me surpite morti:
Dus etenim facile est: orabat: sanus utrisque
8 Auribus atq; oculis, mentem, nisi litigiosus
Exciperet dominus, quum vinderet, 10 hoc quoq; vulgus
Chrysippus ponit 11 fœcunda in gente 12 Meneni.
13 Iupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
(Mater ait pueri menses iam quinque 14 cubantis)
15 Frigida si puerum 16 quartana reliquerit: 17 illo
Mane die quo tu 18 indicis ieiunia, 19 nudus
In Tyberi stabit, 20 casus medicusve leuarit
Ægrum 21 ex præcipiti, 22 mater delira n. cabit
In gelida fixum ripa, 23 febrimque reducet.
Quidne malo mentem 24 concussa? 25 timere deorum.
Hæc mihi Stertinius 26 sapientum octauus amico
27 Arma dedit, posthac ne 28 compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet 29 pendentia tergo.
30 Stoice, post damnum 31 sic vendas omnia plurisi

93 Cum blandiuscule verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.
94 Quum verborum, est Blæsilla.
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ adde iactus & crudelitatem.
97 Amoris calorem adiunge eadem.
98 Hellade interfecta a Mario quum ab ea non temperaretur.
99 Ceritus furore vexatus, an fuerit furiosus?
1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratum.
2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa?
3 Pro liberto Horat. sub persona Stertinii superstitiosi tanquã omnẽ rideat religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli inferat Augustus.
5 Ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donare, quo quid maius à dijs potuit peti?

8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipia, vitia eius tacere non debuit, nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Meneanus vixit a. 82. Horatii, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 Ægrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile procisicitur, corpus in præceps paroxismo ingẽti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis, 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo fluuiue ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hanc liberarit, qui in Quartana sæpe plus valet quã medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium. 21 Ex mordo periculoso in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrẽ reuocabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens perculsam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. Ironice. 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus diceret. 29 Discet sua peccata quæ pendent in manticã tergo sibi ignoto. Nemo enim suum ipsius vitium nouit. 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippum vsque ad Satyræ finem. 31 O Damasi? potis posthac eres amissas quæstuosa in mercatura facias. Sic, periculosa est bona præsumpsi.

Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? eo nam videor mihi sanus.
32 Quid? caput abscissum demens quum portat 33 Agave
34 Gnatus infelix, sibi tum furiosa 35 videtur?
36 Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantum hoc 37 edisserе, quo me
Ægrotare putas animi vitio. 38 Accipe: primum
39 Ædificas. hoc est, 40 longos imitaris, ab imo
Ad summum totus 41 moduli bipedalis. & idem
Corpore maiorem rides 42 Turbonis in armis
43 Spiritum & incessum: 44 qui ridiculus mimus ille?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque 45 verum (si
46 Tanto dissimilem, 47 & tanto certare minorem?
48 Absentis rauæ pullis vituli pede pressis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua 49 cognatos eliserit. 50 illa rogare,
51 Quantane? num tandē (se inflans) sic magna fuisse
52 Maior dimidio. 53 Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, si te rumperis (54 inquit)
Pareris. 55 Hæc à te non multum 56 abludit imago.
57 Adde poemata nunc (hoc est, 58 oleum adde camino)
Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.
59 Non dico horrendam rabiem (60 iam desine,) cultus
Maiorem censu (61 teneas Damasippe tuis te)
62 Mille puellarum, puerorum mille furores.
63 O maior tandem parcas insane minori.

31 Respondet Damasippus.
32 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furiosa videtur? ridiculum.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damasippus.
39 Magnifice ædificas.
40 Incedendo te efficis, vt longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Brevis es statura, i. tenuis familia: tua familia est tenuis & angusta.
42 Gladiatoris hominem cult.
43 Animum & gestum tumidum.
44 In quo te estu minus ill'o ridiculus.
45 Æquum est te idem facere?
46 Tanto viro dissimilem.
47 Et cum eo certo.
48 Æsopi fabula.
49 Vt simul natos oppressit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Respondet pullus.
53 Num tanto maior est, inquit mater? 54 Inquit pullus. 55 Damasippus Horatium alloquitur. 56 Discrepat. 57 Adeo ad insaniam tam in ædificando aliam, quā furis in poematis scribendis. 58 Vt maior sit ea insania, proverbium est. 59 Missam facio tuam intemperiam cum rabie comparandam, & pertinitu vestitum tuam sumptuosiorem quam census tuus ferat. 60 Loquitur Horat. ita vt a Damasippo enumerari inuite audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, meos ne tangito. 62 Præterquito (inquit Damasippus) furores tuos, id est, insanos amores. 63 Respondet & exclamat Horat. O Damasippe (qui me stultior es & rusticior) parcas tibi minori, id est, minus insano.

SATI-

SATYRA IIII.

Sub persona cuiusdam Catii philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

1 VNde, & quò Catius? 2 Non est mihi tempus, inuenti
4 Ponere signa nouis præceptis: qualia vincant
Pythagoran, 6 & Antiquorum, doctumque Platona.
7 Peccatum fateor, quum te sic tempore 8 læno
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si 9 intercideris tibi nunc aliquid, 10 repetes mox.
Siue est naturæ hoc, siue artis: 11 mirus utroque.
12 Quin id erat curæ quo pacto cuncta 13 tenerem:
Vtpote res 14 tenues, tenui sermone 15 petitas.
16 Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.
Lanx quibus 18 facietque uiri, illa memento,
19 Vt succi melioris, & ut magis alba rotundis
20 Ponere: 21 namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, 22 qui siccis crescit in agris
Iulcior, 23 irriguo nihil est elutius horto.
24 Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum 25 responset dura palato,
26 Doctus eris uiuam 27 missio mersare Falerno.
28 Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est: 29 alnis male creditur. illa salubres
Æstates peraget, qui vigil prandia moris
30 Finiet, 31 ante grauem quæ legerit arbore solem.
Auſidius 32 forti miscebat mella Falerno
Mendose: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius? & quo vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum omnium, i. signa.
5 Quibus vincere possunt.
6 Socratem ab Attico acculatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis, siue memoria constet natura, siue arte.
11 Tu in utroque es admirandus. Ironice est commendatio: vt cum impellat ad dicendum.
12 Profecto (inquit Cicero) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res subtiles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen Magistri tui, inquit Horatius.
17 Verba Catii.
18 Forma vel figura.
19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Num ova dura veluti callo obducti marem vitellum, i. semen masculi continent. 22 Dulcior caule agresti qui, &c. 23 Nihil est insipidius aquis hortensibus multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes aduenerit. 25 Ne gallina male concretum palato & in iunctiones relaxatum. 26 Nosse debes. 27 Falernum aqua dilues. 28 Nucres molliculam albam carnem. 29 Alnis sumpsis periculosum est vesci. 30 Ieiunabit. 31 Quæ nunc ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præcordia 33 *multo*
Prolueris melius. 34 *si dura morabitur alvus,*
35 *Mitulus* 36 *& vilis pellent* 37 *obstantia conchæ:*
38 *Et lapathi brevis herba, sed albo non sine* 39 *Co:*
40 *Lubrica nascentes implent conchylia* 41 *lunæ.*
Sed non omne mare est 42 *generosæ fertile testæ.*
Murice Baiano melior 43 *Lucrina Peloris:*
44 *Ostrea Circæis,* 45 *Misseno oriuntur Echini:*
46 *Pectinibus patulis iactat se* 47 *molle Tarentum.*
Nec sibi cænarum quinis temere arroget artem,
48 *Ni prius exacta tenuis ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces avertere 49 *mensa,*
Ignarum 50 *quibus est ius aptius, & quibus assis*
51 *Languidus in cubitum iam se conviva reponet.*
52 *Vmber & ilignæ nutritus glande rotundæ*
53 *Curret aper lances carnem vitantis* 54 *inertem.*
Nam 55 *Lucrens malus est, vlvis & arundine pinguis*
Vinea 56 *summittit capreas non semper* 57 *edules.*
Fœcundi leporis 58 *sapiens sectabitur armos.*
Piscibus atque avibus quæ natura & sapor esset,
Ante meum 59 *nulli patuit quæsita* 60 *palatum.*
Sunt quorum ingenium nova tantum 61 *crustula promi,*
62 *Nequaquam satis in re una consumere curam:*
Vt si quis solum 63 *hor, malane sint vina, laboret:*
Quali perfundat pisces 64 *securus olivo.*
65 *Massica si cœlo supponas vina sereno,*
Nocturna si quid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor nervis inimicus:) 66 *at illa*
Integrum perdunt lino 67 *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet fœce Falerna

33 Mellicrato.
34 Si venter sesa non exoneret.
35 Mulculus. Angl, a muskell.
36 Conchæ parui pretii.
37 Vt venter non sit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia, ventrem etiam emendat.
39 Non sine vino fit dicto ab insula Co.
40 Conchilia generosa lubricam reddunt alvum.
41 Luna accrescente conchilia implentur.
42 Generosorum testaceorum,
43 Peloris in sinu Lucrino capta.
44 Ostrea Lucrina sunt suaviora ostreis Circeis, vbi Circe filia solita habitauit.
45 In Miseno Baiarum portu, vbi Misenus Æneæ nauclerus vndis submersus periit.
46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl, cockels.
47 Parentum mollitie & luxu diffluens.
48 Nisi prius exploratæ saporum ratione quæ tenuis est & difficulter percipitur.
49 Pisces è macello pistorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus ius conueniat. 51 Cripula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad nouas delicias exaitatus. 52 Ex Vmbria apr. 53 Ocreat. 54 Carnem pinguiorem, sed inertiæ & otio comparatam. 55 Malus est apri nutritus in agro Laurenti. *Quod est Latii oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non satiatus. 63 Si hos caperet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico erant, vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Massica. 67 Libro sæculo peroleata.

Vina,

Viua, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *voluens aliena vitellus.*
Tollis [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis [73] *billis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quecunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Et operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
[77] *Non alia quam quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioque croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis,*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fœcem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare milia terna macello,*
[92] *Angustoque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit.*
Sine grauis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *inscobe,* [1] *quantus*
Constitit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Facem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena a natura vini i. fœcem.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, cfitare solebant.
73 Tenuissimus intestinis ex carnibus suillis & aruina factus.
74 Cornua nauseantes valt refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ.
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria sed ea quæ &c.
78 Orca est vas habile Constantino. politanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto a monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concrenit.
83 Superinfundes oleum Venefranum.
84 Poma Tiburs nata.
85 Pulchritudine præstant. 85 Vua Venucula melius in ollis conditur. 87 Vuam Albanam. 88 Hanc vuam Albanam ego primus inuenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fœcem, pectendiaden. 90 Permixtum, vel in cernículo pargatum. 91 Tria millia libertinum insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces contimere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, sluc, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificii. 97 In scopis paruo pretio habendis. 98 Quibus connixæ manus vnctas tergant. 99 Quo vasa artificata splendeant. 1 Quam paruus sumptus? 2 Quo sumptus est minor, eo culpa maior. 3 Tene decet (ô Horati) paulimenta marmorea versicoloris, scopis & palma mundare?

4 Et purpureas vestes differrere tonsilibus ignotis?
5 Rebus nitidis & lumptuosis.
6 Ioctatur Horatius subuerbane illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit instructus.
7 Rogatus à me.
8 Memoderet.
9 Quam tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui.

4 *Et Tyrias dare circum illota tonsilia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto) spendi insitus) illis,
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis?
6 *Docte Cati, per amicitiam diuosque 7 rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque, mamento.
Nam quamuis referas 8 memori mihi pectore cuncta,
Non tamen 9 interpres tantundem iuuenis, adde
10 *Vultum habitumque hominis: quem te vidisse beatum*
Non magni pendis, 11 quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, 12 fontes vt adire remotos,
13 *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa eum oculis orbauit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas resarcire.
4 Iure vel iniuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & callido, &c. Sunt verba Tiresiæ.
6 O vates, veridice, inquit Vlysses.
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum diuitibus.
10 Herba nullius vsus vide Epod. 17.

Hoc quoque) Tiresia, 2 præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam 3 res
4 *Artibus atque modis. quid) ides? Ianme) doloso,*
Non satis est Iubacam vexebi, patriosque Penates
Aspicere? 6 O nulli quicquam mentire, vides vt
Nudus inopsque domum redeam 7 te vate, neque illic
Aut 8 apotheca procis intacta est, aut pecus, atque
Et genus, & virtus, 9 nisi cum re, vilior 10 alga est:
11 *Quando pauperiem, missis 12 ambagibus, horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 turdum,
Siue aliud 14 primum dabitur tibi, 15 de olet illuc
Res vbi magna 16 nitet domino sene: duplicia poma,

Lib. 1. 11 Quoniam &c. inquit Tiresias. 12 Tanto verborum circuitu omissa. 13 Siue tendula. 14 Siue alius primatum. 15 Desertus illuc. 16 Nitor domini argumentum est diuitiarum.

Et

Et quæcunque feret cultus tibi fundus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.*
Quisquamuis periurus erit, [19] *sine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno fugitivus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, si postulet, ire recusa.*
[22] *Vsque tegam? spurco* [23] *Damæ latus? haud ita Troiæ*
Me gessi, certans semper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper erit. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quandam maiora tuli. tu protinus, unde
Diuitias, ærisque ruem, dic augur, aceruos.
[28] *Dixi: equidem, & dico: captes assuetus ubique*
Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter
[29] *Insidiatorem* [30] *præroso fugerit hamo,*
Aut spem [31] *deponas,* [32] *aut arte illusus omittas.*
Magna, minórve foro si res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples sine gnatis, [34] *improbus vltro,*
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor: fama ciuem, causaque [35] *priorem*
Sperne. domi si gnatus erit, fœcundaue coniux,
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent* [37] *prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Ius anceps noui, causas defendere possum.*
Eripiet quinis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *cassa nuce pauperet. hæc mea cura est,*
Ne quid tu perdas, [41] *neu sis locus.* [42] *ire domum atque*
[43] *Pellicula curare iube: sis cognitor ipse.*
Perfla atque obdura, seu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes statuas, seu pingui* [47] *tentus omaso*
[48] *Furius hybernas cana niue conspuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus.
20 Fratricida.
21 Comes inferior a parte sinistra incedens.
22 Verba sunt Vlyssis.
23 Homini abiecto & seruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tiresia concluso.*
26 Vt præter meam consuetudinem, bonitatem infimæ sortis colam diteseendi causa inquit Vlysses.
27 Vade emam.
28 *Loquitur Tiresias.*
29 Si quis vafer testis fugerit insidiatorem qui captandæ hereditatis causa munera quasi ex insidiis offert.
30 Hamo prægustato. Metaph. a piscibus.
31 Aut spem abiicias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur posthac.
34 Esto vltro, id est, esto non rogatus illius improbus defensor & indefessus patronus, qui audax, &c. 35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tiresias captatorem docet formulam suis succupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati. prænomine, nomine, cognomine, vt *M. Tull. Cicero.* 38 Non pecunia 39 Quod in vtramque partem trahi potest. 40 Quam te insani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiæ sunt præcepta ad Vlyssem. 43 Delicate viuere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, i. æstas, quæ fit sub brumam. 46 Statuas mutas, intelligit sortasse insanos actores, vel iudices ineptos. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam detiberet, vtebatur hoc versu: *Iupiter hybernas cana, &c.*

49 Dicet de te.
50 Quam patiens est Vlysses?
51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suam committent. Thyani sunt pisces admodum celeres, quorum multi capiuntur in Hispania adcolumnas Herculis.
52 Vinaris & piscinæ vbi pisces pinguescunt aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In censu amplo vbi infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obsequium hominis sine liberis.
56 Ne fallaciam tuam prodat.
57 Sensim & paulatim tuis officiis deinerere.
58 Filio langueuti substituetur.
59 Si quis casus ad mortem, puerum perdaterit.
60 In locum hæredis vacuum.
61 Perraro hic eventus frustratur.
62 Quicunque testator. Est Tmesis.
63 Recusare.
64 Tabulas testamenti.
65 Vt obliquis oculis inspicias.
66 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, id est quem hæredem constituerit testator.
67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotiis versatus, ex quinque viro iterum inscribum rediit. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, vt vulpes olim Aesopi corvum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Vlysses. 71 Ludisne me? 72 O Vlysse fili Laertis. 73 Augustus. 74 Diuiti. 75 Fugientis vel nolentis reddere vniuersum debitum. *Dotem cum filia, fortasse intelligit.* 76 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad tam tardum senem.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

49 *Inquiet)* 50 *vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?*
51 *Plures annabunt thynni,* 52 *& cetaria crescent.*
Si cui præterea 53 *validus male filius in re*
54 *Præclara sublatus alitur: ne manifestum*
55 *Cœlibis obsequium* 56 *nudet te,* 57 *leniter in spem*
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
58 *Hæres, & si quis casus puerum* 59 *egerit Orco,*
60 *In vacuum veniæs,* 61 *perrarò hæc alea fallit.*
62 *Quicunque testamentum tradet tibi cunque legendum,*
63 *Abnuere,* 64 *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen 65 *vt limis rapias* 66 *quid prima secunda*
Cura velit versu. solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque 67 *recoctus*
Scriba ex quinque - viro corum. 68 *deludet hiantem,*
Captatorque 69 *dabit risus Nasica Corano.*
70 *Num furis? an prudens.* 71 *ludis me, obscura canendo?*
72 *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula. si licet, ede.
Tempore quo 73 *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demissum genus Æneæ, tellure marique
Magnus erit: fortè nubet procera Corano
Filia Nasicæ, 75 *metuentis reddere soldum.*
Tum 76 *gener hoc faciet: tabulas* 77 *socero dabit, atque*
Vt legat orabit. multum Nasica 78 *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: inueniet que
Nil sibi legatum, 79 *præter plorare,* 80 *suisque.*
81 *Illud ad hæc iubeo; mulier si forte dolosa*
Liberiúsve senem delirum 82 *temperet,* 83 *illis*

Accedas socius: [84] *laudes, laudaris vt absens.*
[85] *Admouat hoc quoque: sed vincit longè prius* [86] *ipsum*
Expugnare caput. [87] *scribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. scortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putasne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere cursu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum studiosa* [96] *culinæ,*
Sic tibi Penelope [97] *frugi est: quæ si semel vno*
[98] *De sene gustârit, tecum partita* [99] *lucellum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam absterrebitur vncto.*
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
[1] *Ex testamento sic est* [3] *elata. cadauer*
Vnctum olco largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi si posset mortua credo,
[5] *Quod nimium institerat viuenti, cautus adito:*
Neu desis [6] *operæ, néve immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus: [7] *vltro*
[8] *Non etiam sileas.* [9] *Dauus sis comicus: atque*
Stes Capite [10] *obstipo, multum similis metuenti.*
[11] *Obsequio grassare: mone,* [12] *si increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppositis humeris: in* [15] *aurem substringe loquaci.*
[16] *Importunus amat laudari? donec* [17] *obe, tam*
Ad cœlum manibus [18] *sublatis, dixerit, vrge, &*
Crescentem tumidis infla sermonibus [19] *vtrem.*
Quum te seruitio longo curaque [20] *leuaris:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,*

84 Laudare debes libertum vel mulierem.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipsum senem capere.
87 Si scribet.
88 Stultus vel insanus.
89 Non rogabis vxorem ei tuam suppone tanquam potiori.
90 *Vnba sunt Vlyssis ad Thesium.*
91 Persuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Respondet Thesias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & restricta in magnum donando.
95 Rei veneree.
96 Veneris.
97 Casta est.
98 Si senis munera sit semel experta.
99 Lucrum à sene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipsius voluntate.
3 Elata e domo ad rogum.
4 Ea lege institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam vinam prosecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non pronocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne sis etiam nimium taciturnus. 9 Iadue personam Daui timidi cum domino suo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad pauendum parati. 11 Quouis genere obsequii diuitem capta eique insidiare. 12 Si ventus factus est serior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeris tuis ne in turba isfletur. 15 Autem tuam substringe loquaci senì, i. auribus tuis substrictis & arrectis finge te attente auditurum longas senis narrationes. 16 Importune. 17 Donec dixerit, Obe iam latis est. 18 Præ gaudio. 19 Inflà hominem vanum & philautum, qui falsis laudibus & adulationibus velut vtre intumescit. 20 Morte sua. 21 Et quum tu certo vigilans, non somnians, audieris hæc verba, *Quarta partis hæres sis Vlysses*,

Audieris, heres: [22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamq; [24] fidelem?*
[25] *Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare,* [26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare. sepulchrum*
Commissum [29] *arbitrio* [30] *sine sordibus extrue.* [31] *funus*
Egregie factum laudet vicinia. si quis
Forte coheredum senior [32] *male tussiet,* [33] *huic tu*
Die, [34] *ex parte tua, seu fundi sive domus sit*
Emptor, [35] *gaudentem nummo te addicere. 36 sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: vive valeque.*

22 Post obitum tertii sit dicia voce querimonia. Ergo mortuus es.
23 Mortuus est.
24 Unde tam fidelem parabo amicum?
25 Dicuntur haec verba, unde mihi, &c.
26 Lacrymare, quibusdam est.
27 Propter finis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulationem & fictis lachrymis celare. 29 Arbitrio tuo sic est commissum. 30 Extrue magnifice. 31 Pompam funeralem dic factum. 32 Grauiter & perniciose. 33 Huic cohaeredi. 34 Ex parte quae tibi ex testamento obuenit. 35 Die te mallentem nummum, quam fundum, addicere ei fundum pecunia. 36 Tu vale vndre, qui infirus haec omnia sequitur. 37 Proserpina quae imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum iis quae habet, viuere, ac plura non optare dicit. Deinde otii sui, quo ruri fruitur, commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quae vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *Hoc erat in votis:* [2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus [3] *iugis aquae fons,*
Et paulum syluae [4] *super his foret.* [5] *auctius atque*
Dii melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate, nisi vt* [7] *propria haec mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci [8] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus [9] *vitio culpaue minorem.*
[10] *Si veneror stultus nihil horum:* [11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti [13] *fors quae mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aratit, [14] *diues amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquae perennis.
4 Vltra haec.
5 Amplius quam optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi vt haec munera facias mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Neque ita iniuria.
10 Si nihil horum a diis precor quae proxime dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum pusillum. 13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauore Mercurii, qui thesaurus reconditos diuitibus praeesse creditur.

Hercule,

Hercule) [15] *si quod adest, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus [16] *domino facias, & cætera, præter*
[17] *Ingenium: utque soles,* [18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo ubi me in montes & [19] *in arcem ex urbe remoui,*
Quid prius illustrem [20] *Satyris, musaque pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *pluris eburnis*
Autumnusque grauis, [23] *Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, seu Iane libentius* [25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæque labores*
Instituunt, (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium. [27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, urge.*
Siue Aquilo [29] *rapit terras, seu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire necesse est.*
[32] *Postmodo, quod mi obstas, clare certumque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria [33] *tardis.*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus urget*
[35] *Iratis precibus.* [36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli est: non mentiar, at simul atras*
Ventum est [39] *Esquilias, alienæ negotia centum*
Per caput, [40] *& circa saliuni latus. Ante secundam*
Roscius orabat [41] *sibi adesses ad puteal cræs.*
[42] *De re communi scriba magna atque noua te*
Orabant hodie memmisses, Quinte, reuerti.
[43] *Imprimat hic curæ Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar. Si vis, potes, addit: & instat,*
[45] *Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod postulo, defector.
16 Mihi domino.
17 Præter pinguem, i. bonos ingenium.
18 Sub Mercurii tutela ipsum Poeta. Vide Od. 17 lib. 2.
19 In villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus.
21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior.
22 Iuo labris auferi cuius intemperie corpora ingrauescunt.
23 Quam multi in Autumno intereunt, qua ratione faciunt ii, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarii a Libitina funerum dea.
24 A Matuta, i. aurora.
25 Libentius appellatus.
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, o Iane, tu cogis me esse fidei iussorem i. pro altero spondere.
28 Vige ne quis me officiosior existat.
29 Sive Aquilo flat & deuittat terras.
30 Sive Bruma hiemem

niore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba id clare & aperte locuto, quod nihil damnum afferat. *spondeo inuitum.* 33 Tardis euntibus, sc. dum propero. 34 Verba iunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat euntí. 37 Si recurras mente memorium beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & male audiri) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquiliis habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quod olim erat plebis sepulcretum, vel quod eo venientes suis curis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses aduocatus ad puteal, i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicam pertinent. 43 Da operam vt Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit subscribere? 45 Septimus annus elapsus est, fere octauus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero duntaxat ad hoc, [46] *quem tollere rhedæ*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro parci
[47] *Hoc genus: horæ quota est?* [49] *Thrax est Gallinæ*
Matutina [50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimosis bene reponuntur in auris*
[52] *Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam*
Inuidiæ. [53] *noster ludos spectaverat unà,*
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à nostris manat per compita rumor?*
Quicunque obvius est, [55] *me consulit:* [56] *ô bone (nam te*
Scire, [57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid [58] *de Dacis audisti?* [59] *Nil equidem.* [60] *ut tu*
Semper eris derisor ad omnes. Di [61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquã.* [63] *Quid, militibus promissa* [64] *Triquetris*
Prædia, Cæsar an est Italâ tellure daturus?
Iurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregiũ mortalem altique silenti.
[65] *Perditur hæc inter* [66] *miseri lux non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno [67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere sollicitæ iucunda oblivia vitæ?*
O quando [69] *faba Pythagoræ cognata, simulque*
Vncta satis pingui [70] *ponentur oluscula lardo?*
[71] *O noctes cœnaque deûm: quibus ipse, meique*
[72] *Ante Larem proprium vescor.* [73] *vernæque procaces*
Pascũ [74] *libatis dapibus. prout cuique libido est,*
[75] *Siccat inæquales calices conviua, solutus*
Legibus [76] *insanis: seu quis capit* [77] *acria fortis*

46 Futurus iter communicat me mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem in gnauiæ causa gallinam nominat) & Syrus duo erant gladiatores.
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni vtuntur adhuc vestè aestiua.
51 Quæ gárrulis sine periculo possint committi.
52 Per totum hoc septennium sui magis ac magis inuidiæ expositus.
53 Nollet Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius, i. homo felicissimus vna cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dii male me vexent.
62 Audini. 63 Quid? (inquit percunctator) vtrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Consumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miseriis, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Hulus vitæ vrbanæ sollicitudines obliuisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit quasi hoi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraret. 70 Apponentur. 71 O noctumæ cœnæ suaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos seruos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat copiosis à bibendi Magistro, quantum quisque biberet, 77 Grandia pocula.

Pocu-

Pocula,[78] seu modicis vuescit lætius ergo
[79] Sermo oritur non de villis domibusve alienis,
Nec male, nec ne [80] Lepos saltet: sed quod magis ad nos
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: vtrumne
Diuitiis homines an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias, [81] vsus rectumne trahat nos:
Et quæ sit natura boni, [82] summumque quid eius.
Ceruius, hæc inter, vicinus [83] garrit anilis
[84] Ex re fabellas. nam si quis laudat [85] Arelli
Sollicitas [86] ignarus opes, [87] sic incipit: [88] Olim
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] cauo, veterem vetus hospes amicum:
[90] Asper, & attentus quæsitis, [91] vt tamen artum
Solueret hospitiis animum. quid multa? neque illi
[92] Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ.
[93] Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit: [94] cupiens varia fastidia cœna
Vincere tangentis male singula dente superbo:
[95] Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
[96] Esset ador, loliumque, [97] dapis meliora relinquens.
Tandem vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
[98] Prærupti nemoris patientem viuere dorso?
Vis tu homines vrbemque [99] feris præponere siluis?
Carpe viam (mihi crede) [1] comes: [2] terrestria quando
Mortales animas viuunt sortita, neque vlla est
[3] Aut magno aut parvo leti fuga. [4] quo bonæ circa
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Vive memor quam sis ævi brevis. [5] Hæc vbi dicta
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis aventes

78 Sen modico poculo delectatur.
79 Sermo communis, in cœna rustica.
80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
81 Vtilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Ceruius nescio de quo narrat vulgatas fabulas.
84 Ex vita.
85 Cuiusdam auari nomen est Arellius.
86 Non expertus, quantas secum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius sic incipit.
88 Quondam.
89 Angusto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hospitiis, i. hospitibus accipiendis.
92 Hellenismus. Inuidit eo casu pro quo Latini dicerent, Neque inuidit illi sepositum ciceri neque longam auenam, sed liberaliter ei apposuit.
93 Acinum delectatum.
94 Cupiens varietate edulionum depellere vrbani fastidia maris dentes superbo singula degustantis.
95 Cum suus rusticus stratus in palea loliumque equi.
96 Ederet ador farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Neuerris alci.
99 Deserris regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris vrbani & cæterarum animantium (homine excepto) ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca bene. 5 Postquam nata verba muris vrbani, aurem rusticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mauis

Mania [6] *nocturni subrepere. iamque tenebat*
Nox medium cæli spatium, quum pavit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi [7] *cocco*
Tinctaque super lectos [8] *candebat vestis eburnos,*
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerant hesternа canistris.*
Ergo ubi purpurea [10] *porrectum in veste locavit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuatque dapes: nec non* [14] *vicissim aliis*
Fungitur officiis, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonisque*
Rebus agit lætum conviva: quum subito ingens
Valvarum strepitus [18] *lecto excussit utrumque.*
[19] *Currere per totum pavidi cœnacula, magisque*
[20] *Exanimes trepidare* [21] *simul domus alta* [22] *Molossi*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [24] *& valeat: me Syria* [25] *capsa*
Tutus ab insidiis tenui solabitur [26] *cruce*

6 Nocte. 7 Purpura. 8 Splenderet strigilis tersis. 9 In cistellis ordine dispositis & exornatis. 10 Morem rusticum execratum vel accumbentem. 11 Instar servi ad manducandum expediti. 12 Mos urbanus. 13 Dapes dapibus accumulat. 14 Officiose in morem vernarum. 15 Prægustans. 16 Mus rusticus porrectus in strage purpureæ gaudet sorte mutata. 17 Ob res istiusmodi præbet se lætum conviuam. 18 Lectis discutientibus. 19 Currebat. 20 Mens perturbati magis trepidabat. nec vobacli gignuntur. 21 Cæterum, vili cum habitabat. 22 Canibus Epiri celeris, a Molosso ejusque Epiri, vicinia. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita verbosa turbulenta & timori plena. 25 Simulatque. 26 Eruum & species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit servum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter vivat quam promiserat aut præ se ferat.

I Amdudum [1] *audisti: & cupient tibi dicere* [2] *servi*
Pauca, reformido. [3] *Dauisne?* [4] *ita, Davus, amicum*
Mancipium domino, [5] *& frugi, quod sit satis: hoc est,*
Vt vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
[7] *Pars hominum vitiis gaudet* [8] *constanter,* [9] *& urget*

1 Audisti & loquutum. 2 Ejusdem in servitute. 3 Non Davus audet hæc loqui: loquit Dionysius Junior. 4 Ita est, ego Davus servus tibi vilis, cupio te paucis convenire. 5 Servum inquam, tanta frugalitate præditum, ut me meo merito indicare possis valere, i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrantur (in quæ Dominus) servus loqui licet, quicquid libet. 7 Verba facit. 8 Perinsigniter. 9 Festinet se in consilium laicepto.

Pro-

Propositum: pars multa[20] *natat, modò*[21] *recta capessens,*
Interdum[22] *pravis obvexa. Sæpe notatus*
[23] *Cum tribus annellis,*[24] *modo læva Priscus mani,*
Vixit[25] *mæqualis:*[26] *clavum vix mutaret in horas:*
[27] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, unde*
[28] *Mundior exiret vix liber timus*[29] *honeste.*
Iam moechus Romæ, iam mallet[30] *doctus Athenis*
Vivere:[31] *Vertumnis,*[32] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi[33] *justa chirogra*
[34] *Contudit articulos, qui prosit*[35] *tollere atque*
Mittere et in[36] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum paxit. quanto constantior idem
Invitiis,[37] *tanto levius miser ac prior*[38] *ille,*
[39] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[40] *Non dices hodie, quorsum hæc tam*[41] *putida tendant,*
Furcifer?[42] *Ad te, inquid.*[43] *quo pacto pessime?*[44] *Laudas*
Fortunam & mores[45] *antiquæ plebis:*[46] *& idem,*
Si quis ad illa deus[47] *subito te agat,*[48] *usque recuses:*
Aut quia non sentis,[49] *quod clamas, rectius esse,*
Aut quia[50] *non firmus rectum defendis:*[51] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens[52] *evellere plantam.*
[53] *Romæ rus optas, absentem*[54] *rusticus urbem*
Tollis ad astra[55] *levis, si nusquam es forte vocatus*
Ad cœnam,[56] *laudas securum olus: at,*[57] *velut usquam*
Vinctus eas, ita te felicem dicis,[58] *amásque,*
Quòd nusquam tibi sit[59] *potandum.*[60] *si tulerit ad se*
Mæcenas[61] *serum sub lumina prima venire*

10 Instabilis est hæc illius fluctuans.
11 Virtutes sequentis.
12 Vitiis obnoxia.
13 Annulos plures gestante, turpe fuit.
14 Visit aliquando sine vilo annulo: quem in sinistra manu gestare mos erat, quia etiam in sinistra otiosior est, & propterea minus in illa annuli ornamenta, quam in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clavum aut latum autangustum. vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena diguitatis subito migraret in domum abjectam.
18 Vide, si ex qua exiret paulo elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus Orator fuisse dicitur.
21 Vertumnus deus est annum vertens, ad omnes fructus aptus & fecundus opportunus, vocatur multiformis & mutabilis appellatur. Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur natiesse Vertumni.
22 Quotquot sunt Vertumni, non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus varie depingebatur, modo arator, seminator, messor, modo plantator, fossor, &c. 23 Chirogra græcis & suis numeris absoluta. 24 Commisit articulos. 25 Ex aluco sumeret. 26 In vasculum ex quo ad cuiuscunque desiderium talli ab alea rotibus in aleam conjiciebantur, ne si manu jacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tanto minus miser. 28 Illo Priseo. 29 Qui modo ita contendit sanem, ut per intervallum sane tumpatur, modo nimis laxat, i. in omni vitiorum genere volutatur. 30 *Verba sunt Horatii.* 31 Verba rancida & audita iniuenda. 32 *Respondet servus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Ironice verba Dani ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et ita idem. 37 Si haec ita vocitasad illa te compellat. 38 Valde recusas. 39 Quod alteris. 40 Non fatalis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Roma es. 44 Quando es rure. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum laudas. 47 Quasi quis vocatus, eo cas libenter & invitus eas. 48 Usque tibi incundum. 49 Epulandum. 50 Si tulerit. 51 Servo parente vesperum.

Con-

Conuiuum. 52 *Nemon' oleum ferat asyus? ecquis*
Audit? cum magno 53 *blateras clamore,* 54 *fugisque*
Miluius, 55 *& seruæ tibi non* 56 *referenda precati*
Discedunt. 57 *etenim fateor, me dixerit* 58 *ille*
59 *Duci ventre leuem: 60 nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, 61 *popino.*
62 *Tu, quum sis* 63 *quod ego, & fortassis nequior, vlro*
64 *Insectere, velut melior?* 65 *verbisque decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? 66 *auser*
Me vultu terrere, manum 67 *stomachumque teneto,*
Dum quæ 68 *Crispini docuit me ianitor edo.*
69 *Te conijcx aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccat vter nostrum cruce dignius? acris vbi me
70 *Natura incendit,* 71 *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera 72 *caudæ,*
73 *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
74 *Dimitto, neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris 75 *meiat eodem.*
76 *Tu, quum* 77 *proiectis insignibus, annulo equestri,*
78 *Romanoque habitu,* 79 *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis, 80 *odoratum caput obscurante* 81 *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens 82 *induceris atque*
83 *Altercante libidinibus* 84 *tremis ossa pauore.*
85 *Quid refert, vri virgis, ferroque necari,*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
86 *Quò te demisit peccati* 87 *conscia herilis,*
88 *Contractum, genibus tangas caput? esne marito*
Matronæ peccantis 89 *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis (ut audiui olim magistrum).
53 Inepte clamas.
54 Ad cœnam festinans.
55 Parasiti qui solent apud te conuiuari.
56 Multa mala.
57 Dani sunt verba, non Horatii.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonii percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum.
64 Debesne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegis?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iam comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea vestis tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentula tamentis.
73 Aut superincubando me clunibus agitauit velati equo lasciuus.
74 Me missum facit illa sæpe fama.
75 Cum eadem coeat.
76 Tu here.
77 Ornamentis equestribus depositis.
78 In toga.
79 Quum tu vestitum seruilem sumis (ut ab aliis appelearis) & ex iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es &c.
80 Caput odoribus delibutum.
81 Pallio obsoleto.
82 Induceris in vxoris muliebria.
83 Pugnante metu cum libidine.
84 Rabes (ita tremendo).
85 Quid interest verum an gladiatore abstoratus (i. obligatus pretio) virgis vri (i. verberandus & gladio necandus) an meretrius fia clausus in area turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum?
86 In quam arcam.
87 Ancilla.
88 Demisit te contractum, prostratum angusta.
89 In adulterum & adulteram.

90 *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
91 *Non habitu* 92 *mutatve loco,* 93 *peccatve superne*
Quum te formidet mulier, neque credat 94 *amanti.*
95 *Ibis sub furcam* 96 *prudens:* 97 *dominoque furenti*
Committes rem omnem, & vitã, & cum corpore famã.
98 *Euasti? credo,* 99 *metues,* 1 *doctusque cauebis:*
2 *Quares quando iterum paueas, iterumque perire*
Possis. 3 *O toties seruus quæ bellua ruptis*
Quum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum mœchus, ais. neque ego, hercule, fur, vbi vasa
Prætereo 4 *sapiens argentea.* 5 *tolle periclum,*
Iam 6 *vaga prosiliet frænis natura remotis.*
7 *Tune mihi dominus,* 8 *rerum imperiis hominumque*
Tot tantisque 9 *minor? quem ter* 10 *vindicta quaterque*
11 *Imposita haud vnquam misera formidine* 12 *priuet?*
Adde supradictis, 13 *quod non leuius valeat. nam*
14 *Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos*
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis seruis miser, atque
15 *Duceris vt nerui alienis mobile lignum.*
16 *Quisnam igitur liber? sapiens,* 17 *sibique imperiosus:*
Quem neque pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent.
18 *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus 19 *teres atque rotundus:*
20 *Externi ne quid valeat* 21 *per læue moueri.*
In quem 22 *manca ruit semper fortuna: potesne*
23 *Ex his* 24 *vt proprium quid noscere? quinque talenta*
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult inuolare tibi subinde centi, vel, non palam peccabit, vt vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti te esse amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiæ, quæ tibi imperat concredes te tuaque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Ironicè* i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Proclinis ad vitium.
7 Tune te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem seruis
seruitutem? 8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga, qua pro seruum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare, vtrum seruus serui sit dicendus vicarius an conseruus? cum cogitat mihi imperites & aliis seruias (i vitiis & furiosæ libidini) quid? conseruus ne tum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imaguncula, quæ ex ligno factæ certis neruis sua sponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per læue lignum siue marmor hæretet. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis vere fateri tuum esse?

25 Perfusam aqua gelida repellit asoribus.

26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.

27 Libido, dominus crudelis.

28 Tibi lasso, Est Allegoria ab equis ducta.

29 Libido vexat te negantem seruire.

30 Quam admiratis fabulam a Pausia pictam.

31 Quomodo peccas minus quam ego?

32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.

33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leniter inflexo.

34 Rubrica est terra rubei colotis & minio proxima.

35 Dicor a te seruus nequam & piger.

36 Callidus dicetis.

37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretii) me dicis esse.

38 Tu sapiens & magnanimus habeberis, si cœnas opipara contemnas. Est Ironia. Nam heros sunt tam imbecilles & nullius virtutis fuis, vt cœnas opimas contemnere non possint.

39 Luxuria.

40 Mihi quam tibi perniciosius.

41 Vapulo.

42 Quæ magno constant.

43 Epulæ non sapiunt, vel, ructum acidum generant.

44 Quæ immoderate appetuntur.

45 Pedes fraudari bono alimento propter incontinentiam in victu recusant, &c.

46 Corpus morbosum.

47 Peccatne puer, qui sub noctem data strigili furtiuam vuam accipit?

48 Gulæ seruiens.

49 Adeò circumcostatus, & in varia distractus.

50 In re seria & honesta.

51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, ea pax sensu absens

52 Vtsi truus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens.

53 Lentæ curam.

54 Ipsa cura.

55 Vnde mihi famam lapidem? Impatiens herus, iracundus propter seruli orationem nimis liberam.

56 Sunt verba serui.

57 Herus ira incensus sagittas etiam petit.

58 Verba sunt serui.

59 Aut Poetarum more fuit.

60 Herus minatur seruo se illum missurum in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus,

61 Accedes nouus ad octo seruos operarios quos misi in agrum Sabinum.

62 Opera in hoc loco vt sæpe apud Cicer, hominem significat sordidum & vili conditionis.

25 *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla iugo, liber, liber sum, dic age 26 *non quis.*
Vrget enim 27 *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat 28 *lasso stimulos, versatque* 29 *negantem,*
30 *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Qui pecces minus 31 *atque ego?* 32 *quum Fulvi Rutubæ,*
Aut Placideiani 33 *contento poplite miror*
Prælia, 34 *rubrica picta aut carbone velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitemque monentes
Armaveri. 35 *nequam & cessator Davus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus 36 *audis.*
37 *Nil ego, si ducor libo fumante:* 38 *tibi ingens*
Virtus atque animus cœnis respondet opimis.
39 *Obsequium ventris mihi* 40 *perniciosius est. cur?*
41 *Tergo plectior enim. qui tu impunitior illa*
42 *Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captus?*
Nempe 43 *mamæ sunt epulæ* 44 *sine fine petitæ,*
45 *Illusique pedes* 46 *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, 47 *sub noctem qui puer vna*
Furtivum mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ 48 *parcus, habet? adde, quòd idem*
49 *Non horam tecum esse potes, non otia* 50 *recte*
Ponere: 51 *teque ipsum vitas fugitivus,* 52 *vt erro:*
Iam vino quærens, iam somno 53 *fallere curam,*
Frustra. nam 54 *comes atra premit sequiturque fugacem.*
55 *Vnde mihi lapidem?* 56 *quæ fuit opus?* 57 *vnde sagittas?*
58 *Aut insanit homo,* 59 *aut versus facit,* 60 *Ocyus hinc te*
Ni rapis, 61 *accedes* 62 *opera agro nona Sabino.*

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

1 VT Nasidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuam, 2 dictus heri illic
De medio potare die. 3 Sic, vt mihi nunquam
Inuita fuerit melius. 4 Da (si graue non est)
Quæ prima 5 iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper 6 leni fuit Austro
Captus, vt aiebat 7 cœnæ pater. 8 acria circum
Rapula, lactuca, radices: q. alia lassum
9 Peruellunt stomachum: 10 siser, alec, 11 fœcula Coa.
His vbi sublatis, 12 puer altè cinctus 13 acernam
14 Gausape purpureo mensam prætersit, & alter
15 Sublegit quodcunque iaceret 16 inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: 17 vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fusius 18 Hydaspes,
19 Cæcuba vina ferens: 20 Alcon, Chium, maris expers.
21 Hic heros, Albanum, Mæcenas, siue Falernum
Te magis 22 appositis delectat, habemus vtrumque.
3 Diuitias miseras. 24 Sed queis cœnantibus vna,
Fundani, 25 pulchrè fueris tibi, nosse laboro.
26 Summus ego, & propè me Viscus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat 27 vmbras.
Nomentanus erat 28 super ipsum, Porcius infrà.
29 Ridiculus totas simul absorbere placentas.

1 Quomodo te cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum a meridie potare.
3 Sic me inuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentius cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & tenriores reddantur.
7 Præfectus & rex conuiui, Nasidienus.
8 Rapula acetо condita.
9 Prouocant stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ Angl.
11 Fœcula est genus condimenti quod parum prosunt ex erasione sedimento vini Coi.
12 Seruus administrandum bene expeditus.

13 Tersit mensam, ex acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Colligit. 16 Sordidum. 17 Velut ministra sera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum ferens Chium non ex Chio insula adductum, sed in Italia factum, *simulatum ipsius*. 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ sunt apposita. 23 O miseras diuitias! inquit Horatius. 24 Sed quinam alii conuiuia. 25 Quam iucunde cœnaris. 26 Summus ego sui in primo lecto, inquit Fundanius. 27 *Vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius idcò fuit ridiculus, quòd vno hausta totas absorbere placentas.

30 *Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè* 31 *lateret,*
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cenamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto 32 *celantia succum.*
Vt vel continuò patuit, quum 33 *passeris atque*
Ingustata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Post hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quid hoc interfit,* 38 *ab ipso*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos nisi* 40 *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poscunt maiores. 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil sic metuentis,* 43 *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile 44 *exurdant vina palatum.*
45 *Inuertunt Alliphanis vinaria toto*
Vibidius Balatróque sequutis omnibus: 46 *imi*
47 *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur squillæ inter murena 48 *natantes* (quis,
In patina porrecta. 49 *sub hoc berus, Hæc grauida, ille*
Capta est, deterior 50 *post partum carne futura.*
51 *His mistum ius est oleo,* 52 *quod prima Venafri*
Pressit cella: 53 *garo de succis piscis Iberi,*
Vino quinquenni, verum citra mare 54 *nato,*
*Dum coquitur: (*55 *cocto Chium sic conuenit, vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non sine aceto,
56 *Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Vt melius muria quàm testa marina remittat.*

30 Nomentanus inſignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid aliis erat incognitum.
32 Intra ſe continentia ſuccum longè meliorem ſucco, noto, i. ſucco vſitato.
33 Piſcis plani.
34 Quum Naſidienus porrexerit, &c.
35 Mala melleſcentia.
36 Creſcente luna.
37 Quæ ſit differentia inter melimela collecta, creſcente vel decreſcente luna.
38 Ab ipſo Naſidieno, qui me docuit.
39 Nos obſeniorum fœtore propemodum enecati morieмur inulti.
40 Niſi largè bibimus cum damno conuiuatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Naſidieni conuiuatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & Balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis, i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnii.
46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus.
47 Conuiuæ electi & honoratiores, i. Mæcenas, Varius, &c. a temperantia non recedebant.
48 In iuſculo.
49 Hoc ipſo tempore Naſidienus conuiuii dominus inquit, &c.
50 Deterior futura ſi capta eſſet poſtquam peperiſſet.
51 Ex his rebus eſt temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto.
52 Quod ex oliua Venefrania primum eſt expreſſum.
53 Garum eſt genus muriæ ex ſcombris confectum.
54 Dum coquitur iuſculum vino Italico.
55 Iure cocto vinum Chium eſt appoſitiſſimum.
56 Quod ſua acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido.
57 Monſtraui incoquere herbas in illo iure, quod deſcripſi.
58 Curtillus vanus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non macerato (i. non muriam ex eis factam) ſed echinos integros.
59 Tanquam ſapidius eum ea muria, quam quod teſta Græca ad nos remittat.

Interd

Interea suspensa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] Nos maius veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, [63] erigimur. [64] Rufus, posito capite, vt si
Filius immaturus obisset, flere quis esset
Finis? nisi sapiens sic Nomentanus amicum
[65] Tolleret: Heu Fortuna, quis es crudelior in nos
Te Deus? vt semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro [67] suspendent omnia naso,
[68] Hæc est conditio viuendi, aiebat: [69] cóque
Responsura tuo nunquam est par fama [70] labori.
[71] Tene, vt ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum? [72] ne panis adustus.
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comiteſque ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si
Vt modò: si patinam pede lapsus frangat [73] agaso.
Sed conuiuatoris (74 vti ducis) ingenium res.
Aduersæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc, Tibi dii, [75] quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuaque comis.
[76] Et soleas poscit. [77] tum in lecto quoque videres
Stridere secreta diuisos aure susurros.
Nullos [78] bis mallem ludos spectasse. sed illa
[79] Redde, age, quæ deinceps risisti. Vbidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque [80] fracta lagena,
Quòd sibi poscenti non dentur pocula: dumque
Ridetur [81] fictis rerum, Balatrone [82] secundo,
Nasidiene redis [83] mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus [84] fortunam. deinde sequuti
[85] Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis [86] passum iecur anseris albi,

61 Tantum puluis.

62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Nasidienus capite demisso flebat.

65 Mœstum solatur.
66 Quam gaudes.

67 Omnia deridens.
68 Vt mala sint vicina bonis.
69 Idcoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum est cruciari?
72 Ridicula est totius apparatus enumeratio.
73 Qui iumenta curat, quales erant Nasidieni magistri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more deposuerat, antequam accumbebat.
77 Tum in singulis lectis videre licebat conniuas consusurrantes.
78 Quam bos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum casu.
81 Ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum casum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et leporum auulſas, [87] *vt multò ſuauius, armos,*
Quàm ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus & merulas [88] *poni, & ſine clune palumbes.*
[89] *Suauesres, ſi non* [90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut [91] *illis*
[92] *Canidia afflaſſet, peior* [93] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multo delectius.
88 Apponi.
89 Exiſtentes res ſuaues.
90 Si nobis non reticuiſſet cauſas naturales, ob quas aliæ aliis partibus fiunt præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Peiot ſerpentibus, quorum afflatu cibi ſalutares reddantur venenati & mortiferi.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt, amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia, vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

1 PRima dicte mihi, 2 summa dicende camœna,
3 Spectatum satis, & donatum iam 4 rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere 5 ludo.
6 Non eadem est ætas, non mens. 7 Veianius armis
8 Herculis ad postem fixis, 9 latet abditus agro:
10 Ne populum extrema toties exoret 11 arena.
12 Est mihi purgatam crebrò qui 13 personet aurem,
14 Solue senescentem 15 mature sanus equum, ne
Peccet 16 ad extremum ridendus, 17 & ilia ducat.
Nunc itaque & 18 versus & 19 cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, 20 & omnis in hoc sum:
21 Condo & compono quæ mox 22 depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In vltimis meis scriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à scribendi munere liberauit. Rudis virga est qua gladiatores donati à gladiatura cessabant.
5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem est ætas sed alia, quæ alios mores postulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo postis affixis. 9 Deliteſcit in agro. 10 Ne à patri suo victus & iam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui soneat per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportunè. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, omnia & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & Ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad vsum meum, tam dicto quam facto.

Ac ne fortè roges, [23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus iurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
[26] *Nunc agilis fio,* [27] *& mersor ciuilibus vndis,*
[28] *Virtutis veræ custos* [29] *rigidusq́, satelles:*
Nunc in [30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere [31] *conor.*
Vt nox longa, [32] *quibus mentitur amica, dieſque*
Longa videtur [33] *opus debentibus; vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia [34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
[35] *Consiliumque morantur agendi gnauiter id quod*
Æquè pauperibus prodeſt, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat vi his ego me ipse regam ſolerque [36] *elementis.*
[37] *Non possis oculo quantum contendere* [38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra [39] *Glyconis,*
Nodosa corpus [40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.*
[42] *Feruet auaritia miseróque cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? sunt certa* [45] *piacula, quæ te*
Ter [46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo [47] *ferus est vt non* [48] *mitescere possit,*
Si modò [49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,*
[51] *Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis*

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictis assentiri, deferor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu, i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt Peripatetici.
27 In reipub. administratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens.
29 AEqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica nominatur disciplina.
31 Academicus ergo.
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nocet earum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordijs.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicacitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 AEstuas. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuescere. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitijs carere, quæ à stultitia proueniunt.

Esse mala, exiguum 52 *censum* 53 *turpemque repulsam,*
Quanto dentes aut mi 54 *capitisque labore.*
55 *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, 56 *per ignes:*
57 *Ne cures ea quæ stultè miraris* 58 *& optas:*
Discere, & audire, & 59 *meliori credere non vis?*
60 *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnet 61 *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis 62 *sine pulvere palmæ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
63 *Virtus post nummos.* 64 *hæc Ianus summus ab imo*
Perdocet: hæc recinunt juvenes 65 *dictata senesque,*
Læva 66 *suspensi loculos,* 67 *tabulamque lacerto.*
68 *Si quadringentis, sex,* 69 *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesque:
70 *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si rectè facias. 71 HIC MVRVS *aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
72 *Roscia (dis sodes) melior lex, an puerorum*
73 *Nænia: quæ regnum recte facientibus offert*
74 *Et maribus Curiis & decantata Camillis?*
75 *Is ne tibi melius suadet,* 76 *qui rem facias: rem,*
Si possis, recte: si non, 77 *quocunque modo rem:*
78 *Ut propius spectes lachrymosa poemata* 79 *Pupi:*
An qui Fortunæ te 80 *responsare superbæ*
81 *Liberum* 82 *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, 83 *ut porticibus,* 84 *sic iudiciis fruar iisdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore per lyncē.
55 Impigrè navigas ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per gravissima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Sc. divitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit, & contemnet, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stulte id facitis.
64 Omnes scenicratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta sapiens inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad scenam reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertiûm.
69 Si sex aut septem millia desunt

adcensum equestrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex de Roscio Othone lata, vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis & masculâ virtute præditis. 75 Roscię legis auctor. 76 Qui suadet, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitiis. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, quam sententiam cui non sequar.

Olim

Ac ne fortè roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
Nullius addictus iurare in verba magistri,[24]
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.[25]
Nunc agilis fio,[26] *& mersor ciuilibus vndis,*[27]
Virtutis verae custos[28] *rigidusq; satelles:*[29]
Nunc in[30] *Aristippi furtim praecepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diesque*
Longa videtur[33] *opus debentibus; vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
Consiliumque morantur agendi gnauiter id quod[35]
Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque,
Aeque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam, solerque[36] *elementis.*
Non possis oculo quantum contendere[37] *Lynceus,*[38]
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.[41]
Feruet auaritia miseroque cupidine pectus?[42]
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem[43]
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa[44] *piacula, quae te*[45]
Ter[46] *pure lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus est vt non*[48] *mitescere possit,*
Si modò[49] *culturae patientem commodet aurem.*
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,[50]
Stultitia caruisse. vides, quae maxima credis[51]

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum praestem. 24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, defessor, &c. 25 Pro ventorum arbitratu, i. pro ratione temperum. 26 Practicus aliquando fio, vt Peripatetici. 27 In reipub. administratione exerceor. 28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens. 29 AEqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo i. durus & inexorabilis. 30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica nuncupata disciplina. 31 *Accommodo ergo.* 32 Quibus promissa non stetit. 33 Operarijs conducti. 34 Custodia nonnerum. 35 Quae propositum meum conscribendi vulgandique praecepta ad bonos mores conducentia retardant. 36 Philosophiae primordijs. 37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate praeditus, ea, quae apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinae progredi, si non licet transgredi. 42 AEstuas. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophiae praecepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuescere. 49 Philosophiae. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitijs carere, quae à stultitia proueniunt.

Esse mala, exiguum [52] *censum* [53] *turpemque repulsam,*
Quanto deuites animi [54] *capitisque labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per [56] *ignes:*
[57] *Ne cures ea quæ stultè miraris* [58] *& optas:*
Discere, & audire, & [59] *meliori credere non vis?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnet [61] *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis [62] *sine pulvere palmæ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
[63] *Virtus post nummos.* [64] *hæc Janus summus ab imo*
Perdocet: hæc docuit iuuenes [65] *dictata senesque,*
Læuo [66] *suspensi loculos,* [67] *tabulamque lacerto.*
[68] *Si quadringentis, sex,* [69] *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesque:
[70] *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si recte facias. [71] HIC MVRVS ahenеus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Nænia: quæ regnum recte facientibus offert*
[74] *Et maribus Curiis & decantata Camillis?*
[75] *Isne tibi melius suadet,* [76] *qui rem facias: rem,*
Si possis, recte: si non, [77] *quocunque modo rem:*
[78] *Vt propius spectes lachrymosa poemata* [79] *Pupi:*
An qui Fortunæ te [80] *responsare superbæ*
[81] *Liberum* [82] *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus forte roget, cur
Non, [83] *ut porticibus,* [84] *sic iudiciis fruar iisdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore per ignes.
55 Impigrè nauigas ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Scilicet divitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit, & contemnet, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stulte id facitis.
64 Omnes scenæ tores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad scenas reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertiûm.
69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata, vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis & masculâ virtute præditis. 75 Roscix legis auctor. 76 Qui suadet, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitiis. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, quam sententiam non sequar.

Olim quod vulpes ægroto, [85] *cauta leoni*
Respondit, referam, [86] *quod me vestigia terrent,*
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] *Bellua multorũ es capitũ. nam quid sequar? aut quẽ?*
Pars hominum gestit conducere [89] *publica: sunt qui*
[90] *Frustis & pomis viduas venentur* [91] *auaras,*
[92] *Excipiantque senes,* [93] *quos in vinaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[94] *Esto, aliis alios rebus studiisque teneri:*
Idem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] *Baiis præluceat amœnis,*
Si dixit dives, [96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta* [99] *Theatrum*
[1] *Tolletis fabri.* [2] *lectus genialis in aula est:*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] *Si non est, iurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
[5] *Quid Pauper?* [6] *ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores: [7] *conducto nauigio, æquè*
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit* [9] *prima triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurrit, rides: si fortè subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, vel [12] *si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit: repetit, quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?*
Dirut, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] *solennia me: neque rides:*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi auaritiæ reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Denis nullius pretii.
91 Viduis munerum cupidas.
92 Insidiose capiunt senes.
93 Quos tandem elmorent, veluti pisces aut feras in vinariis detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At idem persæpe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus maximus, i. Lucrinus in Baiano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspicii fecerit ratum, id est, impulerit diuitem, vt ædificet, statim animum mutat & iubet fabros & ferramenta Theatrum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *Lectus genialis est qui seruatur nuptiis*

in honorem Genii in aula, i. domo. 3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor. 4 Quo modo teneam Protea in quamuis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper. 6 Ride (inquit Horat) eius etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium nauigium. 8 Æque fastidio afficitur ac diues. 9 Sua & propria. 10 Si occurrit capillos curtatos habens a tonsore, (i qui inæqualiter tondetur) rides. 11 Tunicæ lanceæ & a sordibus munditæ. 12 Si toga non sedet: qualis in humeris. 13 Commouetur. 14 Solenniter, more omnium hominum. 15 Qui me sanet.

A[16] prætore dati: rerum tutela mearum
[17]Quum sis, & prauè sectum [18]stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno [19] minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] Præcipuè sanus, [21] nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet a prætore insanis dari, si dei sint agnati.
17 Quum sis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum irascaris ob vnguem amici, &c. i. *ob leuia amicorum incommoda.*
19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 *Stoicos irridit qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægretet.*

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis plenius ac melius quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta. Iliade quidem gnales sunt in stultis regibus & populis animi motus detectibi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli [1]scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Prænestè relegi:
Qui, quid sit [4] pulchrum, quid turpe, quid vtile, [5] quid non,
[6]Plenius ac melius [7] Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim (nisi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9]Barbariæ lento [10] collisa duello,
[11]Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli [12] præcidere causam.
[13] Quid Paris? vt saluus regnet, viuátque beatus,
[14] Cogi posse negat. Nestor componere lites
[15] Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitii causa disputas.
3 Prænestè est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosius & perfectius.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

16 Agamemnonem Briseidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficiis homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam bellua versus fuisset.
28 Amens.
29 Vt sus luto gaudeas.
30 Nos turba sumus sine virtute, numerum duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proel luxuriosi.
33 Nos sumus inuentus Alcinoi Phæacum regis, i. molles sumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere, i. abiicere curas.
37 Pernoctem.
38 Si nolis dum sanus es.
39 Curres ad meditum cum factus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudens.

16 *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* 17 *vtrumq;*
Quicquid 18 *delirant reges, plectuntur* 19 *Achiui.*
Sed vitiose, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliaços intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis 20 *exemplar Vlyssem:*
21 *Qui domitor Troiæ, multorum* 22 *prouidus vrbes*
Et mores hominum inspexit: latumque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum 23 *immersabilis vndis.*
24 *Sirenum voces* 25 *& Circes pocula nosti:*
26 *Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset 27 *turpis* 28 *& excors:*
Vixisset canis immundus, 29 *vel amica luto sus.*
30 *Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,*
31 *Sponsi Penelopes, nebulones,* 32 *Alcinoique,*
In cute curanda plus æquo 33 *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit 34 *in medias dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ 35 *cessatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, surgunt 36 *de nocte latrones:*
Vt teipsum serues, non expergisceris? atqui
Si nolis 37 *sanus* 38 *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum 39 *studiis, & rebus honestis:*
Inuidia vel amore 40 *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere: si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum? 41
Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam,
Rusticus 42 *expectat dum* 43 *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisque 44 *beata creandis*
Vxor, & inculta 45 *pacantur vomere syluæ.*

41 Si quid conſomit & corrumpit animum. 42 Quia principium eſt dimidium totius. Heſiod. 43 Ruſtice, vel tanquam ruſticus (voles ſtumen tranſire) expectat, &c. 44 Donec torſa aqui elapſa, alueus arefcat. 45 Vacant percunctoſi, vel fœlix in pariendo. 47 Excolunt.

Quod

Quod ſatis eſt, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non aeris acervus & auri*
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat poſſeſſor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, iuvat illum ſic demus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictae tabulae, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharae collecta ſorde dolentes.
[54] *Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, aceſcit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper avarus eget: ſ [56] *certum voto pete finem.*
Invidus alterius macreſcit rebus [57] *opimis:*
Invidia [58] *Siculi non invenere Tyranni*
Maius tormentum. qui nec [59] *moderabitur irae,*
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit [60] *& mens,*
Dum poenas [61] *odio per vim feſtinat inulto.*
Ira, furor brevis eſt: [62] *animum rege: qui niſi paret,*
Imperat: [63] *hunc frenis, hunc tu compeſce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem cervice* [65] *magiſter*
Ire viam, quam monſtret eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in ſylvis catulus.* [69] *nunc adhibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
QVO ſemel eſt imbuta [72] *recens, ſeruabit odorem*
Teſta diu. [73] *quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec praecedentibus inſto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt ſit animo & corpore ſanus.
51 Rebus hereditariis vel ſequiſitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagrae dolorem ad tempus minuunt, ſed cauſam morbi funditus non extirpant.
54 Niſi ſit animus purus. *Eſt Allegoria.*
55 Dolore ſubſequente.
56 Definitam pecuniae ſummam expete.
57 Rebus ſecundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionyſius.
59 Qui frenum non iniicies irae.
60 Mens dolore affecta, i mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formet.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quae oriri ſimilitudinem gerit.
68 Feras ſectatur.
69 Percipe philoſophiae praecepta.
70 Dum puer es.
71 Philoſophiae magiſtris, vel honeſtis & ſalutaribus diſciplinis.
72 Recens teſta in quam nihil adhuc fuit infuſum.
73 Si in philoſophiae ſtudio ſis ſignanior, aut ſi promoueris alacrius.
74 Nec te expecto, qui me perſequi non potes, nec eapor eos antenertere, qui me praecedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundem in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore, [1] *quibus terrarum militet oris*
[2] *Claudius Augusti priuignus, scire laboro.*
[3] *Thracáne vos Hebrúsque* [4] *niuali compede vinctus,*
[5] *An freta vicinas inter currentia turres,*
An pingues Asiæ campi collesque [6] *morantur?*
[7] *Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo.*
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces [8] *longum diffudit in ævum?*
Quid[9] *Titius, Romana breui venturus in ora?*
[10] *Pindarici fontis qui non expalluit* [11] *haustus,*
Fastidire [12] *lacus & riuos ausus apertos:*
Vt valet? vt meminit nostri? [13] *fidibúsne Latinis*
Thebanos aptare modos studet, [14] *auspice Musa?*
An tragica [15] *desæuit* [16] *& ampullatur in arte?*
Quid mihi[17] *Celsus agit? monitus, multumq; monendus,*
[18] *Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet*
Scripta, Palatinus quæcunque recepit[18] *Apollo:*
Ne sí fortè suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moneat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus. [20] *ipse quid audes?*
[21] *Quæ circum uoltas agilis thyma? non tibi parvum*
Ingenium, non incultum est, [22] *nec turpiter hirtum.*
[23] *Seu linguam cauſis acuis, seu ciuica iura*

1 In quibus regionibus. *Ora significant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Ilnia Drusilla.
3 Thraciane.
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat litterata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta qui breui ob sua scripta celebrabitur a populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & inuenta facilia.
13 Non studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari.
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæuit crudeles & tæuos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum vtitur?
17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis reuocaret.
18 Vt suam inuentionem, non alienam quæreat.
19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino.
20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores?
21 Circuin quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens?
22 Nec rude & impolitum.
23 Siue Oratorem, Iurisconsultum vel Poetam agis.

Respon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima [24] *feres ederæ* [25] *victricis præmia. quod ſi*
Frigida curarum [26] *fomenta relinquere poſſes,*
Quò te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
[27] *Hoc opus, hoc ſtudium,* [28] *parui properemus & ampli,*
Si patriæ volumus, ſi nobis viuere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, [29] *ſi tibi curæ*
Quantæ conueniat Munatius. [30] *an malè ſarta*
Gratia [31] *nequicquam coit, & reſcinditur? at vos*
[32] *Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,*
[33] *Indomita cervice feros: vbicunque locorum*
Vitiis, [34] *indigni fraternum rumpere fœdus,*
Peſcitur in veſtrum reditum [35] *votiua iuuenca.*

24 Aſſerta præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantia.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitias, ambitionem & ſimilia, quæ, vt frigus, grauant & tardant feſtinantem.
27 Properemus ſapientiæ ſtudiis incumbere.
28 Cuiuſcunque fortunæ ſimus.
29 An Numatium fratrem tuus ſit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè inſtaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. 33 Cervice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Innocua quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epiſt. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui ſtudium philoſophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenſet quibus dotibus illum dii ornauerint: deinde ita viuendum illi eſſe dicit, vt vnumquemque diem, extremum ſibi fore putet.

ALbi, noſtrorum ſermonum [1] *candide iudex,*
Quid nunc te dicam facere in regione [2] *Pedana?*
[3] *Scribere quod* [4] *Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?*
An tacitum ſylluas inter [5] *reptare ſalubres,*
Curantem quicquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu [6] *corpus eras ſine pectore: dii tibi* [7] *formam,*
Dii tibi diuitias dederant, [8] *artemque fruendi.*

1 Sincere iudex *Satyrarum noſtrarum.*
2 Sic dicta a Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te ſcribere.
4 Qui multas tragœdias ſcripſit, dictus Parmenſis ab vrbe Parma.
5 Lentus ambulare, 6 Sine mente exper. 7 Formam humanam. 8 Vſum. fruiam.

9 *Quid*

9 Quid poſsit nutricula optare maius alumno?
10 Et eloqui ſua ſenſa.
11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non ſordidus neque nimis exquiſitus.
13 Omnem diem putato eſſe poſtremum.
14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Poetam elegantem & ſacci plenum. 16 Summum bonum in voluptate poſit

9 *Quid vouear dulci nutricula maius alumno,*
Quam ſapere 10 *& fari poſſit quæ ſentiat, & cui*
11 *Gratia, fama, valetudo contingat abunde,*
12 *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter ſpem curamque, timores inter & iras,
13 *Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.*
14 *Grata ſuperueniet, quæ non ſperabitur hora.*
Me pinguem 15 *& nitidum bene curata cute viſes,*
Quum ridere volet 16 *Epicuri de grege porcum.*

AD TORQVATVM.
Epiſt. V.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati ſe tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria eſſe dicit, quorum ſtudioſus ſit in apparatu conuiuij, primum autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. Beds of the old faſhion.
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, ſed gaudes.
4 Sub veſperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina è torculari in cados ſuſa, Statilio Tauro iterum Conſule. vinitas notabatur Conſulum nominibus. vide. Od. 3. lib. 2.

Si potes 1 *archaicis conuiua* 2 *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare 3 *times olus omne patella:*
6 *Supremo te ſole domi Torquate* 5 *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro 6 *diffuſa paluſtres*
7 *Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.*
Si melius quid habes, 8 *arceſſe, vel imperium ſer.*
Iamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſupellex.
9 *Mitte leues ſpes,* 10 *& certamina diuitiarum,*
Et 11 *Moſchi cauſam.* 12 *cras nato Cæſare feſtus*
Dat veniam 13 *ſomnumque dies: impunè licebit*

7 Minturnæ, oppidum erat Sinueſſæ oppido propinquum. 8 Ibi tecum afferri ad me, vel, ſine te regem eſſe conuiuii, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alii exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte ſpes rerum leuium, id eſt, diuitiarum. 10 Omitte ſites & diſsidia in diuitiis comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iuli. 13 Vt non ſit neceſſe mane ſurgere.

Æſtiuam

Æstiuam sermone [14] *benigno tendere noctem.*
[15] *Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?*
Parcus [16] *ob heredis curam, nimiumque* [17] *seuerus,*
[18] *Assidet insano. potare* [19] *& spargere flores*
Incipiam, patiarq; vel [20] *inconsultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *designat? operta* [22] *recludit:*
Spes iubet esse [23] *ratas:* [24] *in prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit:* [26] *addocet artes.*
[27] *Fœcundi calices quem non fecêre disertum?*
[28] *Contracta quem non in paupertate* [29] *solutum?*
Hæc ego procurare [30] *& idoneus imperor, & non*
Inuitus: [31] *ne turpe toral, ne sordida* [32] *mappa*
Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[33] *Ostendat tibi te: ne fidos inter, amices*
Sit qui dicta foras [34] *eliminet:* [35] *vt cœat par*
Iungaturque pari. [37] *Br tum tibi, Septimiumque,*
Vt nisi cæna prior potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] *umbris.*
Sed [39] *nimis arcta premunt olidæ conuiuia* [40] *capræ.*
Tu, [41] *quotus esse velis, rescribe: & quos* [42] *rebus omissis,*
Diuisa seruantem [43] *postico falle* [44] *cientem.*

14 Faceto sermone & largo nocturnum extendere.
15 Quorsum diuitias expectam?
16 Vt hæres diuitescat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus insperg. solebant.
20 Scitus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrii iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à cura,

30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral. 32 Inter edendum manum mappa abstergunt. 33 Sic offendar, vt inde conuiua nauseam trahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodales Brutum, Septimium, Sabinum, nisi &c. 38 Conuiuis non inuitatis. 39 Vbi malitiando est conuiuarum arcte sedentium, ibi alarum odor grauis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quos lubens velis vocare. 42 Curis & negotiis tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio te expectat & obsertat, 44 Fallit Mosellum (de quo loqui) vel quamuis vlnum.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur: verùm ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quamdò minùs admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor, & quæ ex se terra profert.
5 Mucra maris, vniones, margaritæ, & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Romani amantis, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritum, i. Romanorum.
9 Quo iudicio, & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Paupertatem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur.

1 NIl admirari, propè res est, 2 una, Numici,
Solaque quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, 3 sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera 4 terræ?
Quid, 5 maris extremos Arabas ditantis & Indos?
6 Ludicra quid, plausus, 7 & amici dona 8 Quiritis?
Quo spectanda modo, 9 quo sensu credis & ore?
Quis timet 10 bis aduersa, ferè miratur eadem
Quo cupiens pacto, pauor est 11 vtrobique molestus:
12 Improuisa simul species exterret 13 vtrumque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: 14 quid ad rem,
Si, 15 quicquid vidit melius peiusue sua spe,
Defixis oculis, animoque & corpore 16 torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quam satis est 17 virtutem si petat ipsam.
18 I nunc argentum, & marmor vetus, 19 æraque & artis
20 Suspice, cum gemmis 21 Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
22 Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:

11 Vtrobique molestus. 12 Improuisa species & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos optamus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissimè. 16 Si habet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera nimium esse non potest. 18 Ironica concessio. 19 Æreas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio elaborata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu negotiis & industrius prima luce conter te in forum, & vesperi ex domum redito, ne Maurus, &c.

Ni

Ne plus frumenti 23 *detalibus emetat agris*
Mucius: 24 *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
25 *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illis.*
26 *Quicquid sub terra est* 27 *in apricum proferet ætas,*
Defodiet 28 *condetque nitentia.* 29 *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
30 *Ire tamen restat* 31 *Numa quo devenit & Ancus.*
32 *Si latus* 33 *aut renes morbo tentantur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?
Si virtus 34 *hoc una potest dare,* 35 *fortis omissis*
Hoc age deliciis virtutem 36 *verba putas, ut*
37 *Lucum ligna?* 38 *cave ne portum occupet alter,*
39 *Ne Cibyratica,* 40 *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta 41 *rotundentur,* 42 *totidem altera porrò:*
43 *Tertia succedant,* & *quæ pars* 44 *quadrat acervum.*
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos
45 *Et genus & formam* 46 *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat 47 *Suadela, Venusque.*
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne 48 *fueris hic tu. Chlamydes Lucullus (ut aiunt)*
Si posset centum scenæ 49 *præbere* 50 *rogatus,* (*bebo*
51 *Qui possim tot? ait: tamen & quæram,* & *quot habebo*
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel 52 *tolleret omnes.*
53 *Exilis domus est, ubi non* & *multa supersunt,*
54 *Et dominum fallunt,* & *prosunt furibus. Ergo*
55 *Si res sola potest facere* & *servare beatum,*
56 *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum 57 *species* & *gratia præstat,*

23 Ne metat & capiat ex agris quos ab uxore in dotem accepit plus frumenti, quam ut.
24 Indignum calstens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (ubi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. famæ celebrem, ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephritide.
34 Nempe rectè vivere.
35 Fortiter huic uni rei studè.
36 Num putas virtutem in verbis non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus cõstat vt sylva, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea est testeotia cave Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur a Cibyris, urbe Cilicię populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto. 41 Concrearentur, cumulentur, Ang. lain round to an heape.
42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel acervum in quadrum redigat, id est, quarta mille, quæ quatuor millia efficiant. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans cæteris egebat: sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodato dare. 50 Rogatus a Prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumere. 53 Domus est inanis & bonis non referta, ubi, &c. 54 Ignorantur a domino. 55 Si pecunia. 56 Vt diuitias congeregas. 57 Decus æternum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dictet nomina,* [59] *lectum*
Qui sodiat latus, [60] *& tergat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multis* [63] *in Fabia valet, ille Velina:*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietque curule*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene vivit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populumque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidique lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cerite cerа*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vti censet) sine amore iocisque*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocisque.*
Viue, vale. si quid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, admonebatur, quo nomine quis que tribu qui in suffragio aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare benevolentiam conciliat.*

59 Qui comino astrictus, laxuo ipsius latere extrema manu impulso admoneat vt illum & illum saluteet.

60 Et tergat herum trãs laxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benevolentiæ inemendæ vel auxilii causa.

61 Gratioso apud aliquem tribum ciui.

62 Verba sunt nomenclatoris.

63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet. 64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum debit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneam, cui volet importunus (id est, irrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime salutato quemquemque & facete tibi adiungi. 67 Si sit sospitas. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Rete. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis inuius & præditus. 72 Aprum emptum non a se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum dicta, id est, sine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano ademtis magistratibus fuit suffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum simus quasi remiges & socii Vlyssis, & his diuidimus addicti. 76 Quibus omnibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dum de summo bono. 81 Benignus impertii. 82 Si non rectius nosti, vtere iam a me dicta.

AD MÆCENATEM. Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eum in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitiis anteponendam esse, atque adeo eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse sibi imuisi.

Q Vinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desiderat. aequi,*

1 In Sabina regione. *Vt videtur habuit Horatius amicissimus.*

2 Totum mensem Augustum absens.

Si me vivere vis sanum, rectèque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam. dum sicus prima calórque
Deſignatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
Officiosa sedulitas & opella forensis
Adduxit febres, & testamenta resignat.
Quòd si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates, & sibi parcet,
Contractusque leget; te dulcis amice reviset
Cum Zephyris (si concedes) & hirundine prima.
Nec, quo more piris vescì Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Iam satis est. At tu quantumvis tolle. Benignè
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono quàm si dimittar onustus.
Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit.
Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat quid distent æra lupinis.
Dignum præstabo etiam pro laude merentis.
Quòd si me nolesusquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Fortè per angustam tenuis vulpecula rimam
Repserat in cameram frumenti: pastaque, rursus
Ne foras pleno tendebat corpore frustra.

3 Dabis illam veniam quam nobis dares ægro.
4 Donec ſervet Canicula, quo tempore ſicus primum maturescunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinariis pallatis.
7 Dum mater liberis ſuis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget.
12 Ad civitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. *Metaph. dicta a navibus quæ vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere incunte, cujus eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata ſerves munuſcula, inquit Calaber.

liber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluarum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſi viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter calvitiem. 31 Reddes ætatem ad lenitatem amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, immerem, non ſenem decet. 33 Inanis ventre. 34 Introierat in vas viminum frumento plenum. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui muſtela procul, Si vis (ait) effugere iſtinc,
Macra[37] *canum reperes arctum.*[38] *quem macra ſubiſti.*
[39] *Hac ego ſi compellar imagine,* [40] *cuncta reſigno:*
[41] *Nec ſomnum plebis laudo, ſatur* [42] *altilium, nec*
Otia diuitiis [43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudaſti: rexque paterque*
[45] *Audiſti coram, nec verbo parcius abſens:*
[46] *Inſpice ſi poſſum* [47] *donata reponere lætus.*
Haud malè Telemachus, [48] *proles patientis Vlyſſei,*
[49] *Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis*
[50] *Porrectus ſpatiis,* [51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi tum non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tiburis placet,* [55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, cauſiſque [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officiis octauam circite* [58] *horam*
Dum redit, atque foro nimium diſtare [59] *Carinas*
Jam grandis natu queritur: conſpexit (vt aiunt)
Adraſum quendam vacua tonſoris [60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non leue iuſſa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *vnde domo, quis,*
[65] *Cuius fortunæ: quo ſit patre,* [66] *quòue patrono.*
[67] *Ii, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Prætonem [68] *tenui cenſu, ſine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& ceſſare,* [71] *& quærere & vti,*
Gaudentem [72] *paruiſque ſodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & poſt [73] *deciſa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipſo quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. nunſanè [76] *credere Mena:*

37 Locum exeuntium.
38 Quem gracilis intraſti.
39 Hac ſimilitudine.
40 Omnia, quæ mihi dediſti, reſtituo.
41 Nec quietē plebeiorum hominum laudo eo quod ſumptuoſis epulis ſim plenus, aliter ſenſurus ſi egerem.
42 Satur autem domi ſaginatarum.
43 Vide Od 29. l. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Apellatus es à me rex, propter munificentiam, patre verò propter tutum erga me amorem ſiue præſens tecum ſum ſiue abſens.
46 Tecum conſidera.
47 Reddere, quæ mihi donaſti.
48 Menelao reſpondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extenſus in longum.
51 Nec herbæ ſerax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica.
54 Sed Tibur non populoſum placet.
55 Tantum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 A forenſibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romæ ſic dictam, ob ædificiis facta in ſimilitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonſtrina. 61 Philippus ſeruum ſuum Demetrium alloquitur. 62 Non ſtulte. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an dives. 66 In cuius fit clientela. 67 Ite puer. 68 Pauperem eſſe. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri cauſa. 70 Interdum otiari. 71 Diuitias acquirere iiſque vti, *quod non ſecus euenit.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio ſtabili non vitâ vagâ. 73 Poſt negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis cauſa corpus exercebat. 75 Verba Philippi. 76 Credebat.

Mirari

77 Mirari secum tacitus. quid multa? 78 benignè
Respondet. 79 Negat ille mihi? 80 Negat improbus, & te
81 Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato 82 scruta 83 popello
84 Occupat, & saluere iubet prior. ille Philippo
85 Excusare laborem, & 86 mercenaria vincla,
Quòd non mane domum venisset: denique quòd non
87 Prouidisset enim. 88 Sic ignouisse putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum. 89 Vt libet. 90 Ergo
Post nonam venies. nunc i, 91 rem strenuus auge.
92 Vt venit ad cœnam est, 93 dicenda tacenda loquutus,
94 Tandem dormitum dimittitur. hîc vbi sæpe
Occultum 95 visus decurrere piscis ad hamum,
96 Mane cliens & iam 97 certus conuiua, iubetur
Rura suburbana 98 in diebus comes ire Latinis.
Impositus 99 mannis, aurum 1 cœlumque Sabinum
2 Non cessat laudare. videt ridetque Philippus:
Et sibi dum requiem, dum risus vndique 3 quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua sepem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
4 Mercatur. ne te longis ambagibus vltra
Quàm satis est, morer, 5 ex vrbano fit rusticus, atque
Sulcos 6 & vimeta crepat mera: præparat vlmos:
Immeritur studiis, 7 & amore senescit habendi.
Verùm vbi oues furto, morbo periere capella,
8 Spem mentita seges, bos est enectus arando:
Offensus damnis, 9 media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul assexit 10 scabrum intonsumq; Philippus,
11 Durus (ait) Vulteî nimis 12 attentusque videris
Esse mihi. 13 Pol, me miserum patrone vocares.

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 Verba sunt Philippi.
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Tenuis curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebecula, tunicis non togis vtens.
84 Antevertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 Verba sunt Philippi.
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani habuerunt egressi cibum capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Libere quidvis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Feriis Latinis a Consule imperatis. *In quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis pusillis.
1 Aërem Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit incultus & obsoletus.
6 Loca vitibus consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager fetus, minus reddidit quam speraverat agricola. 9 Paulò post mediam noctem. 10 Squalidum & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, manus.
13 Verba sunt Vulteî.

Si velles (inquit) verum mihi 14 *ponere nomen.*
15 *Quod te per genium, dextramque deosque penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
16 *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetátque relicta.
METIRI se quemque 17 *suo modulo ac pede,* 18 *verum est.*

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, vel, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus posteaquam consideravit quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba. Redeat Vulteius in urbem quamprimum, & vitam urbanam quam reliquit repetat.
17 Suâ formulâ & mensurâ. 18 Æquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM.
Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore vt lere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem dona fortunæ immoderatè & insolenter fortunæ cum vult admoneri.

CElso, 1 *gaudere, & bene rem gerere, Albinovane,*
Musa rogata refer, 2 *comiti* 3 *scribæ Neronis.*
Si quæres quid agam: dic, multa & pulchra 4 *minanti,*
Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
5 *Contuderit vites, oleamque* 6 *momorderit æstus:*
Nec quia longinquum armentum ægretet in aruis:
7 *Sed quia mente minus validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, 8 *quod leuet ægrum:*
9 *Fidis offendar medicis, irascor amicis,*
10 *Cur me funesto properent arcere* 11 *veterno:*
Quæ nocuere 12 *sequar, fugiam quæ prosore credam:*
13 *Romæ Tibur amem ventosus,* 14 *Tibure Romam.*
15 *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* 16 *& se:*

1 Ordo est, à Musa mihi me rogata, refer, id est renuntia Celso Albinovano.
χαίρειν καὶ εὖ πράττειν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notario, Angl. a Secretaries.
4 Superbè promittenti.
5 Fregerit.
6 Siccitate afflixerit & luxurit.
7 Quia animo ægrotus magis quàm corpore velim nil, &c. 8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar. 10 Propterea quòd. 11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas, Metaphorici hîc ponitur pro arrogantia, lassitudine, incommodo.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vel hanc Romæ amem Tiburi, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia ita fiet vt Tiburi, Romam amem. 15 Post hæc omnia. 16 Quemodo se gerat.

Vt placeat 17 *iuueni, percontare,* 18 *vsque coborti.*
Scilicet, rectè: 19 *primùm gaudere, subinde*
Præceptum 20 *auriculis hoc instillare memento,*
21 *Vt tu fortunam, sic nos te Celsè feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo coborti placeat.
19 Primum dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, sc. Celsi.

21 Quemadmodum in secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus & seriosissimè continuo.

AD CLAVDIVM NERONEM. Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt abipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

1 *Septimius,* 2 *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
3 *Quanti me facias, nam quum rogat,* 4 *& prece co-*
Scilicet, vt tibi se 5 *laudare & tradere coner,* (git,
6 *Dignum mente domoque legentis honesta Neronis:*
7 *Munere quam fungi propioris censet amici:*
8 *Quid possim videt, ac monuit me validius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, 9 *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator 10 *opis propriæ,* 11 *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria 12 *culpæ,*
13 *Frontis ad vrbanæ descendi præmia, quòd si*
14 *Depositum laudas* 15 *ob amici iussa pudorem,*
Scribe 16 *tui gregis hunc, & fortem crede* 17 *bonumque.*

1 De quo, Od. 4. lib. 2.
2 O Nero Augusti prinigne.
3 Qua æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis, i. eligentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis monit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quam sit.
10 Facultatis meæ. 11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis petrictæ est præmium. Vrbani enim petriciorio oris esse solent quam rustici. 14 Depositus pudor est impudentia. 15 Ob Septimii rogatum. 16 De tuo gregè esse & amicorum numero. 17 Et virum esse bonum.

AD FVSCVM ARISTIVM. Epist. x.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [2] *Fuscum saluere inbemus*
Rurìs amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera pene [3] *gemelli,*
Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] *notique columbi.*
[6] *Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni*
Riuos, & muscо [7] *circumlita saxa, nemúsque.*
[8] *Quid quæris?* [9] *vino & regno, simul ista reliqui*
Quæ vos ad cœlum effertis [10] *rumore secundo.*
[11] *Vtque facer dotis fugitiuus, liba recuso:*
Pane egeo iam mellitis potiore [12] *placentis.*
Viuere naturæ [13] *si conuenienter oportet,*
[14] *Ponendæque domo quærenda est area primùm,*
Nouistine locum potiorem rure [15] *beato?*
[16] *Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura*
Leniat & rabiem [17] *canis, &* [18] *momenta leonis,*
Quum semel accepit solem [19] *furibundus acutum?*
[20] *Est vbi depellat somnos minus* [21] *inuida cura?*
[22] *Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?*
Purior in vicis aqua [23] *tendit rumpere plumbum,*
Quàm quæ per pronum [24] *trepidat cum murmure riuum?*

2 Geometricum, ita vrbe commorantem.
3 Nos.
4 Similimi.
5 Tanquam fratres, laetumolumus, ideo volumus.
6 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
7 Tu Romæ manes.
8 Tam muscо obducta.
9 Quid multis?
10 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
11 Vulgo opprobrio.
12 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
13 Liberis facultatibus.
14 Quoniam vincere oportet secundum naturam, i. virtute adhibita donis Dei à natura datis.

14 Et quoniam area, i. solum primum quærendum est ad domum extruendam. 15 Rure opulento. 16 Est ne locus vllus vbi, &c. 17 Syderis coelestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintiles. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementius. 20 Est ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Nunquid herba deterius aut olet, aut nitet, quam lapilli, i marmora ex Numidia adducti, ex quibus Romæ sunt pauimenta. 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos rumpere. 24 Labitur per decliuem riuum,

25 *Nempe*

25 *Nempe inter varias nutritur sylua* 26 *columnas,*
Laudatur que domus longos que prospicit agros.
27 *Naturam expellas furca, tamen* 28 *vsque recurret,*
29 *Et mala perrumpet furtim* 30 *fastidia victrix.*
31 *Non, qui* 32 *Sidonio contendere callidus ostro*
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
certius accipiet damnum, 33 *propiusue medullis,*
Quàm qui non poterit 34 *vero distinguere falsum.*
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ 35 *quatient.* 36 *si quid mirabere,* 37 *pones*
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vita 38 *præcurreve amicos.*
Cernus equum pugna 39 *melior communibus herbis*
Pellebat: donec 40 *minor in certamine longo*
Imploranit opes hominis, 41 *frænumque recepit:*
Sed postquam 42 *victor violens discessit* 43 *ab hoste,*
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore 44 *metallis*
Libertate caret, 45 *dominum vehet improbus, atque*
Seruiet æternum: quia parvo nescit vti.
46 *Cui non conveniet sua res, vt calceus olim,*
Si pede maior erit, 47 *subvertet: si minor,* 48 *vret.*
Lætus sorte tua vives sapienter Aristi:
49 *Nec me dimittes incastigatum, vbi plura*
50 *Cogere quàm satis est, ac non cessare videbor.*
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
51 *Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.*
Hæc tibi 52 *dictabam* 53 *post fanum putre Vacunæ*
Excepto quòd non simul esses, 54 *cætera lætus.*

25 Apparet enim vitam rusticam suauiorem esse quàm vrbanam, quia diuites quasi natura duce in suis prædiis vrbem rure similem reddere student. Nam arbores in hortis spatiosis conferunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore vasticolori factas.
27 Cum naturam ignominiosa vi ejeceris.
28 Semper.
29 Et natura vincens, per contrarias sibi studia sortiem erumpet.
30 Istam fastidiosam diuitum luxuriem.
31 Is non sanipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuram, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas succo Aquinati tinctas.
33 Quod propius attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Si quid magni feceris.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna è compascuis pellebat equum.
40 Infirmo.
41 Homini parere inerpit.

42 Equus. 43 A cerno. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui seruiet perpetuò. 46 Sed tua res amplior vel angustior erit quam satis est. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 Coacturum. 51 Quæ debet potius trahi quam trahere, id est, seruire potius quam imperare, est Allegoria ducta ab iis qui rectum ducunt. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti, vt ad te mitterem. 53 Pone carioſam ædem Vacunæ, quæ Dea est vacationis. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantum excepto, quod mihi non adsis.

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis judicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis sentiremus.

Q Vid tibi visa Chios, Bullati, notáque [2] *Lesbos?*
Quid [3] *Icarna? Samos? quid Crœsi regia* [4] *Sardis?*
[5] *Smyrna quid, &* [6] *Colophon? Maiora minora ne fama*
[8] *Cunctáne præcampo & Tiberino flumine sordent?*
An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quam sit [11] *Gabiis desertior atque*
Fidenis vicis: tamen illic vivere [12] *vellem:*
Oblitus sq. [13] *meorum, obliviscendus & illis,*
[14] *Neptunum procul è terra* [15] *spectare furentem.*
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutóque
Aspersus, volet in caupona [16] *vivere: nec qui*
[17] *Frigus collegit,* [18] *furnos & balnea laudat,*
[19] *Vt fortunatam plenè præstantia vitam.*
Nec si te validus iactauerit Auster [20] *in Alto,*
Idcirco navem trans Ægæum mare [21] *vendas.*
[22] *Incolumi Rhodos, & Mytilene* [23] *pulchra facis, quod*
[24] *Penula solstitio,* [25] *campestre nivalibus* [26] *auris,*
[27] *Per brumam Tiberis.* [28] *Sextili mense caminus.*
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,

1 Quid tibi vifa eſt Chios, inſula in mari Ionio?
2 Inſula in mari Ægæo nota, inobilis propter Alcæum & Sapphô poetas celeberrimos.
3 Samos non longè diſtat a Chio, conciuna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Cræſus confidebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis eſt vrbs in Ionia, non longè a Smyrnæ.
7 Nunquid maiora vel minora ſunt quam fama dimiſerit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio, & Roma?
9 An tibi optabilis eſt vna ex vrbibus quæ ſub Attalo Pergami rege fuerunt.
10 Lebedus eſt Ioniæ oppidum deſertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare tranare.
11 Gabii & Fidenæ ſunt ciuitates Sabinorum.
12 Viuere non recuſarem.
13 Oblitus propinquorum & patriæ.
14 Mare.
15 Vt proſpicium.
16 Viuere perpetuo.
17 Frigus contraxit.
18 Focum vel caſam ſurnarium.
19 Veluti ea, quæ omnino præſtant vitam beatam.
20 In mari diſcederit.
21 Vendere debeas.
22 Homini ſanæ mentis.
23 Rhodus eſt inſula, ſic etiam Mytilene, rebus omnibus pulchre inſtructa.
24 Veſtis denſa ſolſtitio vtì ſoli, ſed ineptiis.
25 Veſtis tenuis qua ſuentes in campo Martio ſe exercentes, vtebantur.
26 Ventis hibernis.
27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret?
28 Quod facit ignis mense Auguſto.

29 Romæ

29 *Rome laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamlibet deas tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: 30 *nec dulcia differ in annum:*
Vt quocunque loco fueris, 31 *vixisse libenter*
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
32 *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.
34 *Strenua eos exercet inertia:* 35 *nauibus atque*
36 *Quadrigis petimus benè viuere.* 37 *quod petis, hic est,*
38 *Est Vlubris: animus si te non deficit* 39 *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens &c. se dii illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim viere.
31 Quia vbique bene viuere.
32 Non vrbs nequit tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Cœlum cœli, non mores mutant, qui &c.
34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque viuere, domi est patris. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, ut Vlubris vico differto in Campania.
39 Animus tranquillus sine perturbatione.

AD ICCIVM. Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus a si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse; inuenit, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

1 *Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci*
Si rectè frueris, 2 *non est ut copia maior*
Ab Ioue donari possit tibi. 3 *tolle querelas.*
Pauper enim non est 4 *cui rerum suppetit vsus.*
5 *Si ventri benè, si lateri est pedibusque tuis, nil*
Diuitiæ poterunt regales addere mains.
Si fortè in medio 6 *positorum abstemius herbis*
Viuis & vrtica, sic vines 7 *protinus, vt te*
Confestim liquidus Fortunæ riuus 8 *inuret?*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute 9 *minora,*
10 *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos vt oportet ab Agrippa constitutus ex agris fructuosis in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, & non desint, si modo dormiendi: si bene sit pedibus, vt neque calceamenta desint nec equus quo vehare.
6 Si in medio oppositorum edulium abstinens & sobrius vinas herbis & vrtica, i. tenui & parco victu. 7 Dulcepa. 8 Vt te diuitem faciat. Allusit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur.

11 Cultaq; 12 dum peregrè est animus sine corpore 13 velox
Quum tu 14 inter scabiem tantam & contagia lucri,
Nil parvum sapias, & adhuc 15 sublimia cures?
Quæ 16 mare compescant causæ, 17 quid temperet annum
Stellæ sponte sua, 18 iussæne vagentur & errent:
19 Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem:
Quid velit & possit rerum 20 concordia discors:
21 Empedocles, an Stertinii deliret acumen.
22 Verùm seu 23 pisces 24 seu porrum & cæpe trucidat,
Vtere 25 Pompeio Grospho: & siquid petet, 26 vitrò
Defer. nil Grosphus 27 nisi verum orabit & æquum.
28 Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores 29 quo sit Romana loco res,
30 Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit. 31 ius imperiumque Phraates
Cæsaris accepit 32 genibus minor: 33 aurea fruges
Italiæ pleno 34 diffudit copia cornu.

11 Res illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 Nihil est celeritate velocius. 14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quam scabies mordet se serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur luctus & terras obruat. 17 Quæ res annum gubernet, vt per quatuor temporum commutationes certò fluat. 18 Alicuius iussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel clarum faciat, & plenum. 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus. 21 Quum te scire cures vtrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sit sumptuosè suis tenuiter vinis. 23 Ostonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe, impropria est vel ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Nec rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ Agrippæ virtute cecidit, id enim fecit. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris devolutus. 33 Benigna copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Od. 17. lib. 1.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & tempori & decoris rationem habeat.

1 VT proficiscentem docui te sæpe diuque
2 Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
3 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
4 Sedulus importes operæ vehemente ministrer.
Si te fortè meæ gravis vret sarcina 6 Chartæ,
Abjicito potius, quàm quò perferre iuberis
7 Clitellas ferno impingas: 8 Asinæque paternum

1 Quum ad deos dem. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne animio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi ministres. 6 Librorum sarcina. 7 Ne tanquam stipidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cui ei libros tuos dra. 8 Cognomen patris erat Asina.

Cognomen

cognomen vertas in risum, 9 *& fabula fias.*
10 *Viribus veteris* 11 *per clivos, flumina,* 12 *lamas.*
13 *Victor propositi simulac perveneris* 14 *illuc,*
15 *Sic positum servabis onus,* 16 *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conviva 17 *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possint oculos aureſque 18 *morari*
Cæsaris. oratus multa prece, 19 *nitere porrò.*
Vade, vale: cave 20 *ne titubes, mandataq; frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias.
10 Vt, quò vis perveniss.
11 Per Romam clivosam, i. sepicolle.
12 Lacunas maiores continentes aquam plurium, vel fossarum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad ædes Augusti.
15 Hoc modo, i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, vel, vt Pyrrhia tenulenta portat glomos, i. sphærulas ex filo lanæ, vel, vt convivus domum rediens benè potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Cave ne effundas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIV.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ ante à tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

1 *VIlice ſylvarum & mihi me* 2 *reddentis agelli,*
3 *Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, &*
Quinque bonos ſolitum 4 *Bariam dimittere* 5 *patres:*
6 *Certemus,* 7 *ſpinas animone ego fortiùs an tu*
Euellas agro: & melior ſit Horatius, 8 *an res.*
Me quamvis 9 *Lamiæ pietas & cura* 10 *moratur,*
Fratrem mœrentis, 11 *rapto de fratre dolentis*
12 *Inſolabiliter: tamen* 13 *iſtuc mens animuſque*
14 *Fert,* 15 *& amat ſpatiis obſtantia rumpere* 16 *clauſtra*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odioſors.

1 Vilicus in diuitiis cui reliqui sensi in agris colendis obsequuntur. Angl. an hine, or Bailiffe of husbandrie.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad litem in Baria discernendas.
6 Ego & tu. 7 Curas quæ mentem vrunt. 8 An agellus. 9 Ælii Lamiæ, de quo Od. 26. lib. 3. 10 Roma detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra, i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus

Stultus vterque locum immeritum 27 *causatur iniquè:*
In culpa est animus, 28 *qui se non effugit vnquam.*
9 Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optat.
10 Me constare mihi scis, 21 *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
22 *Non eadem miramur:* 23 *eò dissonuenis inter*
Meque & te.nam quæ deserta & inhospita 24 *tesqua*
Credis, amœna vocat, 25 *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. 26 *fornix tibi &* 27 *vncta popina*
28 *Incutiunt vrbis desiderium.(vide)* 29 *& quòd*
30 *Anguium iste feret piper & thus,* 31 *ocyus vna:*
Nec vicina subest vinum 32 *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
33 *Ad sonitum salire tereæ grauis.* 34 *& tamen* 35 *vrget*
Iampridem 36 *non tacta ligonibus arua: bouémque*
37 *Disiunctum curas, & strictis frondibus* 38 *explet.*
39 *Addit opus pigro riuum, si decidit imber,*
40 *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, 41 *quid nostrum concentum dissidat, audi,*
42 *Quem tennes decuere togæ,* 43 *nitidique capilli:*
Quem scis 44 *immunem, Cynaræ placuisse* 45 *rapaci,*
46 *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
47 *Cœna brevis iuuat, & prope riuum somnus in herba:*
48 *Nec lusisse pudet,* 49 *sed non incidere ludum.*
Non 50 *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
51 *Limat, non odio obscuro* 52 *morsuque venenat:*
53 *Ridenti vicini glebas & saxa monentem.*

26 Crimentur locum qui non merentur odium.
28 Qui sort communionem earum non depellit, sed eam locum sert perpetuò.
29 Tu Romæ laboriosissimus & ad omnia lere miseria paratus, quasi Rhus in medio pelebas, &c.
20 Semper eandem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideo non conuenis.
24 Loca aspera, incultæ & frutetosa.
25 Qui solitudinem amat, sicut ego.
26 Cinedum, lupanar.
27 Popina omnibus obscœnis plena.
28 Inijciunt.
29 *Hæc verba sunt interpretis, quasi à vitijs propter asperitatem prouinciæ.*
30 Ille agat Sabinus.
31 Ocyùs quam vinum, i. nunquam soret vinum ille agcr.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad quius strepitum in cythara vel tibia, seu Gallus inscienter, quasi terræ inutile pondus.
34 *Ironice est tamen, ratio operum villici, talis opera non amans) facimus.* 35 Arui eiùs.
36 Non culta. 37 Bouem ab altero seperatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturat. 39 Riuus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, se sacris satis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, iuve prato non noceat. 41 Si quid nostrum concordium dissonat. 42 Me, quem tennes togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vagueto delinei. 44 Sine muneribus. 45 Animi amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna brevis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Veneriquæ operam dedisse. 49 Sed pudet nos abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo aspicit. 52 Obtrectationes vel maledicendo. 53 Vicini gaudent & rideant, &c.

54 cum

A Cum ſervis urbana 54 diaria rodere mavis:
55 Horum tu in numerum 56 voto vivis, invidet uſum
Lignorum & pecoris tibi 58 calo argutus & horti,
Optat 59 ephyppia bos piger, optat arare caballus.
Quam ſcit uterque libens, 60 cenſebo exerceat artem.

54 At tu contra rusticus mavis cum servis urbanis rodere diaria, i. tenuiter vivere.

55 Diarium est victus diei vilior.

56 Servorum urbanorum.

57 Cum ſuspecta & ſine ratione. 58 Servus verſipellis (qui ex urbe it lignatum foras) invidet tibi felicitati in uſu lignorum, in vigetiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel ſellas equis ad laſideodum impoſitas. Proverbium cohaeret in eos qui ſuis munera inaniter & laſtidiendo, alienum ad quam ſane ſuſcepti exoperat. 60 Iudicabo ut uterque libens exerceat artem, quam nôrit, ut tu iuri colas aegros, ut ille salo, tibi invideas, manear in vrbe.

AD VALAM. Epiſt. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficiſci cogitet, quæ ibi ſit hyems, & quale cœlum perſentatur: ſed ſe non ita ſalubritatis rationem habere innuit, ut non etiam aliquam voluptatis habere velit.

QVæ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, 2 Salerni,
3 Quorũ hominũ regio, & qualis via: nam mihi
4 Muſa ſuperuacuas Antonius & tamen illis (Baias
6 Me facit inuiſum, gelida quum perluor unda
Per medium frigus. ſanè 7 myrteta relinqui,
8 Diſſlaque ceſſantem nervis elidere morbum
9 Sulfura contemni, 10 vicus gemit, 11 invidus aegris.
Qui caput & ſtomachum ſuppoſuere ſontibus audent
12 Cluſinis, 13 Gabiiſque petunt & frigida rura.
14 Mutandus locus eſt, & diuerſoria 15 nota.
Præter agendus equus. 16 quò tendis? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baiæ: Læua 17 ſtomachoſus habena
Dicet eques: 18 (ſed equi frænato eſt auris in ore.)
19 Maior vtrum 20 populum frumenti copia paſcat:
21 Colleſtiſne bibant imbres, 22 puteoſque perennes
Dulcis aquæ. 23 nam vina nihil moror illius oræ.

1 Hic longum eſt. Hyperbaton vſque ad verſum 25. vtrũ ergo, Par eſt te ſcribere nobis ac nos tibi credere quæ hyems ſit Veliæ, &. quæ aëris qualitas in hyeme, &c.

2 Velia & Salernum ſunt oppida in Lucania.

3 Quibus moribus ibi ſunt homines.

4 Antonius Muſa (Auguſti medicus clariſſimus) dicit quòd calidis Baianis ad valetudinem me non eſſe velles.

5 Baiis.

6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo ſunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam

vtar per frigus brumale. 7 Locus myrtis conſitus apud Baias aquis ſalſuginis abundantibus. 8 Quia debilitat & nervis depellere morbum articularem. 9 Aquas ſalſuginas. 10 Vicus Baianus inuidè ſert. 11 Aegris odioſus. 12 Aquis frigidis in Etruria, ſic nominatis a Cluſio Etruſco oppido. 13 Volſcorum urbem. 14 Vt medici conſilio aſſentiar, ſi tum locum quem Baianum me petere oporteat. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba ſunt Horatii aut cuiuſvis alterius ad equum ſuum. 17 Iracundus. 18 Quid ſtomacharis? Equus non aure ſed ore, in quo inſit frænum, ſentit quò ſit eundum. 19 Revocat verſum XXV. *Par eſt te ſcribere vtrum, &c.* de Iu Velia vel Salerno. 21 Collectas in cisternis. 22 Aquas ſontanas fugitet promanantes. 23 Vinas aquoſis, quæ in Velia & Salernorum cuntur non deſidero.

24 Quum rem sim.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 Vinum spiritus concitat facitque animi motus excitat.
30 Quod mihi vires ponitat ad venerem.
31 Repete versum xxv. Par est te scribere vter tu actus, i. vtra regio Velina in Salernina educet, i. nicriat pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque, qualis erant Phaeaces populi luxuriosi & voluptarii.
34 Post quam.
35 Profuit.
36 Facetus ad diuitem mendax rifum mouebat.
37 Qui per totum vrbem vagabatur, modò huius, modò illius diuitis mensam confectabat.
38 Domum statim aut mensam.
39 Qui existimat lautiorem, is omnes erat quod maledicos.
40 A pardallo vel peregrina.
41 In conseguendis in quemuis criminibus. Alii legunt, Crotus, i. promptus vel paratus sapere.

24 *Rure meo possum* 25 *quidquid perferre patique:*
26 *Ad mare quum veni,* 27 *generosum & lene requiro*
Quod curas abigat, quod sum sine diuite 28 *mane*
In venas 29 *animumque meum: quod verba ministret:*
Quod me Lucana iuuenem 30 *commendet amice.*
31 *Tradtus vter plures labores, vter educet apros:*
Vtra magis pisces & 32 *echinos aquora celent:*
Pinguis vt inde domum possim 33 *Phaeaxque reuerti,*
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius 34 *vt nobis maternis atque paternis*
35 *Fortiter absumptis,* 36 *vrbanus coepit haberi,*
37 *Scurra vagus, non qui certum* 38 *praesperet tenere,*
39 *Impransus non qui cenem* 40 *disgustaret hospes:*
Quaelibet in quemuis opprobria fingere 41 *saeuus:*
Pernicies & tempestas 42 *barathrumque macelli,*
43 *Quicquid quaerebat, ventri donabat* 44 *amaro.*
45 *Hic vbi nequitiae fautoribus & timidis nil*
Aut paulum audebat, pasci coepabat 46 *amasi*
Vilis & 47 *agrina, tribus vt sis quod satis esset.*
48 *Scilicet vt ventres* 49 *lamina candentes* 50 *nepotum*
Diceret vrendos, correctius. Menius idem
Quicquid erat vasti praeda maioris, vbi omne
51 *Verterat in fumum & cinerem, Non hercule mirer*
(Aiebat) 52 *siqui comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, 53 *nil vulua pulchrius ampla.*
54 *Nimirum hoc ego sum. nempe tuta & parcula laus,*
Quum res deficiunt, 55 *satis inter vilia sortis?*
Verum vbi quid melius contigit & 56 *vtilius,* 57 *video*
58 *Vos sapere & solos aio* 59 *bene viuere, quorum*
Conspicitur 60 *nitidis fundata pecunia villis.*

42 Deuoratrix. Est vitae barathrum profunda voragine. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa copiosi. 45 Menius quum à nequitiae fautoribus (luxuriosis) parum, & à timidis (mensis) nihil sustineret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Suppeditaret. 48 Iuvet inepta & stolidè correctius dicere, &c. 49 Lamina, i. ferro candefacto, ferrea crudelitas. 50 Luxuriosos. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua circitis suis primipara. 54 Talia ego sum, inquit Horatius, cibi multa non sapientes, contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis sortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosus. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse vere sapientes. 59 Beate viuere.
60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quaestus est incertus.

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

1 NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
2 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivo:
Pomisne, & pratis 4 an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi 5 forma loquaciter, & situs agri.
6 Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: 7 sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
8 Temperiem laudes: quid si vberrima benignè
Cornua vepres & prona ferant? si quercus & ilex
10 Multa fruge pecus, multa domino iubet vmbra?
11 Dicas adductum propius frondere Tarentum.
12 Fons etiam vivus dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior 13 Thracam, nec purior ambiat 14 Hebrus.
Infirmo capiti fluat 15 utilis, vtilis alvo.
16 Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) annonæ
Incolumem tibi me præstant 17 Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse 18 quod audis:
19 Sufficiamus lampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor 20 ne cui de te plus quàm 21 tibi credas:
Neve putes 22 alium sapiente bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum rectèque valentem
Dicitet, occultam febrem 23 sub tempus edendi
Dissimules, 24 donec manibus trevor inlidat 25 vmbris.
STVLTORVM incurata pudor 26 malus vlcera celat.

1 Ne te arti inquisitio.
2 Arvo satium, i. frumento.
3 An divitem fructu.
4 An sit vini fertilis.
Vlmus dicitur vitis maritata.
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. ample.
6 Agri mei sunt montes continuati, nisi quod separentur valle interiecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò lævum tepefaciat.
8 Coeli & agri temperiem merito laudaveris.
9 Copiosa.
10 Multa glande. Pro, Ad prodigium.
11 Dicere poteris agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber vt dignus sit appellari flumine.
13 Thracium.
14 Hebrus est magnus fluvius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maxime est insalubre. 18 Quod tedia dere, i. quod dicteriorsse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma, id est, omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alieni multa de felicitate tua prædicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium a sapiente, s. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore tuorum sensum prodat. 25 Cibo vacuis. 26 Vitiosus pudor, qui veram facinora

27 Bella abs te ge-
ſta
28 Enarret.
29 Antes aſſentiri
oni patientes.
30 Verba ſuæ alum-
næ Auguſto aſſen-
tanti.
31 Veinam Iupiter
ſeruet in ambiguo,
vt ſis ſemper incer-
tum verum populus
re (ô Auguſte) velit
magis ſalutem eſſe
tuam populi,
32 Ad Auguſtum,
nunc ſi res pertineat.
33 Quæ ſi patetiose
ſapientem emendatumque vocari.
34 Iterum reſpondet,
quæ nominatim ſit
appellarus?
35 Conuerſo (in-
quit Horatius) nos
omnes ſapientis &
boniviri appellatio-
nem detorſerit.
36 Sed populus in-
conſtans, qui, &c.
37 Honeſtas.
38 Idem populus
odiuret.
39 Quoniam homi-
nem, inquit populus.
40 Si idem poſtulas
me furem, magnidi-
cum, petricidam eſſe
crimineter.
41 Si pertinaciter
dicat.
42 Commonemur
his falſis criminatio-
nibus?
43 Et expalleſcam?
minimè verò.
44 Alii legunt Mi-
ſeratum, i. miſera-
mente egentem, ſe-

Si quis bella 27 tibi terra pugnata marique
28 Dicat, & his verbis 29 vacuas permulceat aures?
30 Téne magis ſalvum populus velit, an populum tu,
31 Seruet in ambiguo, qui conſulit & tibi & urbi,
Iupiter? 32 Auguſti laudes agnoſcere poſſis?
Quum pateris 33 ſapiens emendatuſque vocaris?
34 Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? 35 nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
36 Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet: idem
Detulerit 37 faſces indignis, 38 detrahet idem.
39 Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.
40 Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
41 Contendat loqui ceſtum preſſiſſe paternum:
42 Morderne opprobriis falſis? 43 mutemque colores?
Falſus honor iuuat, & mendax infamia terret,
Quem niſi mendoſum & 44 mendacem? 45 vir bonus eſt
46 Qui conſulta patrum, qui leges iuraque ſeruat: (quis
Quo multæ magnæque 45 ſecantur iudice lites:
48 Quo reſpondere & quo cauſæ teſte ſerenentur.
Sed videt hinc omnis domus & vicinia tota
Introrſum turpem, 49 ſpeciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Seruus: habes pretium, loris nam 50 vreris, ais.
51 Non hominem occidi. 52 Non paſces in cruce cornix.
53 Sum bonus, & frugi. Renuit, negat atque 54 Sabellus.
Cautus enim 55 metuit foueam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, & 56 opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
57 Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:
58 Sit ſpes fallendi, 59 miſcebis ſacra profanis.

ſerunt. Reſpondet Horatius. 53 Seruus loquitur. 54 Horatius in
ſera ſua Sabino exiſtens negat te eſſe bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abſtineris
à malefacio. 55 Deinde ſoueam. 56 Occultum hamum non deſinunt tamen hæ feræ rapere
eſſe. Et tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abſtinebis. 58 Si ſperes fore, vt literæ maleficium.
59 Bi norum & malorum diſcrimen tollas.

Nam

Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,
60 *Damnum est, non facimus mihi pacto lenius isto.*
61 *Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel bove placat:
62 *Jane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:*
63 *Labra mouet, metuens audiri: pulchra* 64 *Laverna*
65 *Da mihi fallere, da iustum sanctumque videri:*
66 *Noctem peccatis, & fraudibus obiice nubem.*
67 *Qui melior seruo, qui liberior fit auarus,*
In triuiis fixum quum se 68 *demittit ob assem*
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque paruo:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit unquam.
69 *Perdidit arma,* 70 *locum virtutis deseruit, qui*
Semper in augenda festinat & obtundit 71 *re.*
Vendere quum possis captiuum, 72 *occidere noli:*
Seruiet utilius, 73 *siue pascat durus, aretque:*
Nauiget, ac medijs hyemat mercator in undis:
74 *Annona premit, portet frumenta* 75 *penusque.*
76 *Vir bonus & sapiens audebit dicere,* 77 *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perverse pati cogis?
Indignum cogis: 78 *Adimam bona.* 79 *Nempe pecus, rem,*
Lectos, argentum. tollas licet. 80 *In manicis &*
Compedibus seruo sub custode tenebo.
81 *Ipse deus, simulatque volam, me soluet.* 82 *Opinor,*
Hoc sentit, moriar: mors vltima 83 *linea rerum est.*

60 Isto pacto damnum est mihi lenius, non facimus admissum. *Contra Stoicos qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non vere, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronunciauit, O Iane, &c.
63 Submissa voce loquitur, solens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, &c. O pulchra Laverna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede vt mea iniuste facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam aliunde precatus meas, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus se seruo meliorem, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in via a puero fixum, quo prætereuntes illudatur.
69 Quod mihi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit, quod in re militari est ignominiosissimum.
71 Peculio.
72 Sed venda. 73 Sine vt pascat gregem, durus, id est, laboris perferens. 74 Annonam facit viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc penus, arij significat emptæ esculentam & potulentam quo se sustentet homines. 76 Vir tenuera bonus & sapiens audebit cum Bacchum alloqui Penthei. 77 O Penthei rector Thebarum, quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Reponentis sapientis hoc modo, Ac sint bona fortunæ quæ mihi ad mores minoris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Penthei) te tenebo. 81 Patet meus sapiens (inquit Bacchus) etiam vbi voluero me liberabit a vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citius moriatur, quam turpiter seruiat. 83 Finis suus extremum. Metaph. ducta ab Geometris.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicicias perueniss, & illorum fauorem ac liberalitatem emereri nos cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVamuis Scæua satis 1 per te tibi consuli, & scis
Quotandem pacto decatt 2 maioribus vti:
Disce, docendus adhuc, quæ censet 3 amiculus: vt si
Cæcum iter monstrare velit, tamen aspice siquid
Et nos, 4 quod curas proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies 5 & primam somnus in horam
Delectat, si te puluis strepitusque reuersum,
Si lædit caupona: 7 Farentinum me iubebo.
Nam neque diuitibus contingunt gaudia 8 solis:
Nec vixit malè qui natus moriensque 9 fefellit.
Si prodesse tuis, 10 pauloque benignius ipsam
Te tractare voles: 11 accedes ficcus ad vsum.
12 Si prandere olus patienter, regibus vti
Nollet Aristippus. 13 Si scires regibus vti,
Fastidire olus, 14 qui me notas? vtrius horum
15 Verba probes & facta, doceo: vel, nunior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
16 Mordacem Cynicum sic elusisse (ut aiunt)
17 Scurror ego ipse mihi, 18 populo tu: rectius hoc & 19
Splendidius multo est, æquum vt me parte, 20 alas vel,
21 Officium facio. tu poscis 22 vilia: verum est
23 Dante meum, 24 quamuis sera te nullius egentem.

1 Quamuis sine vllorius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus vinere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si curas, &c.
5 Quod crudeli die, vt vetis in tem tuum vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum, i. e. tu vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum inclemtre.
8 Habent enim pupperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoretur.
10 Paulò liberalius.
11 Tu quoque & lubrius accedes ad ciuitem vagantem deliburum, cuius gustus etiam condimentis est loco.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dictis laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ego & regibus risum moueo, sed mihi, i. in meam vtilitatem. 18 Tu scurram ad populi plausum. 19 Mihi sentrari. 20 Vt rex alat. 21 Est ciolum me præbeo. 22 Tu Cynice res vilis petis. 23 Tu pauperior es & inferior re, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis.

25 Omnis

25 *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
26 *Tentantem maiora, fere præsentibus æquum.*
Contrà, 28 *quem duplici panno patientia velat,*
29 *Mirabor* 30 *vitæ via si conversa decebit.*
31 *Alter purpureum non expectavit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret 32 *non inconcinnus utramque.*
33 *Alter Mileti textam* 34 *cane pejus & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. 35 *refer, & sine vivat inepte.*
36 *Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,*
37 *Attingit solium Jovis, & cœlestia tentat.*
38 *Principibus placuisse viris, non ultima laus est.*
39 *Non cuivis homini contigit adire Corinthum.*
40 *Sedit, qui timuit, ne non succederet: esto.*
Quid? 41 *qui pervenit, fecitne viriliter? atqui*
42 *Hic est, aut nusquam, quod quærimus.* 43 *hic emus hortet,*
Ut parvis animis & parvo corpore majus:
44 *Hic subit, & perfert.* 45 *aut virtus nomen inane est,*
46 *Aut decus & pretium recte petit experiens vir.*
47 *Coram rege suo de paupertate* 48 *tacentes,*
49 *Plus poscentes ferent.* 50 *distat, sumasne pudenter,*
An rapias. 51 *atqui veram cupit hoc erus, hoc simulatam.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, 52 *nec pascere equus,*
53 *Qui dicit, clamat, nihilum dare.* 54 *succinit alter,*
Et mihi dimidium 55 *findetur munere quadra.*
Sed tacitum pasci si posset cornus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem majora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nonum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vestiet vtrumque vestem, unum tenuiùs, nunc crassiore.
33 Diogenes vestem pretiosam rejicit, ex optimi Imperatoris in Misenò suæ insula.
34 Acerrimè. Proverbialiter dictum.
35 Redde Aristippo pallium. Diogenes pallium quod ei laudaveras, purpureum tui chlamydem et relinquens, & permittere vivat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, sive domi, sive belli, pati oportet potius per vasa nostra.
37 Proximè accedit ad divinitatem.
38 Ob beneficia in reip. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quæsit, neque tentare voluit.

41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc, i. in agendo sortitur, id est, de quo quæritur. 43 Alius ad Principum amicitias aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Admittit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritis petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui poscit. 50 Multum interest verum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, ut cum dictionibus amicis decenter versemur. 52 Nec firmum me pascere propter fragum proventum incertum. 53 Qui sit querimur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter eliam succlamat. 55 Communi cetur inter nos quadra, i. quarta pars pilis, magere divitis, quod diminutum admittit.

56 Cum ciceris & vibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vitæ asperitas.
61 Viatica largiùm oblata.
62 Imitatur allatiua meretricis.
63 Mouile mulieb. Est diminutiuum a cistus.
64 Cruris noculâ.
65 Ereptam, subconquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.

Plus dapis [56] & vixæ multo minus inuidiæque.
[57] Brundusium [58] comes aut [59] Surrentum duros ut
montem,
Qui queritur [60] salebras, & acerbum frigus, & imbres,
Aut cistam effractam, & [61] subductia viatica plorat:
[62] Nota refert meretricis acumina, sæpe [63] catellam,
Sæpe [64] peristromatis rapiam sibi [65] flentis: vti nox
Nulla fides damnis verisq; doloribus [66] adsit.
Nec semel irrisus, triuiis [67] attollere curat
Fracto crure [68] planum: licet illi plurima [69] manet
Lachryma: [70] per sanctum iuratus dicat Osirim,
Credite: [71] non ludo: crudeles [72] tollite claudum.
[73] Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.

68 Impostorem, qui in titulo sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Lacrymæ, i. quamuis illi planus adsit lectus, mœret. 70 Quamuis per Osirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non ioco. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano. Quære peregrinum aliquem, qui fractis cruribus non sum, nam mendicitatis vitio laborem cognitus.

AD LOLLIVM. Epist. XVIII.

Quæ ad amicitiam conseruandam facienda sint, quæ item vitanda, ac præsertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Iniuriam autem sumit ab iis, qui dum tenera quædam non norunt, vel scurrarum potius quam amicorum fungi officia videntur, vel asperitate agrestî (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Postremo eum ad quærendam illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

1 Cautelis.
2 Hominis vafrili cauta turpiter adulantis.
3 Quam detrectatis esse amicus.
4 Dissimilis vultu, victus & gesta.
5 Sic amicus dissidebit a scurra insidiis.
6 Fera quæ iam dudum. 7 Insolubi.

SI bene te noui, [1] metues, libertime Lolli,
[2] Scurrantis speciem præbere, [3] professus amicum.
Vt matrona meretrici dissimilis erit aliqua
[4] Discolor, [5] sic fido scurræ distabit amicus.
Est huic diuersum vitio vitium prope maius,
Asperitas agrestis, & [6] inconcinna grauisque,

Quæ

Quæ se commendat [8] tonsa cute, demibus atris:
[9] Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
VIRTVS est medium vitiorum, & [10] utrinque re-
ductum.
[11] Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
[12] Derisor lecti, sic nutum divitis [13] horret,
[14] Sic itevat voces, & verba [15] cadentia tollit:
Vt puerum sævo credat dictata magistro
[16] Reddere, [17] vel partes mimum tractare secundas.
[18] Alter rixatur de lana sæpe caprina.
[19] Propugnat, magis armatus? Scilicet [20] ut non
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] ut non
Acriter elatrem, [22] pretium æris altera sordet. (plus:
[23] Ambigitur quid enim? [24] Cæsar sciat an Decius
[25] Brundusium Dirusci melius via ducat, an Appi.
[26] Quem damnosa Venus, quem præceps alea? [27] nudat,
Gloria quem? [28] supra vires & vestit & [29] ungit?
[30] Quem tenet argenti sitis importuna famésque,
Sæpe [31] decem vitiis instructior, odit & horret,
Aut si non odit, [32] regit: ac veluti pia mater,
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse [33] priorem
Vult: & ait [34] prope vera, mea (contendere noli)
Stultitiam patiuntur [35] opes: tibi parvula res est,
[36] Arcta decet, sanum comitem rogat: desine mecum
Certare. [37] Eutropelus vultumque nocere volebat,

[8] Hirsuto corporis squallore. Nam qui tondentur, pilosi sunt & hirsuti, vel tonsa cute, i. tradendo amicum vsque ad cutem, sic enim nimis dulciter exaggerando ipsum ante dentibus, i. agendo mordacitate.
[9] Dum illa asperitas vult nominari libertas.
[10] Ab vtroque extremo, i. excessu & defectu remotum.
[11] Blandus adulator.
[12] Qui se deridet & eundem ut risus dominum in lusum ponit lecti accumbentes. Nam Romani conuiuia extremum usque sepulchi deridere solent.
[13] Horrere se fingit.
[14] Sic repetit voces illatis quasi admiranda.
[15] Verba ex ore amicitiæ incassidenda excidentia pro mirandis quasi de terra tollit.
[16] Singulatim.
[17] Vt credas histrionum secundas partes Comœdiæ agere cum voce submissiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas.
[18] Agrestis reprehensor.
[19] Pugnat pro nugis, id est, defendit magis, tanquam homo armatus.
[20] Vt non mihi induibitata fides habeatur, inquit agrestis.
[21] Vt non liberè dicam & scriter defendam.
[22] Si pretii loco alterca vita vel ab eo leuior mihi detur, ego tanquam contemnam.
[23] Quæ dere controuersitur? sc. de nugis.
[24] Vtrum Cæsar gladiator, an Decius sit sicarius.
[25] Brundusium.
[26] Quem dere controuersitur? sc. de nugis.
[27] Deputerat.
[28] Supra quam facultates ferunt.
[29] Vngendo tumptuosè.
[30] Qui omne obicium præstat: diuiti pudore pauperiei, quam sit ipse pejor.
[31] Multis vitiis.
[32] Moderatur, reprehendit & vult emendare.
[33] Meliorem esse debere se.
[34] Veris propinqui.
[35] Opes quibus stultitiæ veram compenio, quando stulte ago.
[36] Non amplæ togæ decet comitem ire sociorem; est enim molestus: sic multæ opes viro bono sunt impedimento.
[37] Homo lectus & adeo callidus vt sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta dabat pretiosa. 38 *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet nouа consilia, 39 *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium: 40 *nummos alienos pascet:* 41 *ad imum*
42 *Thrax erit, aut obtorto* 43 *aget inter mercede tabellam.*
44 *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
45 *Commissumque tegesi,* 46 *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quicquam venari volet 47 *ille, poemata panges.*
48 *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit: 49 *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra. 50 *fraterna cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quietisque educet in agros
51 *Æolis onerata plagis iumenta, canesque,*
Surge, 52 *& inhumanæ senium depone Camenæ:*
Cautes vt parier pabulum laboribus emptis:
53 *Romanis solenne viris opus,* 54 *vtile sanæ,*
55 *Fitaque & membris, præsertim quum valeas, &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilis quod 56 *speciosius arma*
Non est qui tractet: scis 57 *quo clamore corona*
58 *Prælia sustineas campestria, denique sæuum*
Militiam 59 *puer & Cantabrica bella tulisti,*
60 *Sub duce, qui templis Parthorum* 61 *signa refixit,*
Et nunc, si quid abest, Vtilis 62 *adiudicat armis.*
Ac, 63 *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quamuis nil 64 *extra numerum fecisse modumque*
Curas, 65 *interdum nugeris rure paterno.*
66 *Partitur lintres exercitus.* 67 *Alia pugna*

38 Pluris fadus fortunas sua tam magnas. 39 Et meliora speculabit. 40 Nummos seruos angebit. 41 Postremo. 42 Efficitur gladiator vergente senium inepto. 43 Circumducet. 44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est vsus. 45 Tam fidei quam secreto. 46 Et pœne & in vino. 47 Ille superior omnium. 48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter illorum discordiam. 49 Donec lyra Amphionis Zetho odiosa, desiit sonare. 50 Moribus rusticis. 51 Retibus optimis qualis habuerint in venatione apri Calydonii, quæ vita est in Æolia. 52 Et depone senilem tuæ Camenæ insensibilitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana. 53 Venari, opus est virorum Romanis. 54 Pariter vtile, quia inde apparent signa fortitudinis. 55 Vtile vitæ, quia exercitatio conservat corporis valetudinem. 56 Decentius, quam in Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina persecutus Campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto, Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adimit populo Romano. 63 Noli te nimis longe retrahere aut abesse, si ne iusta excusatione. 64 Iacpte, Metaph. ducta a falcatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugis age in villa paterna. 66 Exercitus dividere in iniculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te duce per pueros hostili more[68] refertur.
[69] Aduersarius est frater: [70] lacus, Adria: dones
[71] Alterutrum velox victoria [72] fronde coronet.
Consentire suis studiis [73] qui credidere tibi,
Fautor vtroque tuum laudabit [74] pollice ludum.
[75] Protinus vt moneam (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, saepe videto.
[76] Percontatorem fugito; [77] nam garrulus idem est:
Nec reticent patulae commissa fideliter [78] aures:
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
[79] Non ancilla tuum jecur vlceret vlla, puerve,
[80] Intra marmoreum venerandi limen amici:
Nec dominus pueri pulchri characue puellae
[81] Munere te parvo beet, [82] aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] pudorem.
Fallimur, [84] & quondam non dignum tradimus: ergo
Quem sua culpa premet, [85] deceptus omitte tueri:
Vt penitus notum, [86] si tentent crimina, servet,
Tuerisque tuo fidentem praesidio: qui
[87] Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te post paulo ventura pericula sentit?
[88] Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] cultura potentis amici:
[90] Expertus metuit. Sic, dum tua navis in alto est,
[91] Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.
[92] Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi:
[93] Sedatum celeres, [94] agilem gnavumque remissi:
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repraesentatur, vt eius memoriā gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarii ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulac mare Adriaticum, in quo nauale praelium gestum est inter Aug. & Antonium.
71 Teant fratrem.
72 Laurea.
73 Augustum.
74 Vtraque manu, i. summopere cupi probabit.
75 Incipe.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eidem libidine prodit, qua audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne amores puerorum puellarumue dimicis.
80 In domo magnifica.
81 Dari tibi quod amas.
82 Denegans tibi putrium vel puellam a te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri qui te commendatus, quemadmodum defendere penitus tibi notum.
86 Si malevoli falso eum culpent, serues, id est, seruare debes, eumque tutari.
87 Inuidia detrectatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.*
88 Res tua in periculo versatur.
89 Cultus & obseruantia.
90 Qui periculum fecit, metuit.
91 In hac re studium tuum pone ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas. Nam diuites, vt aura sunt mutabiles.
92 Morum similitudo necessaria est in amicitia.
93 Tardum.
94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt

O derunt parrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare 95 *vapores.*
96 *Dene supercilio nubem? plerunque modestus*
97 *Occupat obscuri speciem, taciturnus* 98 *acerbi.*
Inter cuncta 99 *leges & percunctabere doctos,*
Quarationem quae tas traducere 1 *leniter aevum:*
Ne te semper 2 *inops agitet vexetque cupido,*
Ne pavor, & 3 *rerum mediocriter utilium spes.*
4 *Virtutem doctrina paret, naturane donet?*
Quid minuat curas, 5 *quid te tibi reddat amicum:*
6 *Quid pure tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
7 *An secretum iter, &* 8 *fallentis semita vitae:*
Me quoties 9 *reficit gelidus* 10 *Digentia rivus.*
Quem 11 *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice 12 *precari?*
13 *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* 14 *ut mihi vivam.*
Quod superest aevi, si quid superesse volunt dii.
15 *Sit bona librorum & provisae frugis in annum*
Copia: 16 *ne fluitem dubiae spe pendulus horae.*
Hoc satis est orare Jovem, qui donat & aufert:
17 *Det vitam, det opes: aequum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Auster à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis recti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt pecuniaria divitiae.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus discipina constet an natura?
5 Quid faciat te ingenue vivere.
6 Quid vere suadeat tranquillum quietemque.
7 Ad obscurum vitae genus.
8 Vitii latentis.
9 Animum reficit.
10 Digentiae rivus per agrum Horatii fluens.
11 Mandela et pagus in Sabinis, cuius incolae frigore constricti aquam Digentiae bibunt.
12 Optare.
13 Vt futurum, quod nunc habeo. 14 Vt vivam meo non posteriorum arbitratu. 15 Vsque ad vitae finem. 16 Ne semper incertus sim, pendens a rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona caetera, 18 Animum aequabilem & praesentibus contentum ipse mihi parabo.

AD MECOENATEM. Epist. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitiis potius quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans seruum pecus, se contrà vestigiis aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit: cur ii, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

1 PRisco si credit Mecoenas docte Cratino,
Nulla placere diu 2 nec vincre carmina possunt,
Quæ scribuntur 3 aquæ potoribus: 4 vt male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas.
5 Vina ferè dulces oluerunt mane Camenæ:
6 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse 7 pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. 8 forum, putealque Libonis
9 Mandabo siccis, 10 adimam cantare seueris.
11 Hoc simul edixit, non cessauere poetæ
12 Nocturno certare mero, 13 putere diurno.
Quid? 14 siquis vultu torno ferus, & 15 pede nudo,
Exiguæque togæ simulet 16 textore Catonem,
Virtutemne repræsentet moresque Catonis?
17 Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum 18 studet vrbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis 19 imitabile. quòd si
20 Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
21 O imitatores, seruum pecus, 22 vt mihi sæpè
23 Bilem, sæpe iocum vestri mouere 24 tumultus.

1 Crat. Poetas Poeta priscam comœdiam scripsit.
2 Nec annosa fiet.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poetas parum sanos, i. diuino furore correptos, extra se positos.
5 Ipsæ Musæ, etiam mane sobriæ non fuerunt.
6 Homerus commendatur esse vinosus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenses & sedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam sobrio.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui studia colunt seria.

11 Postquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Siquis vestem vultumque Catonis imitetur, numquidille statim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum sæpe hoc calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitam linguæ Timagenis Rhetoris æmula rupit, id est, dirupit cum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar in quo aliqua insunt vitia, stultus imitetur in vitiis, virtutibus omissis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter solitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id est, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potiùs quam virtutis poeticæ imitatores, veteri seruientes consuetudini bestiæ seruilis. 22 Quam sæpe. 23 Irrisendum. 24 Vestræ conturbationes.

25 Libera per vacuum posui vestigia 26 princeps:
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidit
27 Dux, regit examen. 28 Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animosque 29 secutus
Archilochi, non res & 30 aetas verba Lycamben.
Ac, ne me foliis idem 31 breuioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
32 Temperat Archilochi Musam pede 33 mascula Sappho,
Temperat Alcaeus: 34 sed rebus & ordine dispar, (plus,
Nec socerum quaerit 35 quem versibus obliuat atris,
Nec 36 spunse laqueum famoso carmine nectit.
37 Hunc ego 38 non alio dictum prius ore, Latinis
39 Vulgauí fidicen. 40 iuuat immemorata ferentem
41 Ingenuis oculisq; legi, manibusq; teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametq; domi, 42 premat extra limina iniquus?
43 Non ego 44 ventosae plebis suffragia uenor,
Impensis cenarum & tristi munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & 45 ultor,
46 Grammaticas ambire tribus & 47 pulpita dignor.
48 Hinc illae lachrymae. 49 spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, 50 & nugis addere pondus:
Si dixi, 51 rides, ait: & 52 Jouis auribus ista
Seruas, 53 fidis enim manare poetica mella
Te solum, 54 tibi pulcher. 55 Ad haec ego naribus uti
Formido: & 56 luctantis acuto ne secer vngui,
57 Displices iste locus, clamo: & 58 diludia posco.

25 Ego nullius poetae Latinum imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. praecedentem non sum sequutus.
26 Princeps.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. deducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritum Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia, vide Epod. 5.
31 Ne minore coronâ (i. laude) me coronet; & Maecenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcaei & Sapphûs temperamus.
33 Sappho fuit mulier fortis & virilis.
34 Sed sententiis & disposicione dissimilis non quaerit Lycambem.
35 Quem versibus maledicis deformet.
36 Necabile Lycambes filium, quo se quoque post patrem suspendit.
37 Hunc Archilochum. 38 Non alio ore Latino. 39 Ego imitatus sum, existimas fidicen, id est, poeta lyricus.
40 Iuuat me proferentem dicta a nullo ex Latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Ve soleant iudicia poetae. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, vel qui vicissim eos mea carmina vicissim recitando.
46 Grammaticorum multitudinem praestare, vt libros meos suis discipulis edendos propinent.
47 Vade recitentur a Grammaticis mea carmina. 48 Exhac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est, si dixi, puder me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait aliquis inuidus. 50 Et nugas vendicare.
51 Simulatione veteris. 52 Auribus Augusti, Ioan nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quae mihi ab isto dicta sunt vereor subsannare, i. vereor irridere quae dixit. 56 Mecum contendentis.
57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina expoleo. Metaph. ducta a ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludus

59 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & 60 *funebre bellum.*

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe gignunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

1 *VErtumnum, Janumque liber spectare videris:*
Scilicet 2 *vt prostes Sosiorum pumice mundus.*
Odisti claues, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi 4 *gemis: & communia laudas,*
Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,
Non eris 6 *emisso reditus tibi. Quid miser egi?*
Quid volui? dices: vbi quis te læserit, & scis
7 *In breue te cogi,* 8 *quum plenus langueat amator.*
9 *Quòd si non odio peccantis despicit augur,*
Charus eris Romæ, 10 *donec te deserat* 11 *ætas.*
In tenebrosum vbi manibus sordescere vulgi
Cæperis, aut 12 *tineas pasces* 13 *taciturnus inertes,*
Aut 14 *fugies Vticam, aut* 15 *vincla Mitteris* 16 *Ilerdam.*
Ridebit 17 *monitor non exauditus: vt ille*
Qui 18 *male parentem in rupes protrusit asellum*
Iratus. quis enim invitum seruare laboret?
19 *Hoc quoque te manet, vt pueros* 20 *elementa docentem*

1 Vertumnus & Janus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, aute quorum templa vel statuæ, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt possim te similem vitreæ librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri & sub sigillo esse, quod puto dicis genium esse consuevit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem a me conscriptus, vt egredi periclitetur, quam tuto malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus insudet.

8 Quum lector tui videndi antea cupidus, fit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non despicio odio tui, mihi bene monenti non parenti, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legeris. 14 Euolabis. Est Vtica vrbs in Africa. 15 Pyxidæ literarum integumenta. Solebant vectores aliis chartis suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te præmoui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit [22] *aures;*
Me libertino natum patre, [23] *& tenuis re*
[24] *Maiores pennas nido extendisse loquaris:*
Vt quantum [25] *generi demas, virtutibus addas.*
Me [26] *primùm vrbis belli placuisse domique:*
Corporis exigui, [27] *praecanum,* [28] *solibus aptum:*
[29] *Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.*
Forte meum siquis tepefactum sentiet [30] *annum,*
Me quater vndenos sciat implesse [31] *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

21 Illum dicit tertia post quintam, quo tempore barbam tibi dissecta pectis pexisse conseruantur.
22 Auditores.
23 In parua hereditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrans.
Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Nasalibus.
26 Rome primùm, Augusto, Mecoenati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus. 28 Soli gaudentem. 29 Iracundum ita tamen vt sim facilè placandi
30 Aetatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Sulpitius Cerdo fortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. 1.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos, quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. Poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœptisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia[1] *solus:*
Res Italas armis tuteris,[3] *moribus ornes:*
Legibus emendes:[5] *in publica commoda peccem,*
Si longo sermone[6] *morer tua tempora, Cæsar.*
Romulus &[7] *Liber pater, & cum Castore Pollux,*
Post[8] *ingentia facta, deorum in templa recepti,*
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella[9]
Componunt,[10] *agros assignant, oppida condunt:*
Ploranere suis[11] *non respondere fauorem*
Speratum meritis, diram[12] *qui contudit hydram,*
Notaque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
3 Imperium & dignitatem Romanam.
5 Reali disciplina, quæ bonos mores inducit.
6 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
7 In reipub. vtilitatem delinquam.
8 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.

8 Postres tot tantasque gestas (i. post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Quæ tollunt. 13 Pœnorem non esse meritis, arem. 14 Herculem.

15 *Comperit*

21 Non dici certis annis quarta, quo tempore hæreditates dari solent. 22 Auctores. 23 In parva hæreditate, vel supellectile. 24 Humilitatem generosam illustrat. Allegoria ducta ab ovium pellis. 25 Natalibus. 26 Rom. primati. Aug. Augusto, Mecænati, Pollioni, &c. 27 Commodate tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Irascendum ita tamen ut sim facilè placandi. 30 A Zoilum meum. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Sol. Lucius Cordus fuit cum Lepidum collegam suum in Consulatu.

Occupet extremis in vicis balba senectus.
21 *Quum tibi sol tepidus plures admoverit* 22 *auras;*
Me libertino natum patre, & 23 *in tenuis re*
24 *Maiores pennas nido extendisse loquaris;*
Vt quantum 25 *generi demas, virtutibus addas.*
Me 26 *primùm urbis belli placuisse domique:*
Corporis exigui, 27 *præcanum,* 28 *solibus aptum;*
29 *Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.*
Forte meum finis te percontabitur 30 *annum,*
Me quater undenos sciat implevisse 31 *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius 32 *anno.*

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. 1.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poetica studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. Poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœptisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcem illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia [1] *solus:*
[2] *Res Italas armis tuteris,* [3] *moribus ornes:*
Legibus emendes: [4] *in publica commoda peccem,*
Si longo sermone [5] *morer tua tempora, Cæsar.*
Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux,
[6] *Post ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[7] *Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella*
[8] *Componunt,* [11] *agros assignant, oppida condunt:*
[12] *Ploranere suis* [13] *non respondere fauorem*
Speratum meritis, diram [14] *qui contudit hydram,*
Notaque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Resti disciplinæ, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitatem delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.

8 Postres fortissimæ gestas (i. post finem vitæ) in cœlos receptæ. 9 Dum vixerunt. 10 Dum bella fixerunt. 11 Dum suum cuique assignarunt. 12 Questi sunt. 13 Fauorem non esse meritis parem. 14 Herculem.

15 *Comperit*

15 Cognòuit.
16 Ipsa morte.
17 Ille homines sua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices se inferiores sui excellentiâ quodâmodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuenti.
20 Tempestiuos deorum honores, ante tuum mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iurauerit quis.
22 Nullam talem, qualis es tu.
23 Iustus est in hac vna re æstimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob solam vetustatẽ nouis anteponit.
26 Nisi à terris abstracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita fauens veterum scriptis, vt dicitet Albano, &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri constituerunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis aut fœderis Sabinis icta, & ex æquo composita.
33 Ius pontificale de sacrificiis.

15 *Comperit inuidiam* 16 *supremo fine domari.*
17 *Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat artes*
Infrase positas: 18 *extinctus amabitur idem.*
19 *Præsenti tibi* 20 *maturos largimur honores,*
21 *Iurandasque tuum per nomen ponimus aras,*
22 *Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tumbic populus, sapiens & 23 *iustus in vno*
Te nostris ducibus, 24 *te Graiis anteferendo,*
25 *Cætera nequaquam simili ratione modoque*
Æstimat: &, 26 *nisi quæ terris semota* 27 *suisq;*
Temporibus defuncta videt, 28 *fastidit & odit.*
29 *Sic fautor veterum, vt* 30 *tabulas peccare vetantes,*
31 *Quas bis quinque viri sanxerunt,* 32 *fœdera regum*
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis.
33 *Pontificum libros,* 34 *annosa volumina vatum,*
Dictitet Albano 35 *Musas in monte loquutas.*
36 *Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque*
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutinâ: non est 37 *quòd multa loquamur,*
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
38 *Venimus ad summum fortunæ: pinguimus atque*
39 *Psallimus, & luctamur Achiuis doctiùs* 40 *vnctis.*
Si meliora 41 *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, 41 *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum 43 *qui decidit, inter*
Perfectos veteresq; referri debet? an inter
44 *Viles atque nouos?* 45 *excludat iurgia finis.*
46 *Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? 47 *qui deperiit minor vno mense, vel anno,*

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est, Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quo antiquiores essent, eò meliores habebuntur: certè nihil restat nisi vt denegemus ea quæ sunt naturalia, scquòd oleaster habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus poetæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctiùs Græcis palæstritis, qui vngi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, iunior vno mense.

Inter

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
48 *An quos & præsens & posterа respuet ætas?*
49 *Iste quidem veteres inter ponetur honestè,*
Qui vel mense brevi vel toto est iunior anno.
50 *Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ*
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat 51 *elusus ratione ruentis acervi,*
Qui redit 52 *ad fastos, &* 53 *virtutem æstimat annis,*
54 *Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.*
Ennius, & sapiens & fortis, & alter 55 *Homerus,*
Ut 56 *critici dicunt, leniter curare videtur*
57 *Quòd promissa cadant & somnia Pythagorea.*
58 *Nævius in manibus non est, & mentibus hæret*
59 *Penè recens. adeò sanctum est vetus omne poema.*
Ambigitur quoties, 60 *uter utro sit prior, aufert*
61 *Pacuvius docti famam senis, Accius* 62 *alit.*
Dicitur Afrani 63 *toga convenisse Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi 64 *properare Epicharmi:*
65 *Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.*
66 *Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus, 67 *Livi scriptoris ab ævo.*
Interdum vulgus 68 *rectum videt,* 69 *est ubi peccat.*
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam 70 *nimis antiquè, si pleraque durè*
Dicere credit eos, 71 *ignavè multa, fatetur:*
Et sapit, & 72 *mecum facit, & Jove judicat* 73 *æquo.*
74 *Non equidem insector, delendaque carmina Livi*
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
75 *Orbilium dictare: sed* 76 *emendata videri,*

48 An inter nouos, &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus ærtuali argumentatione, i. Sorite.
52 Ad libros annales, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorū appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est, i mortuos poetas. *De Libitina*, vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligenter scripsit, vt videatur parui facere, quid de se promiserit vel somniarit.
58 Nævius, poeta Campanus, Ennio senior, non manibus teritur.
59 Quasi recens sit.
60 Vter vtri præstet.
61 Pacuuius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Alati poetæ.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro similis.
64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Siculiensis. 65 Dicitur aliis Comicos vincere. 66 Hos Roma ediscit in scholis. 67 Ab ævo Livii Andronici poetæ antiquissimi. 68 Recte iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsolete. 71 Si fatetur eosdem multa oscitanter dicere. 72 Mecum sentit & vere iudicat. 73 Iove approbante. 74 Non velim iniquis detrahere. 75 Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & 77 exactis minimum distantia, mirer.
78 Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo 79 concinnior unus & alter,
Iniussè totum 80 ducit 81 venditque poema:
82 Indignor quicquam reprehendi, non quia 83 crassè
Compositum 84 illepidéve putetur, sed quia nuper:
85 Nec veniam antiquis, sed bonorem & præmia posci.
86 Recte ne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula si dubitem, clamant periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ gravis 87 Æsopus, quæ doctus Roscius 88 egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, 89 ducunt:
Vel quia turpe putant 90 parere minoribus, & quæ
91 Imberbes didicere, 92 senes perdenda fateri.
93 Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
94 Quod mecum ignorat, solum vult scire videri:
Ingenuis non ille favet plauditque sepultis,
96 Nostra sed impugnat, nos nostraque 97 lividus odit.
Quòd si tam Græcis novitas invisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret 98 tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis 99 nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier 1 æqua,
Nunc athletarum 2 studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris 3 fabros aut æris amavit:
4 Suspendit picta vultum mentemq; tabella:
5 Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:
6 Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petiit, 7 maturè plena reliquit.
Quid placet 8 aut odio est, 9 quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi vendaret.
82 Indigne fero.
83 Rustice crassa Minervâ.
84 Sine lepore.
85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, &c.
86 Si dubitarem, verum recte & meritò fabula Atticæ poetæ antiqui, recitetur in scena croco & fucis conspersa.
87 Æsopus tragœdiarum actor.
88 Recitavit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abjicienda pudet fateri.
93 Quod Salii Martis sacerdotes il Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit æque ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nostrorum poetarum.
97 Nobis invidus.
98 Quod, dum singuli viri legunt, assiduo usu tererentur.
99 Lusibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studiis gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissime fecit vultum & cogitationem in pictura artificio. 5 Tibis cancentibus, id est, Comœdiis. 6 Velut (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam incundum nihil est, nisi quod tenuit varietas.

Hac

10 *Hæc patres habuere bonæ, ventiq; secundi*
Romæ dulce diu fuit & 11 solenne 12 reclusa
Mane domo vigilare, clienti 13 promere iura:
14 Cautos nominibus certis 15 expendere nummos,
16 Maiores audire, minori dicere, per quæ
17 Crescere res posset, minuit 18 damnosa libido.
19 Mutauit mentem populus leuis, 20 & calet vno
Scribendi studio: pueri patresque seueri
21 Fronde comas vincti cenant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior 22 Parthis mendacior: & prius orto
23 Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
24 Nauem agere ignarus nauis timet: 25 abrotanũ ægro
Non audet 26 nisi qui didicit, dare: quod medicorum est
Promittunt medici: tractant 27 fabrilia fabri:
28 Scribimus indocti doctique poemata passim.
29 Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
30 Virtutes habeat, 31 sic collige. vatis auarus
32 Non temerè est animus: versus amat, hoc studet vnũ:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia 33 ridet:
Non fraudem socio, pueróue 34 incogitat vllam
Pupillo: 35 viuit siliquis & pane secundo:
Militiæ quamquam piger & 36 malus, vtilis vrbi:
37 Si das hoc, 38 parvis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerum pueri balbumque Poeta 39 figurat:
40 Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus 41 præceptis formet amicis,
42 Asperitatis & invidiæ corrector & iræ.
43 Recte facta refert: 44 orientia tempora 45 notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

30 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcis artium varietas.
11 Visitatum.
12 Aperta.
13 Respondere ius.
14 Nummos per Syngraphas viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri posset res familiaris.
18 Execrabilis auaritia, *quæ nihil in rep. damnosius.*
19 Mutant priorem illam vitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ vinctas comas habentes, per Synoch.
22 Tum Parthi pugnabant maxime, quum fugam simularent maxime, vide Od. 19 lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare.
25 Herbam valde amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas. At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium.
30 Quantas vtilitates.
31 Sic ratiocinare.
32 Non citò.
33 Incendia parui facit.
34 Machinatur.
35 Viuit parce, legumina edendo & panem secundarium, Angl. houshold-bread.
36 Imbellis & meticulosus.
37 Si concedis hoc.
38 A poetica vel Grammatica professione rempub. adiuuari.
39 Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri.
40 Detorquet.
41 Documentis vtilibus, honestis & iucundis.
42 Asperitatis.
43 Recte facta maiorum commemorat.
44 Homines qui hodie viuunt, & qui post nascentur.
45 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Disceret unde [47] *preces,* [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus, &* [50] *præsentia numina sentit:*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus.*
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dii superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, parvóque beati,*
[56] *Condita post frumenta,* [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum sociis operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem brevis ævi.*
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertasque recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec iam sævus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaq; lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Describi. [72] *vertere modum, formidine fustis,*
[73] *Ad bene dicendum delectandumque reducti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& grave virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *sed in longum tamen ævum*

46 Innupta.
47 Vnde discere carmina secularia, quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant.
48 Poetam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Senex auxiliantes & fauentes deos.
51 Planitie.
52 Blandè supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne nocent.
55 Agricolæ robusti & pauci contenti.
56 Post messem.
57 Corpus releuantes.
58 Spes finis ipsius laboris.
59 Suem, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Pastorum deum lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores.
62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus iocosa comitia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quosdibet.
63 Anniversaria libertas.
64 Iocata est facetè sine verborum contumelia.
65 Impetum maledicentiam.
66 Probos viros publicè & nominatim carpens.
67 Qui conuitijs lacerabantur, atque tulerunt illam maledicendi licentiam.
68 Ii quos maledicentia non attigerat, communi periculo proripiebant.
69 De conditione communi.
70 Et pœna constituta est.
71 Maledico carmine.
72 Mutauerunt rationem scribendi metu suffragii.
73 Non ad maledicendum.
74 Græcia à Romanis bello subacta cepit victorem, (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos.
75 Italiæ inculto.
76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui Saturno regnante, floruerat.
77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus, aures doctas enecat.
78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c.
79 Ad bellum vsque Punicum, ferè tertium.

Ab appido Fescennino nomen sumpsisse.

Manserunt,

Manserunt, hodieque manent vestigia [80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admouit* [82] *acumina chartis:*
Et post Punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Thespis & Æschylus vtile ferrent.*
Tentauit quoque rem [85] *si digne vertere posset:*
Et placuit sibi, natura [86] *sublimis & acer.*
Nam [87] *spirat tragicum satis,* [88] *& feliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arcessit, habere*
[91] *Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Vt patris [94] *attenti, lenonis vt insidiosi:*
[95] *Quantus sit Dossenus edacibus in parasitis:*
[96] *Quàm non adstricto percurrat pulpita* [97] *socco.*
[98] *Gestit enim nummum in loculos demittere,* [99] *post hoc*
[1] *Securus cadat an recto stet fabula* [2] *talo.*
[3] *Quem tulit* [4] *ad scenam ventoso gloria* [5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus spectator,* [7] *sedulus inflat.*
Sic leue, sis paruum est, animum quod laudis [8] *auarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludrica, si me*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretque poetam,*
Quod numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti stolidique, & [16] *depugnare parati*
[17] *Si discordet eques,* [18] *media inter carmina poscunt*
Aut vrsum aut pugiles: his nam plebecula gaude.

80 Rusticitatis in Romanis Poeticis.
81 Romanus sero studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenii sui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 Ah apte transferre posset Græca in Latinum sermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia accessit, i. sumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quam accurate.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quàm incuriose & negligenter in aliis personis exhibendis.
97 Quàm laxo loco fabulam peragat. *Soccus* comœdi et *Cothurnus* tragœdi *calceamenta.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parum sollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis studio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Pereat res scenica, & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebeii. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quam plebes velint. 18 In mediis fabulis.

19 Non solùm valgus, verum etiam, &c.

19 Verùm equitis quoque iam migrauit ab aure voluptas
Omnis 20 ad incertos oculos & gaudia vana. (tas
Quatuor aut plures 21 aulæa 22 premuntur in horas,
23 Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ.
24 Mox trahitur manibus regum fortuna 25 retortis,
26 Essedafestinant, 27 pilenta, 28 petorrita, naues:
Captiuum portatur 29 ebur, 30 captiua Corinthus.
Si foret in terris, videret 31 Democritus, 32 seu
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem 33 mimo spectacula plura.
34 Scriptores autem narrare putaret 35 asello
Fabellam surdo. nam 36 quæ pendentia verba
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
37 Garganum mugire putes nemus, aut 38 mare Tuscum,
Tanto cum strepitu ludi spectantur, 39 & artes -
Diuitiæq; peregrinæ, quibus 40 oblitus actor
Quum stetit in scena, 41 concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. 42 Quid placet ergo?
43 Lana Tarentino violas imitata 44 veneno.
Ac ne fortè putes me, 45 quæ facere ipse recusem,
Quum rectè tractent alii, laudare 46 maligne:
Ille 47 per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, 48 meum qui pectus inaniter angit,
49 Irritat, 50 mulcet, falsis terroribus implet, (nis:
Vt 51 magus: 52 & modò me Thebis, modò ponit Athe-
Verùm age, & 53 his, quise lectori credere malunt,

20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæa integebantur theatra ad spectandum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallicæ.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famulorum captiuorum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum urbis Corinthi, quam L. Mummius euertit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia ridere solebat.
32 Siue camelopardalis, ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm histrio.
34 Poeta.
35 Scioliæ multitudini.
36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare posit, propter vestem Echo? 37 Montem Apuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus. 40 Quibus actor indutus, ku potius commaculatus, &c.
41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris.
44 Colore. Tarenti autem optima purpura tinctu fuit. 45 Comœdias scribere. 46 Parcè laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus. 48 Qui animum meum fine causa perturbat. 49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Præstigiator qui arte magica portenta facit. 52 Vsque adeò apte res gestas describit, vt, qui audiunt, interesse videantur in iis locis vbi gestæ sunt. 53 Vatibus egregiis.

Quàm

54 Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
55 Curam redde breuem: 56 ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris, 57 & vatibus addere calcar,
Vt ſtudio maiore petant 58 Helicona viventem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
(59 Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
60 Sollicito damus, aut ſeſſe: 61 quum lædimur, unum
Siquis amicorum eſt auſus reprehendere verſum;
Quum loca iam recitata revolvimus 62 irrevocati:
63 Quum lamentamur, non apparere labores
Noſtros, 64 & tenui deducta poemata filo:
Quum ſperamus eò rem venturam, 65 vt ſimulatque
Carmina reſcieris nos fingere, 66 commodus vltro
67 Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæpretium cognoſcere, quales
68 Ædituos habeat belli ſpectata domique
69 Virtus, indigno non committenda poetæ.
Gratius Alexandro regi Magno fuit ille
70 Choerilus, 71 incultis qui verſibus & 72 male natis
Retulit acceptos, regale numiſma, 73 Philippos.
Sed veluti 74 tractata notam labemque 75 remittunt
Atramenta, 76 ferè ſcriptores carmine fuſo
Splendida facta 77 linunt. 78 idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum, 79 tam carè prodigus emit:
Edicto vetuit ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, 80 aut alius Lyſippo 81 duceret æra
Fortis Alexandri vultum 82 ſimulantia. quod ſi
83 Iudicium ſubtile 84 videndis artibus illud
85 Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,
Bœotum in craſſo iurares aere 86 natum,

54 Quam audiri & ſpectari.
55 Redde aliquantum curæ vt ſint magis ſolliciti, non adeo negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini te conſecratam & ædificatam. &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Muſis ſacrum.
59 Vt meipſum omnium primum reprehendam.
60 De vehementi agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum queritur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos verſus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Qualis poetæ, Metaph. ducta ab Aſſedituis ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus ma à Auguſto.
70 Poeta ineptiſſimus.
71 Ordo eſt. Qui Philippos (regale numiſma) retulit acceptos verſibus incultis & male natis, i. qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſtuliſſe. 72 Verſibus male compoſitis innita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè ſcriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret. 82 Exprimentia vultum. 83 Illud iudicium Alexandri. 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poeticum transferres. 86 Iurares Alexandrum pinguem eſſe & hebetem, quales ſunt in Bœotia nati.

87 At

87 *At neque dedecorant tua de se iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude 88 *tulerunt*
89 *Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:*
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent. 90 *nec sermones ego mallem*
91 *Repentes per humum, quàm res componere* 92 *gestas,*
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
93 *Montibus impositas, & barbara regna, tuisque*
Auspiciis totum 94 *confecta duella per orbem.*
95 *Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam 96 *Parthis te principe Romam:*
97 *Si, quantum cupierem, possem quoque. sed neque parvum*
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
98 *Rem tentare pudor, quam vires ferre* 99 *recusent.*
1 *Sedulitas autem, stultè quem diligit,* 2 *urget:*
3 *Præcipuè quum se numeris commendat & arte.*
Discit enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
4 *Nil morer officium, quod me gravat:* 6 *ac neque fibi*
In peius vultu 7 *proponi cereus usquam,*
Nec prauè factis decorari versibus opto:
8 *Ne rubeam pingui donatus munere: & vndâ*
9 *Cum scriptore meo, capsa* 10 *porrectus aperta,*
Deferar 11 *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis 12 *amictur ineptis.*

87 Ordo est, At dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ non dedecorant tua de se iudicia. 88 Acceperunt. 89 Dilecti abste. 90 Nec satyras. 91 Orationi solutæ similes. 92 Tua virtutes gestas. 93 Arces in montibus extructas. 94 Bella finita. 95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantùm fiebat. 96 Vide Od. 15. lib. 4. 97 Si voluntati facultas responderet. 98 Rem experiri. 99 Non possint. 1 Ordo est, Sedulitas cum vrget quem stulte diligit, i. qui stultè sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potiùs quàm gratus. 2 Molestiâ afficit. 3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosè (i. versibus) commendat. 4 Nihili facio. 5 Quod mihi sit oneri potiùs quàm honori. 6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior sit imago quàm vera figura: sic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar crasso descriptas carmine. 9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & eius qui describitur, vt in Virgilio AEneas, in Homero Vlysses. 10 Extentus, quasi cadaver in cista. 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra. 12 Involuti.

AD IVLIVM FLORVM. Epist. II.

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse, ideoque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atque adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocat recte viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claroque fidelis amice [1] *Neroni,*
Siquis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tibure vel Gabiis: [4] *& tecum sic agat,* [5] *Hic &*
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.
Fiet eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna ministeriis ad nutus aptus heriles:*
[8] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet: [9] *argilla quiduis imitaberis uda.*
Quinetiam canet [10] *indoctum, sed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni, qui successit Augusto.
2 Seruum,
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est, (inquit venditor) cuius sunt omnia verba vsque ad versum 17. huius Epistolæ.
6 Soluto pretio.
7 Seruus ex ancilla natus. 8 Eruditione imbutus. Nam veræ liberaliter institui bantur, vt dominis essent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simile. 10 Quiddam indoctum, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce concinanti.

Multa

12 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit.
13 Qui vult quamprimum merces vendere.
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex iis qui seruos vendunt, tibi vitia eorum potuisset, vt ego tibi.
17 Non facile quisquam a me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata faciendo tardior.
19 Ordo est, Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis, i. metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in scalis.
20 Emo & pretium soluo.
21 Si fuga serui quam ego excepi & expressi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam.
24 Sciens è Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim.

Multa fidem promissa 12 *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, 13 *qui vult extrudere, merces.*
14 *Res vrget me nulla:* 15 *meo sum pauper in ære.*
16 *Nemo hoc mangonum faceret tibi,* 17 *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. semel hic 18 *cessauit: & (vt fit)*
19 *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
20 *Des nummos,* 21 *excepta nihil te si fuga ledat.*
22 *Ille ferat pretium,* 23 *pœnæ securus, opinor.*
24 *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* 25 *lex.*
26 *Insequeris tamen hunc,* 27 *& lites moraris iniqua.*
Dixi me 28 *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
29 *Talibus officiis prope mancum: ne mea* 30 *sæuus*
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
31 *Quid tum profeci?* 32 *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris 33 *super hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina 34 *mendax.*
35 *Luculli miles* 36 *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassis dum noctu stertit, 37 *ad assem*
Perdiderat: post hoc 38 *vehemens lupus, & sibi &* 39 *hosti*
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
40 *Præsidium regale* 41 *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur 42 *honestis:*
Accipit & bis denis 43 *super sestertia nummûm.*
Forte 44 *sub hoc tempus castellum euertere* 45 *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit 46 *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere 47 *mentem.*
48 *I bone quò virtus tua te vocat: I* 49 *pede fausto,*
Grandia 50 *laturus meritorum præmia. quid stas?*

25 Conditio venditionis. 26 Me quasi venditorem persequeris. 27 Iniquè litigas mecum quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, vt is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si iura me adiuuantia laberis. 33 Quæretis de hoc præteres. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid ad eundi causa, necessarium est, sive cibi sit, sive pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita vt vix ei quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit x x. millia sestertium nummûm. 44 Paulò post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 *Verba sunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Post hæc ille [51] *catus, quantumuis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Græiis quantum nocuisset Achilles.*
Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter syluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amouere loco me tempora grato:*
Ciuilisque rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *simul primùm me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemque paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt versus facerem. sed, [65] *quod non desit, habentem*
[66] *Quæ poterunt vnquam expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] *Singula de nobis anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantque:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille [73] *Bioneis sermonibus, &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi conuiuæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id sanè est inuisum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romana poemata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totque labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [79] *auditum scripta, relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est, Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à prauo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis construxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusto non erant pares.
58 Viribus.
59 Quamprimùm, statim vt.
60 Philippi vrbs in Thracia, à Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 In opem per proscriptionem, quòd secutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonii.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod sufficiat.
66 Insanos meritò dicat, si non putem dormire melius esse quàm versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *vt Helleborus, quem hic à Poeta intelligi addocor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Liuidis iocis, à Satyra. Bion sophistes cognominatus, adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, qualis sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius ex Criticis vnus.

Omnibus officiis. 80 cubat hic in colle Quirini,
Hic 81 extremo in Auentino: viſendus vterque.
Interualla vides 82 humanè commoda. verùm
83 Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.
84 Feſtinat calidus 85 mulis geruliſq; 86 redemptor:
87 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina 88 tignis
Triſtia robuſtis 89 luctantur funera plauſtris:
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
90 I nunc & verſus tecum meditare canoros:
Scriptorum chorus omnis amat 91 nemus, & fugit vrbes
Ritè clientes 92 Bacchi, 93 ſomno gaudentia & vmbra:
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
94 Vis canere, & 95 contracta ſequi veſtigia vatum?
96 Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, 97 inſenuitque
Libris & curis, 98 ſtatua taciturnius exit
Plerumque, & riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere 99 digner?
1 Frater erat Romæ 2 conſulti rhetor: vt alter
Alterius ſermone meres audiret honores:
3 Gracchus vt hic illi foret, huic vt 4 Mutius ille.
5 Qui minùs argutos vexat furor iſte poetas?
6 Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu
7 Cælatumque nouem Muſis opus. 8 aſpice primùm,
9 Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
ſpectemus vacuam Romanis vatibus 10 ædem.
Mox etiam (11 ſi fortè vacas) ſequere, & procul audi
Quid ferat, & 13 quare ſibi neſtat vterque coronam.

80 AEgrotat."
81 In extrema parte montis Auentini.
82 Humano more commoda, i. incommoda. *Vt ſint humana omnia in quibus plus eſt ſollicitudinis quam mellis.*
83 Eſt obiectio. Aliquis enim dixerit, quòd Romæ plateæ ſint puræ, in quibus nihil eſt quod impediat verſus meditantem.
84 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinariis, & geralis, i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plauſtris onerariis concurrentia contendunt, quando hæc funus procedit, illa plauſtra.
90 Eſt Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes Poetæ ſunt conſtituti.
93 Quiete & ſolitudine.
94 Vis lyrica ſcribere?
95 Veſtigia augusta, quæ difficile eſt perſequi.
96 Ille qui ſibi elegit Athenas vacuas, i. vrbe quietiſſimas.
97 Ea ſenium contraxit ex librorum lectione.
98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præſertim vbi ad vitam politicam accedunt.
99 Dignum arbitrer connectere verba ſonum lyræ motura? i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ inſignes inter ſe laudum præcones, iuriſconſultus alter, alter Orator. 2 Iuriſconſultus frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scæuola optimus iuriſconſultus. 5 Quomodo ſunt Poetæ minus inſani dum ſe inuicem laudant. 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificioſiſſimum, & nouem Muſis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumſpectemus. *Tumeſis eſt.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Auguſto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi e loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ ſe dignos iudicent corona poetica, id eſt, laude.

Cædimur

Cedimus, & totidem plagis consumimus hostem,
Lente[14] *Sumnites ad lumina prima duello.*
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis,[16] *nisi Callimachus? si plus adposcere visus,*
Fit Mimnermus, &[18] *optivo cognomine*[19] *crescit.*
Multa ferè ut placem genus[21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi[22] *suffragia capto.*
Idem, finitis studiis,[24] *& mente recepta,*
Obturem[25] *patulas impunè*[26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, &[27] *se venerantur, & vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsere,[28] *beati.*
At qui legitimum cupiet fecisse poema,[29]
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:[30]
Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,[31]
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,[32]
Verba[33] *movere loco: quamuis*[34] *invita recedant,*
Et versentur adhuc intra penetralia[36] *Vestæ.*[37]
Obscurata diu populo bonus[38] *eruet atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ prisci memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit & deserta vetustas.[39]
Adsciscet[40] *nova, quæ genitor produxerit usus.*
Vehemens & liquidus, puroque simillimus amni,[41]
Fundet opes, Latiumque[42] *beabit divite lingua.*
Luxuriantia compescet, nimis aspera sano[43]
Lævabit cultu, virtute carentia[45] *tollet:*
Ludentis speciem dabit, &[47] *torquebitur, ut quì*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa[48] *movetur.*

14 Tanquam Summites, qui adnitens Romanos pugnauerunt vsque ad nocturnas luminaria, i. vesperam.

15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo per Alcæo, qui Lyricus fuit.

16 Voco illum Callimachum, qui in Elegis floruit.

17 Appellatur a nil Mimnermus.

18 Nomine quod ipse optauerit.

19 Fit maior, ornatior.

20 Multas Poetarum ineptias dissimulo.

21 Genus iracundum.

22 Populi laudes.

23 Ego idem.

24 Quum ex insolentia poeticæ professionis, ad me redierim.

25 Obturare mihi licebit aures impunè, id est, sine periculo.

26 Carmina sua recitantibus.

27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.

28 Sibi placentes.

29 At bonus Poeta qui, &c.

30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor. 31 Non dubitabit. 32 Levia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente inuito. 35 Et quamuis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hîc ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 Et tenebris extrahet. 39 Nunc turpe silentium premit. 40 Cudet & finget nova, quæ vsus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inuentionem. *Anapæstus pro Spondeo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundat, coercebit. 44 Polibit & leniet sano artificio. *Metaph. a corpore animato ad carmen.* 45 Extollet. 46 Parum laboriosè scribentia. 47 Fatigabitur, vt Mimnermus, qui, &c. 48 Qui saltet nunc Satyrum nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta inceptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota fint.
52 Quam sapiendo irasci & intimis sensibus angi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non furens esse seruis.
56 Ideo domini ingenia obsignabant ne virum a seruis fuetim exhauriretur.
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgationem.
62 Ordo est, Nimirum abiectis nugis, vtile est sapere, i. operâ dare, & concedere pueris ludum tempestiuum, i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere vellet.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omnino vel emptione, vel vsucapione

49 *Prætulerim scriptor delirus inersque videri,*
Dum 50 *mea delectent mala me,* 51 *vel denique fallunt:*
52 *Quàm sapere, & ringi. fuit hand ignobilis Argis,*
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 *In vacuo lætus sessor plausorque theatro:*
54 *Cætera qui vitæ seruaret munia recto*
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui 55 *ignoscere seruis,*
56 *Et signo læso* 57 *non insanire lagenæ:*
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curisque 58 *refectus,*
Expulit elleboro morbum 59 *bilemque meraco,*
60 *Iam redit ad sese, Pol, me occidistis amici,*
Non seruastis (ait:) cui sic extorta voluptas?
Et 61 *demptus per vim mentis gratissimus error.*
62 *Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,*
Et 63 *tempestiuum pueris concedere ludum:*
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 *veræ numerosque modosque* 65 *ediscere vitæ,*
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia 66 *lymphæ,*
67 *Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,*
Tanto plura cupis, nullúne faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 *lenius:* 69 *fugeres radice vel herba,*
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
70 *Rem dii donarent, illi decedere pranum*
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 *Plenior es, tamen vtëris* 72 *monitoribus iisdem?*
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe 73 *ruberes,*
Viueret in terris te siquis auarior vno.
74 *Si proprium est quod quis* 75 *libra mancipatus & ære est,*

eiusmum esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt iucunde viuas. 75 Libra pretium appendebatur, non numerabatur.

76 *Quædam*

76 *Quædam (si credis consultis)* 77 *mancipat vsus:*
Qui te poscit ager, tuus est: & villicus 78 *Orbi*
Quum segetes 79 *occat, tibi mox frumenta daturus,*
80 *Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,*
Pullos, oua, cadum 81 *temeti. nempe modo isto*
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
82 *Quid refert, viuas numerato nuper an olim?*
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, 83 *quamuis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat 84 *vsque suum,* 85 *quà populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia, tanquam
Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc 86 *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,*
Permutet dominos, & 87 *cedat in altera iura.*
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
88 *Hæredem alterius, velut vnda supervenit vndam:*
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
89 *Saltibus adiecti Lucani? quid metus Orcus*
91 *Grandia cum parvis, non exorabilis auro.*
Gemmas, marmor, ebur, 92 *Tyrrhena sigilla,* 93 *tabellas,*
Argentum, vestes 94 *Gætulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum 95 *cessare, & ludere, &* 96 *ungi,*
97 *Præferat Herodis palmetis pinguibus: &* 98 *alter*
Dives & importunus, 99 *ad vmbram lucis aberrat,*
1 *Syluestrem flammis & ferro mitigat agrum:*
Scit 2 *Genium* 3 *natale comes qui temperat astrum,*
Naturæ deus humanæ, 4 *mortalis in vnum-*

76 Quædam (si credis consultis) mancipat vsus:
Qui te poscit ager, tuus est: & villicus Orbi
Quum segetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
Quid refert, viuas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, quamuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat vsque suum, quà populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia, tanquam
Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
Hæredem alterius, velut vnda supervenit vndam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani? quid metus Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi,
Præferat Herodis palmetis pinguibus: & alter
Dives & importunus, ad vmbram lucis aberrat,
Syluestrem flammis & ferro mitigat agrum:
Scit Genium natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum-

76 Quædam (si credis consultis) mancipat vsus:
Qui te poscit ager, tuus est: & villicus Orbi
Quum segetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
Quid refert, viuas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, quamuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat vsque suum, quà populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia, tanquam
Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
Hæredem alterius, velut vnda supervenit vndam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani? quid metus Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi,
Præferat Herodis palmetis pinguibus: & alter
Dives & importunus, ad vmbram lucis aberrat,
Syluestrem flammis & ferro mitigat agrum:
Scit Genium natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum-

76 Ordo est. Vsus quædam mancipat, Si credis intisconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbus est nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsum terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrum vnus ex pretio per partes numerato an olim, i. ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Pò vsque suum.
85 Qui populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi a potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis speciosis Calabriæ, quæ pecorum & mulierum ferax est vt Lucania.

90 Si mors quid aufert. Metaph. ducta a segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Prætia signa ex Etruria. 93 Pictura. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vngentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta, loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet. & fertilem reddit. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur, ὁ τύχη ἐκάστου, fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus futurum prouenientem ab instio quosuos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui vnoquoque nostrum mortuo, moritur.

Quodque caput: vultu [5] *mutabilis,* [6] *albus & ater.*
Vtar, & ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam: nec [9] *metuam quid de me iudicet hæres,*
Quòd non plura [10] *datis inuenerit. & tamen* [11] *idem*
Scire volam [12] *quantum simplex hilarisque* [13] *nepoti*
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] *Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptis*
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] *puer vt festis quinquatribus,* [16] *olim*
Exiguo, gratoque fruaris tempore [17] *raptim.*
[18] *Pauperies, immunda domus procul absit. ego* [19] *vtrùm*
Naue ferar magna an parua, [20] *ferar vnus & idem.*
Non agimur [21] *tumidis velis aquilone secundo:*
[22] *Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.*
[23] *Viribus, ingenio,* [24] *specie, virtute,* [25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis vsque priores.*
Non es auarus: abi, quid? [27] *cætera iam simul istoc*
[28] *Cum vitio fugêre. caret tibi* [29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine & ira.
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] *sagas,*
[31] *Nocturnos lemures,* [32] *portentaque Thessala rides?*
[33] *Natales grate numeras?* [34] *ignoscis amicis?*
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] *Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?*
Viuere si recte nescis, [36] *decede peritis.*
[37] *Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:*
Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo
Rideat & pulset [39] *lasciua decentius ætas.*

1 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius aliis est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius a sua persona commendat Floro bonorum parcorum vsum moderatum.
8 Summam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictus a me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid interfit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, tenuia luxuriosè profundere, sumptuosè magnificè facere, & auaré semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus festis Mineruæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas, domus tordida & inelegans.
19 Est allegoria. Vtrum ex magnis opibus viuam, an paruis.
20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia felicitate, i. non summa mediocritate. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medii summis inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis aliis inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vixisti. 38 Nete nimis potum. 39 Iucundiæ ætas, quam lasciuire magis deceat, quàm te, qui iam factus es effœtus senex.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

1 *HVmano capiti ceruicem pictor equinam*
Iungere si velit, & 2 uarias inducere plumas,
3 Vndique collatis membris: vt turpiter 4 atrum
Desinat in piscem mulier formosa 5 supernè:
6 Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, 7 isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, 8 velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: 9 vt nec pes nec caput uni
Reddatur formæ. 10 pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit 11 æqua potestas.
12 Scimus, & hanc veniam petimus, damusq; vicissim:
13 Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes auibus 14 geminentur, tigribus agni.
15 Inceptis grauibus plerunque 16 & magna profitis
17 Purpureus, late qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus: 18 quum lucus, & 19 ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos 20 ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, 21 aut pluuius describitur arcus.
Sed nunc non erat 22 his locus, & fortasse cupressum
Scis 23 simulare. 24 quid hoc? 25 si frustrà enatat 26 exspes

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.

2 Plumas ex variis auibus collectas.

3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.

4 In piscem deformem.

5 A parte superiore.

6 Ad spectandum adhibiti à Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi pictori sitis amici?

7 Illi monstro depicto.

8 Veluti somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.

9 Vt neque finis neque principium

uniformi respondeat proportione. 10 Obiicit aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Societur. 15 Principiis grauibus. 16 Et inceptis, quæ professentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum lequium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 Subintelligitur *Quæsitio* quando hoc fit? *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. id est, quum res lucu describuntur ab iis, quorum inceptа erant grauia. Quæ descriptiones floriorū, syluarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt a poematе inceptо quam cupressus a naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel Ritus Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam conciliat. 22 His pannis purpureis, heteroclitæ interpellatæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, a quo merces 26. expetitur, tabulæ pingeretur, naufragus sit? quid cupressus cum naufrago? 26 Recipe.

Nanibus, ære dato qui pingitur? [27] amphora cœpit
Institui, [28] currente rota, cur [29] urceus exit?
Denique sit [30] quod vis simplex duntaxat [31] & unum.
[32] Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)
Decipimur [33] specie recti. breuis esse laboro,
[34] Obscurus fio. [35] sectantem læuia, [36] nerui
Deficiunt animique, [37] professus grandia, [38] turget:
[39] Serpit humi tutus nimium, timidúsque procellæ.
Qui [40] variare cupit rem [41] prodigialiter unam,
[42] Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
[43] IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.
[44] Æmilium circa ludum faber [45] imus & unges
[46] Exprimet, & molles imitabitur ære capilles:
Infelix operis [47] summa, quia [48] ponere totum
Nesciet, [49] hunc ego me, si quid [50] componere curem,
Non magis esse velim, quàm [51] prauus viuere naso,
Spectandum [52] nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] æquam
Viribus, & [54] versate diu [55] quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. [56] cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec [57] lucidus ordo.
[58] Ordinis hæc virtus erit, & [59] Venus (aut ego fallor)
[60] Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dicta
Pleraque differat, [61] & præsens in tempus omittat.
[62] Hos amet, hos spernat [63] promissi carminis autor.
In verbis etiam [64] tenuis cautúsque serendis:
[65] Dixeris egregiè, [66] notum si callida verbum

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit instituí.
28 Progrediente operis scriptione. Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum, i. cur vltima primis sint minutiora?
30 Quoduis poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia, non ex partibus dissimiliū formarū composita.
32 O patres & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c.
33 Falsa vt tutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Brevitas orationis obscuritatē parit
35 Eum, qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animoſi, i. vires orationis deficiunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Nimis humilis est, eique similis qui olim maris procellā timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare.
41 Monstrose & supra omnē hominū fidē. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitiū, qui non cognoscit medium vitiorum, i. virtutē. 44 Circa AEmilium ludū, i. locū gladiatorium, a L. AEmilio sic nominatum. 45 Faber ferrarius, cuius taberna est omnium infima. 46 Quasdam corporis particulas tatis scite in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infelix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari in reliquis partibus reprehendi. 50 Conferibere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitate diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum locū in genii loci, κατ' ἐξοχήν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas, συμμετρία. 60 Vtea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in suorum temporū differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis nouandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioqui nomini reddideris notum & perspicuum.

Reddideris

Reddiderit iunctura nouum. si forte necesse est
67 *Indicijs monstrare recentibus* 68 *abdita rerum,*
Fingere 69 *cinctutis non exaudita* 70 *Cethegis*
71 *Continget: dabiturque licentia sumpta* 72 *pudenter.*
Et noua fictaque nuper 73 *habebunt verba fidem,* 74 *si*
Græco fonte cadant, 75 *parcè detorta.* 76 *quid autem*
Cæcilio Plautóque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur 77 *acquirere panca*
Si possim, 78 *inuideor? quin lingua* 79 *Catonis &* 80 *Enni*
81 *Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum*
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit,
82 *Signatum præsente nota producere nomen.*
Vt syluæ foliis 83 *pronos mutantur in annos,*
84 *Prima cadunt:* 85 *ita verborum vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentque.
86 *Debemur morti nos, nostráque.* 87 *siue receptus*
Terra 88 *Neptunus,* 89 *classes aquilonibus arcet,*
90 *Regis opus: 91 sterilisque diu palus aptáque remis,*
Vicinas urbes 92 *alit,* & 93 *graue sentit aratrum:*
Seu cursum mutauit 94 *iniquum frugibus* 95 *amnis*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
96 *Nedum sermonum stet honos, & gratia* 97 *viuax.*
98 *Multa renascentur quæ iam cecidere, cadentque*
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet 99 *vsus:*
1 *Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.*
Res gestæ regumque ducumque, & tristia bella,
2 *Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus.*
3 *Versibus impariter iunctis* 4 *querimonia primum,*

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, præcinctis & armatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus si fuerit necesse.
72 Verecunde, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si a Græca lingua deriuata, desinant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululum deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentioribus Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur pater inuidam?
79 Quum lingua vtriusque antiqui authoris rudis & impolliti, &c.

80 De quo Ouidius, *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam latinam amplificauerit.
82 Licuit in medium proferre nouum vocem, quam præsens vsus comprobauit. Metaph. ducta a pecunia, quæ notam seu formam impressam continet. 83 Per annos celerrime labentes.
84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæsar incluserat.
88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones, *per hypallagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Suis Pomptinis palus per Cethegum exiccata factaque nauigabilis, &c. 92 Suis frugalibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti iussu in alueū est deductus. 96 Quanto minus verba sint sempiterna. 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reuiuiscent & in pristinū statū redibunt. 99 Loquendi consuetudo.
1 In cuius potestate est iudicij & potestas & norma loquēdi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, sc. heroico. 3 Carm. Elegiacis, quorū alterū est hexametrū, alterū pentametrū. 4 Res tristes.

Pòst etiam inclusa est [1] voti sententia compos.
Quis tamen [2] exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc [3] sub judice lis est.
Archilochum [4] proprio rabies [5] armavit iambo.
[6] Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
[7] Alternis aptum sermonibus, [8] & populares
Vincentem strepitus, & [9] natum rebus agendis.
Musa dedit [10] fidibus divos, [11] puerosque deorum,
[12] Et pugilem victorem, [13] & equum certamine primum,
Et juvenum [14] curas [15] & libera vina referre.
[16] Descriptas servare vices [17] operumque colores
Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?
[18] Cur nescire, pudens prave, quàm discere malo?
Versibus expositi tragicis res comica [19] non vult:
Indignatur enim [20] privatis ac [21] propè socco
Dignis carminibus narrari [22] cœna Thyestæ.
[23] Singula quæque locum teneant [24] sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia [25] tollit,
[26] Iratusque Chremes [27] tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunque dolet sermone [28] pedestri.
[29] Telephus & [30] Peleus, cùm pauper & exul uterque
[31] Projicit ampullas, & [32] sesquipedalia verba:
[33] Si curat cor spectantis [34] tetigisse querela.
Non satis est [35] pulchra esse poemata, [36] dulcia sunto.
Et quocunque volent animum auditoris [37] agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus [38] adsunt
Humani vultus. si vis me flere, dolendum est

1 Res latæ, quæ nobis ex animi sententia eveniunt.
2 Elegos tenues, qui tam sublimi stylo non conficiuntur.
3 Lis nondum finita.
4 Iambo à se inventæ.
5 Armavit in Lycamben soccrum & ejus filiam.
6 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi usi sunt.
7 Sermonibus mutuis.
8 Altius sonantem in scena quàm clamorem populi versibus iambicis delectati.
9 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas.
10 Versibus lyricis.
11 Deorum filios, i. heroas.
12 Pugnis & manibus acrem.
13 Equum, qui cursu vicit.
14 Juvenum amores.
15 Sympotia, in quibus ebrii operta reseludunt libere.
16 Suas cuiusque poematis partes servare.
17 Multiplices poematum varietates, quæ ut respiciæ, coloribus distinguuntur. 18 Cur poetæ nomen mihi asciscò? 19 Cur pravè pudens, ideòque turpiter verecundus, malo nescire quàm discere? 20 Non debet. 21 Humilibus, quales solent esse homines privati qui magistratum non gerant. 22 Stylo comico. 23 Tragœdia de Thyeste scripta, ponitur hîc pro tragœdia. 24 Unicuique materiæ sive comicæ sive tragicæ suo carmine decenti & proprio tractetur. 25 Ut fortè tulerit. 26 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & insolendum. 27 Apud Terentium. 28 Tragicis verbis acriter litigat. 29 Humili dictione. 30 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i. verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. est, ductâ à fossis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 31 Peleus pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 32 Longè à se rejicit. 33 Verba longa & nimium producta. 34 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 35 Commonisse quæ timonia. 36 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 37 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 38 Impellant, 43 Præsto sunt, quia si militer affectus is qui audit, atque is qui affectus commovet dicendo.

Primùm

Primùm ipsi tibi: [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent*
Telephe, vel Peleu: [46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo: *tristia mœstum*
Vultum verba decent: *iratum,* [47] *plena minarum*:
Ludentem, lasciua: *severum, seria dictu.*
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitũ*: [50] *iuuat,* [51] *aut impellit ad iram*:
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit*:
[53] *Post effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesque cachinnum.*
Interer it multum [57] *Dauusne loquatur an Eros*:
[58] *Maturusne senex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Fervidus*: *an* [60] *matrona potens, an* [61] *sedula nutrix*:
Mercatorne vagus, cultor ne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius*: *Thebis nutritus, an Argi.*
[63] *Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum si forte reponis Achillem*:
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer*:
[67] *Jura neget sibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, invictaque*: [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *tristis Orestes.*
Si quid [74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare novam, servetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab incepto processerit, &* [78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, is tu histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes verbis vetera a persona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena, decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo experimendam.
50 Si fortuna sit secunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna sit aduersa.
52 Aut valde affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.
54 Est munus linguæ animam interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuersus populus Rom. effuse ridebit. 57 Multum interesset sermone subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. seruus bene moratus & fidelis, versiculus hic var. è legitur, de quo Commentatores consule.
58 ÆEtate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio a natione, locus a loco. 63 Sin certam historiam scribas, sequere famam prout ab aliis accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum mediis conueniant, & sua cuique personæ conuenientia tribuas.
65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem deteribas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam vita, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, secum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas inuitans, in foſſam ign inflammatum cum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa Œstreque a Iunone agitata, vsque eo vagata est donec in AEgyptum peruenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vsque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, a suis moribus non recedens.

79 Difficile est propriè communia dicere: tuq;
Rellius 80 Iliacum carmen deduxis 81 in actus,
Quam si proferres ignota 82 indictaq; primus.
83 Publica materies privati iuris erit, 84 si
Nec circa 85 vilem patulumq; moraberis orbem:
86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: 87 nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedem 88 referre pudor vetet, aut operis 89 lex:
Nec sic incipies, 90 vt scriptor Cyclicus olim,
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO,
ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 tanto feret hic promissor hiatu?
93 Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quantò rectiùs 94 hic, qui nil molitur inepte:
95 Dic mihi Musa 96 virum, captæ post tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
97 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat: 98 vt speciosa dehinc miracula promat,
99 Antiphatem, 1 Scyllamq; 2 & cum Cyclope Charybdim.
3 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec 4 gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper 5 ad eventum festinat: 6 & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum a nullo ante tractata) ita proprie dicere (i. ita præclare scribere) vt propriè tui iuris dici possint.

80 Argumentū tragœdiæ ex Homero Ilisde rectius in scenā producis, quam, &c.

81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, quā finitā proscenium vacuum relinquitur.

82 Nō dicta ab aliis.

83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantum speciem retexeris, non etiam singulis minutatim persequaris.

84 Si non hæsebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tuum authorem, quem imitaris, non sequēris ita religiose, vt nihil addas de tuo, nihil inuenias, nihil immutes.

85 Vilem appellat, quia non magni est ingenii totum alterius inventionem sequi.

86 Si non studebis vt fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere.

87 Et si tu qui imitator es, non conjicies te in locum tam angustum, vnde te explicare honeste non possis sine pudore & reprehensione.

88 Discedere ab iis, quæ temere ea aggressus.

89 Lex quæ iubet, aut penitus nec incipere, aut incepta perficere.

90 Vt poeta circumforaneus, qui in conventiculis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis.

91 Infelicitatem.

92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum grandilocutate.

93 Vsurpavit hoc proverbium in eos quis aureos montes pollicentur, sed minima præstant.

94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè scribere.

95 Duobus hisce versibus Horatius, vicunque expresserit principium Odysseæ tribus versibus constans.

96 Vlyssem.

97 Fumus fulgorem subsequi proverbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt: lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quam sunt promissa.

98 Vt in proœmio monstra hominum vel fœtuum dicat speciosa, i. mirabilia. Nam corpora vestita plus habent speciei quām exigua.

99 Lestrigonum regem hominum voratorem.

1 Hecatæ filium, cuius latera canibus latrantibus incincta fuisse dicuntur.

2 Cum Polypheno voraginem marinam in freto Siculo.

3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut altam narrationem nimis longè repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine: præcipit enim poeta longo proœmio non esse utendum.

4 Ex eadem vno exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra.

5 Festinat ad propositum scopum.

6 Omissis rerum principiis perinde ac si notæ essent, rapit rudem auditorem in rem medias.

Desperat

Desperat tractata 7 *nitescere posse, relinquit.*
8 *Atque ita mentitur, sic veris falsa* 9 *remiscet,*
10 *Primo* 20 *medium, medio ne discrepet imum.*
11 *Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.*
12 *Si plausoris eges aulæa manentis, & usque*
Sessuri, 13 *donec cantor, vos plaudite, dicat:*
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
14 *Mobilibusque decor naturis dandus* 15 *& annis.*
16 *Reddere qui voces iam scit puer,* 17 *& pede certo*
Signat humum, gestit 18 *paribus colludere:* 19 *& iram*
Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis iuvenis tandem 20 *custode remoto,*
Gaudet equis 21 *canibusq;,* 22 *& aprici gramine campi:*
23 *Cereus in vitium flecti,* 24 *monitoribus asper:*
25 *Utilium tardus provisor,* 26 *prodigus æris:*
27 *Sublimis,* 28 *cupidusque,* 29 *& amata relinquere* 29 *pernix.*
30 *Conversis studiis, ætas animusque virilis*
Quærit opes & amicitias, 31 *inservit honori:*
Commisisse cavet quod mox mutare 32 *laboret.*
Multa senem 33 *circumveniunt incommoda: vel quòd*
34 *Quærit & inventis miser abstinet, ac timet uti:*
Vel quod res omnes 35 *timidè gelidèq; ministrat,*
36 *Dilator,* 37 *spe longus,* 38 *iners,* 39 *avidusque futuri:*
40 *Difficilis, querulus: laudator temporis acti*
41 *Se puero,* 42 *censor castigatorque minorum.*
Multa ferunt 43 *anni venientes commoda secum,*
Multa 44 *recedentes adimunt. ne forte seniles,*

7 Oratione splendescere, seu verbis politè explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohærcant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu faventem cupis tibi contingere, qui tantisper manebit in theatro donec aulæa removeantur. *Aulea enim pendebant scenæ fuerant ovium.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer qui scit singula articulate eloqui & ad interrogata respondere, &c.
17 Et pede confirmato ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem ferè ætatis.
19 Repente irascitur ac facile placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo non opaco, *licet hoc de campo Martio aut Area, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus his, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupierat. 30 Cùm ætate convertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt gravant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *vereretur miser est & infelix.* 35 Nimium cauté & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longam quæ speranr, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex quia abest a vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In puerilia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Maxdentur

Mandentur iuueni 45 *partes, pueróque viriles,*
Semper 46 *in adiunctis æuóque morabimur aptis.*
Aut igitur res in scenis, 47 *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos 48 *demissa per aurem,*
49 *Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ*
Ipse tibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri, promes 51 *in scenam, multaque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret 52 *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius 53 *Atreus:*
Aut in auem 54 *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, 55 *incredulus odi.*
Nec minor neu sit quinto productior actu
56 *Fabula, quæ* 57 *posci vult, & spectata* 58 *reponi.*
59 *Nec deus interfit, nisi dignus vindice* 60 *nodus*
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
62 *Actoris partes chorus officiumque* 63 *virile*
Defendat. 64 *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat 65 *& hæreat aptè.*
66 *Ille bonis faueatque, &* 67 *consilietur amicis:*
68 *Et regat iratos, & amet peccare* 69 *timentes.*
70 *Ille dapes laudet mensæ breuis, ille* 71 *salubrem*
Iustitiam, legesque, & apertis otia 72 *portis.*
Ille tegat 73 *commissa: deosque precetur & oret*
Vt redeat miseris, abeat 74 *fortuna superbis.*
75 *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæque*
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine 76 *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In iis moribus, qui sunt appositi & voicnique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quam quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conspectum.
52 Oratio discreta coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 26. lib. 1.
54 Progne Iyn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 12. lib. 3.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quã quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum docenda.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant loquturæ, quàm tres.
62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constat, vnius actoris loco habeatur, sumunque sermonem accommodet actioni proximè peractæ.
63 Officium virile quamuis sit mulierum cætus, nam masculinum genus complecti solet femininum.
64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in mediis actibus, quod ab alterius argumenti & à re proposita alienum.
65 Quod non sit ad rem præsentem aptum.
66 Ille chorus, cuius officium breuiter docet Horat.
67 Det consilium amicis
68 Studeat iratos placare.
69 Innocentes.
70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu.
71 Vtilem. Nam vt salubritas corpus, sic iustitia respub. conseruat.
72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant.
73 Arcana fidei commissa ne prodat.
74 Fortuna secunda.
75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex, i. veteres simplici Musica in scenis vsi sunt, at nunc Imperio Romano florente, tibia non solum ornatur orichalco, sed tot habet foramina, vt sonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

Aspirare

77 *Aspirare, & adesse choris erat utilis, atque*
78 *Nondum spissa nimis complere* 79 *sedilia flatu.*
80 *Quòsane populus* 81 *numerabilis, utpote paruus,*
Et frugi, castusque verecundusque 82 *coibat.*
Postquam cœpit 83 *agros extendere victor, & urbem*
Latior amplecti muris: 84 *vinoque diurno*
Placari Genius festis 85 *impunè diebus:*
Accessit 86 *numerisque modisque licentia maior.*
87 *Indoctus quid enim saperet,* 88 *liberque laborum,*
Rusticus, urbano 89 *confusus, turpis honesto?*
Sic prisce 90 *motumque &* 91 *luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 *traxitque vagus per pulpita vestem.*
Sic etiam 93 *fidibus voces crevere* 94 *severis,*
95 *Et tulit eloquium insolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Utilium que sagax rerum,* 98 *& divina futuri*
99 *Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certavit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agrestes satyros 2 *nudavit,* 3 *& asper*
4 *Incolumi gravitate jocum tentavit: eò quod*
Illecebris erat & grata novitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functusque sacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita 7 *risores, ita* 8 *commendare dicaces*
Conveniet satyros, 9 *ita vertere seria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque 10 *adhibebitur heros,*
Regali conspectus in auro 11 *nuper & ostro,*
12 *Migret in obscuras humili sermone tabernas:*

77 Aspirando seu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus sedebant spectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facile posset numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Censorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines rustici & indocti laboribus soluti, cum populo vrbano & honesto in scena commisti, nihil sapuerunt: vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum seueritate longè discrepans, post à verò plebs à senatu & equitibus discreta fuit subsellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Gestum corporis & saltatio-

nem. 91 Foraminum auctionem vel scenici ornatus sumptuosum. 92 Vsus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens. 93 Citharis accessêrunt & multiplicati sunt modi & toni, id est, chordæ. 94 Ob res seueras, quas numero & harmonia citharœdus imitabat. 95 Et prouulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et sententias, id est, prudens oratio personarum (ex quibus chorus constitit) parum Apollinis oraculo distitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde sortes, id est, oracula petuntur.

1 Hircus præmii loco tragœdiarum scriptoribus datus est. 2 Satyros nudos introduxit verbis & moribus obscœnis risum mouentes. 3 Primò asper in tragœdia, mox asperitatem facetijs condiuit. 4 Salua gravitate Tragœdiæ. 5 Delectandus nouitate, quæ solet esse omnibus gratissima. 6 Post sacra & epulas ebrius & sine lege viuens. 7 Satyri dicuntur risores, vel quòd risum mouent, vel quòd res rideant humanas. 8 Auditorum moribus. 9 Poema seriũ ioeis satyricis ita commiscere. 10 In tragœdia introductus. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur sermone humili & abiecto, qualis est tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut, [13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
[14] *Effutire leues indigna tragœdia versus,*
Vt festis matrona [15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego [16] *inornata &* [17] *dominantia nomina solum*
Verbaque, Pisones, [18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitor [19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interſit [20] *Dauſne loquatur, & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An custos famulusque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex nito fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem: sudet multum, frustraque laboret
[24] *Ausus idem:* [25] *tantum series iunctura pollet,*
Tantum de medio [26] *sumptis accedit honoris.*
[27] *Syluis deducti caueant (me iudice)* [28] *Fauni*
[29] *Ne, velut innati triuiis, ac pene forenſi,*
Aut nimium teneris [30] *iuuenentur versibus vnquam,*
Aut immunda crepent ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim [31] *quibus est equus & pater & res;*
Nec, ſquid [32] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[33] *Æquis accipiunt animis,* [34] *donantue corona.*
[35] *Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,*
[36] *Pes citus:* [37] *vnde etiam trimetris* [38] *accreſcere iussit*
Nomen Iambeis: [39] *quum senos redderet ictum,*

13 Dum comicam hominitatem reformidat, ne intumescit captans magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versans.
14 Ineptè loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leues emittantur, intererit, i. versibus inter satyras velut pudica fœmina, quæ nonnisi cocta festis diebus modicè saltat.
15 Saltare.
16 Nomina simplicia & incondita.
17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua & translatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia vt Mentula, Cunnus & similia.
18 Si ego Satyras in tragœdia scriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Vtrum Dauus, Pythias, Simo personæ Comicæ loquantur, an Silenus personæ satyricæ.
21 Delusa. Metaph.
22 An tragica & grauior persona loquatur, qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutritius.
23 Ex re nota non abstrusa fictum loquar, id est, carmen satyricum fingam atque eiusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere.
24 Multum laboris sumat.
25 Conatus idem.
26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari.
27 Rebus vulgaribus.
28 Syluis, id est, è proscenio numeroso productis in scenam ciuilem.
29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur.
30 Ne velut nati in triuiis, id est, locis celeberrimis, ac pene in medio foro.
31 Ne versibus nimium excultis ineuniliter lasciuiant.
32 Equites, patricii & locupletes.
33 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret.
34 Patienter audiunt.
35 Remouerant. Nam bonos poetas hedera coronabant.
36 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa.
37 Pes celeriter currens, qui citò promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo.
38 Exquo, quod Iambus sit ita citus, iussit Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari.
39 Trimetris addi.
40 Quum haberet sex pedes.

á quadrupedibus quibus hæc subtractum est.

43 Primus ad extremum similis sibi. 44 non ita pridem,
Tardior ut paulò 45 graviorque veniret ad aures:
Spondæos stabiles in iura paterna 46 recepit
47 Commodus, & patiens: non ut de sede secunda
Cederet aut quarta 48 socialiter. 49 hic & in 50 Actii
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos 51 magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ 52 premit artis crimine turpi.
Non quivis videt 53 immodulata poemata judex:
Et data Romanis venia est 54 indigna poetis.
55 Idcircone vager, scribamque libenter? an omnes
Visuros 56 peccata putem mea, tutus, & 57 intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
58 Non laudem merui. 59 vos exemplaria 60 Græca
61 Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proavi Plautinos & 62 numeros &
Laudavere 63 sales: nimium patienter 64 utrumque,
(Ne dicam 65 stulte) mirati: si modò ego 66 & vos
Scimus 67 inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum 68 digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata 69 Thespis:
Quæ 70 canerent agerentque 71 peruncti fæcibus ora.
Post hunc 72 personæ pallæque repertor 73 honestæ

43 A principio nō festum, olim ex Iambis duntaxat constans.

44 Non din est, quod inferi experunt spondæi & alii pedes inter Iambos.

45 Vox tardior ad movendos animos aptior suā sponte, tametsi percipiatur segnius.

46 Iambus recipit Spondæos stabiles (i. graves & tardos) in sua iura, sed ita, ut e secunda aut quarta ede non depelleretur.

47 Se se accommodans & libenter locum dans spondæis.

48 Mutuò pariter.

49 Hic Iambus.

50 Actius & Ennius in Tragœdiis quas scripserunt, rarus Iambos adhibuerunt.

51 Versus crebris Spondæis tardatos.

52 Iambus rarò adhibitus premit, id est, indicit versus præpropere & negligentia sibi, vel sine arte &

nimis accurate. 53 Poemata methodo & modulo poetico non recte efficta. 54 Indigna, immeritò. 55 Idcircone sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animadversurus? 56 Vana mei carminis. 57 Ut nihil scribam venia dignum, sed per te laudem exercebitur. 58 In solos laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitavit. 59 O Pisones. 60 Græci optime & cruditi scripserunt. 61 Nam studiosi non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numerosos & sales. 65 Stulte sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Vos ô Pisones. 67 Inurbane dictum ab eleganti loco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus a poeta circa vicos ductum circumacti antequam scena esset inventa. 70 Ipsi poetæ. 71 Hiantes ora fæcibus vini perunctæ. Nondum enim vitus erat personarum. 72 Repertor larvæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnoscerentur. 73 Pallæ decorum, quæ ad imos usque pedes esset demissa.

Æschylus

Æschylus, & modicis instravit 74 pulpita tignis;
Et docuit 75 magnumque loqui, 76 nitique cothurno.
Successit vetus 77 his comœdia, non sine multa
Laude: sed 78 in vitium libertas excidit, 79 & vim
Dignam lege regi. 80 lex est accepta: chorusque
81 Turpiter obtinuit, 82 sublato jure nocendi.
83 Nil intentatum nostri liquere poetæ:
Nec minimum meruere decus, 84 vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui 85 prætextas, vel qui docuere 86 togatas.
Nec 87 virtute foret, clarisve potentius armis,
Quam 88 lingua, Latium: 89 si non offenderet unumquemque poetarum 90 limæ labor 91 & mora: vos ô
92 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies & 93 multa litura coercuit, atque
94 Perfectum decies non castigavit ad unguem.
95 Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & 96 excludit sanos Helicone poetas
Democritus: 97 bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, 98 balnea vitat.
Nanciscetur enim 99 pretium nomenque poeta,
1 Si tribus Anticyris caput 2 insanabile 3 nunquam
Tonsori 4 Licino commiseris. ô ego 5 lætus,
Qui purgo bilem 6 sub verni temporis horam.
Non alius faceret 7 meliora poemata, verùm

74 Scenam modicis instruxit.
75 Perfectionem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur tragœdi.
77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus convitiis nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obtinuit, legis pœna preterierunt, *Vel impune turpiter, cum Gervasio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent a Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias in quibus plebeiæ & privatæ personæ fuerunt inductæ.
87 Virtute militari.
88 Eloquentia & reliterariæ.
89 Si unusquisque poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c.
90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui limæ opus suum perpoliunt.
91 Poematum editio in aliud tempus differenda.
92 A Numa Pompilio originem ducentes. vos ô Pisones reprehendite. &c.
93 Frequens emendatio artificii inimum.
94 Non perfectissimè politit. Metaph. ducta a marmorariis artificibus, qui vaguibus lunctas probant & opus perpoliunt.
95 Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quam artem quæ sibi ingenio misera est.
96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ & Musis sacer.
97 Magna pars Poetarum non curat ungues præsecare eorumque sordes demere.
98 In balneis non lavatur.
99 Auctoritatem & dignitatem poetæ.
1 Si tribus speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur helleborus, quo sumpto dementes sanantur.
2 Caput quod helleboro sanari non possit.
3 Si caput nunquam tondendum curaverit.
4 Tonsori optimissimo, qui postea factus est Senator a Cæsare, quòd odisset Pompeium.
5 Ego stultus.
6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocratis destinat.*
7 Meliora quam ego, nisi me purgarem.

Nil

[8] *Nil tanti est.* [9] *ergo sungar vise cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, [10] *exors ipsa secandi:*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formétque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè, [16] *sapere est principium & fons,*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ:*
[19] *Verbaque provisam rem non invita sequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit [21] *conscripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit [22] *conuenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumq; iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,* [27] *morataque rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *sine pondere & arte,*
[30] *Valdiùs oblectat populum,* [31] *melinsque moratur,*
Quàm versus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæque canoræ.*
[34] *Graiis ingenium, Graiis dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, si de* [41] *quincunce remota est*
Vncia, quid superat? poteras dixisse, [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris seruare tuam. [44] *redit vncia: quid sit?*

8 Nil tanti æstimo, vt adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine forte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes, poetica, res & facultas poetica.
13 Inuentio scilicet.
14 Quod informet & eruditat, *nempe eloquutio & reliquæ partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosopharum scripta, vel libri a Socratis discipulis scripti.
19 Eloquutio præparatam inuentionem vltro sequitur: erat enim copia verborum copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officiis, delectum habere personarum: cognoscit ille quid deceat, estque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 rei opportunæ.

decorum. 23 Idæam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel, vt aliis legunt, iocis referta. 27 In qua mores personarum scitè exprimantur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leues, qui sunt nihil aliud quam inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt. 35 Rotunde & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri statim a puericia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, fabricando, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas dividere. 40 Fœnatoris cuiusdam. 41 De quinque vnciis. 42 Quatuor vnciæ. 43 Bene, *Verba sunt patris vel populi respondentis pueri probantis.* 44 Quincunci additur vncia.

45 Semis. ad hæc, animos 46 ærugo, & 47 cura peculi
Quum semel imbuerit, speramus carmina 48 fingi
Posse 49 linenda cedro, & lævi servanda 50 cupresso?
Aut prodesse 51 volunt aut delectare poetæ,
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto brevis: 52 ut citò dicta
Percipiant animi 53 dociles, teneantque 54 fideles.
55 Omne supervacuum pleno de 56 pectore manat.
Ficta voluptatis causa 57 sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, 58 poscat sibi fabula credi:
59 Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
60 Centuriæ seniorum agitent expertia frugis,
61 Celsi prætereunt austera poemata 62 Rhamnes.
63 Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
64 Hic meret æra liber 65 Sosiis: hic & mare 66 transit,
Et longum noto scriptori 67 prorogat ævum.
68 Sunt delicta tamen quibus ignovisse 69 velimus.
Nam neque 70 chorda sonum reddit 71 quem vult manus & mens,
72 Poscentique gravem persæpe 73 remittit acutum:
Nec semper 74 feriet quodcunque 75 minabitur arcus.
Verùm ubi 76 plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar 77 maculis: quas non 78 incuria fudit,
79 Aut humana parum cavit natura. 80 quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius 81 usque,
82 Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper 83 oberrat eadem:

45 Dimidia pars libræ, i. sex unciæ.
46 Avaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò vivant. ea etenim quæ cedri succo linuntur non putrescunt.
50 In capsa ex cupressо, arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Ut animi dociles citò percipiant tua dicta.
53 Quod est ingenii.
54 Quod sit memoriæ.
55 Quæ supervacua sunt, effluunt è memoria necesse est.
56 Pectus pro Memoria ponitur.
57 Veritatibus esse debent.
58 Postulet sibi credi, i. audeat spectatorum oculis atque auribus subjicere.
59 Nêne fingat poeta Lamiam devorasse infantem, atque eundem puerum alio vivum fuisse exemptum, hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant divisæ.
61 Iuvenes excelso animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo hic appellati. 63 Omnibus & senum & juvenum suffragiis præstantissimus Poeta judicatur, qui dulcis est in poemata & utilis. 64 Ista nimirum poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad exteras nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui vivunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignovisse oportet. 70 Ut Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœda. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Errata. 78 Quæ negligentia non induxit. 79 Aut quæ natura humana non potuit cavere. 80 Quid ergo faciendum? 81 Semper. 82 Etiamsi inepte monitus. 83 Semper eadem eadem que chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum ceſſat, ſit [84] *Chœrilus ille,*
[85] *Quem bis terque bonum, cum riſu miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas eſt [89] *obrepere ſomnum.*
[90] *Vt pictura, poeſis* [91] *erit, quæ, ſi propius ſtes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, ſi longius abſtes.*
[93] *Hæc amat obſcurum,* [94] *volet hæc ſub luce videri,*
Judicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit ſemel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quamuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te ſapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor: [2] certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi. conſultus iuris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt [3] *virtute diſerti*
Meſſalæ, [4] *nec ſcit quantum Caſſellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio eſt.* [6] *mediocribus eſſe poetis*
Non homines, non dii, non conceſſere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter menſas [8] *ſymphonia diſcors,*
[9] *Et craſſum unguentum &* [10] *Sardo cum melle papaver*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna ſine iſtis:*
Sic animis natum inuentumque poema iuuandis,
[12] *Si paulum à ſummæ diſceſſit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui neſcit,* [15] *campeſtribus abſtinet armis:*
Indoctuſque pilæ [16] *diſcive* [17] *trochive quieſcit,*

84 Eſt ſimilis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari ſoleo ſi duobus vel tribus locis laudabiliter ſcribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poetam lapſum eſſe animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita ſe habet, vt pictura. Nam pictura eſt: ſi ſis loquenæ, poeſis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris abſoluta, quæ in luce quo magis ſpectatur, eo magis placet, alia verò rudibus lineamentis tantum conſtans laudari poteſt, ſed procul ſpectata: ſic poeſis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at ſi ſit deterior, leuiter tantum & obiter eſt legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior.
95 Limatum polituum vel ſubtile ingenium Iudicis, i. lectoris. 96 Poeſis mala ſemel, at bona decies repetita placebit. 97 O Piſo, qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poetices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus ſum & memoria tene. 2 Quibuſdam artibus & diſciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poeticæ mediocris tolerabilis non eſt. 3 Ab eloquentia Meſſalæ Coruini abeſt, i. Meſſalo diſerto multo eſt inferior. 4 Non eſt tam doctus in iure ciuili, quam Aulus Caſſellius. 5 Quamuis ſit mediocris. 6 Verum vt poetæ ſint mediocres non homines, non, &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri proſtiterunt venales. 8 Muſica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obliti odoris, quo veteres in cœna caput ſibi vnxerunt. 10 Quod determinum eſt propter herbas amaras, ex quibus apes mellibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellenti recederit. 13 Extremi ordinis ſit, diſplicet, & vix vllo eſt numero. 14 Luctari, haſtam iacere, currere, ſalire, & ſimilia. 15 Abſtinet armis quæ in Campo Martio tractabantur. 16 Vide Ouid. 8. lib. 2. 17 Trochus ad ludum puerilem eſt excogitatus.

18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in Campum Martium spectatum venerunt & corona constiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 Verba sunt Poetæ indocti. Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Reputus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitiis coopertus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Mettii Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patriæ tui.
30 In multos annos supprimatur, vt acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi continues, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines feros & immanes.

18 *Ne spissæ risum tollant* 19 *impunè coronæ,*
20 *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* 21 *quidni?*
Liber & ingenuus, præsertim 22 *census equestrem*
Summam nummorum, 23 *vitioque remotus ab omni.*
24 *Tu nihil* 25 *invita dices faciesve Minerva:*
Id tibi judicium est, 26 *ea mens: si quid tamen* 27 *olim*
Scripseris, in 28 *Metii descendat judicis aures,*
29 *Et patris, & nostras:* 30 *nonumq; prematur in annũ.*
31 *Membranis intus positis, delere licebit*
Quod non ediderit: nescit vox 32 *missa reverti.*
33 *Sylvestres homines* 34 *sacer interpresque deorum*
35 *Cædibus & victu fœdo deterruit* 36 *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus & 37 *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa movere 38 *sono testudinis, &* 39 *prece blanda*
Ducere quò vellet. 40 *fuit hæc sapientia quondam,*
Publica privatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere 41 *vago,* 42 *dare jura maritis:*
43 *Oppida moliri: leges incidere* 44 *ligno.*
Sic honor & nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit: post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque 45 *mares animos in Martia bella*
Versibus 46 *exacuit. dictæ per carmina* 47 *sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & 48 *gratia regum*
49 *Pieriis tentata modis:* 50 *ludusque repertus,*
51 *Et longorum operum finis:* 52 *ne forte pudori*
Sit tibi Musa lyræ 53 *solers, & cantor* 54 *Apollo.*

34 Vates divinus.
35 Mutuis cædibus & victu fœdo.
36 Colliopes & Apollinis filius.
37 Amphion Iovis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus.
38 Cytharæ cantu.
39 Prece, quam cum sono sociabat, vt Musici faciunt.
40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis, vt docerent publica a privatis separare, &c.
41 Concubitu meretricio.
42 Tam viris quam fœminis dare leges quibus cogantur matrimonii castitatem inviolatam servare.
43 Urbes ædificare.
44 In ligneis tabulis leges describere, conflsque legendas proponere.
45 Animos fortes & strenuos.
46 Excitavit & tanquam ad cotem acuit.
47 Oracula ab Apolline data.
48 Amicitia regum carminibus comparata est.
49 Carminibus Musarum quæ Pierides appellantur.
50 Oblectatio animorum, ic. Comœdiæ & Tragœdiæ.
51 Et requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versus & lyra relaxant.*
52 Hæc dicit. ô Piso, ne te pudeat poetam esse.
53 Perita.
54 Apollo inventor citharæ, qui Musis præest.

Natus

Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæsitum est: ego nec* [56] *studium sine diuite vena,*
Nec [57] *rude quid prosit video ingenium.* [58] *alterius sic*
Altera poscit opem res, & [59] *coniurat amicè.*
Qui studet optatam [60] *cursu contingere metam,*
Multa tulit fecitque [61] *puer:* [62] *sudauit & alsit:*
Abstinuit Venere & [63] *vino.* [64] *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
[65] *Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata* [66] *pango.*
[67] *Occupet extremum scabies: mihi turpe* [68] *relinquit est,*
[69] *Et, quod non didici, sanè nescire fateri.*
Vt præco ad merces turbam qui [70] *cogit emendas,*
[71] *Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
[72] *Si verò est unctum qui rectè ponere possit,*
[73] *Et spondere leui pro paupere, & eripere* [74] *atris*
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] *inter-*
noscere mendacem verumque [76] *beatus amicum.*
[77] *Tu seu donaris, seu quid donare velis* [78] *cui,*
Nolito ad versus [79] *tibi factos* [80] *ducere plenum*
Lætitiæ, clamabit enim, [81] *Pulchrè, benè, rectè.*
Pallescet [82] *super his: etiam* [83] *stillabit amicis*
Ex oculis rorem: saliet, [84] *tundet pede terram.*
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] *ex animo: sic*
[86] *Derisor vero plus laudatore* [87] *mouetur.*
Reges dicuntur multis vrgere [88] *culullis,*

55 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur, an fiat.
56 Ars sine secundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν, cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, inquit malus poeta.
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se immò ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sane turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta lucupletes assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficiis prouocat. 72 Si sit Poeta, qui vnctum, i. coniuium lautum dare possit. 73 Et se vadem constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, vt ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus ab te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua ficte approbantis. 82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 τῆς καρδίας, vere, siue fuco. 86 Assentator. 87 Mouetur ficte non ex animo. 88 Poculis explorare.

Et [89] *torquere mero, quem perspexisse laborent*
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant [90] *animi sub vulpe latentes*
[91] *Quintilio siquid recitares, corrige, sodes,*
Hoc (aiebat) & hoc. [92] *melius te posse negares,*
Bis terque expertum frustra: [93] *delere iubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere versus.*
Si defendere delictum quàm [95] *vertere malles,*
[96] *Nullum ultra verbum, aut operam sumebat inanem,*
Quin [97] *sine rivali teque & tua solus amares.*
Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] *inertes:*
Culpabit [99] *duros: incomptis* [1] *allinet atrum*
Transuerso calamo signum: [2] *ambitiosa recidet*
Ornamenta: [3] *parum claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutanda* [5] *notabit:*
Fiet [6] *Aristarchus.* [7] *nec dicit, cur ego amicum*
Offendam [8] *in nugis? hæ nugæ seria ducent*
In mala, derisum semel, [10] *exceptumque sinistrè.*
[11] *Vt, mala quem scabies aut* [12] *morbus regius urget,*
Aut [13] *fanaticus error, & iracunda* [14] *Diana,*
[15] *Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam,*
Qui sapiunt: [16] *agitant pueri,* [17] *incautique sequuntur.*
[18] *Hic dum sublimes versus* [19] *ructatur,* [20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum, foueamue: licet, [22] *succurrite, longum*
Clamet, Io cives, non sit qui [23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre & [24] *demittere funem,*

89 Virum ingeniorum leue est tormentum.
90 Animi dolosi, vafri, infidiosi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit alienorum scriptorum sincerus & incorruptus iudex: de hoc Quintilio, vide Od. 18. & Od. 29. lib. 1.
92 Si negares te melius posse id præstare, postquam bis vel ter, i. sæpius tentasses.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certe discindere, ne carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos, i. male perpolitos emendare. *Dicta sunt Metaph. a fabris lignariis & fabris ferrariis dulle.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Male sonantes.
1 Transuerso calamo notabit & lituram inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis. 4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet castigator severus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus selegendis germanis, & in nothis rejiciendis iudex fuit accerrimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita ut optimum se poetam esse sibi persuaserit. 10 Male delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum quem scabies, &c. 12 Ictericia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, quo laborant furiis correpti. 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio coniuncta excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi ructus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, et auceps qui merulis auibus insidias, struit, in foueam (i. in perspicuos errores) incidit. 22 Quamuis longum, i. diu clamet, Io, cives succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui ſcis an [25] *prudens huc ſe dejecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,* [27] *Siculique poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*
Inſiluit. ſit ius liceatque perire [29] *Poetis.*
Inuitum qui ſeruat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec ſemel hoc fecit, nec [31] *ſi retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,* [33] *& ponet famoſæ mortis amorem.*
[34] *Nec ſatis apparet cur verſus factitet: vtrùm*
Minxerit [35] *in patrios cineres, an triſte* [36] *bidental*
Mouerit [37] *incestus. certe furit, ac velut vrſus,*
Obiectos caueæ [38] *valuit ſi frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumque fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Nec miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.*

25 An ſciens & de induſtria.
26 Seruari nonvelle emendetur.
27 Empedoclis Agrigentini.
28 Frigidus preſentis mortis horrore, vel, frigidus, *i.* atra bile affectus. *Eſt enim Melancholia frigidiſſima.*
29 Poetæ qui ſe nolunt corrigi.
30 Idem facit qui occideret. *Idem profimile.*
31 Ab Ætnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & ſanus. *Inſanus enim, homo non eſt.*
33 Nec deponet amorem, i. curam mod abjiciet famoſæ

mortis, i. mortis infamis. *Nam ſeipſum occidere (quod fecit Empedocles) infame eſt.* 34 Nonnullis peripicuum eſt, vtrius ſceleris pœnam luat malus poeta dum verſus factitet, ſepulchrine violati an ſublati bidentalis. 35 In patrium ſepulchrum. 36 Lacum in quem fulmen decidit, ita appellatũ, quòd hoſtius bidentibus & arâ extructâ à ſacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, in ſororem, ſacerdotem, vel affinem commiſſo. 38 Si forte potuit frangere. 39 Septimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, e cauea ne exeant coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus ſuis moleſtus. 41 Quem auditorem naſtus fuerit. 42 Tanquam ſanguiſuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec ſanguine completa excidérit.

FINIS.